T.C.
HATAY VALİLİĞİ

HATAY İL TURİZM STRATEJİSİ ve EYLEM PLANI

2012-2015

T.C.
HATAY VALİLİĞİ

www.hatay.gov.tr

ISBN: 978-605-359-772-8

Nisan 2012

Bu kitap Hatay Valiliği tarafından hazırlanmıştır. Tüm yayın hakları Hatay Valiliği'ne aittir.

Bu plan, Hatay Valiliği tarafından, Doğrudan Faaliyet Destek Programı kapsamında hazırlanan proje gereği DOĞAKA tarafından desteklenmiştir.

ÖNSÖZ

Turizm artık sadece gelişmiş ülkeler için değil gelişmekte olan ülkeler için de ekonominin önemli gelir kaynaklarından birisi haline gelmiştir. Aynı zamanda turizm artan refahın ve büyümenin yansıması olarak daha çok kişinin seyahatini de beraberinde getirmektedir. 2010 yılı itibarıyla dünyadaki turist sayısı 1 milyara, turizm geliri 1 trilyon dolara yaklaşmıştır. Bir başka ifadeyle dünyadaki her yedi kişiden birisi artık turistik amaçlı seyahat yapmaktadır. 2020 yılı itibarıyla toplam turist sayısının 1,5 milyar kişiye, turizm gelirinin ise 2 trilyon dolara ulaşacağı öngörülmektedir.

Türkiye'de turizm sektörü, özellikle 1990'lı yıllardaki yatırım hamleleri ve politika önceliklerinin etkisiyle önemli bir ivme kazanmış ve ekonomimizin lokomotif sektörlerinden birisi haline gelmiştir. 1991-2010 yılları arasında yabancı ziyaretçi sayısı, 5,5 milyondan 28,6 milyona; turizm gelirleri ise 2,6 milyar dolardan 20,8 milyar dolara yükselmiştir. 2009 yılı itibarıyla ülkemiz dünyanın en çok tercih edilen 7. ülkesi, turizm geliri sıralamasında ise 9. ülkesi haline gelmiştir. Turizm gelirleri ülkemiz hizmet ihracatının %65'i, toplam ihracatının ise %20'sine karşılık gelmektedir.

Ülkemizdeki bu göz kamaştıran gelişmelere karşın Kültür ve Turizm Bakanlığının 81 İl içinde "Marka Kent" olmaya aday gösterdiği 15 il arasında yer alan Hatay ili;

- Mümbit toprakları,
- Stratejik konumu,
- Çok kültürlü yapısı,
- Doğal, tarihi ve turistik değerleri

ile önemli bir potansiyele sahip olmasına rağmen turizmde hak ettiği ilgiyi henüz görememiştir.

Böylesine önemli bir potansiyele sahip ilimizin turizm sektöründen alacağı payı artırmak ve ilimize yatırım yapmak isteyen kişi ve kuruluşlara yol haritası oluşturmak amacıyla;

- İlin potansiyelini ve kıyaslamalı rekabet üstünlüklerini,
- Konaklama ve altyapıya ilişkin eksiklikleri ve çözümlerini
- Teknoloji ve girişimciliği,
- Özgün destinasyon tasarımlarını
- Etkin bir reklam ve tanıtım stratejisini

ön plana çıkaran "Hatay İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı" hazırlanmıştır. Planla topyekûn, entegre bir anlayışla Hatay'ın turizm sektörünün dönüşümünün sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu Strateji Planıyla Hatay'ın 2023 yılı itibarı ile;

- 13.500 yatak kapasitesine
- 1 milyon yerli ve yabancı ziyaretçi sayısına,
- Yaklaşık 600 milyon dolar turizm gelirine,
- İşsizlikte 5 puan ilave düşüşe

ulaşarak, Türkiye'nin 5. turizm merkezi olması ve başta kültür, inanç ve sağlık turizmi olmak üzere, Türk Turizminin heyecan uyandıran destinasyonlarından birisi haline gelmesi hedeflenmektedir.

Strateji Planının hazırlanmasında verdikleri destekten ötürü Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu Üyelerine, Ajans Genel Sekreterine; bütün süreç boyunca, değerli görüşlerini her aşamada bizlerle paylaşan, çalışmanın olgunlaşmasına katkıda bulunan Kalkınma Bakanlığı Uzmanları Çağatay TELLİ ve Fatih TÜRKMEN'e; Mustafa Kemal Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu Müdürü Doç. Dr. Halil DEMİRER ve Araştırma Görevlisi Ayhan Varol BAYER'e, Vali Yardımcısı Şahin Bayhan'a, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Personeline ve ayrıca katkıda bulunan tüm kurum, kuruluş, siyasi parti ve sivil toplum örgütlerimizin değerli temsilcilerine teşekkür ederim.

M. Celalettin LEKESİZ
Hatay Valisi

İÇİNDEKİLER

1. HATAY TURİZMİ 9
2. GİRİŞ 11
3. TURİZM SEKTÖRÜNDEKİ KÜRESEL GELİŞMELER 15
    3.1. Genel Tespit ve Değerlendirmeler 15
    3.2. Turizm Endüstrisindeki Küresel Eğilimler 23
    3.3. Küreselleşme, Yeni Rakiplerin Yükselişi ve Artan Rekabet 23
    3.4. Bilgi ve İletişim Teknolojileri: Rekabetçiliğin Kilit Bileşeni 24
4. MEVCUT DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ 27
    4.1. Türkiye'de Turizm Sektörünün Gelişimi 27
    4.2. Kurumsal Faktörler ve Mekanizmalar: Turizm Teşviklerinin Tarihi ve Yapısı 32
    4.3. Türk Turizm Endüstrisi ve Artan Küresel Rekabetin Sonuçları 37
5. HATAY TURİZM POTANSİYELİ: MEVCUT DURUM VE FIRSATLAR 39
    5.1. Hatay İlinin Tarihi Gelişimi 39
    5.2. Hatay İli Turizm Sektörü: Mevcut Durum 41
    5.3. Turizm Potansiyelini Destekleyen Hususlar ve Gelişmeler 45
    5.4. Yerel Turizm Varlıkları 48
    5.5. Çalıştay, Odak Grup ve Beyin Fırtınası Çalışmaları 54
6. İL TURİZM STRATEJİSİ: KURGU, VİZYON ve GELİŞME EKSENLERİ 57
    6.1. Hatay İl Turizm Stratejisinin Yapısı ve Temel Özellikleri 57
    6.2. İl Turizm Stratejisinin Genel Kurgusu 61
7. VİZYON 63
    7.1. Stratejik Öngörüler ve Turizm Stratejisinin Olası Etkileri 63
    7.2. İl Turizm Stratejisi ve Gelişme Eksenleri 73
    7.3. Arz Geliştirme Stratejileri 76
    7.4. Talep Geliştirme Stratejileri 77
EK 1: HATAY İLİ TURİZM VARLIKLARI 79
EK 2: YÜRÜTÜLEN KÜLTÜR VE TURİZM SEKTÖRÜ PROJELERİ 99

TABLOLAR

Tablo 1. Bilgi İletişim Teknolojilerinin Turizm KOBİ'leri Üzerindeki Etkileri 25
Tablo 2. Dünyanın En Çok Ziyaret Edilen 15 Şehri, 2009. 32
Tablo 3. Teşvik Belge Sayıları ve Tutarları, Seçilmiş Yıllar İçin, 1991-2009 34
Tablo 4. Turizm Sektörüne Sağlanan Teşviklerin Bazı Ülkelerle Karşılaştırması 34
Tablo 5. 5084 Sayılı Yatırım ve İstihdamın Teşviki Hakkındaki Kanun Kapsamında Sağlanan Destek Unsurları 35
Tablo 6. Türkiye'de Turizm İşletme ve Girişimlerinin Yararlanabileceği Teşvikler 36
Tablo 7. Yıllar İtibarıyla Ulaşım Yoluna Göre Giriş Yapan Yabancı Sayısı (2005-2009, TR, Hatay, Yüzde) 42
Tablo 8. Ulaşım Yolları İtibarıyla Yabancı Ziyaretçi Sayıları (2010) 42
Tablo 9. Tesise Geliş Sayıları (TR ve TR 631:Hatay) (2009, 2010) 43
Tablo 10. Geceleme Sayıları (TR ve TR 631:Hatay) (2009, 2010) 43
Tablo 11. Ziyaretçi Sayıları, Yatak, Oda ve Geceleme Sayıları (Turizm İşletme Belgeli) (TR, TR631) 44
Tablo 12. Hatay İli Turizm Varlıkları 50
Tablo 13. Demografi ve İşgücü Piyasasına Ait Bazı Göstergeler 64
Tablo 14. Turizm İstihdamında Öngörülen Genişleme 65
Tablo 15. Hatay Konaklama Kapasitesindeki Öngörülen Gelişim 68
Tablo 16. Turist Sayısında Öngörülen Gelişmeler 70
Tablo 17. Ortalama Konaklama Süreleri, Gün 71
Tablo 18. Turizm Gelirleri Projeksiyonu 72
Tablo 19. Hatay İl Turizm Stratejisi Matrisi 75
Tablo 20. Titus Tüneli Turistik Altyapı Eksiklikleri 76

GRAFİKLER

Grafik 1. Uluslararası Turizm Gelirleri, Milyar Dolar, 2008. 16
Grafik 2. Uluslararası Ziyaretçi Sayıları ve Ortalama Büyüme, Yüzde, 2003-2008..... 17
Grafik 3. Yurtiçi ve Yurtdışı Ziyaretçilerin Turizm Harcamaları, 2009 18
Grafik 4. Uluslararası Turizm: Bölgelere Göre Pazar Payları, 1950-2008. 19
Grafik 5. Turizm Harcamaları, 2008..... 20
Grafik 6. Ortalama Konaklama Süresi, 2007..... 21
Grafik 7. Konaklama Kapasitesi ve Kapasite Büyümesi, 2003-2007. 23
Grafik 8. Türk Turizminde Gelişmeler, 1991-2010. 29
Grafik 9. Turizm Gelirleri ve Dış Ticaret Dengesi, 2000-2010. 30
Grafik 10. Turizm Gelirleri ve Dış Ticaret Kompozisyonu, 2000-2009. 30
Grafik 11. Turizm İşletme Belgeli Yatak Kapasitesi Dönemsel Artışlar,
Ortalama Bileşik Büyüme, Yüzde 33
Grafik 12. Toplam Turizm Gelirlerinin Kompozisyonu, Bin Dolar, 2001-2010. 37
Grafik 13. Ziyaretçi Sayıları ve Ortalama Turizm Gelirleri, 2001-2010. 38
Grafik 14. Turizmin Toplam İl İstihdamındaki Payı 65
Grafik 15. Turizm Sektörünün Ulusal İstihdam ve İl İstihdamındaki Konumu 66
Grafik 16. Turizm Stratejisinin İstihdam Etkisi, 2010-2023 67
Grafik 17. Turizm İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Yatak Kapasitesi..... 69
Grafik 18. Belediye Belgeli Tesislerin Modernizasyon Programı 70
Grafik 19. Turist Sayısı Tahminleri..... 71
Grafik 20. Turizm Gelirleri Projeksiyonu..... 72

RESİMLER

Resim 1. Cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen, Başbakan Dr. Abdurrahman Melek ve Hatay'a giren ilk Türk birliklerinin komutanı Albay Şükrü Kanadlı 40
Resim 2. Hatay Devleti Milletvekilleri 41
Resim 3. Hatay Halkı Türk askerini Meclis Binasında karşılıyor 42

HARİTALAR

Harita 1. Hatay'ın Konumu 46
Harita 2. Hatay İli Doğal Varlıkları 51
Harita 3. Hatay İli Kültür Varlıkları 52
Harita 4. Hatay İli İnanç Varlıkları 53

ŞEMALAR

Şema 1. Hatay İl Turizm Stratejisinin Temel Yapısı 61

1. HATAY TURİZMİ

Hatay ili; tarihi ve kültürel eserleri, uzun sahil şeridi, termal kaynakları, doğal güzellikleri, yaylaları ve zengin mutfak kültürü, farklı dinlere ait mekânlara ev sahipliği yapması gibi birçok özellikleriyle turizmde bir cazibe merkezi olma şansına sahiptir.

Tarihi, kültürel mirası ve iklimi ile turizmde önemli bir potansiyele sahip ilimizin, turizm sektöründen alacağı payın artırılması ve ilimize yatırım yapmak isteyen kişi ve kuruluşlar için bir yol haritası oluşturulması amacıyla Valiliğimiz tarafından hazırlanan bir proje Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından desteklenerek Hatay İli Turizm Strateji ve Eylem Planı hazırlanmıştır.

Turizm Strateji Planı'yla sektörün; akrabalık bağları, yakın konumu, yayla turizmi varlıkları, sağlık ve termal turizm varlıkları, deniz turizmi varlıklarından dolayı Ortadoğu turizm pazarından; tarih, kültür ve inanç varlıkları ve termal varlıklarından dolayı nüfusu hızla yaşlanan Avrupa ve Uzakdoğu turizm pazarlarından alacağı payın artırılması hedeflenmektedir.

Kamu, özel sektör ve sivil toplum alanından paydaşların geniş katılımıyla hazırlanan Strateji Planının hayata geçirilmesiyle birlikte Turizm Sektörünün ilimize önemli katkıları olacaktır. Bu durum aşağıda verilen 2010-2023 yıllarına ait istatistikî parametrelerden açıkça görülmektedir.

TURİZM SEKTÖRÜ	Ziyaretçi Sayısı (kişi)	Yatak Kapasitesi (kişi)	Konaklama Süresi (gün)	Yıllık Turizm Geliri (dolar)
Mevcut Durum- 2010 Yılı	241.583	2.597	1.8	117.086.575
2023 Projeksiyonları	1.008.462	13.505	3	564.045.806
Artış Oranı (%)	318	420	66	381

Yurtiçi Fuarlar
EMITT
Travel Turkey İzmir
YÖREX
Hatay Günleri
İzmir Enternasyonal

Yurtdışı Fuarlar		
Avrupa	Ortadoğu	Uzakdoğu
ITB Berlin	Dubai Arabian Travel Market	Japonya JATA
Fitur Madrid	Abu Dabi GIBTM	Kore KOTFA
WTM Londra	Lübnan AWTTE	
BIT Milan	Riad Travel	
MITT Moskova		
Utrech Hollanda		

Bu planın uygulanması ve planda belirlenen yurtiçi ve yurtdışı fuarlarına katılımın sağlanması halinde 2023 yılında hedeflenen sonuca peyder pey ulaşılacaktır.

2. GİRİŞ

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) turisti; "*İkamet ettiği yerin dışında bir yere seyahat eden ve bu yerde 24 saatten fazla bir seneden az bir süre, boş zaman aktivitesi, iş amaçlı veya diğer amaçlarla aktiviteler yapan kişiler*" olarak tanımlamaktadır.[1]

Toplam iktisadi faaliyet içindeki ağırlığı ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, turizm sektörü ekonomik büyüme ve kalkınma hedeflerini desteklemekte, istihdam artışı sağlamada ve döviz kazandırma faaliyetlerinde önemli roller üstlenmektedir.

Örneğin 2009 yılı verilerine göre, İspanya'da toplam katma değerin yüzde 10'u ve toplam istihdamın yüzde 13'ü, İtalya'da toplam katma değerin yüzde 5'i ve toplam istihdamın ise yüzde 10'u turizm sektöründe konumlanmaktadır. OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) ortalamasına bakıldığında katma değerin yüzde 4 ve toplam istihdamın ise yüzde 4,4'ü turizm sektöründen elde edilmektedir. Ülkemiz gerek turizm sektörünün Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya (GSYH) oranı gerekse turizm sektörünün istihdamı açısından OECD ortalamasını yansıtmakta ve turizm sektörünün milli gelir içindeki payı yüzde 4'ler civarında seyretmektedir.

Uluslararası turizm sektörü en dinamik ve rekabetçi hizmet sektörleri arasındadır. Son yıllarda özellikle Şili, Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin gibi gelişmekte olan ülkeler uluslararası turizm piyasasından aldıkları payları hızlı bir biçimde artırmışlardır. Türkiye gelişmekte olan ekonomiler arasında aldığı turist sayısını en hızlı artıran ülkelerden birisi olmayı başarmış ancak turizm katma değerini geliştirmekte oldukça ılımlı bir performans sergileyebilmiştir.

Yoğun ve artan bir rekabete sahne olan uluslararası turizm piyasalarında rekabetçilik yetenekleri kazanabilmek için coğrafi ve doğal zenginliklere ve kültürel mirasın çekiciliğine yaslanmak ülkeler açısından gerekli fakat yeterli olmayan bir yaklaşımdır. Uluslararası talep yapısının düzenli olarak incelenmesi, kamu ve özel sektör kuruluşları arasında gerekli işbirliğinin sağlanması, insan kaynakları ve girişim gücünün takviye edilmesi, yönetim, iş modelleri ve girişimcilikte yeniliğin teşviki ve entegre turizm politikalarının devreye sokulması önem taşımaktadır.

OECD ülkeleri, gerek ulusal gerekse bölgesel düzeyde turizm sektörünün rekabetçi konum kazanabilmesi için orta ve uzun vadeli turizm stratejileri hazırlamaktadırlar. Böylesine geniş bir yelpazede rekabetçilik unsurlarının geliştirilebilmesi için geleneksel dikey eksenli ve tek sektörlü yaklaşımlardan çok entegre ve çok sektörlü yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda karar alıcıların stratejilerin tasarımı ve uygulanması esnasında turizm sektörünün yatay ve dikey bağlantılarını da dikkate alması ve turizm kavramını muhtelif sektörlerdeki faaliyetlerin kesişim alanı olarak görmeleri gerekmektedir.

Ülkemizin turizm potansiyelinin ekonomiye katkısını artırmak ve sektörün rekabetçilik yeteneklerini geliştirmek üzere, orta ve uzun vadeli entegre turizm stratejilerinin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde belirlenmesi ve uygulamaya alınması hayati bir konudur.

1 http://en.wikipedia.org/wiki/Tourism

Hatay'ın Turizm Potansiyeli

Tarihin en eski dönemlerinden beri yerleşim yeri vasfını korumuş ve birçok medeniyetin etkisi altında kalmış olan Hatay ili;

- Tarihi ve kültürel eserleri,
- Uzun sahil şeridi,
- Termal kaynakları,
- Doğal güzellikleri,
- Yaylaları ve zengin mutfak kültürü,
- Farklı dinlere ait mekânlara ev sahipliği yapması

vb. gibi birçok özellikleriyle turizmde bir cazibe merkezi olma şansına sahiptir.

Bundan dolayı;

- Akrabalık bağları
- Yakın konumu
- Yayla turizmi varlıkları
- Sağlık ve Termal turizm varlıkları
- Deniz turizmi varlıkları

ile Ortadoğu turizm pazarından,

- Tarih, Kültür, İnanç ve doğal varlıkları
- Termal varlıklarla entegre kurulacak geriatri merkezleri

ile nüfusu hızla yaşlanan Avrupa ve Uzakdoğu turizm pazarından alacağı payı artırmayı hedeflemektedir.

Hatay bir yandan doğal, sosyo-kültürel ve tarihi varlıklarıyla ideal bir turizm destinasyonu olarak öne çıkarken, diğer yandan ana ulaşım eksenleri üzerinde konumlanmakta ve böylelikle etkili bir turizm stratejisinin çok kısa bir sürede olumlu etkilerinin görülebilmesine imkân tanıyacak bir ekonomik potansiyel barındırmaktadır.

Bu potansiyel, 2010-2013 dönemi TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) Bölge Planında da vurgulanmış ve Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Bölge vizyonunu şu şekilde tanımlamıştır:

"Ekonomik, sosyal ve demokratik birikimi geliştirerek, doğal ve kültürel çevreyi koruyarak, tarım, ticaret, taşımacılık, turizm ve teknoloji alanlarında Türkiye'nin ve Orta Doğu'nun lider bölgesi olmak."

Bu vizyondan hareketle Bölge Planında yer alan temel gelişme eksenlerinden birisi;

"Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Bölgenin Marka ve Cazibe Merkezi Haline Getirilmesi" olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda Bölge için bir Turizm Stratejisi ve Eylem Planı oluşturulması temel amaç olarak ifade edilmiş, geliştirilecek Strateji'nin esas alınarak iller için Turizm Mastır Planlarının hazırlanması öngörülmüştür.

Çalışmanın Amacı

Mevcut çalışma, Bölge Planı ve diğer Ulusal ve Bölgesel Politika dokümanlarında öncelik eksenlerinden birisi olarak belirlenen Bölgesel Turizm Stratejisinin önemli bileşenlerinden biri olma görevini üstlenecek olan *Hatay İli Turizm Stratejisi ve Eylem Planı* çalışmasıdır. Strateji ve Eylem Planı, katılımcı bir anlayışla hazırlanmış, Hatay Valiliği başta olmak üzere, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı, ilde faaliyet gösteren işletmeler ve girişimcilerden çeşitli aşamalarda aktif olarak fikri destek alınmıştır.

Hatay Valisi Sayın M. Celalettin Lekesiz Strateji ve Eylem Planı geliştirme çalışmalarının hem büyük teşvikçisi hem de yakın gözetimcisi olmuş, süreç boyunca güçlü bir destek ve yönlendirme sağlamıştır. Antakya ve diğer ilçelerdeki çalıştayların önemli bir bölümüne ve odak grup toplantılarına şahsen katılarak, Turizm Stratejisinin hazırlık çalışmalarına aktif bir şekilde yön vermiştir.

Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA) çalıştaylar, saha ziyaretleri, istatistiki araştırmalar, literatür araştırması, mevcut durum tespiti ve strateji geliştirme gibi muhtelif aşamalardan müteşekkil bu yoğun çalışma programında önemli destekler ve koordinasyon hizmetleri sağlamıştır.

Mevcut çalışma iki ana bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm turizm sektöründeki küresel gelişmeler ve ülkelerin izledikleri çeşitli stratejilerin bir bilançosunu çıkarmakta, Türkiye'nin ve Hatay ilinin mevcut durum analizlerini üstlenmekte ve Hatay iline yönelik olarak özgün ve entegre bir İl Turizm Stratejisi geliştirmektedir. İkinci bölüm bir matris tasarımı içinde İl Turizm Stratejisinin Eylem Planını içermekte olup, özel sektörden kamu otoritelerine, bireysel girişimcilerden büyük işletmelere ve sivil toplum örgütlerine kadar geniş bir katılımla oluşturulmuştur.

Strateji ve Eylem Planının başarısı, bölgenin turizm varlıklarını ve potansiyellerinin doğru analizleri, ulusal ve küresel gelişmelerin turizm sektörüne etkilerine dair doğru okumalarla, tüm paydaşlar tarafından sahiplenilmesi ve Strateji Yönetim Ofisi (SYO) ile Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezinin (TSEDM) sürdürülebilirliği ile yakından ilişkilidir.

3. TURİZM SEKTÖRÜNDEKİ KÜRESEL GELİŞMELER

Etkili bir Stratejinin temel unsurları; sektörün kısa, orta ve uzun vadede içinden geçtiği ve geçeceği yapısal dönüşümleri doğru okuyabilmek, sektörel politikalara ilişkin ülkeler arası (kıyaslamalı) bir bakış açısı geliştirebilmek ve sektörel öncelikleri zaman ve mekân eksenlerinde belirleyebilmek olarak sıralanabilir.

Bu bölüm kırka yakın ülkenin istatistiklerinden yola çıkarak uluslararası turizm piyasalarındaki kısa ve uzun vadeli yapısal dönüşüm ve temel eğilimleri tespit etmeyi amaçlamaktadır. Dünya Bankası, OECD, turizm bakanlıkları, düşünce kuruluşlarının çalışmaları, akademik yayınlar vb. gibi oldukça geniş kapsamlı bir tarama faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Böylelikle mevcut çalışma turizm endüstrisinin uzun erimli gelişimini bu geniş kapsamlı bakıştan yararlanarak daha görünür kılmaya gayret ederken, öte yandan hızla küreselleşen turizm endüstrinin dinamik bir resmini çekmeye uğraş vermektedir.

3.1. Genel Tespit ve Değerlendirmeler

Geçtiğimiz çeyrek yüzyıl boyunca etkisini her alanda hissettiren küreselleşme olgusu turizm sektörünün dinamiklerini de yeniden biçimlendirmektedir. Dünya ekonomisinde Çin, Hindistan, Rusya, Brezilya, Kore ve Türkiye gibi yeni güçlerin ortaya çıkışı, dünya turizm piyasalarını hem arz hem de talep yönüyle etkilemektedir. Söz konusu ülkeler bir yandan turizm faaliyetlerinden aldıkları payı artırırken diğer yandan bu ülkelerde hızla gelişen orta sınıf ise küresel ve bölgesel turizm talebinin artışında önemli roller oynamaktadır.

Ucuz ve hızlı ulaşım araçlarının gelişip yaygınlaşması ve bilgi iletişim teknolojilerindeki (BİT) ilerlemeler turizm faaliyetlerini bütünleşmiş ve küresel bir pazara dönüştürmüştür.

Ucuz ve hızlı ulaşım araçlarının gelişip yaygınlaşması ve bilgi iletişim teknolojilerindeki (BİT) ilerlemeler turizm faaliyetlerini küresel bir pazara dönüştürmüştür. Böylelikle turizm sektörü, bir yandan yeni iş ve katma değer fırsatlarının diğer yandan da hızla kızışan küresel bir rekabetin sahnesi haline gelmiştir.

2008 yılında patlak veren küresel ekonomik kriz dünya turizm sektörünü ciddi bir biçimde etkilemiştir. Ayrıca 2009 yılı başlarında ortaya çıkan H1N1 virüsü gibi bazı dışsal faktörler de turizm piyasaları üzerinde olumsuz etkilerde bulunmuştur. Dünya turizm piyasalarındaki güncel gelişmeler incelendiğinde dört önemli husus göze çarpmaktadır:

Küresel ekonomik krizin turizm sektörüne güçlü yansımaları olmuştur.

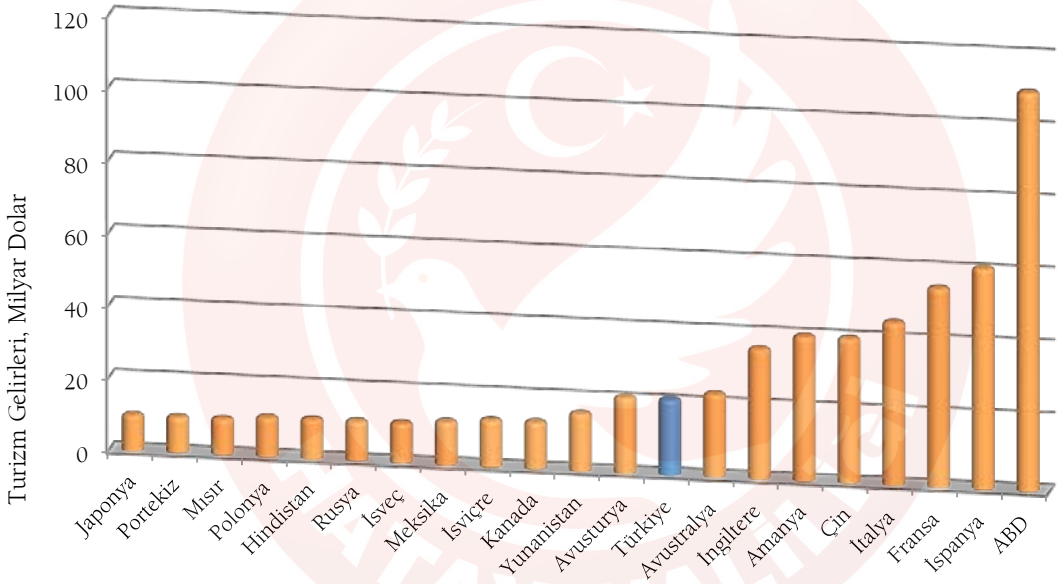
- Uluslararası turizm faaliyetleri iç turizme göre daha fazla gerileme göstermiştir. Ekonomik koşullardaki kötüleşme turist tercihlerini yurtiçi varış noktalarına yöneltmektedir. Bu gelişme uluslararası turizm faaliyetlerinin genel ekonomik konjonktüre göre esnekliğinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.
- İş turizmi, turizmin geneline göre daha çok gerileme kaydetmiştir. Genellikle iş dünyası ekonomik gidişata hane halklarından daha fazla tepki göstermektedir.
- Otel hizmetleri diğer konaklama biçimlerine nazaran daha sert düşüşler yaşamıştır. Bu gelişme, iş turizmindeki azalmanın yanı sıra hane halklarının turizm paketlerinde daha ekonomik konaklama biçimlerini tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır.

- Havayolu ulaşımı diğer ulaşım modlarına göre daha fazla daralmıştır. Özellikle iş dünyasının seyahat harcamalarını ciddi oranlarda kısması havayolu taşımacılığında sert düşüşlere neden olmuştur.

Turizm sektörü küresel krizden diğer ihracatçı sektörlere göre hem daha az yara almış hem de daha güçlü ve hızlı bir toparlanma göstermiştir.

Dünya Turizm Örgütünün (UNWTO) yaptığı araştırmaya göre 2010 yılında Uluslararası Turizm küresel finansal krizden ve ekonomik durgunluktan tamamıyla kurtulmuştur. 2010 yılında dünya genelinde yabancı turist sayısı 58 milyon artarak 935 milyona ulaşmıştır ve 2009 yılındaki yüzde 4,2'lik küçülmenin ardından turizm ziyaretçi sayısı yüzde 6,7 oranında büyümüştür.[2] 2011 yılı büyüme oranının, anılan kuruluşun uzun vadeli dünya ortalaması olarak tespit ettiği yüzde 4 seviyesi civarında seyredeceği tahmin edilmektedir.[3]

Grafik 1. Uluslararası Turizm Gelirleri, Milyar Dolar, 2008.

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü.

Yerleşik olmayan ziyaretçilerin dünya turizm piyasalarına kazandırdığı toplam talep 2008 yılı sonunda 944 milyar dolara ulaşmıştır. OECD ülkeleri 605 milyar dolarlık payla uluslararası turizm sektörü içerisinde büyük bir ağırlığa sahiptir. Ülkemiz gelir açısından ilk on ülke

2 United Nations World Tourism Organization (2011), World Tourism Barometer

3 Çeşitli coğrafi bölgelerin ve ülkelerin 2020 yılında dünya turizm pazarındaki göreceli konumuna dair gerçekleştirilen çalışma için Bkz. United Nations World Tourism Organization (2001), 2020 Tourism Vision. Bu rapora göre, 2020 yılında dünyadaki turist sayısının 1,5 milyar kişi, toplam turizm gelirlerinin ise 2 trilyon Dolar olacağı tahmin edilmektedir. 2020 yılında uluslararası toplam turizm pazarının yüzde 49,2'sini Almanya, Japonya, Amerika Birleşik Devletleri, Çin, İngiltere, Fransa, Hollanda, Kanada, Rusya Federasyonu ve İtalya'nın oluşturacağı ve 717 milyon kişi ile Avrupa'nın en çok yabancı turist kabul eden bölge olmayı sürdüreceği öngörülmektedir. Ancak 1996 yılı rakamlarına göre dünya turizminde yüzde 60 paya sahip OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) ülkelerinin, uluslararası pazar payının yüzde 46'ya düşeceği tahmin edilmektedir.

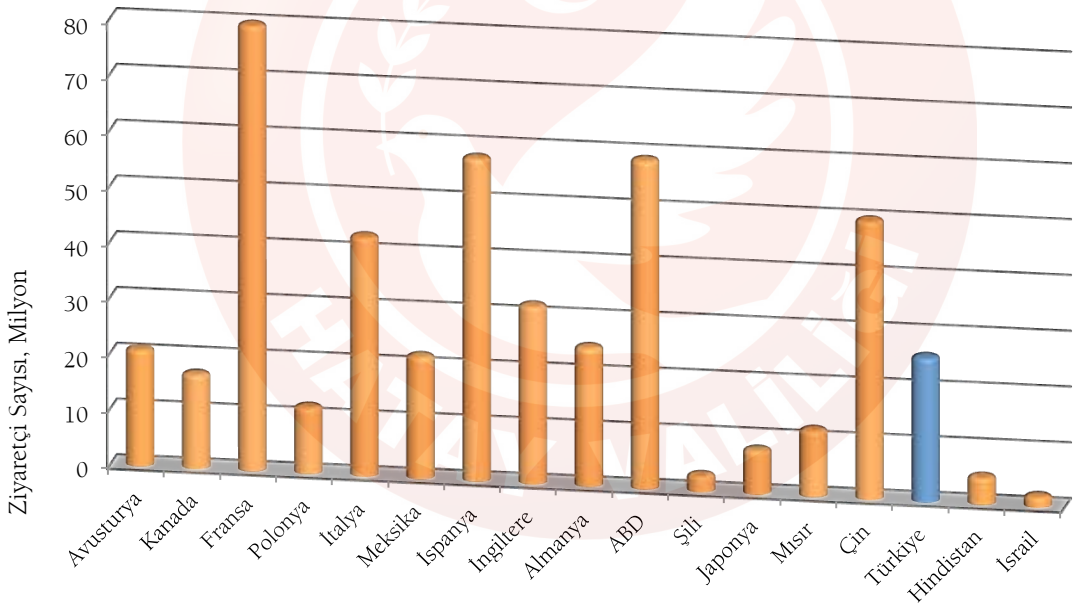
arasında yer almakta ve turizm gelirleri 20 milyar dolar seviyesini 2008 senesi itibarıyla aşmış bulunmaktadır.

2008 yılında küresel pazar 922 milyon ziyaretçi sayısına ulaşmıştır. OECD ülkeleri 524 milyon, Avrupa 403 milyon, Amerika 98 milyon ve Çin ise 53 milyon ziyaretçi ağırlamıştır.

Turizm pazarının dinamikleri incelendiğinde, Çin, Mısır ve Hindistan gibi gelişmekte olan ülkelerin gerek ziyaretçi sayıları gerekse pazar paylarının son on yılda hızlı bir biçimde artış kaydettiği görülmektedir. Çin, Hindistan ve Rusya iç ve dış turizmde aranan varış noktaları haline gelirken bu gelişme ekonomik kalkınmanın bir sebebi değil daha çok sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bir başka ifadeyle anılan ülkeler hızla büyüyen ve zenginleşen orta sınıfların etkisiyle dünya turist pazarına katkıda bulunurken öte yandan uluslar arası turizmde tercih edilen varış noktaları haline gelmektedirler.

2003-2007 arası dönemde tüm dünyada ziyaretçi sayıları ortalama yüzde 7,1; OECD bölgesinde ise yıllık ortalamada yüzde 4,8 büyümüştür. Aynı dönemde yüzde 13,6 gibi bir oranla, Türkiye'yi tercih eden turist sayısında yaşanan hızlı büyüme, dünya ve OECD ortalamasından birkaç kat fazladır.

Grafik 2. Uluslararası Ziyaretçi Sayıları ve Ortalama Büyüme, Yüzde, 2003-2008.

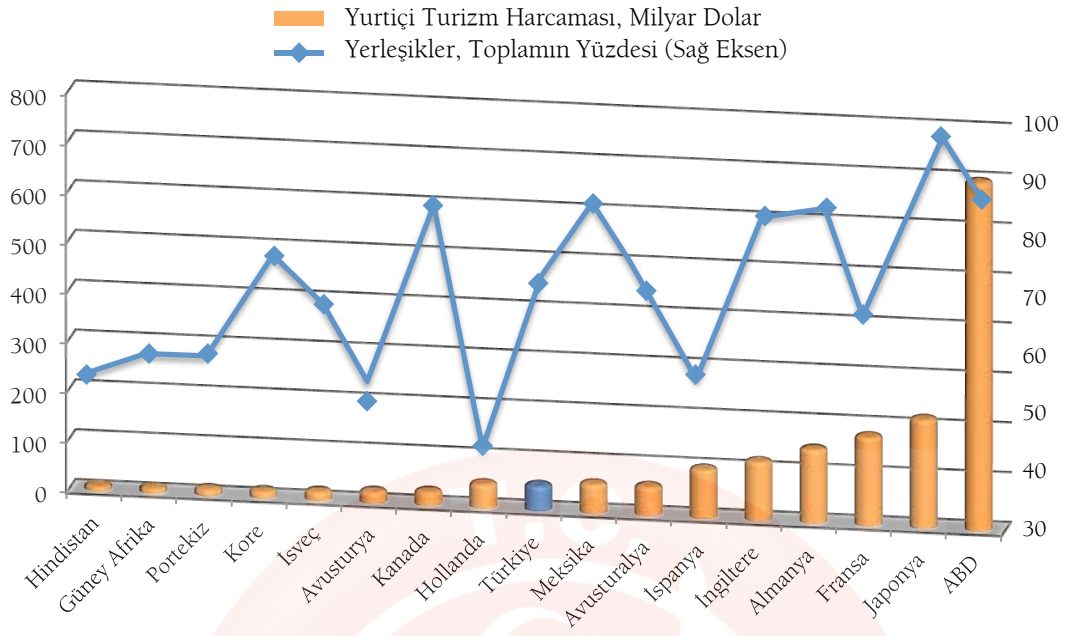
Kaynak: Dünya Turizm Örgütü.

İç turizm, gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede uluslararası turizm faaliyetlerinden daha büyük bir rol oynamaktadır.

İç turizm, ulaştığı önemli ekonomik büyüklüğe rağmen, döviz kazandırmaması sebebiyle henüz kamu politikaları açısından ihmal edilen bir ekonomik varlıktır.

Önde gelen turizm piyasasına sahip ülkelerin toplam yurtiçi turizm harcamalarının yaklaşık yüzde 67'si ülke mukimleri tarafından icra edilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) dünya turizm harcamaları sıralamasında 689 milyar dolarlık iç piyasası ile ilk sırada gelmekte ve bu tüketimin yüzde 86'sı ülke vatandaşlarınca gerçekleştirilmektedir.

Grafik 3. Yurtiçi ve Yurtdışı Ziyaretçilerin Turizm Harcamaları, 2009.

Kaynak: OECD

Analizlerden elde edilen bulgulara göre Türkiye'de yaklaşık 47 milyar dolarlık büyüklüğe sahip olduğu tahmin edilen yerleşik turizm faaliyetleri, yabancı ziyaretçilerin ülkede bıraktığı 23 milyar dolarlık geliri ikiye katlamaktadır.

Grafikte yer alan Türkiye'ye ilişkin büyüklükler resmi istatistiklere dayanmamakla birlikte, dünya ortalamalarından hareketle hesaplanmış verileri yansıtmaktadır. Analizler Türkiye'nin yurtiçi toplam turizm harcamalarının yaklaşık 70 milyar doları civarında olduğunu ortaya koymakta ve tahminen bu harcamaların 47 milyar doları yerleşiklerin 23 milyar doları ise yabancı ziyaretçilerin tüketimlerine karşılık gelmektedir.

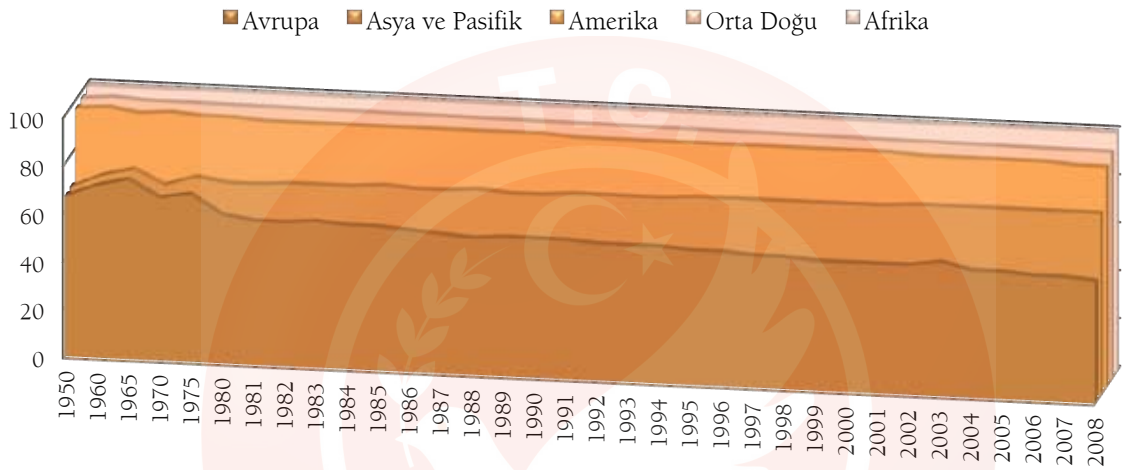
Toplam turizm harcamalarının yerleşik ve yabancı turistlere göre dağılımı ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Bu farklılıkta pek çok farklı unsur etkili olmakla birlikte aşağıdaki unsurlar temel roller oynamaktadır:

- Coğrafi büyüklük: Ülkenin büyüklüğü arttıkça yerleşik turizm iktisadi bir faaliyet kolu olarak daha önemli hale gelmektedir (Örnek ABD).
- Coğrafi konum: Çeşitli ülkelerle ortak bir sınıra sahip ülkeler coğrafi avantajlarını kullanarak daha fazla yabancı ziyaretçi çekebilmektedirler (Örnek AB).
- Ulaşım kolaylığı: Ulaşım sistemleriyle birbirlerine entegre olmuş ülkeler arasında turistik akımlar güç kazanmaktadır (Örnek AB).
- Konaklama kapasitesi: Konaklama kapasitesi gerek yerleşik gerekse yabancı ziyaretçilerin ağırlanmasında dikkate alınması gereken bir faktördür.
- Çekim alanları: Doğal ve kültürel turistik potansiyel

Uluslararası turizm, yerleşik turizme göre hem daha dinamik karakterli hem de iktisadi konjonktüre çok daha fazla bağımlıdır.

Uluslararası turizm piyasası, ziyaretçi sayıları ve elde edilen gelirler açısından incelendiğinde rekabetin artan ve sertleşen doğası belirginleşmektedir. Avrupa ülkelerinin dünya turizm piyasaları içindeki ağırlığı düzenli bir biçimde azalmasına rağmen; halen gerek ziyaretçi sayıları gerekse turizm gelirleri itibarıyla toplam piyasanın yarısından fazlası Avrupa ülkeleri tarafından domine edilmektedir. Amerika ikincilik konumunu son yıllarda oldukça hızlı bir gelişme kaydeden Asya-Pasifik bölgesine kaptırmıştır.

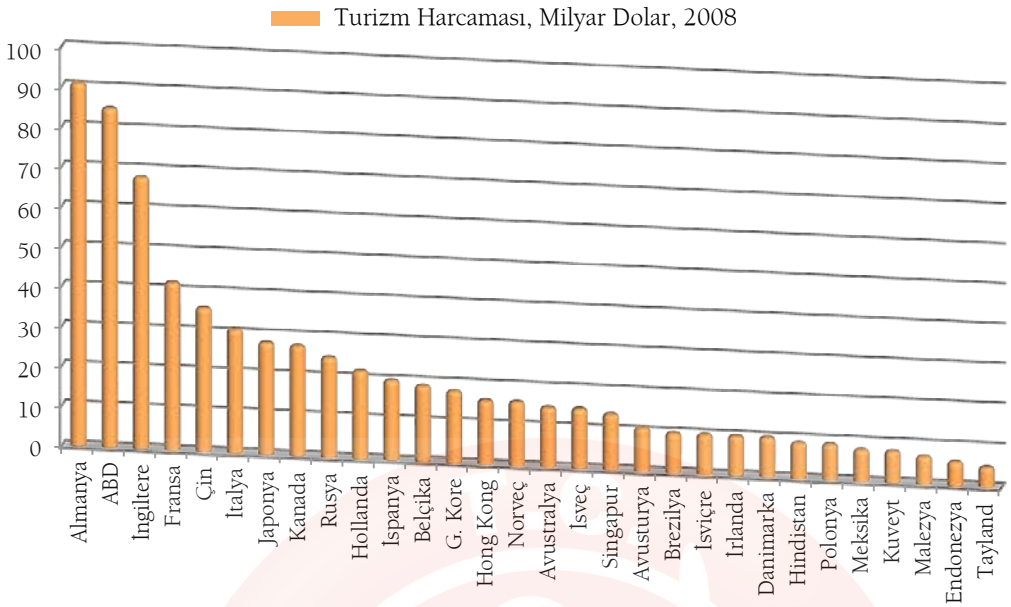
Grafik 4. Uluslararası Turizm: Bölgelere Göre Pazar Payları, 1950-2008.

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü, OECD.

OECD ülkeleri uluslararası turizm akımlarına hem kaynaklık etmekte hem de ev sahipliği yapmakta ilk sıralarda gelmektedirler.

Grafik 5. Turizm Harcamaları, 2008.

Kaynak: IMF, OECD.

En çok turizm harcaması yapan ülkeler arasında yer alan Almanya, ABD ve İngiltere ile Türkiye arasında güçlü siyasal, ekonomik ve sosyal ilişkiler mevcuttur.

Uluslararası turizm harcamaları açısından en büyük tüketime sahip ilk on ülkenin yalnızca iki tanesi OECD üyesi olmayan ülkelerdir. Turist sağlamada lider konumdaki Almanya, ABD, İngiltere ve Fransa'nın toplam yurtdışı turizm harcaması yaklaşık 300 milyar dolar civarındadır. Bir başka ifadeyle, bu dört ülke toplam turizm harcamasının yaklaşık yüzde 30'unu gerçekleştirmektedir.

Uluslararası taşımacılık hizmetleri özellikle havayolu taşımacılığı, toplam turizm gelirlerinin yaklaşık yüzde 20'lik bir kısmına tekabül etmektedir. Türkiye'ye gelen turistlerin ise %72'si havayolu ulaşımını kullanmıştır.

Son yıllarda uluslararası taşımacılık alanında önemli dönüşümler yaşanmış, kara ve deniz taşımacılığının payı küçülürken havayolu taşımacılığının payı büyük bir artış göstermiştir. Taşımacılık modlarının payları ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte 2007 yılı rakamlarına göre, OECD genelinde turistik ziyaretçilerin yüzde 47'si havayolu, yüzde 2,2'si demiryolu, yüzde 46,9'u karayolu ve yüzde 4'ü denizyolu ulaşımını tercih etmiştir. Türkiye'nin ağırladığı yabancı turistlerin yüzde 71,1'i havayolu, yüzde 0,3'ü demiryolu, yüzde 20,2'si karayolu ve yüzde 7,5'i ise denizyolu ulaşımını kullanmıştır.

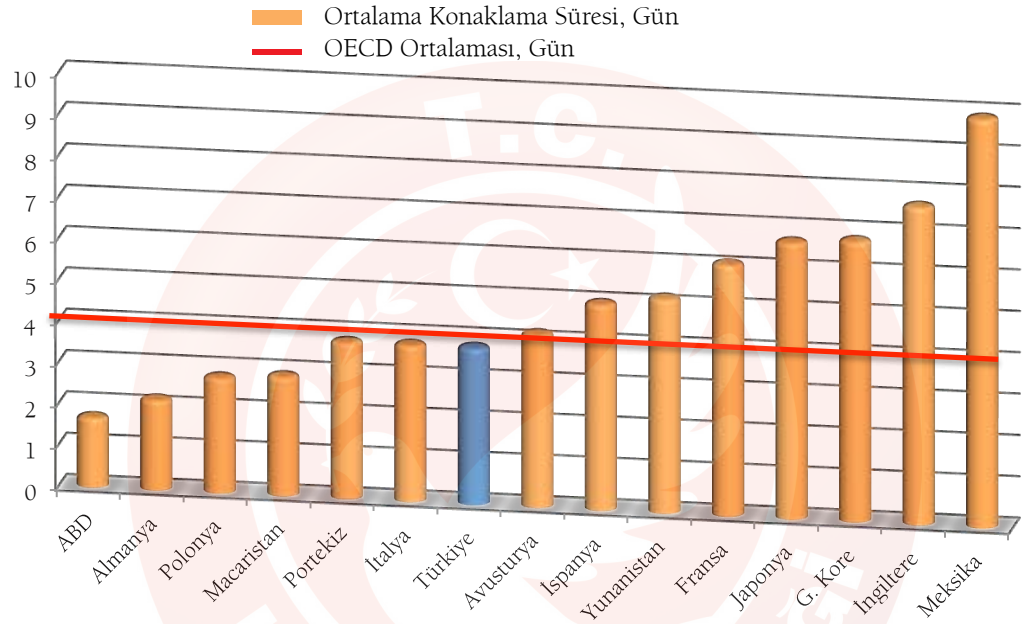
Turist akımları döviz kuru hareketlerine karşı duyarlılık göstermektedir.

Turizm sektörünün rekabetçiliğini belirleyen unsurlar arasında mal ve hizmet sepetlerinin nispi fiyatları gelmektedir. Kur hareketleri, söz konusu mal ve hizmetlerin nispi fiyat yapılarını doğrudan etkilediğinden uluslararası turizm talebinde etkili bir unsur olarak kabul edilmektedir. Döviz kurunun yerleşik fiyat yapılarına nazaran çok daha hareketli olması turistik tercihlerin destinasyonu üzerinde güçlü izler bırakmaktadır. Ülkemizde izlenen para ve kur politikasının ve sermaye akımlarının doğal bir neticesi olarak uzun yıllardır değerlenme eğilimini sürdüren Türk Lirası, genel olarak turizm sektörünü olumsuz etkileyen başlıca makroekonomik faktörlerden birisidir.

Değişen yaşam koşullarına ve ulaştırma modlarına bağlı olarak turistik ziyaretlerin süresinin kısaldığı görülmektedir. Bu genel eğilim bütün önemli varış noktalarında karşımıza çıkmaktadır. Yabancı ziyaretçilerin ortalama ziyaret süresi 2007 yılı rakamlarına göre başlıca OECD ülkelerinde 4,3 güne düşmüştür. Ziyaret süresi 3 günden fazla olan ülkeler nihai istasyon 3 günden az olan ülkeler ise geçiş istasyonu olarak adlandırılmaktadır.

Değişen yaşam koşullarına ve ulaştırma modlarına bağlı olarak turistik ziyaretlerin süresinin kısaldığı görülmektedir.

Grafik 6. Ortalama Konaklama Süresi, 2007.

Kaynak: OECD.

Ülkemiz yabancı turistleri misafir etme süresinde 3,8 günle OECD ortalamasının altında yer almaktadır. Yerleşik ziyaretçilerin ortalama kalış süreleri ise daha kısadır. Türkiye'de mukim turistlerin kalış süreleri 2007 yılı için ortalama 1,85 gündür.

Geniş bant teknolojilerinin yaygınlaşması, bütün iş kollarını olduğu gibi turizm sektörünün yapısını ve organizasyonunu da ciddi bir biçimde etkilemektedir.

Avrupa Komisyonunun gerçekleştirdiği bir ankete göre 2002 yılı başında internet yoluyla sipariş verilen turizm paketleri sadece birkaç istisnai ülkede ortalama yüzde 1 civarında bir pazara sahipti. Yalnızca 6 sene içerisinde turistik ziyaretlerini çevrimiçi bağlantılardan (internet yoluyla) tedarik eden turistlerin oranı Fransa'da yüzde 18'e, Almanya'da yüzde 22'ye, Hollanda'da yüzde 26'ya, İngiltere'de yüzde 27'ye ve Norveç'te yüzde 45'e fırlamıştır.

Neredeyse bütün gelişmiş turizm piyasalarında turizm endüstrisi Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİ) tarafından domine edilmektedir.

Otel, lokanta ve seyahat acentesi gibi başlıca endüstri alt kollarında KOBİ'lerin toplam sektör istihdamının yüzde 60'ını sağladığı görülmektedir.

Otel işletmeciliğinde faaliyet gösteren işletmelerin büyüklükleri ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte; G. Kore, Yunanistan, Fransa ve İtalya'da 10 kişiden daha az istihdam kapasitesine sahip aile işletmeleri toplam sektörel istihdamın üçte birini karşılamaktadırlar. Bu ülkelerde küçük ve orta boy işletmeler turizm faaliyetlerinin konumlandığı ana yapılar mahiyetindedir. Buna mukabil İrlanda, Norveç, Portekiz ve İspanya gibi ülkelerde ise daha büyük ölçekli işletmelerin sektörel ağırlığı önem kazanmakta ve orta büyüklükte (50-249) ve büyük (250 ve üstü) işletmeler sektör istihdamının büyük bir kısmını oluşturmaktadır.

Lokanta işletmeciliği ise pek çok ülkede 10 veya daha az kişi istihdam eden mikro ölçekli girişim ünitelerine dayanmaktadır. Büyük işletmelerin toplam istihdamdaki payları birkaç istisna dışında oldukça düşük düzeylerde bulunmaktadır.

Turizm acentelerinin firma ölçeğine göre dağılımı ülkeden ülkeye ciddi değişimler sergilemektedir. İngiltere, Finlandiya, Fransa ve İspanya gibi ülkelerde büyük firmalar etraflarına serpiştirilmiş çok sayıda küçük ölçekli işletmeyle birlikte karışık bir ekosistem meydana getirmektedir. Diğer bir grup ülkede ise küçük işletmeler büyük işletmelerin endüstri içindeki ağırlığını gölgede bırakacak kadar büyük öneme sahiptir. Bu konfigürasyonun en çarpıcı örneği İtalya'dır ve İtalya'da 10 kişiden daha az kişi çalıştıran mikro işletmeler toplam istihdamın yüzde 50'sinden fazlasını barındırmaktadırlar.

Oteller turizm faaliyetleri açısından kritik öneme sahip hizmet altyapılarından birisini teşkil etmektedir. Otellerin yönetimi, kapasitesi ve genel kalitesi önemli bir rekabetçilik unsurudur. Son yıllarda otel ve benzeri ortak konaklama sektöründe iki uçlu bir rekabet baskısı söz konusudur:

- Bir yandan yeni turizm destinasyonları devreye girmekte ve mevcut işletmeler açısından koşullar ağırlaşmaktadır.
- Öte yandan satın alma gücü daha yüksek ziyaretçilere hitap eden otel işletmeleri öteki konaklama modlarından kaynaklanan rekabetle karşı karşıya kalmaktadırlar.

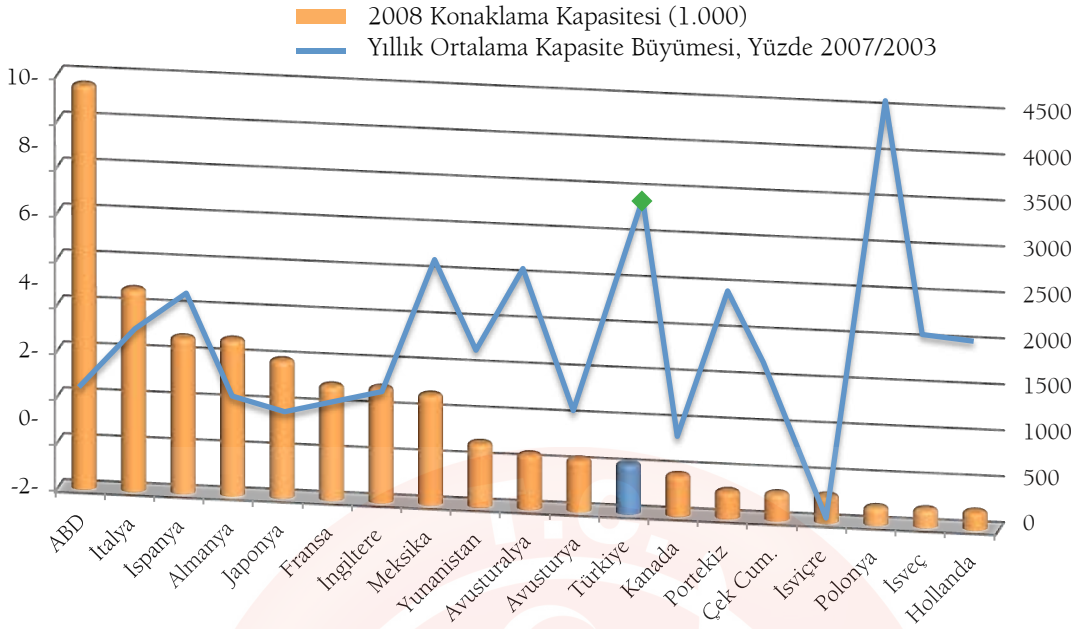
Son on yılda yüksek yoğunluklu turizm ülkelerinde yatırım politikaları otellerin yatak kapasitesinden hizmet kalitesine, fiziki koşulların iyileştirilmesine ve yönetim modellerinin geliştirilmesine kaymıştır.

Son on yılda yüksek yoğunluklu turizm ülkelerinde yatırım politikaları otellerin yatak kapasitesinden hizmet kalitesine, fiziki koşulların iyileştirilmesine ve yönetim modellerinin geliştirilmesine kaymıştır. Böylelikle pek çok işletme kızışan rekabet koşullarına adapte olabilmek için rekabetçi avantajlar elde etmeye ve doluluk oranlarını artırmaya çalışmaktadır.

Konaklama kapasitesinin büyük bir bölümünü kontrol eden ABD, İtalya, Fransa, Almanya ve İngiltere gibi ülkeler kapasite yatırımlarını ılımlı bir düzeyde sürdürmektedir. Türkiye 2003-2007 döneminde yıllık yüzde 6,1'lik yatak kapasitesi artışıyla konaklama kapasitesine en çok yatırım yapan ülkeler arasında yer almıştır.

Otel işletmeciliğinin sermaye derinliğinin artması optimal işletme büyüklüğü üzerinde ciddi sonuçlar doğurmuş ve 2000'li yıllardan bu yana bağımsız otel işletmelerinin aleyhine otel zincirlerinin sayısında büyük bir patlama yaşanmıştır (Eurostat 2008).

Grafik 7. Konaklama Kapasitesi ve Kapasite Büyümesi, 2003-2007.

Kaynak: OECD.

Turizm sektöründe istihdamın büyük bir bölümü konaklama, restoran ve gıda hizmetleri faaliyetlerinde konumlanmış durumdadır. Bu ekonomik alanlar istihdam oluşturmada son yıllarda diğer hizmet sektörlerinden daha başarılı bir performans göstermişlerdir. Konaklama, restoran ve gıda hizmetlerinin istihdam büyümesi OECD genelinde 2003-2007 arasında yüzde 2,2 ile diğer hizmet sektörlerinin 0,6 puan üzerindedir. Bu ekonomik faaliyetler Türk ekonomisinde de önemli bir yere sahip bulunmakta ve toplam istihdamın yüzde 4,7'sini karşılamak suretiyle yaklaşık 1 milyon kişiyi iktisadi olarak barındırmaktadırlar.

3.2. Turizm Endüstrisindeki Küresel Eğilimler

Yukarıdaki bölümde pek çok farklı göstergeyi ülkelerarası bir düzlemde ele almak suretiyle turizm endüstrisinin gelişimine ilişkin dinamik ve çok seviyeli bir resim çizmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte bütün bu farklı noktaları bir araya getirerek daha görünür değişim ve dönüşümleri tespit etmek de mümkündür. Mevcut bölüm, küresel eğilimleri ve bunları oluşturan unsurları detaylı şekilde tanımlamaya yönelik hazırlanmıştır.

3.3. Küreselleşme, Yeni Rakiplerin Yükselişi ve Artan Rekabet

Bilgi iletişim ve ulaştırma teknolojilerindeki gelişmeler her düzeydeki etkileşimi artırmakta ve çeşitlendirmektedir. Ekonomik ve finansal sistem küresel ölçekte yeniden yapılanırken sosyal ve siyasi konularda da benzer dönüşümler kendisini göstermektedir.

Bütün bu yaratıcı yönlerinin yanısıra kaotik alışveriş esnasında turizm sektörü kendisine has bir yerde konumlanmaktadır. Turizmin emek yoğun karakteri ve geniş bir sektörel bağlantı yelpazesine sahip olması iktisadi faaliyet üzerindeki potansiyel çarpan etkisini artırmaktadır. Turizm aynı zamanda sosyal ve kültürel etkileşimleri de hızlandırmakta ve medeniyetler arasındaki ilişkilerde insandan insana yepyeni kapılar açmaktadır.

Turizm geçtiğimiz on yıllarda hızla gerçek bir küresel pazara dönüşmüştür. Sınır ötesi seyahatler ve kıtalar arası etkileşimler hızla yükselirken, artık potansiyel ziyaretçilerin seçim yapabileceği daha çok alternatif mevcuttur. Bu anlamda talebin küreselleşmesi özellikle gelişmiş turizm destinasyonlarına güçlü bir rekabet baskısı getirmektedir.

Bunun en önemli nedenlerinden bir tanesi gelişmekte olan ülkelerin turizm sektöründe ağırlığını gitgide artırmasıdır. Çin, Brezilya, Rusya ve Türkiye gibi ülkeler yüksek sektörel büyüme oranlarıyla mevcut küresel pazardan daha fazla ziyaretçi elde etmek üzere kıyasıya bir rekabete girmiş durumdadırlar.

Turizm talebi gittikçe bireysel ihtiyaçlara göre şekillenmekte, geleneksel turistik mal ve hizmetler hızla doygunluk noktasının sınırlarına ulaşmaktadır.

Yeni destinasyonların ortaya çıkışı, talebin küreselleşmesi ve gelişmekte olan ülkelerdeki orta sınıfın yol açtığı yeni rekabet ortamı uluslararası turizm pazarlarındaki parçalanmayı artırmaktadır. Turizm talebi gittikçe bireysel ihtiyaçlara göre şekillenmekte, geleneksel turistik mal ve hizmetler hızla doygunluk noktasının sınırlarına ulaşmaktadır.

Bugün pazar lideri konumundaki ülkelerin önümüzdeki on yıllar boyunca ciddi bir pazar kaybı yaşayacakları öngörülmektedir. Turizm sektöründe kızışan rekabet gelişmiş ekonomilerin sektörel üretkenliğe özel önem vermelerine yol açmaktadır. Özellikle hala güçlü bir uluslararası pazar pozisyonuna sahip OECD ülkeleri, rekabet gücünü artırmaya ve turizm sektöründe yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesini sağlayacak stratejilere odaklanmaktadır.

Gelişmekte olan ülkeler ise, uluslararası turizm piyasalarının yeni oyuncuları olarak, üretkenlik odaklı stratejiler yerine, kapasite artışlarına dayanan ve turizm varlıklarının temel kapasite ve küresel erişim gücünü artırmayı hedefleyen stratejiler izlemektedirler. Çin, Hindistan ve Rusya gibi ülkelerin bu konuda oldukça başarılı programlar geliştirdikleri ve potansiyel müşterilere maliyet avantajı tanıyan yeni turizm varış noktaları sundukları gözlemlenmektedir.

3.4. Bilgi ve İletişim Teknolojileri: Rekabetçiliğin Kilit Bileşeni

Çağımızın genel amaçlı teknolojisi olarak Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) hızla yaygınlaşması ve bilgi temelli bir ekonominin yükselişi turizm sektörünün rekabetçilik unsurlarını ve piyasa yapısını köklü bir biçimde dönüştürmektedir. Her şeyden önce tüketiciler alternatif seyahat ve turizm hizmetleri konusunda acenteler ve operatörler gibi geleneksel aracılara başvurmaksızın kolayca bilgi sahibi olabilmekte, fiyat ve ürün karşılaştırması yapabilmektedir.

Turizm işletmeleri geniş bant teknolojilerine uyum konusunda oldukça hızlı bir başarı göstermişler ve internet yoluyla pazarlama ve sipariş hizmetleri konusunda büyük bir atılım kaydetmişlerdir.

İnternet teknolojileri uluslararası turizm endüstrisini, sektörün arz ve talep dinamiklerini ve özellikle tüketicilerle olan ilişkisini kalıcı bir biçimde dönüştürmüştür. Büyük ya da küçük bütün işletmeler doğrudan küresel tüketicilerle etkileşimli bir iletişime geçebilmektedir. Geleneksel endüstri yapısında katma değer zincirine hiçbir erişimi olmayan tüketici bugün zincirin tam merkezinde yer almaktadır. Dolayısıyla turizm tüketicisi iktisadi tarih boyunca ilk kez sektörün arz tarafına doğrudan erişim olanağına ve etki gücüne sahip olmuştur. Değer zincirinin tam rekabetçi piyasa kavramının gerçek hayattaki bir yansıması haline geldiği bir sektör olarak, turizm endüstrisini bundan böyle tüketicinin bizzat yönettiğini söylemek yanıltıcı olmayacaktır.

Tablo 1. Bilgi İletişim Teknolojilerinin Turizm KOBİ'leri Üzerindeki Etkileri

Fırsatlar	Tehditler
Potansiyel müşterilere doğrudan erişim	KOBİ'lere uygun düşük maliyetli ve kolay kullanılabilen sistem ve uygulamaların geliştirilmesi
Pazarlama ve satış maliyetlerinden tasarruf	KOBİ'ler için standart BİT ve e-ticaret uygulamalarının oluşturulması
Hizmet ve ürün arzının talep koşullarına hızlı bir biçimde uyarlanabilmesi	Çok kanallı stratejilerin tatbik edilmesi
Kolaylaştırıcılar	**Zayıflıklar**
KOBİl'er arasında ağyapı sistemlerinin inşası	KOBİ'lerin BİT ve e-ticarete yatırım yapmakta isteksiz oluşları
E-ticaret uygulamaları için müşteri odaklı talep	Rol modellerinin ve gerçek hayat uygulamalarının yetersizliği
Büyük firmaların KOBİ'lere rehberlik ve liderlik etmesi	İşletme yönetimlerinde uzun erimli ilgi ve motivasyonun sağlanabilmesi

Kaynak: E-business Watch (2004), Electronic Business in Tourism, Report 07-II, August 2004, European Commission, Brussels'dan uyarlanmıştır.

Geleneksel turizm aracılarının satışları 2002-2008 döneminde yıllık %0,6 azalırken, çevrimiçi satışlar aynı dönemde %13 artış göstermiştir.

İnternet teknolojileri sayesinde tüketiciler tercihlerini şekillendirmek ve karar vermek için gerekli bilgiye doğrudan erişim sağlayabilmektedirler. Doğrudan ya da dolaylı dağıtım kanallarını seçebilmekte, mal ve hizmetlerin standart ve fiyatlarını mukayese edebilmekte ve hatta tüketim sepetlerini tam olarak belirleyebilmektedirler. Tüketiciler aldıkları hizmetlere ilişkin internet aracılığıyla geri bildirimler yapmakta ve sektörel talebin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadırlar.

Avrupa Çevrimiçi[4] Seyahat Raporu (2009)'na göre 2008 yılı sonunda Avrupa çevrimiçi turizm piyasası 60 milyar Avroya ulaşmıştır. Geleneksel turizm aracılarının satışları 2002-2008 döneminde yıllık %0,6 azalırken, çevrimiçi satışlar aynı dönemde %13 artış göstermiştir. 2012 yılına kadar söz konusu pazarın yılda ortalama yüzde 11,4 büyüyerek 91 milyar Avroya ulaşması beklenmektedir.[5] Yesawich, Pepperdine ve Brown Yankelovich Partners (2002)'ın araştırmasına göre, Amerika Birleşik Devletleri turizm müşterilerinin yüzde 66'sı internet sitelerinin geleneksel turizm aracılarıyla karşılaştırıldığında çok daha nitelikli hizmetler sunduğunu düşünmektedir.[6]

4 çevrimiçi= online
5 European Online Travel Report (2009), Eyefortravel, www.events.eyefortravel.com.
6 Aktaran www.etourismnewsletter.com.

Turizm sektöründe bilgi akışını iyi yönetenler değer zinciri içerisinde elverişli bir pozisyona sahip olacaklardır.

İşletmeler açısından, bilgi yönetimi ve bilgi varlıklarına yatırım yapmak, küreselleşen sektördeki rekabetin vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Katma değer zinciri içerisinde elverişli bir pozisyon yakalayanlar; özellikle zincirin merkezinde yer alan tüketiciler söz konusu olduğunda, sektördeki bilgi akışını en iyi yönetebilenler olacaktır. Turizm sektörünün yapısal olarak KOBİ'lere dayandığı düşünüldüğünde özellikle girişim güçleri ve teknolojik adaptasyon kabiliyetleri sınırlı olan bu işletmelerin çağımızın genel amaçlı teknolojisi olan geniş banda uyum sağlayabilmesi hayati derecede önemli bir husustur (Tablo 1).

Turizm Sektöründe Yeni Paradigma: Entegre Stratejiler

Turizm ekonomi çapındaki hemen bütün sektörlere değişik oranlarda katkıda bulunmaktadır. Turistik ziyaretçiler varış noktalarında hem turistik ürün ve hizmetleri hem de gündelik ihtiyaçlarını karşılamak üzere genel mal ve hizmetleri tüketmektedirler. Muhtelif pek çok araştırma ortaya koymuştur ki turizm diğer ekonomik sektörlerle güçlü ileri ve geri bağlantılara sahiptir. İleri sektörel bağlantılar turizm sektörünün katma değer üretim sürecinde girdi sağladığı, geri sektörel bağlantılar ise girdi kullandığı sektörler anlamına gelmektedir.[7]

Turizm sektörünün ağyapı zincirleriyle pek çok ekonomik iş koluyla güçlü bağlantılara sahip olması, bu sektörün ekonomik katma değer ve istihdam oluşturma açısından kritik değer taşıdığı anlamına gelmektedir.

Artan rekabet ortamında turizm sektörünün sınaî örgütlenmesi çoğunlukla KOBİ'lere dayanmaktadır. Bu tür firmalar genellikle uzun dönemli planlama, araştırma ve stratejik gelişim açısından oldukça kısıtlı kaynak ve kapasitelere sahip girişim üniteleridir.

Sonuçta pek çok ülke turizm sektöründen beklenen çok sektörlü faydaların tahsil edilebilmesi ve maliyetlerin etkin bir biçimde yönetilebilmesi amacıyla turizm sektörünün bir dizi entegre yatırım, politika ve stratejik karar çerçevelerine ihtiyaç duyduğunu keşfetmektedirler. Son zamanlarda yükselişe geçen "Kamu ve özel sektör işbirliği yaklaşımları" merkezi idarelerden yerel yönetimlere, yerel kalkınma örgütlerinden KOBİ'lere, iş dünyasından toplum fertlerine kadar pek çok katılımcı arasındaki diyalog, işbirliği ve ortaklık mekanizmalarının önemini vurgulamaktadır.

Bu itibarla kamu politikalarının turizm sektörünün çok seviyeli ve çok paydaşlı yapısını yansıtabilmeleri için gerekli kapsam ve derinliğe kavuşturulması hayati bir konudur. Karar alıcılar turizm politikalarının ve stratejilerinin tespitinde sektör bakanlıklarının ve kuruluşların konuya dâhil edilmesi gibi bir yandan yatay konuları dikkate alırken; diğer yandan merkez, bölge ve yerel idarelerin arasındaki hayati işbirliğinin sağlanması gibi dikey konuları da aynı anda çözümlemek durumundadırlar.

Turizm endüstrisinin içerisinde bulunduğu sorunların çözülmesi için muhtelif kamu birimlerini politika tasarım ve strateji uygulamasında ahenkli bir biçimde bir araya getiren bütüncül bir yaklaşım geliştirilmesi zorunludur. Etkili politika süreçlerinin başat unsurlarından bir tanesi stratejilerin tasarım ve uygulama aşamalarında ahengin ve tutarlılığın sağlanmasıdır.

7 OECD (2008), Tourism in OECD Countries, Paris.

4. MEVCUT DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Türkiye'de Turizm Sektörünün Gelişimi

Türkiye'nin turizm kaynakları güçlü maddi ve beşeri unsurlara dayanmaktadır. Ülkemizin tarihi derinliği, kültürel mirası ve doğal zenginlikleri ciddi bir birikime ve çeşitliliğe sahiptir. Tarihi açıdan Anadolu coğrafyası geçmişte jeopolitik bir merkez hüviyetini muhafaza etmiş ve pek çok medeniyetin başlıca etki sahası haline gelmiştir. Hitit, Sümer, Roma, Antik Yunan, Persler ve nihayet Bizans gibi muhtelif siyasi ve askeri örgütlenmeler Anadolu'da kurulan şehir ağlarıyla gelişip komşu coğrafyalarla yoğun bir etkileşime geçmişlerdir.

Özellikle Selçuklu ve Osmanlı Devletleri döneminde Anadolu, Türk idarecilerin yönetiminde yeni bir döneme girmiş ve hem İslam medeniyetinin hem de modern batı kültürünün ekonomik, siyasi ve askeri gelişiminde büyük rol oynamıştır. Görece istikrarlı bu uzun bin yıl boyunca şehir yapıları güçlü bir demografik ve ekonomik itkiyle serpilip gelişmiştir. Böylelikle jeo-stratejik ve jeo-ekonomik yönden, devamlı bir kavşak noktası olarak Türkiye'nin konumlandığı topraklar herhangi bir batı ya da doğu coğrafyası ile karşılaştırıldığında misli az bulunan bir tarihi ve kültürel birikime sahne olmuştur.

Benzer şekilde Türkiye zengin tabiat varlıkları ve bitkisel çeşitlilik barındırmaktadır. Akdeniz, Ege, Marmara ve Karadeniz kıyıları doğa ve plaj turizmi açısından verimli bir tabiat altyapısı sağlamaktadır. Bitki örtüsü, ormanlar ve floral kaynaklar dünyaca ünlü bir kapsama ve zenginliğe sahip bulunmaktadır.

Ülkemizin turizm varlıkları potansiyelinin daha iyi değerlendirilebilmesi amacı ile son otuz yıl boyunca turizm yatırım ve girişimlerine sağlanan yoğun kamusal destek programı sonucunda turizm sektörü, gerek ulusal gerekse uluslararası seviyede başat bir ekonomik sektör ve önemli bir sosyal değer haline gelmiştir (Kutu 1).

Bu çerçevede özellikle 1990'lı yıllardan itibaren önemli ilerlemeler kaydedilmiş ve 1991-2010 döneminde yabancı ziyaretçi sayısı, 5,5 milyondan 28,6 milyona, turizm gelirleri de 2,6 milyar dolardan 20,8 milyar dolara yükselmiştir. 1999-2010 dönemine baktığımızda ise yabancı ziyaretçi sayısının, 7,5 milyondan 28,6 milyona çıkarak yüzde 285 arttığı, aynı dönem itibarıyla turizm gelirlerinin de 5,2 milyar ABD dolarından 20,8 milyar ABD dolarına yükseldiği görülmektedir (Grafik 8).[8] Bir başka ifadeyle turist sayısında ve turizm gelirlerindeki artışın çok önemli bir bölümünün 1999-2010 döneminde gerçekleştiği görülmektedir.

8 Turizm gelirleri, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, TÜİK ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın ortak çalışması kapsamında, TÜİK tarafından yürütülen "Çıkış Yapan Ziyaretçiler Anketi"nden elde edilmektedir. Anket çalışmasında ülkemizi ziyaret ederek yurtdışına çıkış yapan yabancılar ile ödemeler dengesi metodolojisi çerçevesinde yurtdışında yerleşik sayılan vatandaşlarımızın ülkemizde yaptıkları turizm harcamaların saptanmaktadır.
Anketler, çıkış yollarına göre hudut kapılarında milliyet bazında üçer aylık dönemleri kapsayacak şekilde yılda dört dönem olmak üzere yapılmaktadır. Anket sonucunda yabancı ziyaretçiler için milliyet bazında, geceleme yapanlar ile günübirlikçiler ayrımlarına göre ve turla gelenlerin tura ödedikleri bedellerin Türkiye'de kalan kısımları da değerlendirilerek elde edilen ortalama harcamalar; ilgili döneme ait Emniyet Genel Müdürlüğü kayıtlarından sağlanan kişi sayılarıyla genişletilmektedir.
Aynı şekilde, yurtdışında yerleşik vatandaşlarımızın anketten elde edilen ortalama harcamaları, kişi sayısının saptanması için gerçekleştirilen anket sonuçları ile genişletilmektedir. Turizm giderleri ise yine TÜİK tarafından yürütülmekte olan "Vatandaş Giriş Anketi" sonuçlarından elde edilmektedir. Üçer aylık dönemler itibariyle yapılan anket çalışmasında, yurtdışı ülkeleri ziyaret edip ülkemize giriş yapan yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları harcamalar saptanmaktadır.

Kutu 1: Turizm politikalarına ilişkin tarihi perspektif

Türkiye'de turizm sektörünün gelişimi, planlı dönem öncesi (1923-1963) ve 1963'ten günümüze planlı dönem olmak üzere iki kategoride değerlendirilebilir. Planlı dönem öncesinde turizm sektörü ile ilgili gelişmeler son derece sınırlı olmakla birlikte, turizmin devlet gündeminde yer aldığı görülmektedir. Yerli ve yabancı yatırımcılar için vergi indirimleri ve bazı teşvik unsurlarını içeren "Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu" 22 Mayıs 1953'te yürürlüğe girmiştir.

Turizm sektöründeki asıl gelişme planlı dönemde gerçekleşmiş ve devletin politik tercihleri önem kazanmıştır. Planlı dönem, 1963-1983 yılları arasında, devletin turizm gelişimini sağlamak üzere şartları oluşturduğu ve öncü olduğu "devlet ağırlıklı dönem" ve 1983'ten günümüze süregelen "liberalizasyon dönemi" olarak iki alt dönemde ele alınabilir.

1963-1983 döneminde, turizm politikasının temel hedefi, turizm gelirleriyle ödemeler dengesine katkıda bulunmak; döviz gelirlerini arttırmak; yeni iş alanları yaratmak ve Türk vatandaşlarına tatil olanakları sağlamaktır. Söz konusu hedefleri gerçekleştirebilmek için organizasyonlar, yasal ve finansal düzenlemeler, özel projeler olmak üzere birçok araç kullanılmıştır. Diğer bir yönetim aracı ise yatırımlara kredi desteği ile birlikte proje ve teknik destek sağlamak üzere 1955 yılında kurulan Turizm Bankası'dır. Ayrıca 1972 yılında, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) kurulmuş ve etkin bir yönetim aracı olarak devreye girmiştir.

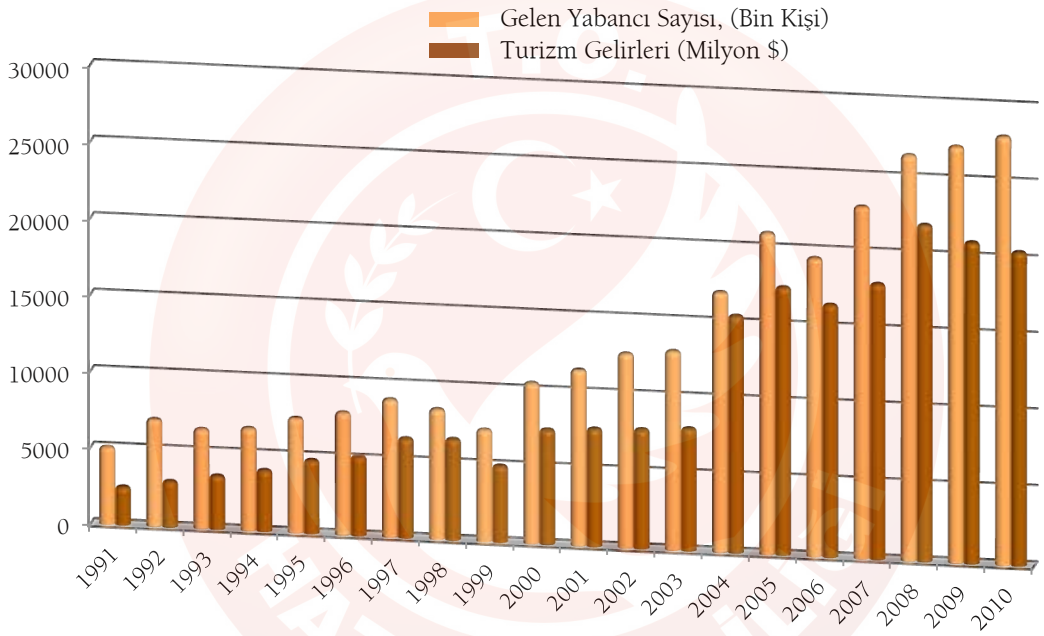
1983'ten günümüze kadar turizm politikalarında piyasa odaklı yaklaşımlar ve araçlar kullanılmıştır. Daha liberal bir dönemi başlatan en önemli yasal ve finansal araç, 1982 yılında yürürlüğe giren 2634 sayılı "Turizmi Teşvik Kanunu"dur. Kanun turizm işletmelerinin arazi tahsisi, mali teşvikler, kredi imkânı vb. çeşitli destek unsurlarına erişimini hedeflemiş ve uygulamada turizm endüstrisinin yüksek oranlı büyüme kaydetmesinde tetikleyici olmuştur. Devlet Planlama Teşkilatı ve Turizm Bakanlığı anılan dönemde turizm teşviklerinin başarıyla uygulanmasında etkin rol oynayan kuruluşlardır.

2003 yılında 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nda değişiklik yapılarak 4957 sayılı "Turizmi Teşvik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" çıkarılmıştır. Anılan kanunun ana teması turizm teşvik mekanizmalarının daha şeffaf ve bütüncül bir anlayışa kavuşturulmasını sağlamaktır. Bu doğrultuda Kanun turizm işletmelerinin kapasite artışları ve modernizasyonun desteklenmesi amacıyla arazi geliştirme modeli, çağdaş bir arazi tahsis modeli, varış noktası hedefli planlama ve yönetim sistemleri gibi yeni bazı yaklaşımlar ve düzenlemeler öngörmektedir.

Kaynak: DPT (2007), Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.

Son yirmi yıllık dönemde oldukça etkileyici bir büyümeyle, yabancı ziyaretçi sayısı 5 kat; turizm gelirleri ise 8 kat artış kaydetmiştir. Bu yirmi yıllık dönemin ilk on yılı turizm yatak kapasitesi artışının yaşandığı ilk bölüm ve bu artışın turist sayısına ve gelirlere yansıdığı ikinci bölüm olarak değerlendirmek mümkündür.

Grafik 8. Türk Turizminde Gelişmeler, 1991-2010.[9]

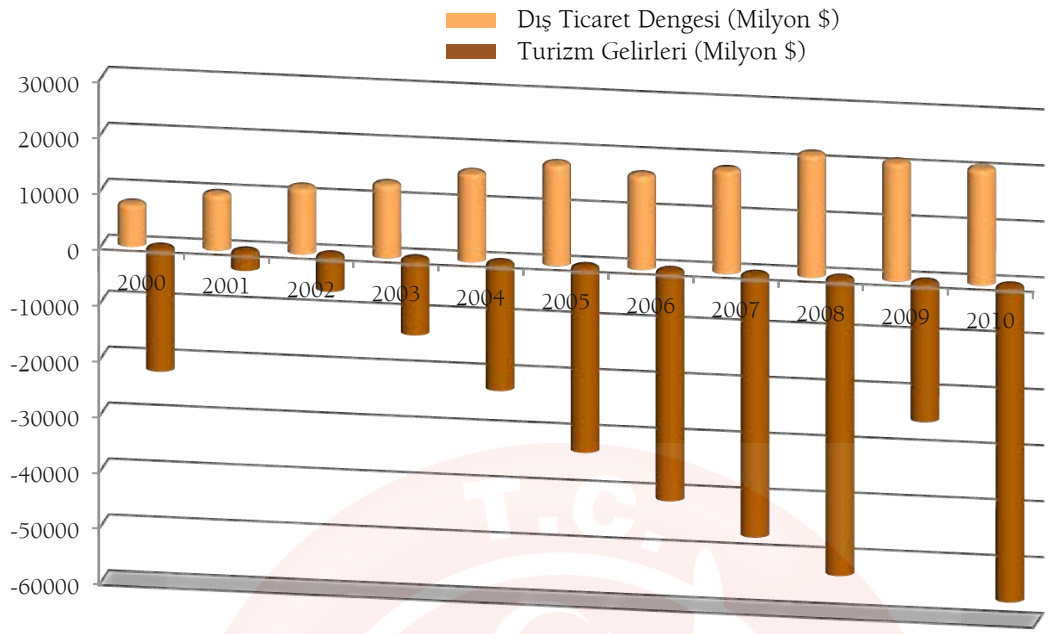

Turizm gelirleri, gerek sermaye hareketlerinden gerekse döviz kuru dalgalanmalarından kaynaklanabilecek makro-ekonomik şoklara karşı Türk ekonomisine belirli bir dayanıklılık kazandırmaktadır.

Türk turizminin ekonomik değeri yalnızca hızlı gelişme gösteren bir sektör olmasında yatmamakta, turizm faaliyetleri aynı zamanda döviz açlığı çeken Türk ekonomisine hatırı sayılır bir yabancı para girişi sağlamaktadır (Grafik 9). Özellikle sermaye çıkışları ile karakterize edilen kriz yıllarında (Örneğin 2001), turizm sektörünün ekonomiye kazandırdığı döviz varlıkları, finansal ve makroekonomik istikrarın sağlanmasına ve yeniden toparlanma hamlelerine dolaylı veya doğrudan kanallarla büyük katkılar sağlamaktadır. Her ne kadar dış ticaret açığını bütünüyle kapamaya yetmese de, turizm gelirleri gerek sermaye hareketlerinden gerekse döviz kuru dalgalanmalarından kaynaklanabilecek makro-ekonomik şoklara karşı Türk ekonomisine belirli bir dayanıklılık kazandırmaktadır.

9 Turizm Yatırımcıları Derneği, url: http://www.ttyd.org.tr/tr/page.aspx?id=1823

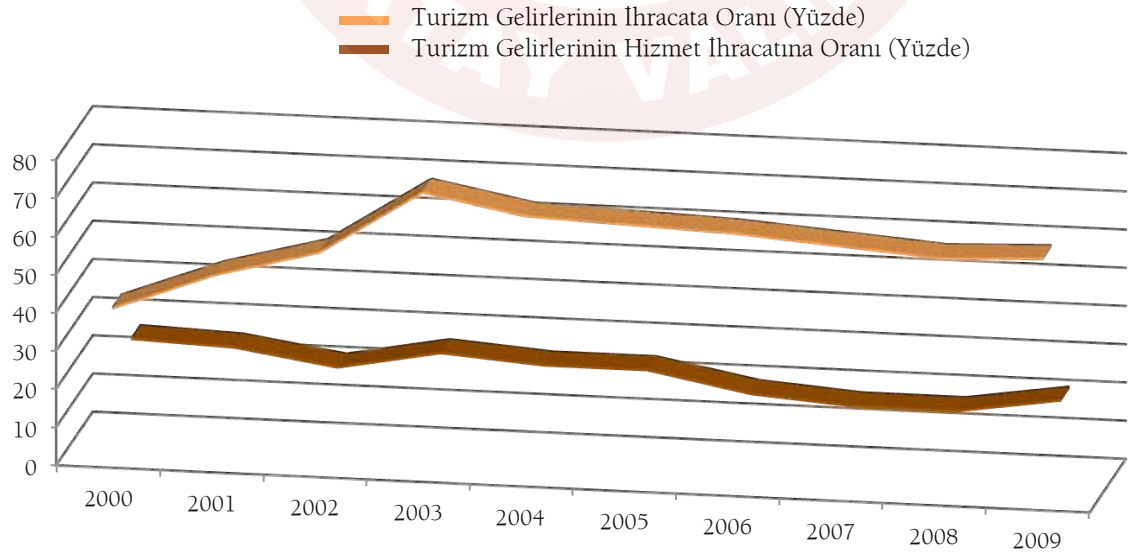
Grafik 9. Turizm Gelirleri ve Dış Ticaret Dengesi, 2000-2010.

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Merkez Bankası.

Böylelikle özellikle son on yılda, dış ticaretin kompozisyonunda turizm sektörü güçlü bir pozisyon kazanmıştır. Ülkemizin hizmet ihracat kalemlerinin yüzde 65 gibi büyük bir ağırlığı turizm sektörü tarafından üstlenilmektedir. Toplam mal ihracatına oranlandığında ise, ihracat kalemlerinin kapsam ve büyüklük olarak daha fazla genişlemesine mukabil turizm gelirlerinin oransal açıdan bir miktar gerilediği, bununla birlikte toplam mal ihracatının beşte biri nispetinde bir büyüklüğe sahip olduğu görülmektedir (Grafik 10).

Grafik 10. Turizm Gelirleri ve Dış Ticaret Kompozisyonu, 2000-2009.

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Merkez Bankası.

Turizm endüstrisi istihdam olanakları oluşturmada ve yerel ekonomileri canlandırmada önde gelen ekonomik faaliyet alanlarından birisidir. Ancak ülkemizde turizm sektörünün katma değer ve istihdam etkisini net olarak belirleyebilmek ne yazık ki hayli çetrefilli ve emek yoğun bir çalışma gerektirmektedir. Bu konuda uzun yıllardan beri süregelen veri eksikliği nitelikli tespitlerin ve çalışmaların yapılmasını güçleştirmektedir. Resmi İstatistik Programına göre, Turizm Uydu Hesabı adı verilen ve turizm sektörünün ulusal hesap sistemi içerisindeki yerini anlamamızı sağlayan istatistikî sistemin, 2011 yılı sonunda devreye girmesi öngörülmektedir.

Bununla birlikte yüksek yoğunluklu benzer turizm varış noktalarına sahip ülkeler incelenerek bazı makro tahminler geliştirilebilir. OECD ülkelerinin mevcut istatistikleri dikkate alındığında; turizm sektörünün yoğun girdi kullandığı ulaştırma, enerji, tarım ve hayvancılık, gıda sınaîleri vb. gibi sektörler de hesaba katılarak, dolaylı etkileriyle birlikte Türk turizm sektörünün ülke istihdamına katkısının mevsimsel olarak yüzde 6-14 arasında değiştiğini söylemek mümkündür.

Türk turizm sektörünün, geri sınaî bağlantılarla birlikte, ülke istihdamına katkısının yüzde 5-10 arasında değiştiğini söylemek mümkündür.

Dünya Turizm Örgütü verilerine göre doğrudan ve dolaylı olarak 32 faaliyet dalında istihdam yaratan turizm sektöründe, Türkiye'de doğrudan yaratılan istihdam 2010 yılında yaklaşık 3,3 milyon kişi olarak hesaplanmıştır.[10]

2010 yılı itibarıyla Türkiye'yi ziyaret eden yabancıların yüzde 15,3'ü Almanya'dan, yüzde 10,9'u Rusya'dan, yüzde 9,3'ü ise İngiltere'den gelmektedir. Toplam ziyaretçilerin yüzde 58,1'i Avrupa Birliği ülkeleri orijinlidir. Gelen ziyaretçilerin başlıca turizm merkezleri itibarıyla dağılımı incelendiğinde ise, yüzde 31,2'sinin Antalya, yüzde 27,7'sinin ise İstanbul'u tercih ettiği görülmektedir.

Yabancı ziyaretçilerin yüzde 58,1'i AB ülkelerinden gelmektedir. Ülkemizi ziyaret eden, turistlerin yaklaşık yüzde 60'ı Antalya ve İstanbul'u tercih etmektedir.

Bu gelişmeler neticesinde Türkiye dünya turist pazarından ve gelirinden gittikçe artan oranlarda pay almaya başlamıştır. 2009 yılı itibarıyla, ülkemiz uluslararası ziyaretçilerin yüzde 2,9'una, turizm gelirlerinin ise yüzde 2,5'ine varan bir pazar büyüklüğüne ulaşmıştır. Böylelikle turist sayısında dünyada 7. sıraya yerleşirken, turizm gelirlerinde ise 9. sırada konumlanmıştır.[11] 2009 yılı itibarıyla Antalya dünyanın en çok ziyaret edilen 5. şehri; İstanbul ise 9. şehri haline gelmiştir (Tablo 2).[12]

10 2012 Yılı Programı
11 Turizm Yatırımcıları Derneği, url: http://www.ttyd.org.tr/tr/page.aspx?id=1823
12 http://www.euromonitor.com/euromonitor-internationals-top-city-destinations-ranking/article

Tablo 2. Dünyanın En Çok Ziyaret Edilen 15 Şehri, 2009.[13]

Şehir	Sıralama	Turist Sayısı (000 kişi)	% Büyüme 2008/2009
Londra	1	14.059	-4.7
Bangkok	2	9.985	-2.2
Singapur	3	9.682	-4.3
Kuala Lumpur	4	9.400	5.2
Antalya	**5**	**8.867**	**3.5**
New York	6	8.479	-10.7
Dubai	7	7.783	2.6
Paris	8	7.749	-6.9
İstanbul	**9**	**7.543**	**7.0**
Hong Kong	10	7.010	-3.8
Mekke	11	6.985	6.1
Roma	12	5.543	-1.5
Miami	13	5.241	-9.4
Las Vegas	14	4.784	-14.9
Los Angeles	15	4.510	-8.0

Turizm sektöründe ülkemiz küresel bir oyuncu haline dönüşmüştür. 2009 yılı itibarıyla Türkiye yabancı turist sayısında 7., turizm gelirlerinde ise 9. sırada yer almaktadır.

Yukarıda bahsedilen sayılar ve sıralamaların da ortaya koyduğu üzere artık Turizm endüstrisi Türk ekonomisinin en önemli sektörlerinden birisi haline gelmiştir. Turizm büyümeyi desteklemekte, makro-ekonomik istikrara katkıda bulunmakta, özellikle küçük işletmeler ve girişimciler için yeni gelir ve istihdam olanakları oluşturmaktadır. Bütün bunları yaparken emek yoğun ve önemli ölçüde ara elemana dayalı yapısı ile gelir dağılımı üzerinde de önemli iyileştirici etkileri olmaktadır.

4.2. Kurumsal Faktörler ve Mekanizmalar: Turizm Teşviklerinin Tarihi ve Yapısı

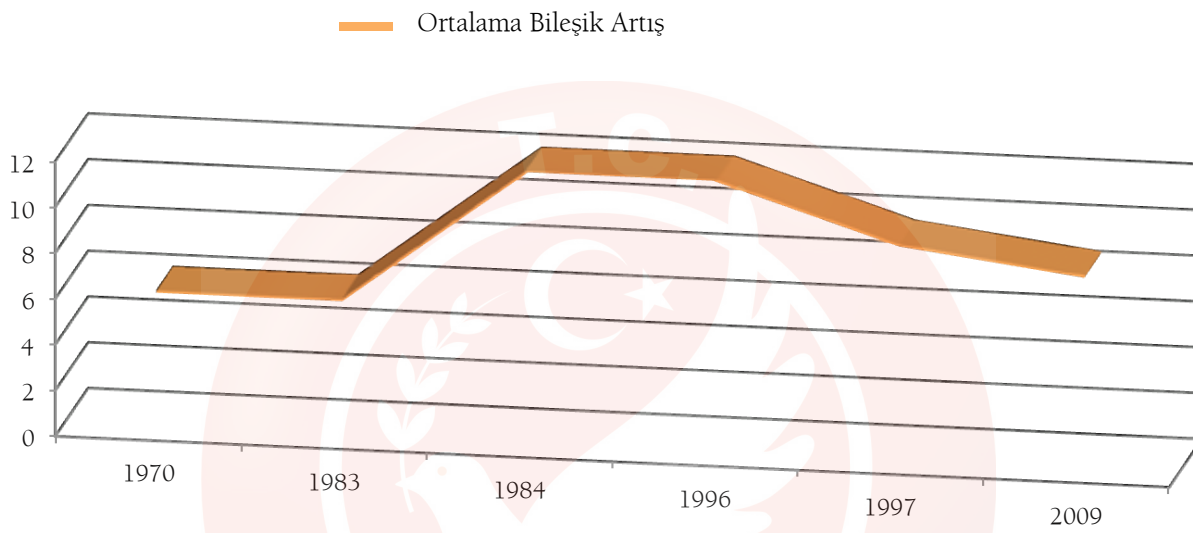
Turizm politikaları ve uygulanan teşvik mekanizmaları ulusal turizm endüstrisinin gelişimi ve ihtiyaçlarıyla yakın bir paralellik içerisindedir. Genel teşvik mekanizmalarının ortaya çıkışı ve izlediği ana yörüngeler Kutu 1.'de özetlenmişti. Bu bölümde, dağınık bir görünüm arz eden turizm teşvik sisteminin genel bir resimlendirmesi yapılarak, söz konusu mekanizmanın dönemsel performansı ve ana yapısı irdelenmeye çalışılmıştır.

Her şeyden önce teşvik araçlarının etkin bir biçimde turizm sektöründe uygulanması 1982 ve sonrası dönemde ortaya çıkan bir gelişmedir. 1982 tarih ve 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun tanımladığı destekleri uygulamak suretiyle, Türkiye turizm endüstrisinin kurulması ve yükselmesi amacıyla turizm altyapısına ve yatak kapasitesine büyük yatırımlar yapmıştır.

13 http://www.euromonitor.com/euromonitor-internationals-top-city-destinations-ranking/article

Türkiye turizm endüstrisinin kurulması ve yükselmesi amacıyla turizm altyapısına ve yatak kapasitesine 1980'li yıllarla birlikte büyük yatırımlar yapmıştır.

Grafik 11. Turizm İşletme Belgeli Yatak Kapasitesi Dönemsel Artışlar, Ortalama Bileşik Büyüme, Yüzde.

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Özellikle turizm sektöründe yeni bir dönemin açıldığı ve piyasa odaklı kamusal destekleme programlarının uygulandığı 1983-1997 döneminde, konaklama kapasitesinde yıllık ortalama bileşik büyüme oranı yüzde 12,1'e yükselmiştir (Grafik 11). Türkiye bu hızlı tempoyu 14 yıl boyunca sürdürmüş ve böylelikle bugünkü turizm altyapısının önemli bir bölümü söz konusu dönemde tamamlanmıştır. 1997'den bu yana, konaklama kapasitesi artışları daha ılımlı bir patikaya; yıllık bileşik ortalamada yüzde 9,5'lik bir seviyeye yerleşmiştir.

Ziyaretçi sayısındaki ve turizm gelirlerindeki gelişmelere paralel bir şekilde, son on yıllık dönemde;

- Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama kapasitesi 325 binden 609 bine,
- Yatırım teşvik belgesi tutarı 715 milyon dolardan 1,4 milyar dolara,
- Seyahat acentesi sayısı ise 4400'den 6376'e, ulaşmıştır.[14]

14 Türkiye'de, konaklama tesislerinin belgelendirme işlemleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve yerel yönetimler tarafından yapılmaktadır. Bu iki belgelendirme sisteminde yer alan sınıf ve türler, birbirinden farklıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan belgeli konaklama tesislerinde yıldız sistemi geçerli iken belediye belgeli konaklama tesislerinde sınıf sistemi geçerlidir. Her iki sisteme ilişkin istatistikî veriler ayrı kaynaklardan derlenmekte ve uyumlu olarak değerlendirilememektedir.

Uygulanan teşvikler kapsamında 1991-2009 arası ülke genelindeki 61,484 teşvik belgesinin 3,269'u (yüzde 5,3) turizm sektörüne tahsis edilmiştir. Yatırım Teşvik Belgeleri tutarlarına bakıldığında ise turizm teşvik tutarlarının toplam teşviklerin yaklaşık yüzde 8'ine denk geldiği görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Teşvik Belge Sayıları ve Tutarları, Seçilmiş Yıllar İçin, 1991-2009[15].

	Belge Adedi			Yatırım Teşvik Belgeleri Tutarı Cari Bin TL		
	Turizm (1)	Toplam (2)	1/2 (%)	Turizm(3)	Toplam(4)	3/4(%)
1991	146	1.775	8,2	1.527	38.175	4
1995	137	4.954	2,8	20.657	2.187.011	0,9
2000	153	3.521	4,3	323.331	8.761.378	3,7
2005	228	4.303	5,3	2.964.000	24.296.946	12,2
2009	166	2.492	6,7	2.226.060	19.878.018	11,2
Toplam	**3.269**	**61.484**	**5,3**	**17.786.967**	**221.285.093**	**8,0**

Türkiye turizm teşvik araçlarının çeşitliliği ve kapsam alanlarının genişliği bakımından önde gelen ülkelerden birisidir.

Bazı AB ve Akdeniz Ülkeleri ile Türkiye'de Devlet Tarafından Uygulanan Turizm Yatırım Teşviklerinin kıyaslamasına ilişkin tablo aşağıda sunulmaktadır (Tablo 4). Sofistike bir turizm endüstrisine sahip Fransa, İspanya ve İtalya gibi ülkeler arazi tahsisi ve KDV istisnası araçlarını kullanmamakta, bunun yerine kurumlar vergisi istisnası, finansman kolaylıkları ve eğitim ve istihdam teşvikleri gibi üretkenlik artırıcı araçlara odaklanmaktadırlar. Mevcut ülkeler arasında sadece Mısır ve Türkiye turizm girişimlerine arazi tahsis imkânı tanımaktadır. Türkiye teşvik araçlarının çeşitliliği ve kapsam alanlarının genişliği bakımından önde gelen ülkelerden birisidir.

Tablo 4. Turizm Sektörüne Sağlanan Teşviklerin Bazı Ülkelerle Karşılaştırması

Ülke	Arazi Tahmini	KDV İstisnası	Hibe	Kredi	Faiz Desteği	Leasing Desteği	Kurumlar Vergisi İstisnası	Yatırım İndirimi	İstihdam Teşviği	Eğitim Teşviği	Diğer Vergi İstisnaları
İspanya	-	-	+	+	+		-	-	+	+	-
Portekiz	-	-	+	+	+	-	+	-	+	+	+
Fransa	-	-	+	-	-	-	+	-	+	+	+
İtalya	-	-	+	+	+	-	+	-	+	+	-
Yunanistan	-	-	+	-	-	+	-	+	+	-	-
Polonya	-	-	+	-	-	-	+	-	+	+	+
Macaristan	-	-	+	-	-	-	+	-	+	+	+
Mısır	+	-	-	-	-	-	+	-	-	+	+
Türkiye	+	+	-	-	+	-	+	-	+	-	+

Kaynak: TTYD.

15 Ekonomi Bakanlığı web sitesi, url: www.ekonomi.gov.tr

Turizm Teşvik Sisteminin Ana Unsurları

Türkiye'de mevcut turizm teşvik sistemi doğrudan ve dolaylı olarak çeşitli kanallara sahiptir. Bunları aşağıdaki şekilde gruplandırmak mümkündür:[16]

- Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiyi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığınca (KOSGEB) sağlanan teşvik ve destekler,
- Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında uygulanan teşvikler,
- 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında sağlanan teşvikler,
- 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Kapsamında Enerji Gideri İndirimi,
- 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nda yer alan muafiyetler.

Tablo 5. 5084 Sayılı Yatırım ve İstihdamın Teşviki Hakkındaki Kanun kapsamında Sağlanan Destek Unsurları

DESTEK UNSURLARI	31.12.2011 TARİHİNDEN ÖNCE YATIRIMA BAŞLAYANLAR				31.12.2011 TARİHİNDEN SONRA YATIRIMA BAŞLAYANLAR			
	I. BÖLGE	II. BÖLGE	III. BÖLGE	IV. BÖLGE	I. BÖLGE	II. BÖLGE	III. BÖLGE	IV. BÖLGE
Vergi İndirimi								
Yatırıma Katkı Oranı, Yüzde	15	25	35	55	10	15	20	25
Vergi İndirim Oranı, Yüzde	50	60	80	90	25	40	60	80
Sigorta Primi İşveren Hissesi	2 yıl	3 yıl	5 yıl	7 yıl	-	-	3 yıl	5 yıl
Faiz Desteği								
TL Kredisi	-	-	3	5	-	-	3	5
Dövize Endeksli Kredi / Döviz Kredisi (puan)	-	-	1	2	-	-	1	2
Yatırım Yeri Tahsisi	Bölgesel desteklerden yararlanabilecek tüm yatırımlar				Bölgesel desteklerden yararlanabilecek tüm yatırımlar			
KDV İstisnası	Tüm bölge ve sektörlerdeki teşvik belgeli yatırımlar				Tüm bölge ve sektörlerdeki teşvik belgeli yatırımlar			
Gümrük Vergisi Muafiyeti	Tüm bölge ve sektörlerdeki teşvik belgeli yatırımlar				Tüm bölge ve sektörlerdeki teşvik belgeli yatırımlar			

Bu Kanun kapsamına giren teşviklerden yararlanabilmek için Ekonomi Bakanlığı'na Teşvik Belgesi başvurusunda bulunmak gerekmektedir.

2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu Kapsamında Sağlanan Teşvikler

2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri, Turizm Merkezleri öncelikli bölgeler olarak tanımlanmıştır. Sağlanan teşvikler şu şekilde gruplandırılabilir:

16 Türkiye'de Turizm Sektörüne Sağlanan Teşvik ve Destekler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Teşvik Çalışma Grubu, Aralık 2009 Ankara.

- Hazine ve orman arazilerinin kanunda belirtilen süreler dâhilinde ve şartlar altında turistik tesis yapımına tahsisi,
- Elektrik, havagazı ve su giderlerinde sağlanan kolaylıklar. Turizm Belgeli yatırım ve işletmeler elektrik ve su ücretlerini o bölgedeki sanayi ve meskenlere uygulanan tarifelerden en düşüğü üzerinden öderler.[17]
- Yabancı personel istihdamı
- Haberleşme kolaylıkları

Turizm sektörüne yönelik teşviklerin yönetiminde açık ve net bir güdüleme örneği gösteren asıl önemli mekanizma 2634 Sayılı Kanundur. Bununla birlikte, turizm girişimcilerinin KOSGEB ya da Ekonomi Bakanlığı kaynaklı teşvik araçlarına ve fonlarına erişim sağlayabilmeleri, başarı şansını artıracak önemli bir faktördür.

Bu teşviklere ilaveten enerji giderleri indirimi ve emlak vergisi indirimi gibi indirimler de mevcuttur. Türkiye'de turizm yatırımlarına sağlanan teşviklere ilişkin özet tablo aşağıda sunulmaktadır:

Tablo 6. Türkiye'de Turizm İşletme ve Girişimlerinin Yararlanabileceği Teşvikler

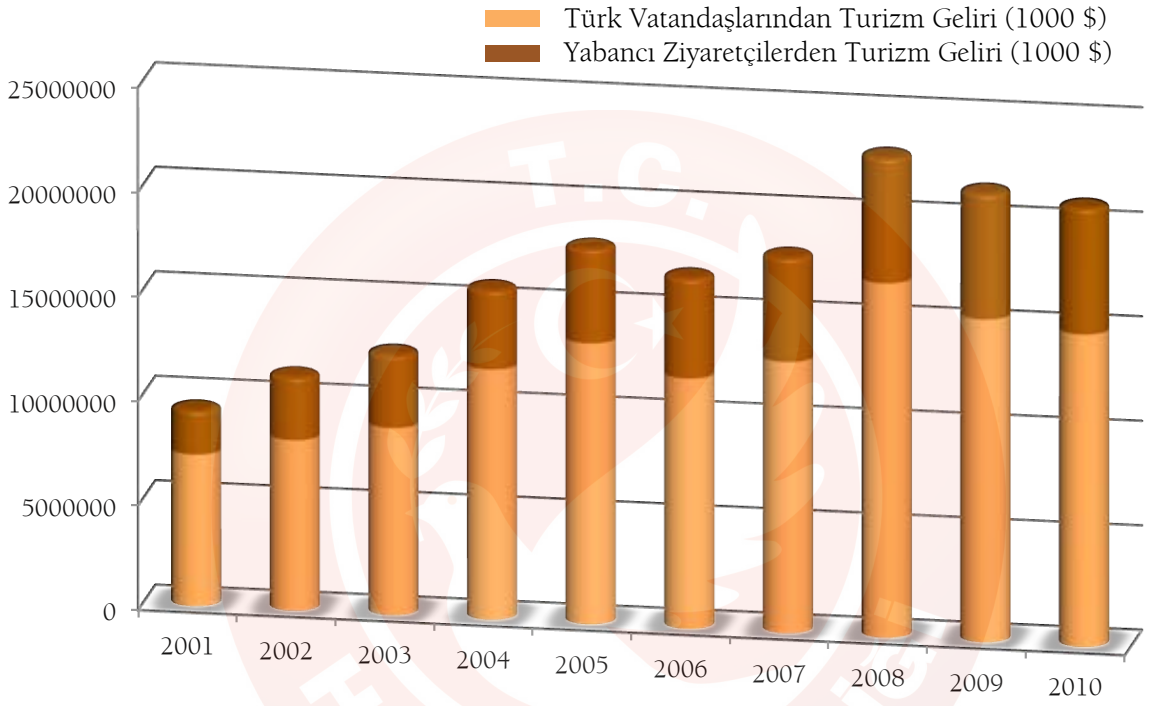
Kapsam ve Nitelik	Destek Unsurları	KOSGEB	5084 Sayılı Kanun	5084 ek	2634 Sayılı Kanun	Emlak Vergisi Kanunu
Komple yeni yatırımlar, Tevsi (genişletme, yayma) yatırımları, Modernizasyon, Ürün Çeşitlendirme, Entegrasyon yatırımları.	Vergi indirimi		+			
	Sigorta primi işveren desteği		+			
	Yatırım yeri tahsisi		+			
	Gümrük vergisi muafiyeti		+			
	KDV istisnası		+			
	Faiz desteği		+			
Eğitim, Araştırma, İstihdam Destekleri	Danışmanlık desteği	+				
	Eğitim desteği	+				
	Teknolojik Ar-Ge destekleri	+				
	Sinai mülkiyet hakları desteği	+				
	Bilgisayar yazılım desteği	+				
	Yerel ekonomik araştırma desteği	+				
	Nitelikli eleman istihdamı desteği	+				
	Yeni girişimci desteği	+				
Arsa, İletişim, İşletme giderleri	Hazine ve orman arazilerinin tashihi				+	
	Havagazı ve su ücretleri				+	
	Yabancı personel istihdamı				+	
	Haberleşme kolaylıkları				+	
Diğer	Enerji gideri indirimi			+		
	Emlak vergisi muafiyeti (5 yıl)					+

17 16.07.2009 tarihinde yayımlanan 2009/15199 sayılı Karar ile elektriğe ilişkin uygulamaya son verilmiş olup Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasında söz konusu uygulamanın devamına ilişkin görüşmeler halen devam etmektedir.

4.3. Türk Turizm Endüstrisi ve Artan Küresel Rekabetin Sonuçları

Türk turizminin hızla uluslararası bir çekim merkezi haline gelmesine rağmen, toplam turizm gelirlerinin yaklaşık yüzde 25'lik bir kısmı, Türk vatandaşlarının yurt ziyaretleri sırasındaki harcamalardan müteşekkildir. (Grafik 12). Bu gelir kompozisyonunun son on yılda korunduğu görülmektedir. 2009 senesinde, vatandaşlarımızın toplam harcama tutarı yaklaşık 4,5 milyar dolara ulaşarak 21 milyar dolarlık toplam turizm gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturmuştur.

Grafik 12. Toplam Turizm Gelirlerinin Kompozisyonu, Bin Dolar, 2001-2010.

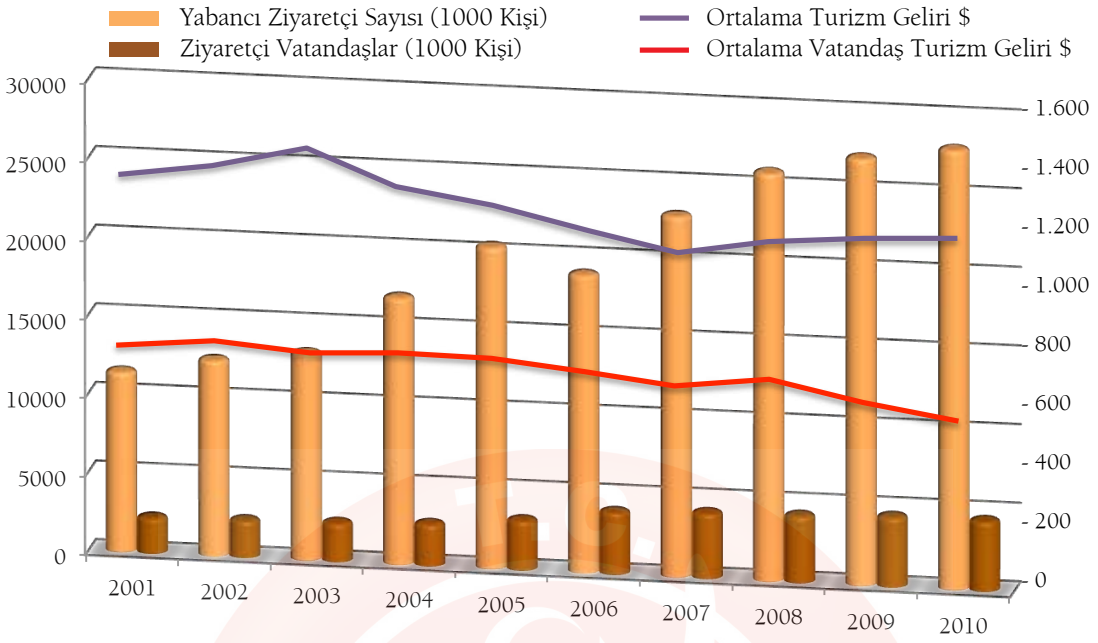
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Turizm gelirlerinin unsurları daha detaylı bir şekilde incelendiğinde, vatandaş ve yabancı ziyaretçi sayılarının düzenli olarak artmasına mukabil ortalama turizm gelirlerinin her iki gurup için de cari fiyatlarla ölçüldüğünde bile hissedilir oranda azaldığı anlaşılmaktadır (Grafik 12). Ziyaretçi başına gelirlerdeki bu hissedilir düşüş, Türk vatandaşlarında 1230 Dolar seviyesinden 1158 Dolar seviyesine ciddi bir gerilemeye tekabül etmekte; yabancı ziyaretçilerde ise ortalama harcamaların 655 Dolar platosundan 546 Dolara indiği görülmektedir.

Türk ziyaretçilerin ortalama harcalamaları düşmesine rağmen hala yabancı ziyaretçilerin ortalama harcamalarından fazladır.

Reel ortalama turizm gelirlerindeki erime çok daha çarpıcı bir hal almaktadır. Doların anılan dönemde yüzde 21,2 tüketici enflasyonuna uğraması, uluslararası piyasalarda büyük oranda değer kaybetmesi gibi faktörler dikkate alındığında, reel turizm gelirlerindeki azalma alarm verici seviyelere ulaşmaktadır.

Grafik 13. Ziyaretçi Sayıları ve Ortalama Turizm Gelirleri, 2001-2010.

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Analizler turizm işletmelerinin son on yılda yoğun bir rekabet ve fiyat baskısıyla karşı karşıya kaldığını ortaya koymaktadır. Bir yandan yeni turizm destinasyonlarının ortaya çıkışı, diğer taraftan küreselleşen turizm talep yapısının geniş bant teknolojileri sayesinde değer zincirlerinin formasyonunda önemli bir hüviyet kazanması gibi faktörler, turizm endüstrisinin gitgide daha da yırtıcı hale gelen bir rekabet savaşına maruz kalmasına yol açmaktadır.

Bu koşullar altında ulusal turizm işletmeleri, ölçek, ürün ve fiyatlar konusunda uluslararası değer zincirlerindeki konumlarını yeniden ayarlamak ve genellikle daha küçük paylara razı olmak zorunda kalmaktadırlar. Değer zincirlerine hâkim durumdaki küresel tur operatörleri, ürün ve hizmet fiyatlarının aşağıya doğru spiral çizdiği piyasa şartlarında, geri endüstriyel bağlantılarında yer alan yerel turizm işletmelerini daha düşük fiyatlardan hizmet sunmaya mecbur etmektedirler. Değerli Türk Lirası, aşağı doğru yönelen mal ve hizmet fiyatları, eriyen kar marjları pek çok işletmenin dayanma sınırlarını zorlamakta ve sonuçta istihdam piyasalarının koşulları ağırlaşmaktadır.

Türkiye'nin yeni dönemde geleneksel turizm politikaları ve destekleme sistemleriyle tarihi başarısını devam ettirme ve sürdürülebilir endüstriyel büyümeyi garanti altına alma şansı giderek azalmaktadır.

Türk turizmi, turizm sektöründe yer alan kamu ve özel sektörün, paydaşların gayretleri ile küresel meydan okumalara çözüm üretmek çabası içerisindedir. Ancak artan rekabet ortamında, küresel turizm pazarından daha çok turist ve daha çok turizm geliri alabilmenin yolu kamu ve özel sektörün, geliştirilecek daha etkin stratejiler ile sorumluluklarının ve önceliklerinin belirlenerek optimal stratejilerin geliştirilmesinden geçmektedir.

Bunun için Türk turizminin kapasite genişlemesinden ziyade açıkça yeni bir vizyona ve sürdürülebilir kalite büyümesini temel alan, **üretkenlik** ve **yenilik** odaklı **bütüncül** bir stratejiye ihtiyacı vardır.

5. HATAY TURİZM POTANSİYELİ: MEVCUT DURUM VE FIRSATLAR

Mevcut durum analizinin bu bölümünde analiz birimi il düzeyi olarak ele alınacak ve Hatay turizm potansiyelinin ve sektörel gelişmelerin anlamlı bir görünümü elde edilmeye çalışılacaktır. Analiz birimini il düzeyi olarak belirlediğimizde hiç kuşkusuz temel problem alanlarından birisi güncel, tutarlı ve güvenilir veri eksikliğidir. Özellikle turizm sektörü gibi ekonomik önemiyle orantısız bir şekilde ulusal hesap sistemlerince göz ardı edilen bir faaliyet alanında, iktisadi verilerin il düzeyinde derlenmesi daha da güçleşmektedir.

Stratejinin olgunlaşması aşamasında yaşanan bu ve buna benzer sıkıntılar iki yolla aşılmaya çalışılmıştır. Birincisi, Hatay turizm sektörünün mevcut durumunun tespit edilmesinde, varlık envanterinin etraflıca ortaya konulmasında ve temel sorun alanlarının ortaya çıkarılmasında klinik çalışmalar, saha gezileri, mülakat ve çalıştaylar vb. yöntemlerden ağırlıkla yararlanılmıştır. İkinci olarak, ileri düzey yapısal modelleme ve panel veri teknikleri kullanılarak ulusal göstergelerden yola çıkmak suretiyle Hatay iline ait temel sektörel büyüklükler tahmin edilmiş ve iktisadi analize tabi tutulmuştur.[18]

5.1. Hatay İlinin Tarihi Gelişimi

Hatay elverişli iklimi ve verimli topraklarıyla Anadolu yarımadasını Suriye çıkışından Arap yarımadasına bağlayan, jeo-ekonomik ve jeo-politik geçiş koridorlarını kontrol eden stratejik bir konuma sahiptir. Hatay'ın tarihi paleolitik döneme kadar uzanmakta, eldeki mevcut bulgulara göre önce Akad İmparatorluğunun, akabinde ise Amorit Krallığının bir parçası olarak hayat bulduğu düşünülmektedir. Hatay ismi Yeni Hitit anlamına gelen *Hattena* Krallığı dönemine dayanmaktadır. Şehir antik çağlarda Asurlular, Urartular ve ardından Perslerin hâkimiyeti altına girmiştir. Helenistik dönemde önemli ticaret merkezleri arasında yer almış, MÖ 300 yılında Antakya kenti kurulmuş ve hızla gelişmiştir. Hatay, Roma egemenliği altında merkezi hüviyetini pekiştirerek Suriye eyaletinin başkenti olarak idare edilmiştir.

Antakya'nın Hristiyanlık tarihinde de önemli bir yeri vardır. Bu inancın yayılmasında önemli rolleri olan havariler Petros, Pavlos ve Barnabas Antakya'ya gelerek burada inançlarını yaymışlar ve buradan başlayarak Anadolu'daki birçok topluluğa yönelik misyonerlik seferlerini düzenlemişlerdir. Kendilerini "İsa'nın takipçileri" anlamına gelen "Hristiyan" kelimesi ile adlandıran ilk cemaat Antakya cemaatidir. Bu dönemde Antakya ve çevresi Roma ve Bizans yönetiminde kalmıştır.

Şehir Hz. Ömer döneminde 638 yılında İslam orduları tarafından fethedilmiş ve akabinde Emevi ve Abbasi egemenliğine geçmiştir. 872 yılında Tolunoğulları'nın hâkimiyetine girmesiyle birlikte Hatay çeşitli Türk devletlerince yönetilmeye başlanmıştır. Bunlardan en önemlisi Selçuklular ve Halep merkezli Hamdanoğulları idi. 11-12. yüzyıllarda Haçlı Seferleri sırasında kentte Antakya Prensliği kurulmuş, kent Bizanslar, Haçlılar ve Müslümanlar arasında birkaç kez el değiştirmiş ve son olarak Memlûkler tarafından 1268 yılında Haçlıların elinden alınmıştır.

1516'da Yavuz Sultan Selim Hatay topraklarını ele geçirmiş ve Hatay önce Halep'e bağlı bir sancak ve daha sonra kaza olarak yönetilmiştir. Bu dönemde Antakya, Asi Nehri ile Habib-i

18 İleri düzey tekniklerle geliştirilen ve istatistiki anlamlılığı çeşitli yöntemlerle kontrol edilen özgün veri altyapısı, özellikle turizm vizyonu çalışmasına entegre edilerek stratejik öngörülerin hazırlanmasında yoğun bir biçimde kullanılmıştır.

Neccar Dağı arasındaki dar ve meyilli alanda, 1,5-2 km²'lik bir alan üzerine yerleşmiş orta büyüklükte bir şehirdir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Hatay'daki hâkimiyeti 1918 yılına kadar devam etmiştir.

Birinci Dünya Savaşının ardından Fransız işgaline uğrayan Antakya, İskenderun ve havalisinde İskenderun Sancağı adıyla bir yönetim kurulmuştur. Cumhuriyet döneminde Türk ve Fransızlar arasındaki barış koşullarına dayanarak şehir hami devletlerin gözetimi altında yarı özerk bir biçimde idare edilmeye başlanmıştır. İki ülke arasında uzun süren görüşmeler sonucunda, Milletler Cemiyeti 27 Ocak 1937'de İskenderun Sancağı'nın bağımsız bir devlet olmasını kabul etmiştir. 2 Eylül 1938'de açılan Millet Meclisi "Hatay Cumhuriyeti"nin Cumhurbaşkanı olarak Tayfur Sökmen'i, Başbakanı olarak Abdurrahman Melek'i, Meclis Başkanı olarak Abdülgani Türkmen'i seçmiş, milli marşı olarak İstiklâl Marşı benimsenmiştir.

Resim 1. Cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen, Başbakan Dr. Abdurrahman Melek ve Hatay'a giren ilk Türk birliklerinin komutanı Albay Şükrü Kanadlı

Resim 2. Hatay Devleti Milletvekilleri

İkinci Dünya Savaşının hemen öncesinde, 23 Haziran 1939'da Fransa ile Türkiye aralarında bir anlaşma yaparak, Hatay'ın Türkiye'ye katılmasını kabul etmişlerdir. Bundan sonra 29 Haziran 1939'da son toplantısını yapan Hatay Millet Meclisi oybirliği ile ana vatana katılmaya karar vermiştir. İl, 7 Temmuz 1939'da TBMM'de çıkarılan bir yasa ile "Hatay" adıyla bir vilâyet olarak Türkiye Cumhuriyeti'ne katılmıştır. 23 Temmuz 1939 tarihinde TBMM adına gelen heyetle beraber Antakya'da yapılan törenler ile Hatay'ın ana vatana katılması tamamlanmıştır.

Resim 3. Hatay Halkı Türk askerini Meclis Binasında karşılıyor

5.2. Hatay İli Turizm Sektörü: Mevcut Durum

Hatay ekonomisinde turizm endüstriyel faaliyet olarak şimdiye kadar iddialı bir konuma sahip olmamıştır. Her ne kadar il düzeyinde sektörel istihdam göstergeleri ve katma değer hesabına ilişkin veriler konusunda büyük bir eksiklik mevcutsa da, Strateji kapsamında geliştirilen yapısal veri ve analiz modülünün ortaya koyduğu sonuçlara göre, yerel turizm endüstrisi 2010 yılsonu itibarıyla 5.312 kişilik istihdam gerçekleştirmektedir. Bu istihdam seviyesine, turizmle ilişkilendirilebilecek diğer endüstri ve hizmet alt kollarında çalışanların sayıları dâhildir.

Toplam il istihdamının yüzde 1,4'ü turizm sektörüyle doğrudan ilişkili iş ve hizmetlerde çalışmaktadır. Bilindiği gibi Türkiye'nin ulusal ekonomisi içerisinde turizm endüstrisi toplam istihdamın yüzde 10 ila 20'si arasında değişen bir bölümüne cevap vermektedir. Bu rakamlar, Hatay'da turizm faaliyetlerinin Türkiye ortalamasına göre oldukça düşük bir ekonomik alan meydana getirdiğini ortaya koymaktadır.

Turizmin yerel ekonomideki yerinin tespitinde konaklama kapasitesi, işletme sayıları, geceleme sayılarının karşılaştırılması kullanılabilecek diğer bir yöntemdir. İli ziyaret eden yabancıların dağılımı ve ildeki mevcut turistik yatak kapasitesine ilişkin aşağıdaki bulgular öne çıkmaktadır:

Tablo 7. Yıllar İtibarıyla Ulaşım Yoluna Göre Giriş Yapan Yabancı Sayısı (2005-2009, TR, Hatay, Yüzde)[19]

				Ulaşım Yoluna Göre Giriş Yapan Yabancılar					Ulaşım Yoluna Göre Giriş Yapan Yabancılar	Yüzde
TÜRKİYE	2005	A	Havayolu	14.981.462	HATAY	2005	A	Havayolu		
		B	Demiryolu	78.541			B	Demiryolu		
		C	Karayolu	4.744.819			C	Karayolu	238.530	5,0
		D	Denizyolu	468.055			D	Denizyolu	683	0,1
			TOPLAM	20.272.877				TOPLAM	239.213	1,2
	2006	A	Havayolu	14.084.734		2006	A	Havayolu		
		B	Demiryolu	71.707			B	Demiryolu		
		C	Karayolu	4.206.198			C	Karayolu	232.765	5,5
		D	Denizyolu	553.797			D	Denizyolu	745	0,1
			TOPLAM	18.916.436				TOPLAM	233.510	1,2
	2007	A	Havayolu	16.807.681		2007	A	Havayolu		
		B	Demiryolu	68.755			B	Demiryolu		
		C	Karayolu	4.721.569			C	Karayolu	252.078	5,3
		D	Denizyolu	650.323			D	Denizyolu	864	0,1
			TOPLAM	22.248.328				TOPLAM	252.942	1,1
	2008	A	Havayolu	18.838.735		2008	A	Havayolu		
		B	Demiryolu	72.320			B	Demiryolu		
		C	Karayolu	5.388.308			C	Karayolu	328.897	6,1
		D	Denizyolu	694.644			D	Denizyolu	1.000	0,1
			TOPLAM	24.994.007				TOPLAM	329.897	1,3
	2009	A	Havayolu	18.959.340		2009	A	Havayolu		
		B	Demiryolu	69.167			B	Demiryolu		
		C	Karayolu	6.029.950			C	Karayolu	389.353	6,4
		D	Denizyolu	2.018.657			D	Denizyolu	2.040	0,1
			TOPLAM	27.077.114				TOPLAM	391.393	1,4

Ulaşım Yolları itibarıyla yabancı ziyaretçi sayıları 2010 yılında ise aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir.

Tablo 8. Ulaşım Yolları İtibarıyla Yabancı Ziyaretçi Sayıları (2010)[20]

BÖLGE KODU	BÖLGE ADI	Hava yolu	Demir yolu	Kara yolu	Deniz yolu	Günübirlik	Toplam	Toplam Yüzdesi
TR	Türkiye	18.959.340	69.167	6.029.950	447.327	1.571.330	28.632.204	100
TR631	Hatay	12.589	-	640.347	1.103	-	654.039	2,28

19 Kültür ve Turizm Bakanlığı
20 Kültür ve Turizm Bakanlığı

Buna göre:

- Türkiye genelindeki yabancı ziyaretçilerin yaklaşık yüzde 70'i havayolunu kullanmakta iken Hatay ilini havayoluyla ziyaret eden yabancı sayısı henüz ihmal edilebilir düzeydedir. (2010 yılı itibarıyla Havayolunu kullanan yabancı ziyaretçi sayısı sadece 12,589'dur.[21])
- Türkiye genelinde yabancı ziyaretçilerin yaklaşık yüzde 22'si karayolunu kullanmakta iken Hatay ilindeki yabancı ziyaretçilerin neredeyse tamamı karayolunu tercih etmektedir.
- Hatay ili toplam yabancı ziyaretçinin yaklaşık yüzde 1,45'ini çekerken ilde yer alan Belediye ve Turizm İşletme Belgeli tesis sayıları ve ülke geneline oranlandığında ziyaretçi sayısı ortalamasının altındadır.

Türkiye genelinde yabancı ziyaretçilerin yaklaşık %70'i havayolunu kullanmaktadır. Hatay ilini ziyaret eden yabancıların büyük bir bölümü Ortadoğu'dan gelmektedir ve karayolunu kullanmaktadır.

Ancak daha sağlıklı bir kıyaslama, analiz ve projeksiyon için turistik belgeli tesislere ve bu tesislerdeki oda/yatak sayılarına bakmak yerinde olacaktır. Söz konusu göstergelere ilişkin özet veriler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

Tablo 9. Tesise Geliş Sayıları (TR ve TR 631:Hatay) (2009, 2010)[22]

TÜRKİYE				HATAY				2009 (%)	2010 (%)
Tesise Geliş Sayısı		2009	2010	Tesise Geliş Sayısı		2009	2010		
BB	Vatandaş	13.622.917	15.665.190	BB	Vatandaş	53.864	113.162	0,395	0,722
	Yabancı	4.915.424	7.834.701		Yabancı	19.858	29.918	0,404	0,381
	Toplam	**18.538.341**	**23.499.891**		**Toplam**	**73.722**	**143.080**	0,398	0,608
TİB	Vatandaş	12.137.822	12.338.602	TİB	Vatandaş	123.183	174.943	1,015	1,417
	Yabancı	14.388.998	17.415.364		Yabancı	39.169	57.879	0,272	0,332
	Toplam	**26.526.820**	**29.753.966**		**Toplam**	**162.352**	**232.822**	0,612	0,782

Tablo 10. Geceleme Sayıları (TR ve TR 631:Hatay) (2009, 2010)[23]

TÜRKİYE				HATAY				2009 (%)	2010 (%)
Tesise Geliş Sayısı		2009	2010	Tesise Geliş Sayısı		2009	2010		
BB	Vatandaş	21.788.769	25.214.853	BB	Vatandaş	85.009	174.650	0,390	0,692
	Yabancı	19.683.973	25.814.082		Yabancı	43.945	59.097	0,223	0,228
	Toplam	**41.472.742**	**51.028.935**		**Toplam**	**128.954**	**233.747**	0,311	0,458
TİB	Vatandaş	22.929.508	23.832.337	TİB	Vatandaş	217.568	304.951	0,949	1,279
	Yabancı	59.986.967	74.325.670		Yabancı	65.106	104.827	0,109	0,141
	Toplam	**82.916.475**	**98.158.007**		**Toplam**	**282.674**	**409.778**	0,341	0,417

21 İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
22 TÜİK
23 TÜİK

Tablo 11. Ziyaretçi Sayıları, Yatak, Oda ve Geceleme Sayıları (Turizm İşletme Belgeli) (TR, TR631)[24]

BÖLGE KODU	Toplam Yabancı Ziyaretçi Sayısı (2009)	Turizm İşletme Belgeli / Tesis Sayısı (2008)	Turizm İşletme Belgeli / Oda Sayısı (2008)	Turizm İşletme Belgeli / Yatak Kapasitesi (2008)	Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinde Geliş ve Geceleme Sayıları: Tesise Geliş Sayısı / Yabancı(2009)	Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinde Geliş ve Geceleme Sayıları: Geceleme Sayısı / Yabancı (2009)
TR (Türkiye)	27.000.000	2.566	268.633	567.470	14.388.998	59.986.967
TR631 (Hatay)	392.000	25	1.118	2.316	39.169	65.106
TR631/TR %	1,45	0,97	0,42	0,41	0,27	0,11

Bu veriler değerlendirildiğinde:

- Hatay ilini ziyaret eden yabancıların toplam yabancılar içerisindeki payı yaklaşık yüzde 1,45'tir. Bu oran, ilin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesine, sahip olduğu tarihi, kültürel ve turistik varlıklara, sahip olduğu kuvvetli ulaşım altyapısına kıyasla oldukça düşüktür.
- Gelen yaklaşık 400 bin kişilik ziyaretçinin önemli bir bölümü (yüzde 90'dan fazlası) karayolunu tercih etmektedir.
- Ziyaretçilerin önemli bir bölümü ildeki tesislerde kısa süreli konaklamaktadır.
- Kısa süreli konaklamanın çeşitli nedenleri olabilir:

  Mevcut tesislerin yetersizliği,
  Turistlere yönelik farklı hizmet sunumundaki yetersizlikler,
  Karayolu ile transit geçiş amaçlı ziyaretlerin yoğunluğu.

İldeki oda sayısı ve yatak kapasitesi Türkiye'deki oda sayısı ve yatak kapasitesinin sırasıyla yüzde 0,42'si ve yüzde 0,41'idir. İldeki Turizm belgeli tesis sayısı ise Türkiye'deki Turizm belgeli tesis sayısının yüzde 1'idir.

İldeki oda sayısı ve yatak kapasitesi Türkiye'deki oda sayısı ve yatak kapasitesinin sırasıyla yüzde 0,42'si ve yüzde 0,41'idir. İldeki Turizm belgeli tesis sayısı ise Türkiye'deki Turizm belgeli tesis sayısının yüzde 1'idir.

Bütün bu verilerden hareketle, Hatay ili sınırlarından ülkemize giriş yapan 390 bin kişinin yaklaşık 300 bininin Hatay ilinde konaklamadığı, 24 saatten az bir süre geçirdiği ve dolayısıyla transit amaçlı kullandığı, yaklaşık 90 bin kişinin Hatay ilinde gecelediği görülmektedir.

İldeki Turizm İşletme Belgeli yatak sayısı Türkiye toplamının yüzde 0,42'si iken, ildeki ortalama geceleme sayısı ise Türkiye toplamının yüzde 0,11'idir. Bir başka ifadeyle kalan turistlerin geceleme süreleri oldukça düşüktür.

Hatay ili sınırlarından ülkemize giriş yapan 390 bin kişinin yaklaşık 300 bininin Hatay ilinde konaklamadığı, 24 saatten az bir süre geçirdiği ve dolayısıyla transit amaçlı kullandığı, yaklaşık 90 bin kişinin Hatay ilinde gecelediği görülmektedir.

Benzer şekilde, ülke genelinde 6376 Seyahat Acentesi faaliyet göstermekte iken, Hatay ilinde 48'i A Grup olmak üzere, toplam 50 adet Seyahat Acentesi bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle ülke genelindeki seyahat acentelerinin sadece yüzde 0,8'i Hatay ilindedir.

24 TÜİK

Kısa süreli ziyaretçi sayısının ve karayoluyla transit geçiş amacıyla kullanımın yoğunluğu dikkate alındığında Hatay ili yabancı ziyaretçilerinin bir bölümünün uluslararası turist tanımının dışında kaldığı görülmektedir.

Sonuç olarak turizm endüstrisi kapsam, büyüklük, istihdam ve altyapı unsurları bakımından yerel ekonomi içerisinde görece önemsiz bir konuma sahiptir. Bununla birlikte Hatay turizm endüstrisinin gelişimi için oldukça elverişli bir potansiyel barındırmaktadır. Kaynakların stratejik bir bakışın eşgüdümünde akıllıca bir araya getirilmesi ve bu doğrultuda İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planının tasarlanması Hatay ilinin turizm potansiyelinin hayata geçirilmesi yolunda çok önemli bir kazanım olacaktır.

5.3. Turizm Potansiyelini Destekleyen Hususlar ve Gelişmeler

Konum ve coğrafya

Hatay yöresini çekici kılan ve tarihin her döneminde göçlere açık olmasını sağlayan bir özellik Anadolu'yu Çukurova yoluyla Suriye-Filistin'e bağlayan yolların kavşak noktasında bulunmasıdır. Ayrıca, Mezopotamya'dan Akdeniz'e çıkmak için kullanabilecek en uygun limanlar, yine Hatay yöresindedir. Bu stratejik konum, Hatay'ın dünya üzerindeki belli başlı medeniyetlerin önemli bir bölümüne ev sahipliği yapmasını beraberinde getirmiştir. Ekonomik gelişmeyi sürükleyebilecek en önemli genel amaçlı teknolojilerden birisi olarak kabul edilmekte olan ulaşım sistemleri altyapısının göreli gelişmişlik seviyesi Hatay ilinin önemli bir güçlü yönü olarak öne çıkmaktadır.

Hatay yöresini çekici kılan ve tarihin her döneminde iktisadi ve sosyal etkileşimlere açık olmasını sağlayan bir özellik Anadolu'yu Çukurova yoluyla Suriye-Filistin'e bağlayan yolların kavşak noktasında bulunmasıdır.

Bölge, ulusal düzeyde kuzey-güney ve doğu-batı ekseninde kesişen ekonomik ve demografik merkezleri birbirine bağlayan stratejik bir coğrafyaya sahiptir. Ulusal yük ve yolcu taşımacılığında başat rol oynayan bu ulaşım koridorları bölge üzerinde kesişmektedir.

Bölge uluslararası ulaşım için de önemli bir geçiş noktasıdır. Üç kıtanın kavşak noktası olarak uluslararası ulaşımın ve transit taşımacılığın en yoğun ve hareketli olduğu yerlerden biridir. Önemli bir uluslararası karayoluna (E-91), büyük bir limana (İskenderun), Türkiye'nin en önemli sınır kapılarından birine (Cilvegözü) ve Yayladağı giriş-çıkış kapısına sahiptir. Bölge sahip olduğu konumun getirdiği avantajlarla ulusal ölçekte ortalamanın üzerinde ulaşım altyapısına sahiptir. Özellikle ticari karayolu, denizyolu ve demiryolu taşımacılığı açısından gelişmiş durumdadır.

Hatay'ın sahip olduğu konumun avantajlarına ek olarak, coğrafyanın barındırdığı zenginlik ve çeşitlilik eşine az rastlanır bir harita oluşturmaktadır. Deniz, dağ ve ova girintilerinin iç içe geçtiği bu topraklar ziyaretçilerin hızla farklı turizm varlıklarına kolayca erişim sağlayabileceği bir floral çeşitlilik saklamaktadır.

Hatay ilinin sınır illerimizden olması, pek çok farklı ve komşu kültüre ev sahipliği yapması, Ortadoğu'ya yakınlığı, Ortadoğu'yla akrabalık bağlarının olması ve Hatay halkının çoğunluğunun Arapça bilmesi ilin güçlü yönlerinden bir diğeridir. İlin bu özelliği 2009 yılı itibarıyla Suriye ve diğer Ortadoğu ülkeleri ile vize uygulamasının karşılıklı olarak kaldırılmasıyla desteklenmiştir.

Harita 1. Hatay'ın konumu

Vize uygulamasının hem Suriye'ye, hem de Türkiye'ye olumlu yansımaları olmuştur. Suriye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısı 2010 yılının ilk sekiz ayında, geçen yılın aynı dönemine göre, yüzde 47 artarak 4,4 milyondan 6,5 milyona yükselmiştir. Artışın önemli bir bölümü karayoluyla yapılan ziyaret kaynaklıdır.[25] Ayrıca, ziyaretçilerin ülke dağılımına bakıldığında en yüksek artışın Türk vatandaşlarından kaynaklandığı görülmektedir. Söz konusu dönemde Suriye'yi ziyaret eden Türk turistlerin sayısında yüzde 161 artış gözlemlenmiştir.

Suriye Turizm Bakanlığı verilerine göre 2010 yılında Suriye'ye gelen toplam ziyaretçi sayısı 8.545.849 kişidir. Bu ziyaretçilerin yaklaşık %20'sini Türkiye'den gelen ziyaretçiler oluşturmaktadır.

2010 yılında sadece Hatay'a gelen Suriyeli turist sayısı 2009 yılında tüm Türkiye'ye gelen Suriyeli turist sayısıyla neredeyse eşittir.

Suriye'den ülkemize gelen turist sayılarına bakıldığında da benzer bir durum göze çarpmaktadır. 2007 yılında Suriye'den ülkemize 332 bin ziyaretçi gelmişken, bu sayı 2009 yılı itibarıyla 510 bine yükselmiştir.[26] 2010 yılında Suriye'den Türkiye'ye gelen ziyaretçi sayısı %76 yükselerek 899.494 olmuştur[27]. 2010 yılında Hatay'a gelen Suriyeli ziyaretçi sayısı 469.333'dir[28]. Bir başka ifadeyle 2010 yılında **Hatay'a** gelen Suriyeli ziyaretçi sayısı 2009 yılında **Türkiye'ye** gelen Suriyeli ziyaretçi sayısından sadece 40 bin kişi daha azdır.

Ortadoğu bölgesinde diğer bölgelere benzer şekilde, bölge içi turistik hareketlilik bölgelerarası turist akımlarından daha yoğundur. Ortadoğu kaynaklı turizm hareketlerinin yüzde 77'si gene Ortadoğu bölgelerine doğru gerçekleşmektedir.[29] Bu faktör Hatay'ın doğru strateji ve faaliyetlerle bölgesel turizm pastasından aldığı payı çok önemli oranlarda artırabileceğini göstermektedir.

Dünyanın en eski yerleşim yerlerinden birisi olması

Hatay yöresi, Dünyanın en eski yerleşim merkezlerinden biridir. Yöredeki yerleşmelerin tarihi, yaşamı kolaylaştıran ılıman iklim koşulları ve verimli toprakların varlığı nedeniyle, İ.Ö. 100,000'le başlatılan Orta Paleolitik Dönem'e kadar uzanmaktadır. Pek çok medeniyete beşiklik eden Hatay toprakları, kültürel zenginlik ve kimlik unsurlarının çeşitliliği bakımından en sinkretik bölgeler arasındadır.

Hatay topraklarında pek çok medeniyet yeşermiş ve hüküm sürmüş, şehir din ve inançların karşılaşmasında ve yayılmasında tarihi roller üstlenmiştir. Geç Helenistik ve erken Roma dönemlerinde 500.000 kişinin yaşadığı bu şehir, Hristiyanlığın Kudüs, İskenderiye ve Roma ile birlikte dört ana patrikhanesinden birisine ev sahipliği yapmıştır.

Benzer bir biçimde İslam medeniyetinin Arap, Selçuklu ve Osmanlılar döneminde Anadolu'ya nüfuz etmesi, siyasi hâkimiyetin tekrar Arabistan yarımadasına doğru sarkmasında Hatay hem bir konak ve karargâh hem de büyük bir kapı vazifesi görmüştür.

Bu zengin tarihi ve kültürel birikim, güncel turizm politikalarının imkânlarını genişletmekte, yörenin turizm potansiyelini özellikle kültür ve inanç turizminde ön plana çıkarmaktadır. Tarihi tecrübe, kültürel miras ve toplumsal kimlik unsurlarının süreklilik parametrelerinden gereği gibi yararlanıldığı takdirde, Hatay kendine özgü bir turizm destinasyonu olma hedefine güvenle ilerleyebilecektir.

25 http://www.syriatourism.org/index.php?module=subjects&func=viewpage&pageid=2848
26 Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri
27 http://www.mfa.gov.tr/turkiye-suriye-ekonomik-iliskileri.tr.mfa
28 Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri
29 http://www.marketresearch.com/product/display.asp?productid=1312651

Ilıman iklim

Hatay ilinin önemli bir bölümünde Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. Genelde yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı olmakla birlikte yüksekliğe bağlı olarak iklim özellikleri önemli farklılıklar gösterebilmektedir. Hatay'da kış aylarında rüzgâr kuzey ve kuzeydoğu yönlerden hafif ve orta kuvvette, yaz aylarında güney ve güneybatı yönlerden orta kuvvette ve kuvvetli esmektedir.

Hatay'ın elverişli iklimi ve coğrafi konumu Turizm faaliyetlerinin 12 aya yayılmasını destekleyici niteliktedir.

Bilindiği gibi, bir yörenin iklimi ve coğrafi konumu turizm hizmet sunumunun tüm yıla yayılmasında hayati derecede önem arz etmektedir. İlin söz konusu iklim özellikleri yılın bütününe yayılan turizm faaliyetlerinin örgütlenmesine ve böylelikle turizm endüstrisinin hızla yükselebilmesini destekleyecek mahiyettedir.

Farkındalığın yüksekliği

Farklı inanç ve kültürlerin birlikte yaşama pratiğinin tarihi derinliği, geleneksel misafirperverlik anlayışının hala canlı olması ve yöre insanının turizm sektörüne oldukça sıcak bakması Hatay'ın sektörel gelişme imkânlarını ciddi ölçüde destekleyen hususlardır.

Farklı inanç ve kültürlerin birlikte yaşama pratiğinin tarihi derinliği, geleneksel misafirperverlik anlayışının hala canlı olması ve yöre insanının turizm sektörüne oldukça sıcak bakması Hatay'ın sektörel gelişme imkânlarını ciddi ölçüde destekleyen hususlardır.

İlde kamu kurum ve kuruluşlarından, sivil toplum kuruluşlarına, akademisyenlerinden esnaf ve işyeri sahiplerine kadar turizm sektörünün önemi ve başarılı turizm uygulamalarının getireceği faydalara ilişkin önemli bir inanç ve farkındalık artışı bulunmaktadır. Bu ise doğru strateji ve tedbirler uygulandığı takdirde, bu tedbirlerin yürütülmesinde ve koordinasyonunda başarı ihtimalinin yüksekliğini göstermektedir. Turizme çabuk adapte olabilecek genç ve dinamik nüfus yapısı, bu sürecin daha verimli yönetimi ve gerekli insan gücünün etkin bir şekilde temini için önemli bir güçlü yöndür. Turizm sektörünün Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan TR63 Bölge Planında (2010-2013) da öncelikli eksenlerden birisi olarak belirlenmiş olması sektörün artan önem ve önceliğini vurgulamaktadır.

5.4. Yerel Turizm Varlıkları

Turizm endüstrisinin hammaddesi turizm varlıklarıdır. Bu varlıklar en geniş tanımıyla tabii güzelliklerden, tarihi eserlere, müze ve anıtlar gibi üretilmiş yapılardan, çiçekler ve parklarla bezenmiş caddelere kadar pek çok farklı güzelliği kapsamaktadır. Turizm varlıkları yatırım faaliyetleri ile birlikte geliştirilip turistik ziyaretler için yeni destinasyonların oluşturulmasında kullanılırlar. Bu itibarla turizm sektörünün gelişmesinde turizm varlıklarının karakter ve niteliklerine uygun cazibe unsurlarıyla desteklenerek aktif birer iktisadi mala dönüştürülmeleri çok önemli bir adımdır.

HİTSEP çalışmaları kapsamında, Hatay turizm varlık envanterinin çıkarılması ve önceliklendirilmesi, sağlıklı bir strateji geliştirilmesinin zorunlu bir basamağı olarak görülmüştür. Bütün bu çalışmalar esnasında Hatay farklı turizm türlerine hitap eden turizm varlıklarına sahip bir yöre olarak tanımlanmıştır. İl, bu itibarla, turizm ekosisteminin uzun vadeli gelişimine imkân tanıyan bir varlık çeşitliliği barındırmaktadır. Ancak bütün bu turizm varlıklarının gerçek potansiyellerini ortaya çıkarabilmek için sermaye ve dikkati öncelikli varlıklara akıllıca yönlendirilen iddialı bir turizm eylem planının devreye alınması zorunludur.

Hatay ili yukarıdaki bölümlerde de değinildiği üzere pek çok sayıda tarihi, kültürel, coğrafi ve turistik varlıklara sahiptir. Bunların hepsinin bu bölümde ele alınması mümkün olmamakla birlikte, turizm katma değeri açısından öncelikle değerlendirilmesi gereken varlıkların bir listesi aşağıda sunulmaktadır. İlin sahip olduğu turizm varlıkları ve bu varlıklara ilişkin daha detaylı bilgiler Ek 1'de bulunmaktadır.

Hatay turizm ekosisteminin uzun vadeli gelişimine imkân tanıyan bir varlık çeşitliliği barındırmaktadır. Ancak bütün bu turizm varlıklarının gerçek potansiyellerini ortaya çıkarabilmek için sermaye ve dikkati öncelikli varlıklara akıllıca yönlendirilen iddialı bir turizm eylem planının devreye alınması zorunludur.

Turizm varlıklarının en büyük yoğunlaşması kültür ve inanç turizmi alanında ortaya çıkmaktadır. Hatay pek çok değişik medeniyetin mirasından izler taşıyan bir yöredir. Tarihi ve kültürel varlıklar açısından en büyük problem, genel olarak bunların ekonomiye kazandırılma derecelerinin çok sınırlı düzeyde olmasıdır. Son yıllarda artan oranda yatırım ve geliştirme çalışmaları devreye alınmış olmasına rağmen, tarihi ve kültürel varlıkların iktisadileştirilmesi yolunda aşılması gereken uzun bir yol mevcuttur. (Bkz. Ek 2: Hatay İlinde Devam Eden Turizm Yatırımları)

Turizm varlıklarının en büyük yoğunlaşması kültür ve inanç turizmi alanında ortaya çıkmaktadır. Tarihi ve kültürel varlıklar açısından en büyük problem, genel olarak bunların ekonomiye kazandırılma derecelerinin çok sınırlı düzeyde olmasıdır.

İkinci önemli yoğunlaşma doğal turizm varlıklarındadır. Hatay doğal turizm kaynakları açısından zengin bir coğrafyaya sahiptir; ancak bu varlıkların aynen diğer turizm varlıklarına benzer şekilde yeterince geliştirilmedikleri görülmektedir. Doğal turizm varlıklarını kendi aralarında yayla turizmi, termal turizm ve deniz turizmi varlıkları olarak gruplandırmak mümkündür.

İlde yakın dönemde kültür ve inanç varlıklarının potansiyellerinin değerlendirilmesine ilişkin pek çok çalışma başlatılmış durumdadır. Örneğin, Ekim 2011 itibarı ile, Antakya kent merkezinde bulunan ve tarihi Roma dönemine kadar uzanan Kurtuluş Caddesi'nde yürütülen sokak sağlıklılaştırma projesi ile, 74 adet tescilli tarihi yapının cephe sağlıklılaştırma çalışması Antakya Belediyesi tarafından yürütülmektedir. Samandağ ilçesi Hıdırbey Köyü'nde bulunan ve "Musa Ağacı" adıyla bilinen anıt ağacın çevre düzenlemesi, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı desteğiyle Samandağ Kaymakamlığı tarafından gerçekleştirilmiştir. Dünyanın en zengin mozaik koleksiyonuna sahip olan Hatay Arkeoloji Müzesi'nin bu büyük koleksiyonu sergileyebileceği yeni müze binası inşaatı Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, 2013 yılında tamamlanmak üzere sürdürülmektedir.

İkinci önemli yoğunlaşma doğal turizm varlıklarındadır. Hatay doğal turizm kaynakları açısından zengin bir coğrafyaya sahiptir ancak bu varlıkların aynen diğer turizm varlıklarına benzer şekilde yeterince geliştirilmedikleri görülmektedir.

Tablo 12. Hatay İli Önde Gelen Turizm Varlıkları
(Detaylı bilgi için Bkz. Ek 1: Hatay İli Turizm Varlıkları)

	TARİH, KÜLTÜR VE İNANÇ VARLIKLARI		YAYLA ve DOĞA TURİZMİ ALANLARI
1.	AÇÇANA HÖYÜĞÜ	1.	ALAN YAYLASI (KIRIKHAN)
2.	ANTAKYA KALESİ	2.	ATİK YAYLASI
3.	ANTAKYA KATOLİK KİLİSESİ	3.	GÜZELYAYLA (SOĞUKOLUK)
4.	ANTAKYA MUSEVİ HAVRASI	4.	ÇATALOLUK YAYLASI
5.	ANTAKYA ORTODOKS KİLİSESİ	5.	DÖRTYOL (ÇÖKEK) YAYLASI
6.	ANTAKYA PROTESTAN KİLİSESİ	6.	ERZİN KARINCALI
7.	BAKRAS KALESİ	7.	TEKNEPINAR (BATIAYAZ)
8.	BEŞİKLİ MAĞARA	8.	HARBİYE ŞELALELERİ
9.	BEYAZIT BESTAMİ MAKAMI	9.	ŞENKÖY
10.	HABİB-İ NECCAR CAMİİ		
11.	HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ		TERMAL TURİZM VARLIKLARI
12.	HATAY DEVLETİ MÜZESİ	1.	REYHANLI KAPLICALARI (HAMAMAT)
13.	HZ. HIZIR MAKAMI	2.	ERZİN BAŞLAMIŞ KAPLICALARI
14.	İSSOS HARABELERİ	3.	ALAATTİN KÖYÜ TERMAL SUYU
15.	KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN KERVANSARAYI	4.	KİSECİK KÖYÜ ŞİFALI SUYU
16	KOZ KALESİ		
17.	KURŞUNLU HAN		DENİZ TURİZMİ ALANLARI
18.	MUSA AĞACI	1.	ARSUZ
19.	PAYAS KALESİ	2.	BURNAZ PLAJI
20.	CİN KULESİ	3.	ÇEVLİK
21.	SAİNT PİERRE KİLİSESİ	4.	PAYAS PLAJI
22.	SAİNT SİMON MANASTIRI	5.	YAYLADAĞI SAHİLLERİ (Dalış turizmi)
23.	SOKULLU MEHMET PAŞA KÜLLİYESİ		
24.	ŞEYH AHMET KUSEYRİ CAMİİ		
25.	TİTUS TÜNELİ		
26.	ULU CAMİİ		
27.	VAKIFLIKÖY		

GURME TURİZMİNİN VARLIKLARI					
1.	ORUK	8.	TUZDA TAVUK	14.	KÜNEFE
2.	EKŞİ AŞI	9.	BELEN TAVA	15.	CEVİZ REÇELİ
3.	AŞUR	10.	HUMUS	16.	PEYNİRLİ HELVA
4.	MAĞLUBE	11.	ZAHTER		
5.	KAĞIT-TEPSİ KEBABI	12.	CEVİZLİ BİBER (MUHAMARA)		
6.	KAYTAZ BÖREĞİ				
7.	BORANİ	13.	ABUGANUŞ		

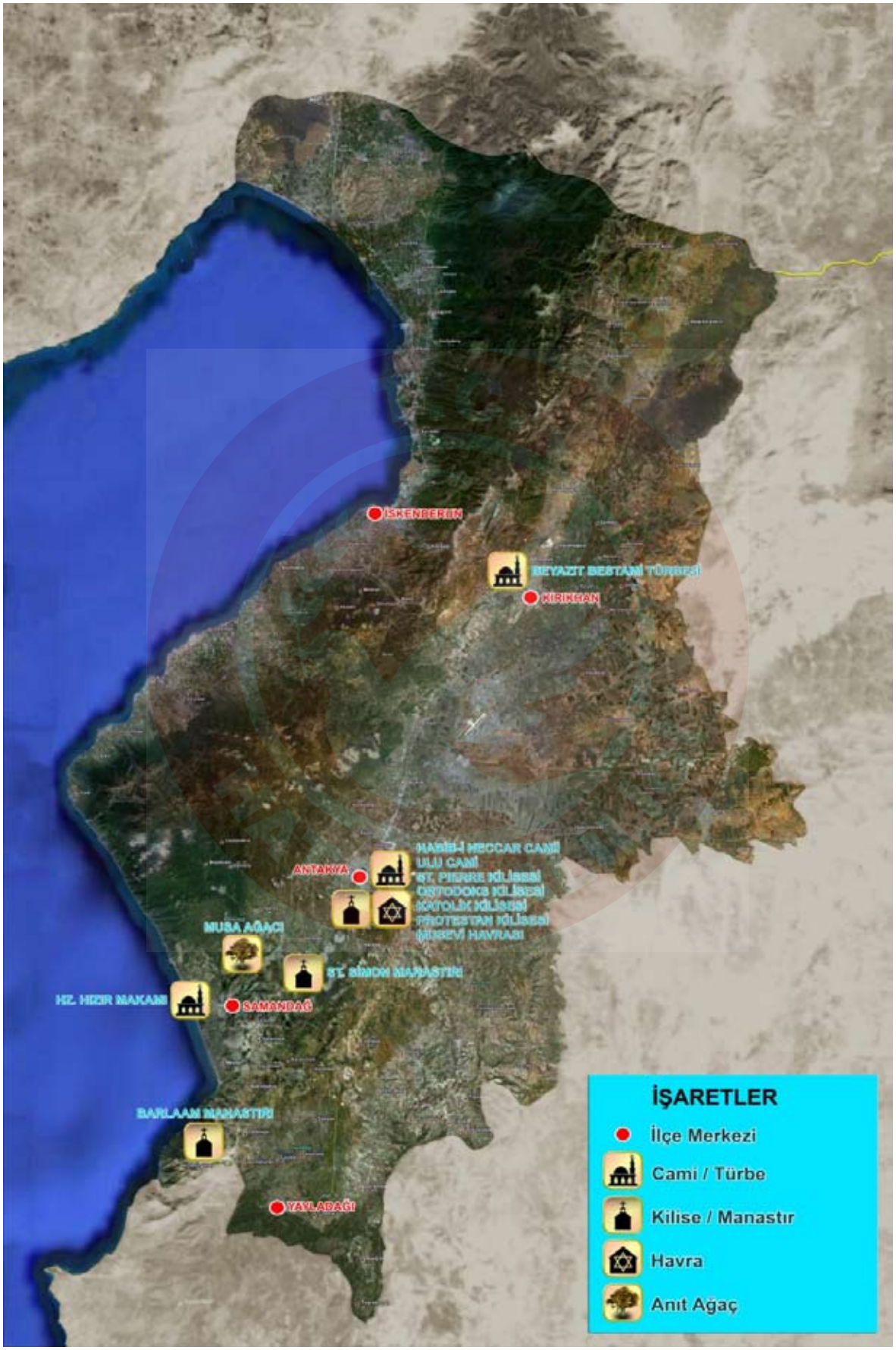
Harita 2. Hatay İli Doğal Varlıkları

Harita 3. Hatay İli Kültür Varlıkları

Harita 4. Hatay İli İnanç Varlıkları

Hatay ilinin sahip olduğu turizm varlıkları, bu varlıkların turizm türlerine göre dağılımı, temel sorunlar ve çözüm önerilerine yönelik analizler dört aşamalı bir çalışma çerçevesinde yürütülmüştür:

- Birinci aşamada, turizm sektöründe yer alan kamu kurum ve kuruluşları, turizm sivil toplum kuruluşları (STK) ve özel sektör temsilcileri ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.
- İkinci aşamada bölgenin sahip olduğu turizm varlıkları yerinde tespit edilmiş ve bu varlıklara ilişkin ulaşım avantajları ve sorunları, çevre düzenlemesine ilişkin eksiklikler gibi hususlar yerinde tespit edilmiştir.
- Üçüncü aşamada, Hatay İli Stratejik Planında yer alan kültür ve turizm sektörlerine ait öncelikler ve faaliyetler değerlendirilmiş;
- Dördüncü ve son aşamada ise turizm sektöründeki bütün paydaşların katılımıyla yapılan atölye çalışmalarıyla sadece Hatay ili turizm varlıkları ve bu varlıklara ilişkin sorunlar değil, aynı zamanda turizm sektörünün güçlü ve zayıf yönleri, sektörün önündeki fırsatlar ve öncelik alanları masaya yatırılmıştır.

Bütün saha çalışmaları neticesinde bölgedeki kültür ve inanç varlıklarına ve diğer konulara ilişkin olarak ortaya çıkan temel eksiklik ve sorun alanlarından bazıları aşağıda yer almaktadır:

- Turizm varlıklarının yeterince tanıtılamaması
- Turizm varlıklarının geliştirilmesi ve ekonomiye kazandırılması yolunda duyulan sıkıntılar,
- Bu varlıkların profesyonel bir turizm ürünü sunumuna ilişkin eksiklikleri (nitelik eksiklikleri)
- Turizm varlıklarına ilişkin tanıtım araçlarının yetersizliği (yol tabelaları, broşürler gibi)
- Yol ağının önemli bir bölümünde genişletme ve modernizasyon ihtiyacı bulunması
- Turizm bölgelerinde başta Türkçe ve İngilizce olmak üzere farklı dillerde hazırlanmış olan, o varlığın tarihini ve önemini anlatan tanıtıcı ses ve görsel ekipmanların eksikliği
- Varlıkların yenileme, yeniden tasarımlama ve çevre düzenlenmesindeki eksiklikleri
- Nitelikli işgücü sorunu
- Turizm sektörü KOBİ'lerinin dağınıklığı ve küçük, verimsiz, içe kapalı yönetim modelleri

5.5. Çalıştay, Odak Grup ve Beyin Fırtınası Çalışmaları

HİTSEP'e ilişkin saha çalışmalarına 2011 yılı itibarıyla start verilmiş ve 2011 yılı başlarında Hatay İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı Çalıştayı gerçekleştirilmiştir. Çalıştaya Hatay turizmi ile ilgili kamu ve özel kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, STK mensupları, sektörde faaliyet gösteren işletmelerden temsilci ve yöneticiler olmak üzere oldukça geniş bir taban ve kapsamdan katılım sağlanmış ve kentin turizm ile ilgili sorunları ve çözüm önerileri üzerine odak grup ve beyin fırtınası toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılar tematik eksenleri,

- Fiziki Altyapı ile ilgili sorunlar,
- Turizm Varlıkları ile ilgili sorunlar,
- Beşeri Sermaye (insan gücü) ile ilgili sorunlar
- İşletmeler (KOBİ) ile ilgili sorunlar

şeklinde belirlemiş ve bu alanlardaki mevcut sorunları odak grup toplantılarıyla önceliklendirilerek bunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmişlerdir. Toplantıda katılımcılar tarafından ortaya konulan sorunlar ve önerilen çözümler, akabinde tüm katılımcıların dâhil edildiği beyin fırtınası bölümünde tartışılarak geliştirilmiştir.

Fiziki Altyapı Odak Grubu: Katılımcılar çevre planı ve turizm fiziki altyapı ihtiyaçları arasında yakın bir ilişki olduğunu, dolayısıyla İl Turizm Stratejisinin söz konusu gelişme ekseninin çevre planları ile uyumlu hale getirilmesinin zorunluluğunu vurgulamışlardır. Altyapı yetersizliklerinin başlıca sebeplerinden bir tanesi 2 km'lik bir alanda neredeyse 3 belde belediyesinin faaliyet göstermesinin getirdiği sıkıntılardır. Özellikle Büyükşehir Belediyesi'nin Hatay ilinde kurulmasının altyapı sorunlarının köklü bir biçimde çözülmesine yönelik önemli bir adım olacağı belirtilmiştir.

Hatay ilinin Büyükşehir Belediyesi statüsü alması kentsel altyapı ile ilgili sorunları büyük ölçüde çözecektir.

Katılımcılara göre başlıca altyapı eksiklikleri arasında yeni yapıların nitelik ve standartlarına ilişkin sorunlar, Samandağ Sahili, İskenderun Kıyı Şeridi ve Asi Nehri'nde gözlemlenen yoğun kirlenme, yol ağlarının modernizasyon gereksinimleri, konaklama ve restoranlarda genel temizlik ve hizmet standartlarının yerleşmemiş olması, Asi Nehri'nin ulaşım amaçlı kullanılamaması, Bölge Koruma Kurulunun Adana'da yer almasının getirdiği zorluklar, turizm bilgilendirme ofislerinin yetersizliği, mekânsal planlama ve şehir yönetim anlayışının gelişmemiş olmasının getirdiği sıkıntılar gibi hususlar gösterilmiştir.

Odak Grup bütün bu birbirleriyle sıkı sıkıya ilişkili sorunlar yumağının çözümüne yönelik olarak öncelikle özgün bir turizm felsefesi ve anlayışının geliştirilmesi gerektiği konusunda fikir beyan etmiştir. Özellikle şehrin bütün yaşam alanlarını ve şehir yaşamının bütün boyutlarını kapsayan mekânsal bir yönetim anlayışına vurgu yapılmış, turizm çözümleri oluşturmada ve sürdürülebilir turizm politikaları geliştirmede halkın topyekûn katılımını esas alan modellerden hareket edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Turizm Varlıkları Odak Grubu Odak Grubu: İlin yüksek potansiyele sahip turizm alanlarını, kültür ve inanç turizmi, sağlık turizmi, gastronomi, eko-turizm, kongre ve fuar ve alışveriş turizmi ve deniz turizmi olarak belirlemiştir. Bunlara yönelik sorun alanları ise kültür ve inanç turizmi alanında turizm varlıklarının somutlaştırılamaması, varlıkların ulaşım, çevre düzenlemesi, çevre temizliği gibi altyapı eksikleri, ziyaretçileri tarihi mekânlara yönlendiren açıklayıcı tabela ve levhaların eksikliği, varlıkların etrafı ve üzerine kirletici ve kapatıcı reklamlar asılması gibi hususlardan oluştuğu belirlenmiştir. Sağlık turizmine yönelik başlıca sorun alanı termal kaynakların mevcut olmasına rağmen yeterli konaklama kapasitesinin oluşturulamaması olarak gösterilmiştir.

Gastronomiye yönelik sorun alanları ise genel sağlığa uygunluk problemi, eğitim eksikliği yöresel mutfak ürünlerinin iktisadileştirilmesi ve tanıtım faaliyetlerindeki eksiklikler, restoran ve lokantacılık sektöründe ürün ve hizmet fiyatlarının standardize edilememesi gibi hususlardan oluşmaktadır.

Eko-turizm başlığı altında başlıca sorun alanları olarak eko-turizm varlıklarının ortaya çıkarılamaması (Kırıkhan, Gölbaşı Gölü, Dağ Ceylanları seyir alanları v.s.) ve çeşitlendirilememesi gibi noktalar ön plana çıkmıştır.

Kongre, fuar ve alışveriş turizmi konusunda en büyük eksiklik Hatay'da ulusal ve uluslararası katılıma uygun bir kongre ve fuar merkezinin bulunmamasıdır. Deniz turizmine yönelik tespit edilen sorun alanları arasında deniz sahili ve çevresinin kirliliği ve bununla bağlantılı olarak deniz turizmi alanlarının yeterince geliştirilememiş olması yer almaktadır.

Bu sorun alanlarına yönelik; kültür ve inanç turizmi alanında üç boyutlu uygulama çalışmaları ve teknolojik araçlar, kulaklık, film vb. görsel ve işitsel anlatımlardan yararlanılarak Hatay tarihinin turistlerin ilgisini çekecek şekilde anlatılması, kostümlü teatral gösterilerle tarihin ve turizm varlıklarının canlandırılması, mahalli idarelerin görevlerini eşgüdüm içerisinde ifa etmesi (İl Kültür Turizm Müdürlüğü, İl Özel İdaresi Belediyeler v.s. ilgili kurumların işbirliği ve koordinasyon içerisinde çalışması); sağlık turizmi alanında bir an önce yeterli tesislerin yapılması için çalışmalar yapılması ve bu alanlarda teşvik imkânlarının araştırılması ve arttırılması; gastronomi alanında ilgili kurumlarca temizlik konusunda denetimlerin sıklaştırılması, işgücüne yönelik eğitimler verilmesi ve gastronomi bölümü kurulması, yöresel mutfağı tanıtıcı reklamlar verilmesi, yemeklerin sunulacağı mekânların kurulması, yeme-içme tesisleri ile konaklama tesislerinde fiyat ve hizmet standardizasyonuna yönelik çalışmaların yapılması; eko-turizm alanında eko-turizm varlıklarının tespit edilmesi ve tanımlanması, söz konusu eko-turizm rotalarında endemik bitki ve hayvan türlerinin ortaya çıkarılması ve sergilenmesi ve arberatoryum oluşturulması; kongre, fuar ve alışveriş turizmine yönelik olarak yılın her döneminde hizmet verebilecek kongre ve fuar merkezlerinin kurulması ve deniz turizminin geliştirilmesine yönelik olarak arıtma tesislerinin kurulması, çevre koruma programlarıyla sahil kirliliğinin engellenmesi ve gerekli altyapı çalışmalarının tamamlanması ve turizm varlıklarına yönelik tesislerin inşa edilmesi gibi çözümler geliştirilmiştir.

Beşeri Sermaye ve KOBİ Odak Grupları: Beşeri sermaye odak grubu sektörel üretim gücünün artırılması amacıyla işgücünün eğitilmesi gereğine işaret etmiş ve bu doğrultuda kurumsal yeniliklere gidilmesini önermiştir. Katılımcılar turizm sektörünün yatay yapısını ve mikro işletmelere dayalı çok parçalı üretim ve hizmet desenini dikkate alarak, yaygın ve sürekli eğitim modellerinin geliştirilmesini zorunlu gördüklerini belirtmişlerdir.

KOBİ Odak Grubu ise turizm sektörünün KOBİ'lerine yönelik olarak temel sorun alanlarını turizme uygun arazi envanterinin ve fizibilite raporlarının olmaması, kredilerin ve devlet desteklerinin yetersizliği, KOBİ'lerin işbirliği modelleri geliştirememeleri, alternatif konaklama tesislerinin yetersizliği, bilgi iletişim teknolojilerine adaptasyon konusunda yaşanan sıkıntılar ve genel kapasite yetersizlikleri, fiziki ve beşeri kaynaklarda nitelik eksiklikleri pazarlama ve markalaşma eksikliği, potansiyel turizm gelişme eksenlerinden yeterince haberdar olunmaması vb. olarak belirlemiştir. Bu sorun alanlarına yönelik geliştirilen çözüm önerileri ise yatırım yapılabilir arazi envanterinin ilgili kuruluşla işbirliğiyle oluşturulması, Kalkınma Ajansı koordinasyonunda turizm yatırım fizibilite raporlarının oluşturulması, teşvik mevzuatının sadeleştirilmesi, finansman desteklerinin artırılmasının sağlanması, sektörle ilgili kuruluşlar arasındaki işbirliğini artırıcı toplantıların düzenlenmesi, işbirliğiyle ilgili programların tanıtımı, devlet desteklerinde butik otel, pansiyon gibi alternatif tesislerin özendirilmesi, girişimcilerin bu konuda bilgilendirilmesi, farkındalık oluşturulması ve eğitimlerinin verilmesi, bilgi iletişim teknolojileri altyapısının güçlendirilmesi, mevcut işletmelerin hizmet kalitesinin artırılması amacıyla modernizasyon yapılması, beşeri sermayenin uygulamalı eğitimlerle güçlendirilmesi, markalaşmanın teşviki, kalite güvence programlarının geliştirilmesi, e-turizm uygulamalarının yaygınlaştırılması, turizmde katma değer oluşturan yöresel ürünlerin kalitesini artırıcı denetim mekanizmalarının geliştirilmesi ve niş alanlara (termal, sağlık, kongre, inanç, yat turizmi) odaklanılması olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın taslak haline gelmesini takiben tekrar taslağın yerel turizm aktörlerine sunumu, ilave ve nihai katkıların da alınabilmesi amacıyla 12 adet çalıştay daha düzenlenmiş ve çalıştayların düzenlendiği ilçeye yönelik tedbirler masaya yatırılarak katılımcıların görüşlerine başvurulmuştur.

6. İL TURİZM STRATEJİSİ: KURGU, VİZYON ve GELİŞME EKSENLERİ

Hatay İl Turizm Stratejisi, bir yandan teknik gereksinimleri karşılamaya çalışırken diğer yandan siyasi ve yönetsel açıdan geniş katılıma dayanan ve bölge paydaşlarınca benimsenen bir strateji olmayı hedeflemiştir. Strateji çalışmasına muhteva ve derinlik kazandıran iktisadi analizler ve düzenlenen saha çalışmalarından elde edilen bilgi içeriği, küresel ve ulusal gelişmeleri yerel dinamik ve potansiyellerle eşzamanlı bir biçimde değerlendirmek suretiyle önceki bölümlerde tamamlanmıştır. Söz konusu çalışmalar Hatay İl Turizm Stratejisinin teknik, ilmi ve beşeri temelini oluşturmakta ve stratejinin katılımcı süreçlerini besleyerek gerçekçi, uygulanabilir ve odaklı bir biçimde gelişmesini sağlamaktadır.

Bu bölüm İl Turizm Stratejisini genel hatlarıyla tanıtmayı amaçlamaktadır. İl Turizm Stratejisi gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde diğer sektör stratejilerinden zorunlu olarak esinlenmiştir. Ancak söz konusu strateji birçok açıdan önemli yenilikler, özgün yaklaşımlar ve gücünü yerel girişim gücünden alan stratejik çıkış noktaları geliştirmektedir.

6.1. Hatay İl Turizm Stratejisinin Yapısı ve Temel Özellikleri

Kapalı ve Tek Taraflı Süreçlerden Şeffaf ve Katılımcı Süreçlere

Stratejiler, karar alıcı otoritelerin ve uygulayıcıların kılavuzları olarak, teknik bir doküman veya akademik bir araştırma hüviyetinden ibaret metinlerden teşekkül etmemektedir. Gerçek bir strateji onu meydana getiren ve kendisine ruh kazandıran şahıs ve kurumların ahenkli faaliyetleriyle ortaya çıkmakta ve hayat bulmaktadır.

Gerçek bir strateji onu meydana getiren ve kendisine ruh kazandıran şahıs ve kurumların ahenkli faaliyetleriyle ortaya çıkmakta ve hayat bulmaktadır.

Bu itibarla İl Turizm Stratejisinin beşeri unsurları en az teknik ve ilmi unsurlar kadar önem taşımaktadır. Hatay İl Turizm Stratejisi oluşum süreci baştan sona çeşitli aktörlerin muhtelif aşamalarda strateji oluşumuna doğrudan ve dolaylı kanallarla katkı sağladığı katılımcı bir anlayışa dayanarak yürütülmüştür.

Geleneksel anlayışa dayanarak geliştirilen stratejilerin aksine, İl Turizm Stratejisi kurum ve kuruluşların muhtelif faaliyetlerini bir matris yapısı içerisinde ortaya koyan statik bir eylemler manzumesi olarak algılanmamalıdır. Katılımcı yaklaşımın Stratejinin uygulanma süreci boyunca devam ettirilmesi öngörülerek, özel girişim ve kamu gücünü bir araya getirecek gerekli yönetsel mekanizmalar da bizzat Stratejiye dâhil edilmek suretiyle açık ve net bir biçimde ortaya konulmuştur.

Kısa Dönemli Perspektiften Uzun Dönemli Perspektife

Uzun vadeli stratejik potansiyelin ortaya konulması her şeyden önce uzun vadeli bir stratejik yaklaşıma bağlıdır. Uzun vade derken sektörün yapısal denge ve eğilimini gözlemleyebileceğimiz ve kamusal politika araçlarıyla etkileyebileceğimiz 5-10-15 yıllık bir zaman dilimini kastedilmektedir. Söz konusu strateji, sektörün geleceğini, mevcut gelişme fırsatları ekseninden yola çıkarak uygulanabilir, gerçekçi ve geniş kapsamlı bir biçimde,

uygulama aşamasında ihtiyaç duyulan taktik kademelendirme de dâhil, görünür kılmayı amaçlamaktadır.

Mevcut strateji çalışması bu amaca ulaşabilmek için zorunlu olarak uzun vadeli bir perspektife dayanmakta, turizm sektörünün temel yapısı ve başlıca göstergeleri uygulanacak stratejinin hedeflerini ve muhtelif etkilerini içerecek şekilde Türkiye Cumhuriyetinin 100. kuruluş yıldönümü olan 2023 yılına kadar resmedilmektedir.

Dikey ve Dağınık Yapıdan Yatay ve Entegre Yapıya

Turizm sektörü pek çok sektörle karşılıklı bağımlılık ilişkisine sahiptir. Turizm gıda, tekstil, tüketim malı sınaileri, hizmetler, konut sahipliği ve ulaştırma gibi çok ve geniş bir sektörel kapsamdan ekonomik girdi kullanmaktadır. Aynı şekilde faktör piyasalarından önemli oranlarda yatırım çekmekte ve işgücü talebi oluşturmaktadır. Bu itibarla turizm politikalarının geleneksel izole sektör anlayışlarına dayanarak belirlenmesi stratejinin etkinliğini ve gücünü olumsuz yönde etkileyecektir.

Turizm politikalarının geleneksel izole sektör anlayışlarına dayanarak belirlenmesi stratejinin etkinliğini ve gücünü olumsuz yönde etkileyecektir.

Geleneksel anlayışa dayanan turizm stratejileri genellikle talep tarafına odaklanmakta ve ziyaretçileri belirlenmiş varış noktalarına çekebilmek amacıyla çeşitli pazarlama taktikleri geliştirmeye çalışmaktadırlar. Stratejik endüstriyel planlama açısından bu gereklidir ancak yeterli bir çaba değildir. Turizm talebinin küreselleşmesi ve yeni küresel varış noktalarının ortaya çıkması talep geliştirme stratejilerinin artık tek başına yeterli olamayacağı yoğun bir rekabet ortamı oluşturmuştur.

Yeni dönemde en az talep unsurları kadar dikkat edilmesi gereken turizmin arz unsurlarıdır.

Turizm varış noktalarının tespit edilmesi, turizm varlıklarının, fiziki ve beşeri altyapısının düzenlenmesi, girişim gücünün ve işletme organizasyonlarının yetenek ve kapasitelerinin artırılması turizmin küresel çağında başarılı bir stratejik yönlendirmenin zorunlu faktörlerindendir.

Hatay İl Turizm Stratejisi,

- Turizm değer zincirlerinin yayılım gösterdiği ekonomik alanların ve piyasaların bütününü dikkate alan,
- Karşılıklı bağımlılık ilişkisi içinde değerlendiren,
- Dikey sektörel perspektifi yatay çok sektörlü bakış açılarıyla birleştiren

çağdaş bir yönteme dayanmaktadır. Bu Stratejide hayat bulan entegre strateji kavramı, diğer pek çok endüstriyel strateji çalışmasına model oluşturabilecek kadar özgün öğeler içermekte ve çeşitli kavramsal ve pratik yenilikler barındırmaktadır.

Hatay İl Turizm Stratejisi, turizm değer zincirlerinin yayılım gösterdiği ekonomik alanların ve piyasaların bütününü dikkate alan, karşılıklı bağımlılık ilişkisi içinde değerlendiren, dikey ve yatay sektörel perspektifi içine alan çağdaş bir yönteme dayanmaktadır.

Kısmi Katılımdan Tam Katılımcı Anlayışa Geçiş

Turizm endüstrisinin stratejik yönetim sürecine dâhil edilmesinin gerekçeleri tartışmaya ihtiyaç duymayacak biçimde açıktır. Yeni paradigma, endüstriyel stratejileri özel sektör temsilcileri, sivil toplum ve kamu kurumları arasında varılan ortak sorumluluğa dayalı bir yol-eylem mutabakatı olarak yorumlamaktadır. Son dönemde uygulamaya konulan çeşitli ülke turizm stratejileri böyle bir yaklaşıma dayanmaktadır. Örneğin Yeni Zelanda Turizm Stratejisi (2010), turizm endüstrisi ve hükümetin ortaklığı olarak tanımlanmakta ve stratejinin koordinasyon ve izleme işlevleri önemli özel sektör temsilcilerinin yer aldığı bir yönlendirme komitesi aracılığıyla takip edilmektedir.[30] OECD çalışmaları yeni dönemde endüstrinin ve sivil toplumun stratejik yönetim sürecinin doğal bir parçası olarak tasarlandığı yaklaşımları önermektedir.

Hatay İl Turizm Stratejisi turizm endüstrisinin aktif bir biçimde stratejik yönetim sürecine, bütün safhalarda, entegre edilmesini benimsemektedir.

Hatay İl Turizm Stratejisi turizm endüstrisinin aktif bir biçimde stratejik yönetim sürecine, bütün safhalarda, entegre edilmesini benimsemektedir. Özellikle stratejinin uygulama ve eşgüdüm aşaması için öngörülen ve özel ve kamu sektörlerini bir araya getiren **Strateji Yönetim Ofisi,** ilk kez Hatay İl Turizm Stratejisinin ülke gündemine taşıdığı dikkat çekici bir örgütsel yeniliktir.

Böylelikle hedeflenen şey, yeni ve sürekli bir bürokratik mekanizma yaratmak değildir. Tam aksine, özel teşebbüs mantığı ve uygulamalarına dayanarak çalışmalarını sürdüren, stratejinin bütün paydaşları arasındaki etkileşimleri ve iş programlarını sürekli olarak gözlemleyen ve raporlayan, böylelikle yerel idarelerin ve endüstrinin güncel, tutarlı ve akılcı eşgüdüm ve yönetim ihtiyacını karşılayan bir organizma meydana getirerek stratejinin doğal bir mecrada yoluna devam etmesi sağlanacaktır.

İş hukukuna tabi hizmet sözleşmeleriyle uygun sayıda ve nitelikte personelle teşekkül ettirilecek Strateji Yönetim Ofisi, İl Valisi, Belediye Başkan(lar)ı, Sanayi ve Ticaret Odası Başkan(lar)ı ve Kalkınma Ajansı Genel Sekreteriyle uygun görülen turizm endüstrisi temsilcilerinden meydana gelebilecek Strateji Yönetim Kuruluna karşı sorumlu olacaktır.

Hiyerarşik Yönetim Modelinden Topyekûn İdare Modeline

Turizm sektörü gibi muhtelif kamu idarelerinin sorumluluk alanlarını kendi üzerinde kesiştiren bir endüstride; içyapı, şirket ve girişim büyüklükleri ve çerçeve koşullar oldukça çeşitlilik göstermekte ve sektörün izleme, yönlendirme koordinasyonu gerçekten güçleşmektedir. Konaklama, restoranlar ve gıda, acente hizmetleri gibi turizm ekonomik faaliyet kollarında KOBİ ağırlıklı bir endüstriyel yapı mevcuttur. KOBİ'lere dayalı bir ekonomik desenin geleneksel tek biçimli ve hiyerarşik yönlendirme çerçeveleriyle etkili bir biçimde ele alınması mümkün değildir.

Bu itibarla, yeni dönemde turizm stratejilerinin kavramsal yönden, içerik bakımından ve operasyonel açılardan genişlemesi ve çok faktörlü ve çok aktörlü bir matris halinde kavranması acil bir zorunluluk haline gelmiştir.

Bu itibarla, yeni dönemde turizm stratejilerinin kavramsal yönden, içerik bakımından ve operasyonel açılardan genişlemesi ve çok faktörlü ve çok aktörlü bir matris halinde kavranması acil bir zorunluluk haline gelmiştir. Sonuçta stratejik eylemin başarıyla yerine getirilmesi amacıyla kamudan özel sektöre çeşitli kurum ve kuruluşları, merkezi ve yerel idareleri, sektör temsilcilerini,

30 Yeni Zelanda Turizm Stratejisi (2010) Bkz. http://www.nztourismstrategy.com/

girişimcileri ve üniversite bölümlerini yekdiğerlerine ve büyük bütüne eklemleyen yeni yönetsel ve örgütsel anlayışlar ortaya çıkmıştır.

Geleneksel hiyerarşik yönetim biçimlerinin hızla geçerliliklerini yitirdiği bir çağda, mevcut strateji çalışmasının temel yapısını oluşturan "Topyekûn İdare" kavramı ağ yapılardan matris örgütlenmelere kadar yeni örgütsel sistemlerin ve yönetim biçimlerinin geliştirilmesi konusunda atılmış bir adımdır.

Bu kavramın somut çehresini çizen faktörler Strateji Yönetim Ofisi ve İl Turizm Stratejisi Eylem Planıdır. Strateji Yönetim Ofisi, matris formu içerisinde muhtelif aktörlerin iş programlarını düzenli bir biçimde koordine edebilmek için gerekli kurumsal ve beşeri temeli sunmaktadır. İl Turizm Stratejisi Eylem Planı ise, stratejik gelişme eksenlerinin, stratejik amaç ve hedeflerin operasyonel bir plana dönüşmesini sağlayarak gerekli kavramsal, fikri ve enstrümantal temeli oluşturmaktadır.

Sonuçlar, Değerlendirme ve Performans Ölçümü

Başarılı turizm stratejileri, ölçülebilir amaçlar ve hedefler belirlemekte ve tanımlı performans göstergeleri geliştirmek konusunda ince bir tasarım ustalığına erişmiş olanlardır. Bu amaca yönelik olarak, paydaşların sürece içsel ve organik bir biçimde monte edildiği ve performans hedefleri konusunda mutabakatlarının sağlandığı, her bir tedbirin finansal kaynak ve zaman boyutları ile ilişkisinin kurulduğu yönetsel sistemlerin uygulanması zorunludur.

Bu nedenle strateji bir Eylem Planıyla birleştirilmiştir. Hatay ilinin turizmde belirli bir seviyeye gelmesi için alınması gereken tedbirler, belirtilen Eylem Planında gösterilmiştir. Aşağıda Eylem Planında yer alan tedbirlerin performans göstergeleri yer almaktadır.

Performans Göstergeleri

TURİZM VARLIKLARININ GELİŞTİRİLMESİ ve EKONOMİYE KAZANDIRILMASI				
Gösterge	Birim	Mevcut Değer	Hedef Değer	Tarih
Tesis Edilen Yat Limanı Sayısı	adet	0	1	2015
Kurulan Tematik Müze Sayısı	adet	0	10	2015
İnşa Edilen Doğa ve Kültür Parkı Sayısı	adet	0	1	2015
Çevre Düzenlemesi Yapılan Turizm Varlığı Sayısı	adet	0	10	2015
Restore Edilen Turizm Varlığı Sayısı	adet	0	8	2015
Proje ve Uygulaması Tamamlanan Müze Sayısı	adet	0	3	2015

SAĞLIK VE EKO TURİZM PERFORMANS GÖSTERGELERİ				
Gösterge	Birim	Mevcut Değer	Hedef Değer	Tarih
Geriatri Merkezi Yatak Kapasitesi Sayısı	adet	0	500	2015
Ekonomiye Kazandırılan Termal Varlıkların Sayısı	adet	2	5	2015
Geriatri Merkezlerinden Elde Edilen Gelir	TL	0	25.316.400	2015

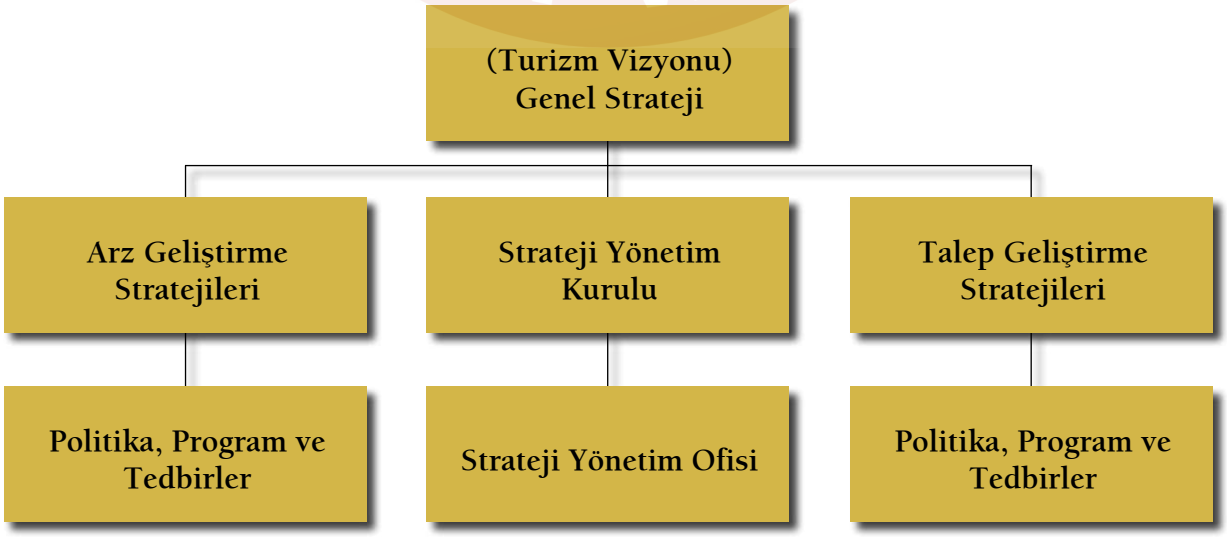
TURİZM ALTYAPISININ ve KONAKLAMA KAPASİTESİNİN GELİŞTİRİLMESİ				
Gösterge	Birim	Mevcut Değer	Hedef Değer	Tarih
Turizm İşletme Belgeli Tesislerin Yatak Kapasitesinde Artış Oranı	% Adet	0	60	2015
Toplam Ziyaretçi Sayısında Artış	% Kişi	0	60	2015
Ortalama Konaklama Süresi	Gün	1,75	1,95	2015

BEŞERİ SERMAYE ve GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİ				
Gösterge	Birim	Mevcut Değer	Hedef Değer	Tarih
Turizm Merkezi ve Turizm Meslek Yüksek Okulu Mezunlarında Artış Oranı	%	0	50	2015
Kurulacak Olan Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezinin Yıllık Sertifikalandırdığı Kişi Sayısı	adet	0	250	2015
Uygulamalı Girişimci Yetiştirme Programından Yıllık Faydalanan Kişi Sayısı	adet	0	100	2015

6.2. İl Turizm Stratejisinin Genel Kurgusu

İl Turizm Stratejisi çeşitli parçalardan meydana gelen bir bütün oluşturmaktadır (Şema 1). Bunlar stratejik hiyerarşiye göre yukardan aşağıya birinci kademe unsurlar Vizyon (Genel Strateji), Arz Geliştirme Stratejileri, Talep Geliştirme Stratejileri ve stratejinin operasyonel hale gelmesinden sorumlu olacak olan Strateji Yönetim Kuruludur. İkinci kademede ise stratejilerin detaylı hedef ve politikalar düzeyinde kademelendirildiği daha somut nitelikli bölümler yer almaktadır. Bunlar Arz ve Talep Geliştirme Stratejilerinin ilgili Politika, Program ve Tedbirleri ile Strateji Yönetim Kurulunun icra organı konumundaki Strateji Yönetim Ofisinden müteşekkildir.

Şema 1. Hatay İl Turizm Stratejisinin Temel Yapısı

Turizm Vizyonu (Genel Strateji)

Bu bölüm gerek teknik ve ilmi analizlerden gerekse saha çalışmalarından elde edilen bilgilerden yola çıkarak "İlimizde nasıl bir turizm geliştirmeliyiz?" sorusunu cevaplamaya çalışmaktadır. Hiç kuşkusuz böyle bir resim, geleceğin bir perspektifi olarak Hatay ili kamusal ve özel teşebbüs gücünün turizm endüstrisini nerde ve nasıl görmek istediğiyle ilgilidir. Vizyon bir bakıma en soyut düzeyde genel stratejinin ifade edilmesi anlamına gelmektedir.

Vizyon belirli bir mekânla ve analiz birimiyle olduğu kadar zaman kavramıyla da sıkı sıkıya irtibatlı bir düşüncedir. Temel fizik prensiplerine göre, hareket halindeki bir nesnenin uzay zamandaki konumu sürekli olarak değişiklik göstermektedir. Benzer şekilde Turizm Vizyonu 2015, Hatay turizm sektörünün kendisini 2015 yılında nasıl ve nerede görmek istediğini ortaya koyarken; Turizm Vizyonu 2023, Cumhuriyetimizin 100. Kuruluş yıldönümündeki sektörel konumu ve yeri tarif etmeye çalışacaktır.

Turizm Vizyonu (Genel Strateji)'nu tamamlamak hatta çizdiği resmi daha anlaşılır kılmak üzere, uygulanması öngörülen stratejinin muhtemel etkilerini içerecek şekilde turizm endüstrisinin genel görünümü 2023 yılına kadar dinamik bir şekilde resmedilmektedir. Bu bölümde ortaya konulan göstergeler stratejilerin uygulandığı ve sürekli olarak uyarlandığı varsayımına dayalı olarak hazırlanmıştır. Söz konusu analizlere baz teşkil edecek temel sektörel göstergeler detaylı çalışmalar sonucunda üretilmiş, geçerlilik ve tutarlılıkları defalarca farklı istatistiki ve iktisadi teknikler kullanarak test edilmiştir.

Arz Geliştirme Stratejileri

Arz geliştirme stratejileri turizm varlıkları, fiziki altyapı ve konaklama kapasitesi, beşeri sermaye ve işgücü, turizm KOBİ'lerinin rekabet güçlerinin artırılması, farklı turizm türlerinin geliştirilmesi gibi stratejinin arz yönlü temelini oluşturmak üzere çeşitli gelişme eksenleri tanımlamakta ve gerekli stratejik hedefleri ve faaliyetleri örgütlemektedir. Geleneksel turizm politikaları bu tür arz yönlü stratejileri ihmal ede gelmişler ve genellikle talep yönlü parametreler üzerine yoğunlaşmışlardır.

Bu anlamda arz geliştirme stratejileri, Hatay'ın kendine özgü bir turizm ekosistemi geliştirerek bu alanda sürdürülebilir bir rekabet gücü kazanabilmesi yolunda temel adımları atarak zorunlu kapasiteleri inşa etmeye odaklanmaktadır.

Talep Geliştirme Stratejileri

Turizm endüstrisinin gerçek anlamda küresel bir sektör haline gelmesiyle birlikte, her geçen gün yoğunlaşan rekabet baskısı altında alışılageldik tanıtım ve talep stratejileri hızla geçerliliklerini yitirmiştir. Sağlıklı bir stratejik planlama için turizm endüstrisinin hem arz hem de talep unsurlarıyla entegre bir biçimde kavranması gerekmektedir.

Bu tür stratejiler genel yapının ikinci önemli ayağını meydana getirmektedir. Tanıtım stratejileri, turizm talebinin kaynaklarının ayrıştırılması ve her bir segmente yönelik farklı tanıtım politikalarının geliştirilmesi gibi stratejik gelişme eksenleri talep bloğu içerisinde yer almaktadır.

Strateji Yönetim Kurulu

İl Turizm Stratejisinin uygulama ve eşgüdümünden sorumlu stratejik organ Strateji Yönetim Kuruludur. Bu kurumsal yapının özel ve kamu kurumlarının temsilcilerini bir araya getiren ve Strateji Yönetim Ofisinin faaliyetlerini düzenleyen bir hüviyette örgütlenmesi tasarlanmıştır.

Strateji Yönetim Kurulu idari yapının dışında bir yapılanma değildir. Tam aksine idarenin gücünü kamu sektörünün ötesinde özel teşebbüs yapılarının derinliklerine projekte etmek üzere ve aynı zamanda özel sektörün etkin bir biçimde yönetim sürecinde dahil edilebilmesini temin etmek amacıyla dizayn edilmiştir.

7. VİZYON

Vizyon 2023

2011-2023 dönemine ilişkin uluslararası, bölgesel ve yerel gelişme dinamikleri ve temel eğilimler doğrultusunda, Türkiye ve Hatay turizminin geçmiş dönemdeki gelişmeleri ve turizmin ilişkili olduğu ekonomik, sosyal, kültürel etkileşimler değerlendirilerek hazırlanan Hatay ili Turizm Stratejisi ve Eylem Planı çerçevesinde Hatay ili Turizm 2023 vizyonu;

"Gelişmiş turizm varlıkları, nitelikli fiziki altyapısı, eğitimli işgücü ile yurt içi ve dışındaki rakip varış noktaları ile kıyaslamalı rekabet üstünlüklerini kullanarak yarışan, verimliliği yüksek, hedef ülkelere yönelik ürün ve hizmet farklılaştırmasını gerçekleştirmiş ve Türkiye'nin 5. büyük turizm merkezi olmayı başarmış bir Hatay."

olarak belirlenmiştir.

Temel İlkeler

Bu vizyona ulaşılırken aşağıdaki ilkeler temel alınacaktır:

- **Bütüncüllük:** Ekonomik, sosyal ve kültürel alanları kapsayan, turizm sektörünün arz ve talep yönlü etkileşimlerini dikkate alan bütüncül bir yaklaşım esas alınacaktır.
- **Katılımcılık:** Turizm sektörünün rolüne ve yaratabileceği katma değere ilişkin toplumsal bir farkındalık ve sahiplenme sağlanacaktır.
- **Yönlendiricilik:** Çağdaş turizm stratejilerindeki yaklaşımlara paralel bir şekilde, ilgili bütün paydaşlar etkin bir şekilde hizmet üretim süreçlerine dâhil edilecek ve yönlendirilecektir.
- **Rasyonellik:** Politikalar oluşturulurken kaynak kısıtı göz önünde bulundurularak potansiyel getiri oranı yüksek alanlara öncelik verilecektir.
- **Çevrecilik:** Doğal, kültürel ve turistik varlıkları, gelecek nesilleri de dikkate alan bir anlayış içinde, koruyarak geliştiren bir anlayış esastır.

Yukarıda sıralanan ilkeler ışığında, Hatay ilinin 2023 Turizm Vizyonuna ulaşabilmesi amacıyla, arz ve talep yönlü stratejik eksenler tanımlanmıştır. Bu stratejik eksenlere ilişkin Temel Hedefler ve Amaçlar ortaya konulmuş, bu hedeflere ulaşabilmek için ise gerekli tedbir ve faaliyetler detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

7.1. Stratejik Öngörüler ve Turizm Stratejisinin Olası Etkileri

Stratejinin hayata geçmesiyle birlikte, geleceğe doğru bakıldığında ne değişecektir? Stratejinin istihdam, katma değer, kapasite genişlemesi ve turizm gelirleri gibi alanlarda ne gibi etkiler doğurması beklenmektedir? Mevcut bölüm hem bu sorulara sağlıklı, ölçülebilir ve şeffaf

cevaplar üretmeyi hem de Turizm Vizyonu 2023'ü herkes için daha görünür hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Bu projeksiyonlar yapılırken;

- Türkiye'de sektörel ve il düzeyindeki veri kısıtlarına rağmen, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Merkez Bankası, Ekonomi Bakanlığı, Turizm Yatırımcıları Derneği olmak üzere, turizm ile ilgili hemen her kurum ve kuruluşun verileri ileri istatistiki teknikler kullanılarak analiz edilmiş,
- OECD, Dünya Bankası, Dünya Turizm Örgütü, Avrupa Birliği (Eurostat) gibi kuruluşlarının turizm verileri incelenmiş,
- Turizm sektörünün girdi ve çıktı sağladığı diğer ekonomik ve sosyal sektörlerle ilişkileri göz önüne alınarak panel veri teknikleriyle istihdam, katma değer, turizm gelirleri ve konaklama kapasitesi gibi temel göstergeler belirlenerek yeni bir veri seti üretilmiştir. Bu istatistiki temel karşılaştırmalı yöntemlerle çeşitli tutarlılık analizleri ve kontrol testlerine tabi tutulmuştur. İkinci aşamada olgunlaşan veri altyapısının temel unsurları birbirleriyle irtibatlandırılmış ve aralarında ekonomik bağıntılar kurulmuştur. Bu bağıntılar dinamik analize geçerken çeşitli esneklik katsayılarıyla ifade edilmek suretiyle gösterge sisteminin ileriye doğru hareket etmesi sağlanmıştır. Böylelikle birbiri üzerine yığılan bir şekilde yıllık bazda öngörüler hazırlanmıştır.

İşsizlik ve İstihdam:

Turizm endüstrisinin gelişmesiyle birlikte iş gücü piyasalarındaki istihdam etkisi hesaplanırken, sektörün temel kapasite artışlarından yola çıkılmış ve çarpan analizleri kullanılmıştır. Elde edilen bu veriler, işgücünün niteliğinde öngörülen üretkenlik artışlarıyla irtibatlandırılarak tutarlılık analizleri gerçekleştirilmiş ve böylelikle işgücü üretkenliğinin ılımlı bir artış trendi sürdürmesine mukabil istihdam seviyesinde sağlanacak söz konusu artışlar ikinci bir iterasyonla yeniden tahmin edilmiştir.

Hazine Müsteşarlığı'nın istihdam maliyetlerine ilişkin verileri incelendiğinde, turizm sektöründe birim istihdam maliyetlerinin diğer sektörlerdeki istihdam maliyetlerine kıyasla daha düşük olduğu görülmektedir. Yapılan analizler, mevcut turizm potansiyelinin yüksekliği, ziyaretçi sayısının ortalamanın oldukça altında olması gibi faktörlerde dikkate alındığında, ilave yatırımın istihdam esnekliğinin Türkiye ortalamasının oldukça üstünde olacağını göstermektedir.

Tablo 13. Demografi ve İşgücü Piyasasına Ait Bazı Göstergeler

	2010	2015	2023
Nüfus, TR631	1.480.571	1.649.328	1.862.642
Nüfus artış hızı, yüzde	*2,2*	*1,9*	*1,3*
Çalışma çağı nüfus (15+), TR631	1.045.392	1.153.414	1.302.590
İşgücüne katılım oranı	*0,50*	*0,47*	*0,47*
İşgücü	522.696	537.491	607.007

İl nüfus artış hızının kademeli olarak azalacağı ve 2023 yılında yüzde 1,3 seviyesine kadar gerileyeceği varsayılmıştır. Bu doğrultuda Hatay ili nüfusu 1,8 milyonu aşacaktır. Buna bağlı olarak çalışma çağı nüfusunun toplam nüfusa oranında önemli değişimler olmayacağı varsayımıyla, on beş yaş ve üstü kişilerin sayısı ise 2023 yılında 1,3 milyon olarak gerçekleşecektir. İşgücüne katılım oranının yüzde 47'de sabit kalacağı önkabulünden hareketle 483 binlik toplam işgücünün 2023 yılında 607 bine ulaşması beklenmektedir (Tablo 13).

Arz ve talep geliştirme stratejileriyle desteklenen turizm endüstrisinin hızlı bir büyüme göstereceği öngörülmektedir. Fiziki altyapı ve turizm varlıklarına yapılacak yatırımlar endüstrideki işletmelerin gelişebilmesi için uygun bir ortam meydana getirecek, karlılık oranları hızla yükselecektir. Bu gelişmelerin doğal bir neticesi olarak turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyecek şekilde işgücü çekeceği ve böylelikle 2023 yılında istihdam seviyesini en az 23 bin kişi seviyelerine çıkaracağı hesaplanmaktadır (Tablo 14).

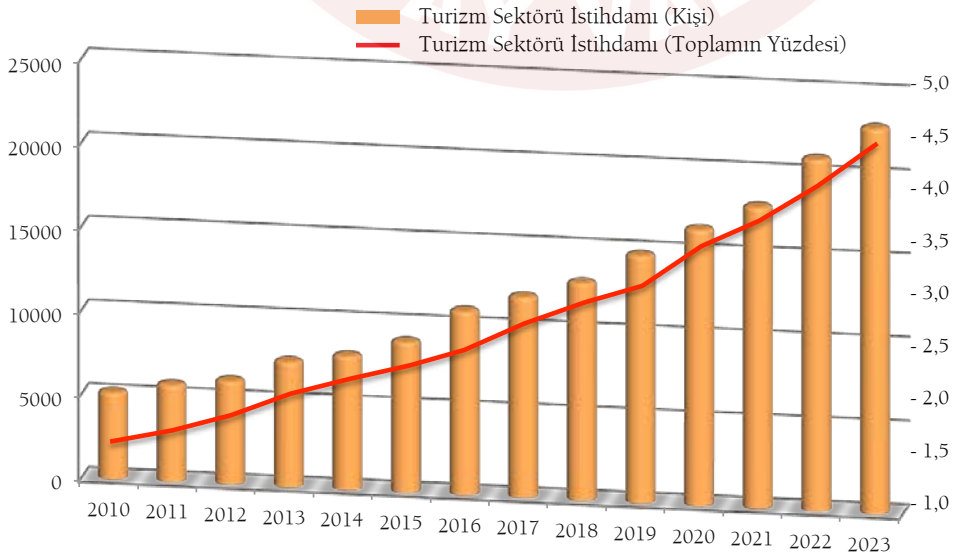
Arz ve talep geliştirme stratejileriyle desteklenen turizm endüstrisinin hızlı bir büyüme göstereceği öngörülmektedir.

Tablo 14. Turizm İstihdamında Öngörülen Genişleme

	2010	2015	2023
Toplam istihdam	392.399	445.496	515.389
Sektörel istihdam (TR631)	5.312	9.505	23.010
İşsiz	91.352	91.996	91.618

Turizm endüstrisinin il ekonomisi içerisinde ağırlık kazanmasına paralel bir şekilde işgücü piyasalarındaki göreceli konumu da gittikçe önem kazanacaktır (Grafik 14). Turizm 2023 yılında toplam il istihdamının doğrudan yaklaşık yüzde 5'ini karşılayarak işsizlikle mücadelede önemli roller üstlenecektir. Dolaylı istihdam ve gelir etkileri ile birlikte turizm sektörü 2023 Türkiye'sinde Hatay'ın en rekabetçi sektörü haline gelebilecektir.

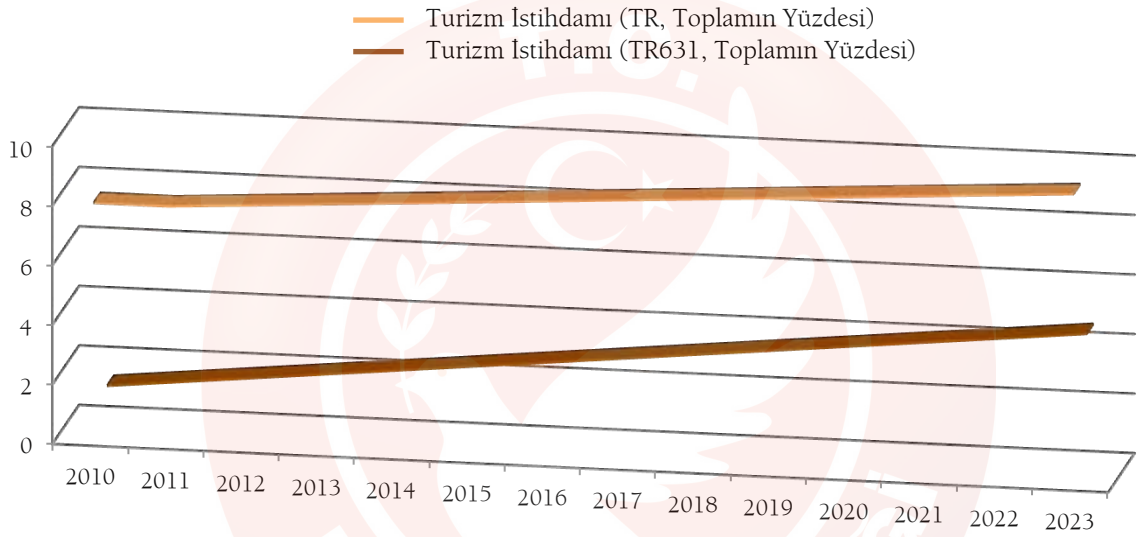
Grafik 14. Turizmin Toplam İl İstihdamındaki Payı

İl ekonomisi içerisinde artan bir güç kazanan turizm endüstrisinin gelişim hızı özellikle ulusal düzeyle karşılaştırıldığında daha sağlıklı bir şekilde kavranabilir (Grafik 15). 2010 yılı itibarıyla ulusal istihdamın yaklaşık yüzde 8'i doğrudan turizmle ilişkilendirilebilecek sektörlerce sağlanmaktadır. Hatay ilinde ise bu oran yüzde 1-2 aralığında bulunmakta ve turizm faaliyetleri işgücü piyasaları açısından ihmal edilebilir bir önem taşımaktadır.

Stratejinin itki gücüyle hareketlenen turizm hızlı bir büyüme göstererek istihdam kapasitesiyle sektörün ulusal büyüklüğüne yakınsama gösterecektir. Bu doğrultuda 2023 yılında turizm endüstrisi ülke istihdamının yaklaşık yüzde 9,5'i turizmde yoğunlaşırken Hatay turizmi toplam il istihdamının yüzde 5'ini karşılayacaktır.

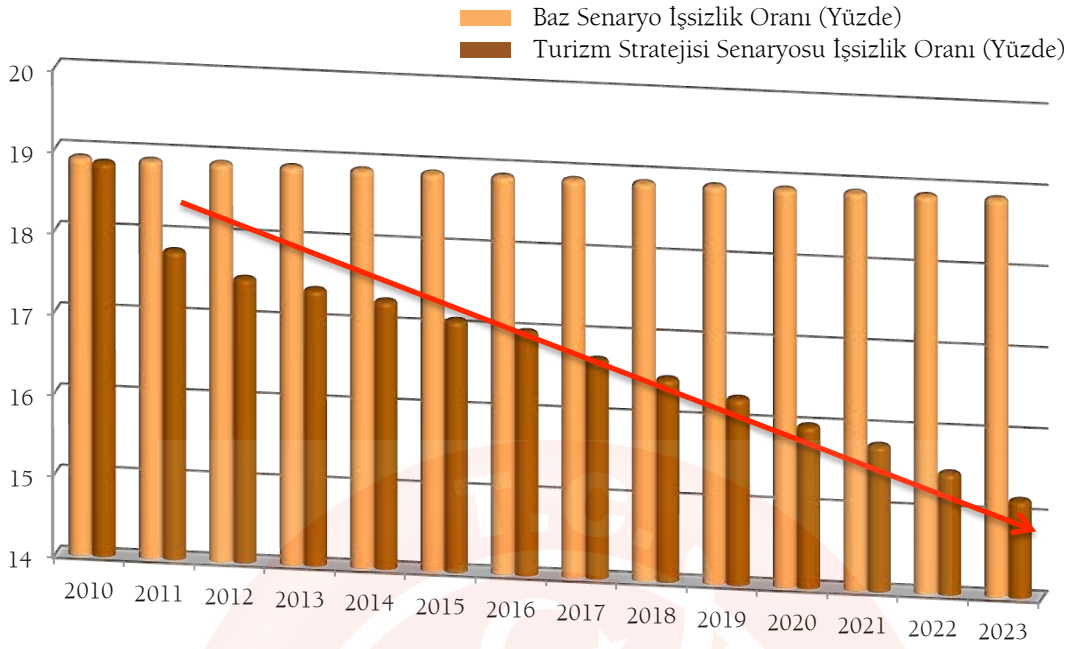
Grafik 15. Turizm Sektörünün Ulusal İstihdam ve İl İstihdamındaki Konumu

Turizm endüstrisi yükselen bir ekonomik güç haline gelerek her beş işsizden birini iş imkânına kavuşturacaktır. Böylelikle 2023 yılında sadece turizm sektörünün gelişme etkisiyle işsizliğin 4 puan düşmesi beklenmektedir.

Sonuç olarak turizm endüstrisi yüksek bölgesel işsizliğin çözümünde başat rol oynayacak bir konuma sahiptir. 2010 yılı itibarıyla Hatay ili işsizlik oranı yaklaşık yüzde 19'dur. Baz senaryoda bu seviyenin sabit kalacağı varsayılmıştır. Stratejinin hayata geçmesi ile birlikte, yoğun yatırımların ve geliştirme çalışmalarının yaratacağı istihdam etkileriyle 2015 yılı itibarıyla işsizlik oranı yüzde 17'ye, 2023 yılı itibarıyla ise yüzde 15'e kadar gerileyecektir. Turizm endüstrisi yükselen bir ekonomik güç haline gelerek her beş işsizden birini iş imkânına kavuşturacaktır

Grafik 16. Turizm Stratejisinin İstihdam Etkisi, 2010-2023.

Böylelikle turizm sektöründe doğrudan istihdam edilenlerin oranı 2023 itibarıyla yüzde 350 artacak, 2010 yılı istihdamının yaklaşık 4 katına çıkacaktır. Hatay ili genelinde gençler ve 25-29 yaş grubundaki nüfusun istihdam oranlarının düşüklüğü dikkate alındığında, turizm istihdamının gelir dağılımını iyileştirici ve yoksulluğu azaltıcı önemli etkileri olacaktır. İşsizliğin psikolojik, ekonomik ve sosyal etkilerinin en yoğun olarak hissedildiği genç nüfus gruplarının istihdam imkânlarında yaşanacak bu iyileşme sosyal içerme imkânları artıracaktır.

İşsizliğin psikolojik, ekonomik ve sosyal etkilerinin en yoğun olarak hissedildiği genç nüfus gruplarının istihdam imkânlarında yaşanacak bu iyileşme, sosyal içerme imkânlarını artırarak yoksulluk ve dışlanma gibi ekonomik ve sosyolojik problemlerin çözümüne katkı sağlayacaktır.

Konaklama Kapasitesinde Öngörülen Gelişmeler

Konaklama kapasitesi işletme, tesis, oda ve yatak sayısı ve niteliği itibarıyla turizm endüstrisinin gelişme seviyesini belirleyen en önemli faktörler arasındadır. Mevcut durum analizinde ortaya konulduğu gibi Hatay ili konaklama kapasitesi açısından görece olarak az gelişmiş bir görünüm arz etmektedir. 2010 yılı rakamlarına göre Hatay'daki Turizm İşletme Belgeli (TİB) yatak sayısı 2.766'dır. Bu düzey Türkiye'deki TİB yatak sayısının sadece yüzde 0,42'sini oluşturmaktadır.

Strateji turizm sektörünün gelişme aşamasına uygun hedefler belirlemiştir. Gelişmiş turizm destinasyonu ülkeler, ılımlı konaklama kapasitesi artışlarıyla, bütün enerjilerini turizm varlıklarının ve altyapısının üretkenlik gücünü ve yenilik potansiyelini hareketlendirmeye yönlendirmektedirler. Hatay turizm sektörü ise henüz emekleme çağında ve uzun bir yolun başlangıcındadır. Bu itibarla gelişmiş ekonomilerle aynı stratejiler tatbik edilemez.

Stratejiyi özellikle gelişmiş bir turizm ekosistemine sahip OECD ekonomilerinde rastlanılan örneklerinden ayıran en önemli özellik, üretkenlik odaklı değil kapasite genişlemesine dayanan bir yapıya sahip olmasıdır.

Stratejiyi özellikle gelişmiş bir turizm ekosistemine sahip OECD ekonomilerinde rastlanılan örneklerinden ayıran en önemli özellik, üretkenlik odaklı değil kapasite genişlemesine dayanan bir yapıya sahip olmasıdır. Turizm varlıklarının tanımlanması, uygun cazibe unsurlarıyla desteklenmeleri ve ekonomiye kazandırılmaları, fiziki altyapı eksikliklerinin hızla giderilmesi ve özellikle konaklama kapasitesinin nitelik ve nicelik bakımından hızla geliştirilmesi gibi stratejiler Hatay turizm sektörünün gelişme aşamasına en uygun çözüm yollarıdır.

Tablo 15. Hatay Konaklama Kapasitesindeki Öngörülen Gelişim[31]

	2010	2015	2023
Yatak Kapasitesi (GM,TİB, BB)*	2.766	5.820	13.505
Kapasite Artış Oranı	6%	11%	8%
Yatak Kapasitesi (Yaşlı Bakım Merkezleri)	0	500	2.000
Yatak Kapasitesi (TİB)	2.766	4.454	9.548
İlave Yatak Sayısı, Yıllık	169	405	868
Kapasite Artış Oranı	7%	10%	10%
Yatak Kapasitesi (BB, Modernize edilmiş)	0	866	1.957
Kapasite Artış Oranı	0%	15%	100%
Yatak Kapasitesi (BB)	1.957	1.091	0

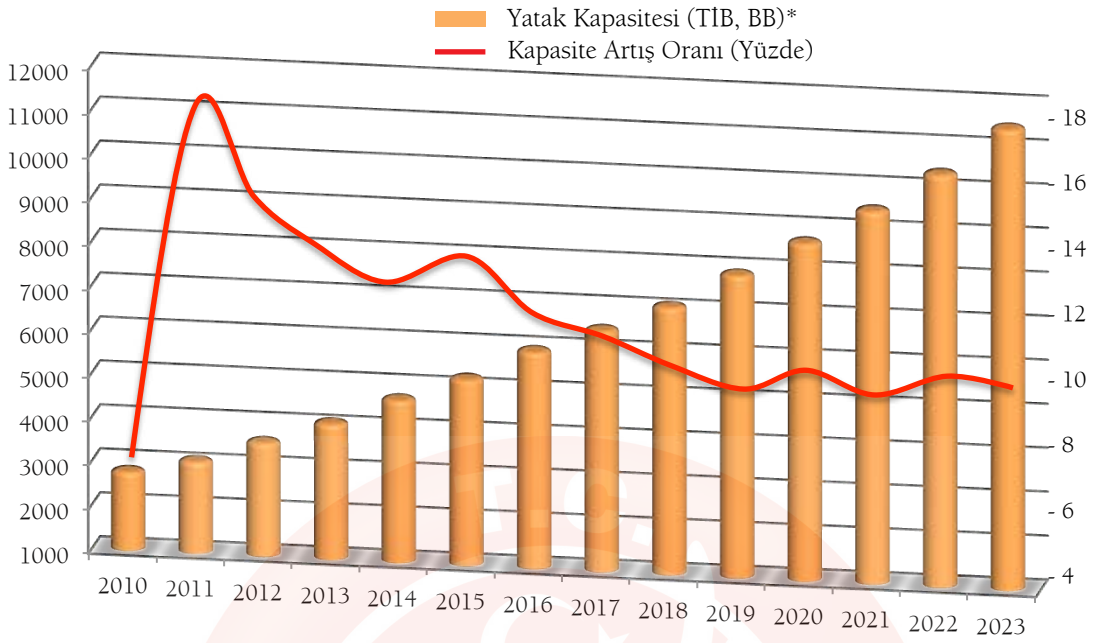
* : GM: Yaşlı Bakım (Geriatri) Merkezleri, TİB: Turizm İşletme Belgeli, BB: Belediye Belgeli

2023 yılı itibarıyla ildeki yatak kapasitesi 2010 yılı yatak kapasitesini yaklaşık beşe katlayacaktır.

Bu doğrultuda turizmde yaşanacak hızlı genişlemeyi yansıtan bir şekilde konaklama kapasitesinin hızla yükseltilmesi hedeflenmektedir. Özellikle 2011-2015 döneminde yıllık ortalamada yaklaşık yüzde 16'lık bir kapasite büyümesi gerçekleşecek ve 2023 yılı itibarıyla ildeki yatak kapasitesi 2010 yılı yatak kapasitesini yaklaşık beşe katlayacaktır.

31 Kaynak: Kendi Hesaplamalarımız

Grafik 17. Turizm İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Yatak Kapasitesi

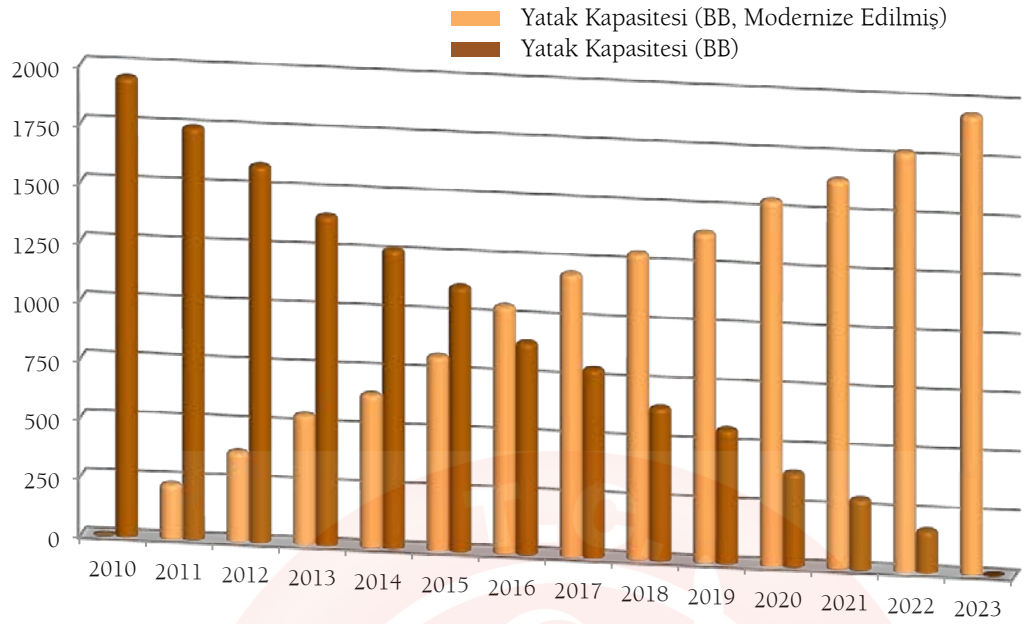

Yatak kapasitesindeki artışın kaynakları incelendiğinde, en büyük katkının TİB tesislerden geleceği öngörülmektedir. 2015 yılında, 5.820 yatağın 4.454'ü TİB iken; 2023 yılında 13.505 yatağın 9.548'i TİB yatak kapasitesinden meydana gelecektir (Grafik 17). Yatak kapasitesindeki artış oranları ilk yıllarda yüzde 18'ler gibi çok yüksek seviyelerde gerçekleşecek ve daha sonra büyüme oranı yüzde 10'lu seviyelere kadar gerileyecektir.

İlk senelerdeki yüksek oranlı büyümenin temel kaynağı belediye belgeli tesislerin modernizasyon programıdır. Belediye belgeli toplam yatak sayısının her yıl yüzde 10'luk bir kesiminin modernize edileceği varsayılmıştır. Böylelikle gerek modernize edilmiş gerekse ek yatırımlardan kaynaklanan ilave yatak kapasitesinin adet olarak yıllık 500'lü seviyelerden 2023 yılına doğru yıllık 1000'lik artışlara ulaşması hedeflenmektedir.

Geriye kalan kapasite artışlarının bir kısmı geriatri yaşam merkezlerinden ve öteki kısmı ise belediye belgeli tesislerin modernizasyon programından kaynaklanacaktır. Belediye belgeli tesislerin toplam yatak kapasitesinin her yıl yüzde 10'luk kısmının modernizasyon programına alınmak suretiyle 2023 yılında tamamının peyderpey nitelik bakımdan geliştirilmesi sağlanacaktır. 2023 yılı toplam yatak kapasitesinin yaklaşık yüzde 14,5'i bu dönüşüm ile karşılanmış olacaktır.

Grafik 18. Belediye Belgeli Tesislerin Modernizasyon Programı

Ziyaretçi Sayıları ve Konaklama Süreleri

Konaklama kapasitesi, turizm altyapısı ve turizm varlıklarına yapılacak yoğun yatırım hamleleri talep geliştirme stratejileriyle desteklendiğinde Hatay'ın misafir ettiği kişi sayısı hızlı bir gelişme gösterecektir. 2010 yılı itibarıyla ili turistik amaçlarla ziyaret edenlerin sayısı 356 bindir. Bu ziyaretçilerin yaklaşık yarısı yerli ziyaretçilerden oluşmakta, yaklaşık dörtte birlik kesim yabancılardan, geriye kalan dörtte birlik kesim ise ili ziyaret eden Türk vatandaşlarından meydana gelmektedir (Tablo 16).

Tablo 16. Turist Sayısında Öngörülen Gelişmeler

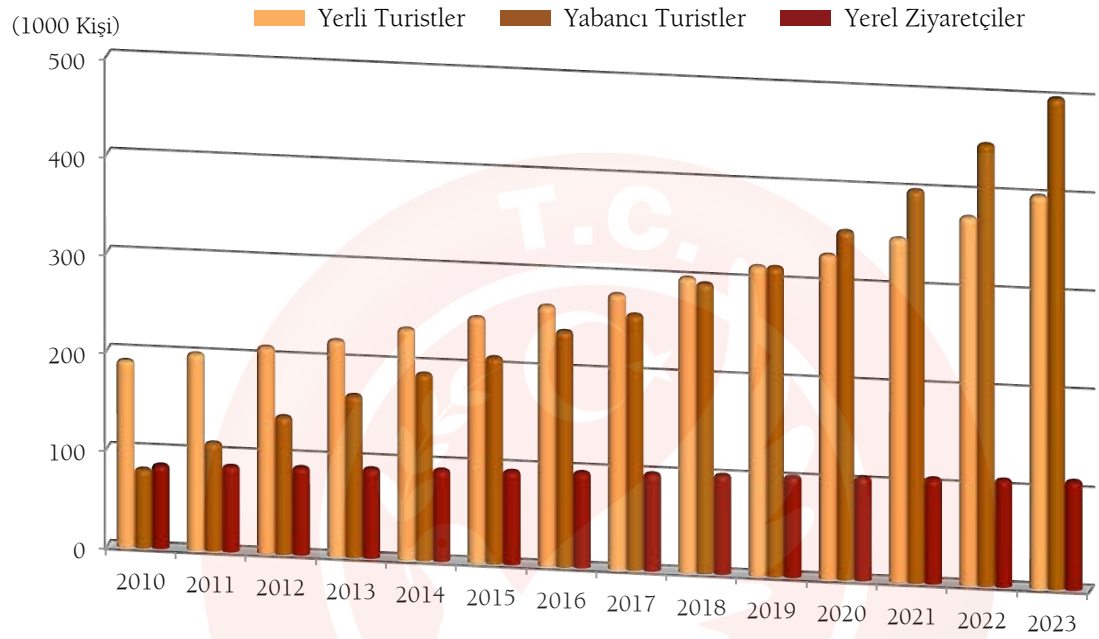
	2010	2015	2023
Toplam Ziyaretçiler	356.853	560.629	1.008.462
Artış oranı	12%	7%	8%
Yabancı	83.259	214.015	500.359
Artış oranı	41%	11%	11%
Yerli	187.670	251.145	400.286
Artış oranı	6%	6%	6%
Yerel Ziyaretçiler	85.924	95.469	107.817
Bilgi İçin:			
Geriatri Merkezlerinin Yabancı Turist Eşdeğeri	-	89.471	219.676

Turizm Stratejisi aktif arz ve talep yönlü politikalara dayanarak özellikle yabancı ziyaretçi grubunda büyük bir artış gerçekleşmesini hedeflemekte ve bu doğrultuda 2015 yılında yabancı ziyaretçi sayısının 214 bine, 2023 yılında ise 500 bine ulaşacağını öngörmektedir. Yabancı turist sayısı ortalamada yerli turist sayısından yaklaşık iki kat daha hızlı büyüme göstererek 2019 yılında yerli turist sayısını geride bırakacaktır (Grafik 19). Buna mukabil özellikle yerel ziyaretçilerin sayısı daha ılımlı bir patikada yükselmeye devam edecek ve toplam sayı 2023 yılında 108 bine ulaşacaktır.

Böylelikle 2023 yılında toplam ziyaretçi sayısının yaklaşık üçe katlanması ve 1 milyonu aşması hedeflenmektedir. Hatay ziyaretçi sayısı bakımından ülkemizin en önemli turistik merkezlerinden biri haline gelecek ve içe kapalı, transit geçişlere dayalı gelişmemiş turizm endüstrisini bölgesel rekabet gücü olan bir ekonomik güce dönüştürecektir.

2023 yılında toplam ziyaretçi sayısının yaklaşık üçe katlanması ve 1 milyonu aşması hedeflenmektedir.

Grafik 19. Turist Sayısı Tahminleri

Toplam ziyaretçi sayısına geriatri merkezlerinin yabancı turist eşdeğeri olarak hesaplanan miktarlar dâhil edilmemiştir. Bu rakam, geriatri merkezlerinde sürekli bir biçimde konaklayacak ve yaşlılık bakım hizmetlerinden yararlanacak olan kişilerden elde edilen toplam gelirin turistik ziyaretlerde bulunan yabancı turistlere uyarlanmasıyla elde edilmiştir. Geriatri merkezleri, 2015 yılında 85 bin yabancı turistin bıraktığı gelire eşdeğer bir gelir bırakacak, 2023 yılında ise 220 bin yabancı turistin ziyaretine bedel bir gelir elde edilmesini sağlayacaktır.

Tablo 17. Ortalama Konaklama Süreleri, Gün

	2010	2015	2023
Yabancı	1,8	2,0	3,0
Yerli	1,7	1,9	2,6

Hem yerli hem de yabancı turistlerin konaklama süreleri Türkiye ortalamasının oldukça altındadır. 2010 yılı verilerine göre bu süreler Hatay'ı ziyaret eden yabancılar için 1,8 ve yerli turistler için ise 1,7 gündür. Hatay turizm ekosisteminin gelişmesiyle birlikte konaklama sürelerinde tedrici olarak bir yükselme yaşanacaktır. Turistler çok daha çeşitli turizm mal ve hizmetlerinden seçim yapabilecek hale geleceklerdir. Dolayısı ile 2015 yılında yabancıların

ziyaret süresinin 2 güne, 2023 yılında ise 3 güne yükseleceği öngörülmekte; yerli turistlerin kalış sürelerinin 2015 yılında 1,9 güne ve 2023 yılında ise 2,6 güne ulaşacağı öngörülmektedir.

Turizm Gelirleri

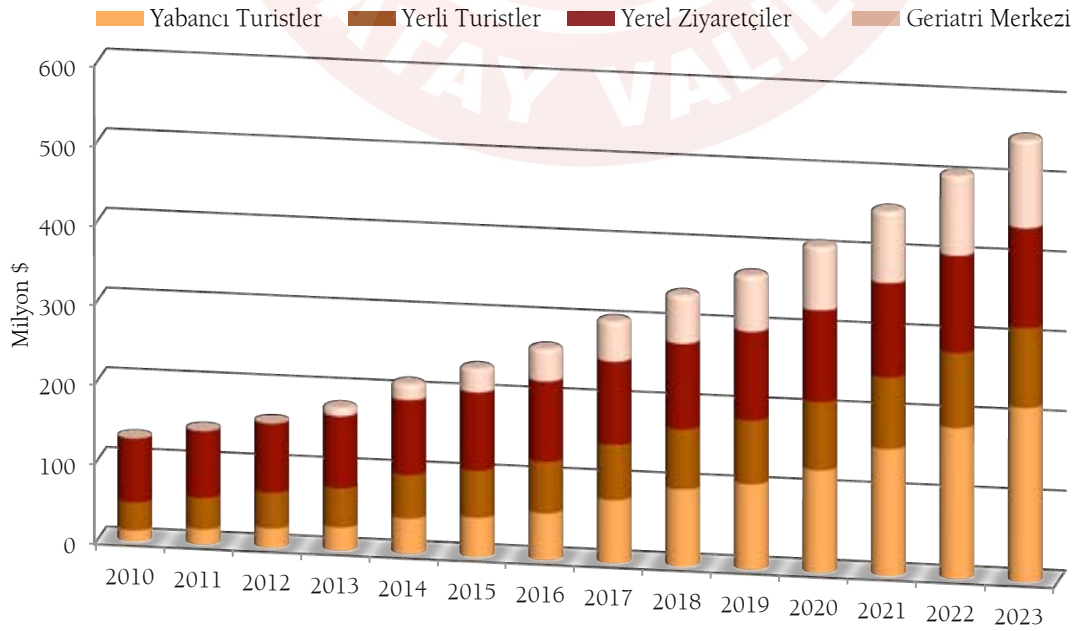
Turist sayısında yaşanan artış turizm gelirlerini doğrudan etkileyecektir. 2010 yılı için yaklaşık 118 milyon Dolar seviyesinde olan turizm gelirleri 2015 yılı itibarıyla 215 milyon, 2023 yılı itibarıyla da 565 milyon Dolara ulaşacaktır (Tablo 18). Yabancılardan elde edilen gelirlerin 2013 yılında yerli turistlerin bıraktığı geliri aşacak ve 2023 yılına gelindiğinde yabancı turistlerin ziyaretleri toplam turizm gelirlerinin büyük bir kısmını oluşturacaktır.

Tablo 18. Turizm Gelirleri Projeksiyonu

	2010	2015	2023
Toplam Turizm Geliri, Dolar	117.086.575	214.621.261	564.045.806
Yabancı	17.769.027	55.570.311	221.565.820
Yerli	29.640.489	48.259.341	122.595.698
Yerel Ziyaretçiler	69.677.060	85.475.209	113.100.377
Geriatri Merkezlerinin Gelirleri (Sağlık Hizmetleri+Konaklama)	0	25.316.400	106.783.911

Turizm gelirlerindeki hızlı gelişmenin en önemli kaynaklarından biri geriatri yaşam merkezlerinin sağladığı gelirlerdir. Geriatri yaşam merkezleri 2015 yılında 25 milyon, 2023 yılında ise 107 milyon Dolar bir faaliyet geliri elde edilmesini sağlayacaktır. Böylelikle özellikle sağlık turizmi alanında gerçekleştirilecek olan bu atılım termal tesisler, hastane ve tedavi hizmetleri gibi sağlık turizminin öteki faaliyet kollarını da besleyecek ve Hatay'ın bölgesel bir sağlık merkezi olma yolunda önemli adımlar atmasını sağlayacaktır.

Grafik 20. Turizm Gelirleri Projeksiyonu

Turizm gelirleri projeksiyona göre 2011-2023 arası Hatay ili turizm gelirlerinin %500 oranında artacağı öngörülmektedir. Bu artışın üç temel kaynağı bulunmaktadır:

- Yerli ve yabancı ziyaretçi sayısındaki artış,
- Ortalama geceleme süresinde artış,
- Kişi başına harcama düzeyinde artış (turist profilinde değişim, turist başına katma değer artışı)

7.2. İl Turizm Stratejisi ve Gelişme Eksenleri

Turizm endüstrisinin geliştirilmesi pek çok alanda eşanlı stratejilerin uygulanmasını gerektirmektedir. Söz konusu bölüm, böyle bir zorunluluğu karşılamaya çalışmakta ve hem yatay hem de dikey endüstriyel bağlantıları gözeten, katılımcılığa dayanan, arz ve talep unsurlarını eşanlı bir biçimde stratejik alana dahil eden entegre bir strateji ortaya koymaktadır.

Stratejinin yatay bağlantılarının sağlanmasında ve stratejik faaliyetlerin örgütlenmesinde gelişme eksenleri hayati bir rol oynamaktadır. Bunlar özellikle tematik bazı alanlarda stratejinin farklı boyutlarını tanımlamakta ve böylelikle gerekli hedeflerin tayininde ve faaliyetlerin icrasında kavramsal bir şemsiye görevi görmektedirler. Tematik gelişme eksenleri belirlenirken stratejinin arz ve talep yönlü genel kurgusuna riayet edilmiş ve bu perspektiften yola çıkılarak genel tasarım tamamlanmıştır.

Arz ve talep yönlü gelişme eksenleri arasında yakın bir ilişkiden bahsetmek mümkündür. Bu stratejilerin birbirinden bağımsız bir şekilde ele alınması kapsamlı bir stratejinin etkisini azaltabilecektir. Örneğin kültürel ve turistik varlıkların geliştirilmesi stratejisi, bu tesislere ilişkin fiziki erişim imkanlarının geliştirilmesi gibi diğer arz yönlü stratejiler veya farklı turizm gruplarına tanıtım imkanlarının geliştirilmesi gibi diğer talep yönlü stratejiler ile entegre edilmediğinde turist sayısında arzu edilen artış yakalanamayacaktır.

Aşağıda yer alan matriste bu stratejiler arasındaki karşılıklı ilişki düzeyi tanımlanmıştır. Bu ilişki düzeylerini orta, güçlü ve çok güçlü ilişki düzeyleri olarak üç grupta tanımlamak mümkündür. Bir başka ifadeyle, her bir arz yönlü strateji talep yönlü bir strateji ile orta, güçlü veya çok güçlü bir düzeyde ilişkilidir.

Daha önce vurgulandığı gibi, bu stratejilerin hayata geçirilmesinde turizm sektörü ile ilgili bütün paydaşların ortak bir sorumluluk çerçevesinde profesyonel bir anlayışla, proje odaklı, hızlı ve etkin bir çalışma ortamının oluşturulması gerekmektedir. Böylesi bir yapının başarı ile uygulanabilmesi için stratejik faaliyetlerin yerine getirilmesinden, ilgili aktörler arasındaki koordinasyondan ve çıktıların üst birimlerine raporlanmasından ve sunumundan sorumlu bir Strateji Yönetim Ofisi (SYO) yapısının oluşturulması zorunludur.

Oluşturulacak bu yapı, bünyesindeki Teşvik, Proje Geliştirme, BİT, Eğitim uzmanı gibi nitelikli uzman kadrosu ile tedbirlerin hayata geçirilmesinde önemli görevler üstlenebilecek, gelişmeleri Strateji Yönetim Kuruluna düzenli olarak rapor edecek, kamu ve özel kaynakların öncelikli alanlara yönlendirilmesini sağlayacaktır.

Hatay İli Turizm Master Planını Yürütme Döngüsü

Tablo 19. Hatay İl Turizm Stratejisi Matrisi

STRATEJİLER		2.TALEP YÖNLÜ STRATEJİLER					
		2.1. TEKNOLOJİNİN (e-ticaret) GELİŞTİRİLMESİ	2.3. FARKLI TÜKETİM GRUPLARINA YÖNELİK ÖZGÜN DESTİNASYON TASARIMLARI				
			2.2.1. İÇ TURİZME YÖNELİK UYGULAMALAR	2.2.2. ORTADOĞU PAZARINA YÖNELİK UYGULAMALAR	2.2.3. AB ORİJİNLİ YABANCI ZİYARETÇİLERE YÖNELİK UYGULAMALAR	2.2.4. YURT DIŞINDAN TATİLE GELEN TÜRK VAT. YÖNELİK UYGULAMALAR	2.3. TANITIM / FARKINDALIĞI ARTIRMA UYGULAMALARI
1.ARZ YÖNLÜ STRATEJİLER	1.1.TURİZM VARLIKLARININ GELİŞTİRİLMESİ	√	√	√	√√	√	√
	1.2. FİZİKİ ALTYAPININ GELİŞTİRİLMESİ	√	√√√	√√√	√√√	√√	√
	1.3. BEŞERİ SERMAYENİN GELİŞTİRİLMESİ	√√√	√	√√	√√√	√	√
	1.4. GİRİŞIMCİLİĞİN TEŞVİK EDİLMESİ	√√√	√√	√√	√√	√	√
	1.5. SAĞLIK TURİZMİ VE EKO TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ	√√	√√	√√	√√	√	√

√ : İlişki düzeyi **ORTA**
√√ : İlişki düzeyi **GÜÇLÜ**
√√√ : İlişki düzeyi **ÇOK GÜÇLÜ** _

7.3. Arz Geliştirme Stratejileri

Arz yönlü stratejilerin birincisi Hatay ilinin sahip olduğu turizm varlıklarının turizm hizmet sunumuna uygun bir şekilde ve anlayışla geliştirilmesidir. İlde pek çok tarihi ve kültürel varlık bulunmakla birlikte bu varlıkların önemli bir bölümünün çeşitli eksiklikleri bulunmakta, yine pek çoğunda restorasyon, restitüsyon, çevre düzenlenmesi proje uygulamaları gerekmektedir.

Bu sorunları aşağıdaki şekilde gruplandırmak mümkündür:

- Turizm varlıklarının restorasyon ve restitüsyon ihtiyaçları,
- Turizm varlıklarına ilişkin trafik tabelalarının, yönlendirici levhaların eksikliği
- Ziyaret edilen alanlarda, turizm varlığına ilişkin yazılı ve görsel tanıtım araçlarının eksikliği
- Ziyaret alanlarında çevre düzenleme eksiklikleri, park yeri, dinlenme ve restoran gibi alanların eksikliği
- Ziyaret edilen alana en yakın bir sonraki turistik destinasyona nasıl gidilebileceği, bu yerin tarihi ve turistik önemi gibi bilgiler içeren broşür ve diğer tanıtım araçlarının eksikliği
- Ziyaret edilen esere ait küçük işletmeler tarafından hazırlanmış el işleri, maket, biblo vb. ürünlerin eksikliği

Günümüzde artık rüya fabrikası olarak adlandırılan turizm endüstrisinde kişilerin tatil tecrübelerinde ufak ayrıntılar gittikçe önem kazanmaya başlamıştır. Yukarıda değinilen turistin tatil deneyimini kolaylaştıran ve daha zevkli kılan ayrıntılar aynı zamanda en etkili turizm tanıtımı araçlarından birisi olacaktır. Zira bugünün ziyaretçilerinin yeni bir destinasyon tercihinde başvurdukları en önemli araçlardan birisi gidilecek yer hakkında daha önce aynı bölgeyi ziyaret eden kişilerin özellikle internet platformlarında yaptıkları yorumlar, daha önceki ziyaretçilerin izlenimleri olmaktadır.

Örneğin bölgedeki en önemli tarihi eserlerden birisi olan TİTUS tünelinin mevcut durumu itibarıyla ve yukarıdaki ufak ayrıntıların eklenmiş olduğu ideal haliyle kıyaslamasını aşağıdaki tabloda görmek mümkündür:

Tablo 20. Titus Tüneli Turistik Altyapı Eksiklikleri

Mevcut Durum	İdeal Durum
Yürüyüşe uygun değil	Yürüyüş parkuru geliştirilmiş
Işıklandırma yok	Işıklandırma yapılmış
	Titus tünelinin ve Komutan Titus'un biblo ve heykelleri
	Tünel girişinde, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü gişesi tarafından, Hatay ilinin diğer tarihi ve kültürel varlıklarının tanıtıldığı, konaklama tesisleri hakkında bilgilerin bulunduğu bir broşürün hazırlanarak ziyaretçilere tünel giriş ücreti karşılığında verilmesi
	Tünelin girişindeki geniş bölmede farklı dillerde hazırlanmış, görsel şovlarla zenginleştirilmiş, tünel ve komutan Titus hakkında bilgiler sunan sine-vizyon gösterisi.
	Tünelin önünde bulunan Çevlik Sahilinin dünyanın en uzun sahillerinden birisi olduğuna dair ufak bilgi tabelaları.
	Titus Tünel ziyaretinden sonra gidilebilecek yakın turizm varlıkları, ulaşım imkânları hakkında kısa bilgiler

Bu küçük düzenlemelerin turistin Titus Tüneli ziyaret tecrübesini, dolayısıyla Hatay hakkındaki izlenimlerini önemli oranda pozitif yönde etkileyeceği açıktır. Bu düzenlemelerde temel yaklaşım

"*Bir turist olarak bu eseri ziyaret ettiğimde neler bulmak isterim*?" sorusunun cevabı olmalıdır. Özet itibarıyla ildeki varlıkların yeniden ele alınmasında böylesi bir yaklaşım ön planda tutulmalıdır.

7.4. Talep Geliştirme Stratejileri

Hatay ili turizm potansiyelinin harekete geçirilmesi ve varlıkların geliştirilmesi, mevcut talebi ve harekete geçirilecek ilave talebe yönelik özelleştirilmiş politika önceliklerinin uygulanması ile anlamlı olabilecektir. Ancak bu sayede, turizm dengesi, yeni ve daha üst bir denge noktasına erişecektir. Bunun için öncelikle toplam turizm talebinin artırılması ve artan talebin doğru turizm varlıkları ile buluşturulması gerekmektedir.

İşte talep yönlü stratejilerin temel çıkış dayanağı bu kaygılardır. Bu çerçevede arz ve talep yönlü stratejiler birbirlerinin ayrılmaz tamamlayıcıları olarak dikkate alınmalıdır.

HATAY VALİLİĞİ

EK 1. HATAY İLİ TURİZM VARLIKLARI

İNANÇ TURİZMİ

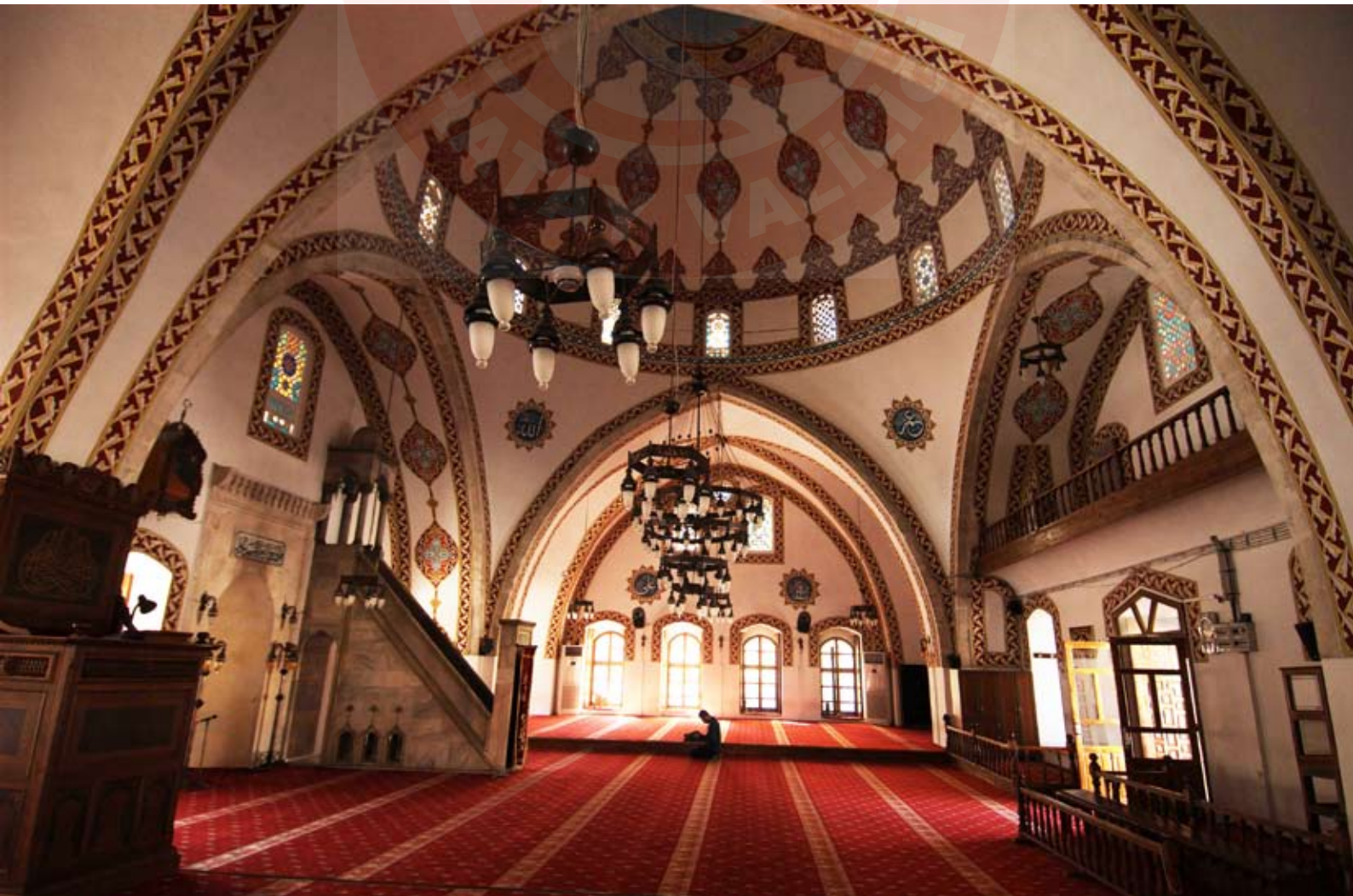
Dinler mozaiği Hatay, Antik kentleri, inanç merkezleri ve sayısız tarihi eserleri ile adeta bir açık hava müzesidir. Bilhassa, Hristiyanlığın tarihinde önemli bir yere sahip olan Antakya, Kudüs ve Vatikan'dan sonra bu inancın en önemli merkezlerden biridir ve bu özelliğiyle, Haçlı Seferleri sırasında Haçlı ordularının önemli hedeflerinden biri olmuştur. Hristiyanlık tarihinde önemli bir yere sahip olan Hatay, aynı zamanda dört büyük patriklik merkezinden biridir. Dünyanın ilk kilisesi olan Saint Pierre Kilisesinin yanı sıra, Saint Simon Stilit Manastırı ve Yayladağı Barlaam Manastırı burada bulunmaktadır.

Hatay, Hristiyanların olduğu kadar, Müslümanların da önemli inanç merkezlerinden biridir. Kuran-ı Kerim'in Yasin ve Kehf surelerinde, Hatay ili sınırları içinde yaşanan ve bugünkü Habib-i Neccar Camii'nin yapılmasına vesile olan olaydan ve Hz. Hızır ve Hz. Musa'nın buluştuğu yerden (bugünkü Hızır Makamı) bahsedilmektedir. Ayrıca Şeyh Ahmet Kuseyri Cami ve Ulu Cami görülmeye değerdir.

İSLAMİ ESERLER

❖ Habib-i Neccar Camii

Kuran-ı Kerim'in Yasin suresine göre, Hz. İsa elçileri Antakya'ya gelerek halkı gerçek dinine çağırmış; ancak halk bu çağrıya tepki göstererek elçileri öldürmek istemiştir. Elçilere iman eden ilk kişi olan Habib-i Neccar bu olanları duyunca dağdaki marangoz atölyesini bırakarak

şehre gelmiş ve Antakya halkına elçilere uymalarını öğütlemiştir. Halk onu dinlememiş ölümle tehdit etmiştir. Bu tehditlere kulak asmayan Habib-i Neccar elçilere yanlarında olduğunu ve Allah'a inandığını söylemiştir. Bu sözler üzerine galeyana gelen halk hem Habib-i Neccar'ı hem de elçileri şehit etmişlerdir.

Habib-i Neccar Camii ilk defa 13. yüzyılda Baybars zamanında eski bir kilisenin yerine inşa edilmiş olup 17. yüzyılda yeniden yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Altında, Hz. İsa'nın elçilerinden Yahya, Yunus ve Şem'un-i Safa'ya atfedilen 3 gömüt vardır. Kitabesinde yapım tarihi olarak hicri 1275 yazılıdır.

❖ Antakya Ulu Cami

Antakya camilerinin en eskisi ve en büyüğü Ulu Cami'dir. Bu caminin Memlûk dönemi eseri olduğu ve Osmanlı döneminde bir kaç defa onarım gördüğü sanılmakladır. Kitabesinde hicri 1117 tarihi bulunmaktadır. Mimarı ve yapılış yılı bilinmemektedir. Tonozlu ve düz çatılıdır. Asi kenarındaki bu caminin içi, diğer Türk camilerinde olduğu gibi çok sadedir. İçi kıymetli halılar ile kaplı caminin duvarlarında altın harflerle yazılmış ayetler vardır. Doğu-batı doğrultusunda uzanan dikdörtgen planlıdır. Avlusu geniş, taş döşeli, şadırvanlıdır.

Caminin Osmanlı tarzında yapılmış silindirik geniş gövdeli ve yüksek minaresi şerefeli, sivri külahlıdır ve birkaç defa tamir görmüştür. Üzerindeki 1704 tarihli kitabe bir kaç onarımdan birine ait olmalıdır. Gravürlerde, minarenin 200 yıl önce de aynı stilde olduğu görülmektedir.

Habib-i Neccar Camii ve Ulu Cami dışında, Hatay'da başka tarihi camiler de mevcuttur:

- ❖ Ağalar Cami
- ❖ Ahmediye Cami
- ❖ Halil Ağa Cami
- ❖ Sarımiye Camii
- ❖ Şeyh Ahmet Kuseyri Camii
- ❖ Şeyh Ali Cami
- ❖ Yeni Cami

Kırıkhan-Hassa karayolu üzerinde, Kırıkhan'a 5km uzaklıkta 50-60m yükseklikte bir tepede bulunan ve Helenistik dönemde yapılmış olan Darbısak (Trapesak) Kalesi içinde Bayezid-i Bistami'nin türbesi mevcuttur.

❖ Bayezid-i Bestami

Bayezid-i Bistami İran'ın kuzeydoğusundaki Şahrud Vilayeti'ne bağlı bir kasaba olan Bistam'da doğmuştur. Bayezid-i Bistami'nin asıl adı, Ebu Yezid Tayfur bin İsa Bin Suruşan'dır, Bayezid-i Bistami kimilerine göre tasavvufta Hallac-ı Mansur gibi uç noktalara erişmiş, kimilerine göre Hz. Ebubekir gibi her şeyini, Allah'a adamıştır. Düşüncesini Hakk'ın ve halkın sevgisi üzerine bina etmiş, hayatını insanları aydınlatmaya, doğru yolu bulmaya davet etmeye adayan bir Hak erenidir, rivayetlere göre kutsal topraklardan Hristiyanların yaşadığı Antakya ve Amanoslar'ın eteklerindeki Hristiyan manastırlarından birine, muhtemelen bugünkü Alaybeyli Köyü yakınlarındaki bir tepenin üzerinde bulunan Darb-ı Sak kalesine doğru yola çıkmıştır. Burada yaşayan bir rahibin misafiri olarak kalmış, çok uzun yıllar bu kaledeki bir çilehaneye çekilerek ibadet etmiştir. 19. yüzyılda Mustafa Şevki Paşa'nın buradaki yıkılmış kaleyi onarımı sırasında Bayezid-i Bistami Hazretlerinin mezarının bulunduğu ortaya çıkmıştır. Bayezid-i Bistami Hazretlerinin Kırıkhan, Afyon Sandıklı ve Şam yakınlarında da adını taşıyan küçük türbeleri bulunmaktadır.

❖ Hızır Makamı

Kuran-ı Kerim'in Kehf suresinin 60-82. ayetlerinde Hz. Hızır ve Hz. Musa'nın birlikte denizden çıktıklarından bahsedilmektedir. Bu olayın Samandağ sahilinde, bugün Hızır Makamı'nın olduğu yerde yaşandığına inanılır.

Yakın zamanda inşa edilen betonarme kubbeli yapı, içeride bulunan tek parça kayayı korumaktadır. Ziyaret sırasında, bu kayanın etrafının üç kez turlanması adettendir.

❖ Musa Ağacı

Hz. Hızır ve Hz. Musa'nın buluşmalarının ardından, Hz. Hızır ve Hz. Musa'nın Hıdırbey köyüne doğru yürüdüğüne, bu köyün bulunduğu mevkide Hz. Musa'nın su içtiği sırada toprağa sapladığı asasının yeşerip bugün Musa Ağacı diye adlandırılan anıt ağaca dönüştüğüne inanılmaktadır.

Musa Ağacı'nın gövde çapı 7,5m, çevresi yaklaşık 20 metredir. Ağacın gövdesindeki oyuk geçmişte berber dükkânı, kahve ocağı ve ahır olarak kullanılmıştır. Ağacın çevresinde Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı desteğiyle Samandağ Kaymakamlığı tarafından yürütülen çevre düzenlemesi çalışması sayesinde, bu mekânın turizme kazandırılması için önemli bir adım atılmış olacaktır.

HRİSTİYANLIK ESERLERİ

❖ St. Pierre Kilisesi

Antakya-Reyhanlı yolu üzerinde, il merkezinden 2 km uzaklıkta Habib-i Neccar Dağı eteklerindedir. 13 m derinliğinde, 9,5 m genişliğinde ve 7 m yüksekliğinde doğal bir mağara iken eklemelerle kiliseye dönüştürülen St. Pierre'in, dünyanın ilk mağara kilisesi olduğuna inanılmaktadır.

İncil'in 'Resullerin İşleri' (11:25-27) bölümünde Barnabas'ın Tarsus'a

giderek Pavlos'u Antakya'ya getirdiği, Antakya'da bir yıl birlikte çalışarak Hristiyanlığı yaydıkları ve bu dine inananlara 'Hristiyan' adının verilmesinin Antakya'da gerçekleştiği bilinmektedir.

Bu bilgilere ek olarak Pavlos'un Galatyalılara yazdığı mektupta (Galatyalılar 3:11-21) Antakya'ya gelen Petrus ile Hristiyanlığın o günkü durumunu tartıştığını belirtmektedir. Hristiyan geleneği Petrus'u Antakya Kilisesi'nin kurucusu ve burada oluşan Hristiyan topluluğun ilk başpapazı olarak kabul etmiştir. St. Pierre Kilisesi 1983 yılında Papa 2. Jean Paul tarafından hac yeri olarak ilan edilmiştir. Her sene 29 Haziran günü burada dini tören düzenlenmektedir.

Kilisenin zemininde mozaik kalıntıları, duvarlarda ise freskler bulunmaktadır. Apsis'in sağında kayalardan sızan suyun toplandığı küçük bir havuz (vaftiz suyu), solunda ise saldırılar sırasında kaçmak için kullanılan gizli tünelin girişi vardır. Ancak kilisenin erken döneminden günümüze sadece taban mozaiğinin parçaları ve sunağın sağında, duvar boyamalarının izleri kalmıştır. Tünelin sonundaki Günahkârlar Hamamında cehennem kayıkçısı Haron kabartması yapılmıştır. 1098 yılında Antakya'yı ele geçiren haçlılar kiliseyi birkaç metre daha uzatıp iki kemerle ön cepheye bağlamışlardır. Kilisenin ortasındaki taş sunağın üstünde eskiden 21 Şubat tarihinde Antakya'da kutlanan Saint Pierre Kürsüsü Bayramı için yerleştirilen taştan bir kürsü vardır. Sunağın üzerindeki mermer Saint Pierre heykeli 1932 yılında yerleştirilmiştir.

❖ St. Simon Manastırı

MS 6. yüzyılda yapılmış olan Manastır Antakyalı St. Simon'un bir sütun üzerinde 40 yıl boyunca yaşadığı yer olarak ün yapmıştır. Antakya-Samandağ arasındaki Aknehir Beldesi sınırları içinde 479 m yüksekliğindeki bir tepe üzerinde bulunur. Bulunduğu dağın ve Samandağ ilçesinin adının bu manastırdan geldiği söylenir. St. Simon Stilit Manastırı ve eklentileri kısmen kayalar üzerine oyulmuş ve kesme taşlardan yapılmış bir yapı olup, 132x160m.ebatlarında dikdörtgen biçiminde bir alan üzerine yerleşmiştir. Birbirine paralel iki duvarla çevrilmiş ve üç yönden girişi olacak şekilde planlanmıştır (halen iki girişi mevcuttur).

St. Simon din eğitimini çok küçük yaşlarda almaya başlamış ve o tarihten sonra kendini tamamen tanrıya adamıştır. Çok ağır bir din eğitimi aldıktan sonra buraya gelerek "Terk-i Dünya" tarikatını kuran St. Simon Stilit (521-592), halen kalıntıların orta yerinde 4 metrelik kaide bölümü mevcut olan (o zamanlar 9.50 m veya 12.50 m olabileceği düşünülmektedir) bu sütunun üzerinde ömrünün 40 yılını geçirmiştir. Genç yaşına rağmen hastalıklara şifa veriyor olması onu iyice yüceltmiş ve bu yüzden yaşadığı dağa "mucizeler dağı" adı verilmiştir. St. Simon buraya geldikten sonra ömrünün yaklaşık 40 yılını bu manastırda geçirmiş ve 592 yılında ölmüştür.

❖ Barlaam Manastırı

Yayladağı ilçesinde bulunan Keldağ üzerindedir. Keldağ Hititlerden başlayarak, Seleukosların ve Romalıların da kullandığı kutsal yerlerdendir. Milattan önce 3. yüzyıldan itibarda burada bir Dorik tapınak olduğu bilinmektedir. MS 4. yüzyılda ise St. Barlaam buraya gelerek Zeus Heykelini yıkmış ve burada bir Hristiyan keşişler topluluğu oluşturmuştur. 6. yüzyıl başlarında manastırın güneydoğu köşesinde bir kilise yapılmış, 526 depreminde bu kilise yıkılmıştır. 960-1050 arasında yeniden yapılan manastır 1268 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüş daha sonra terk edilmiştir.

Barlaam Manastırına gitmek için Yayladağı'nın Bezge nahiyesinden sonra yaya olarak 2,5 saat dağa tırmanmak gerekmektedir. Küçük patika yol sarp kayalıklar arasından geçmektedir. Barleam Manastırı askeri alan içerisinde olup ziyaretçiye kapalıdır.

❖ Aziz Piyer ve Aziz Paul Kilisesi Ortodoks Kilisesi (Antakya)

Antakya'da Hürriyet Caddesi'nde bulunan Ortodoks Kilisesi 1833 yılında Mısır Bilad Al Şam hükümdarlığı zamanında Mohammed Ali oğlu İbrahim Paşa'nın izni ile ahşap, basit bir kilise olarak yapılmıştır. 1860'lı yıllarda beyaz taştan yüksek bir alanda geniş bir avlu ortasında yapımına başlanmış, çevresine de müştemilat binaları eklenmiştir. Ancak kilise binası 1872 depreminde büyük hasar görerek yıkıldığı için Rus mühendislerinin yardımları ile yeniden

yapılmış ve ibadete 1900 yılında açılabilmiştir. Doğu kiliselerinin en güzellerinden biri olarak kabul edilen kilise günümüzde ibadete açıktır.

Antakya Ortodoks Kilisesi dikdörtgen plânlı bir kilise olup, sağında çan kulesi bulunmaktadır. Avlusu revaklarla çevrilmiştir. Kilisenin içerisine 70x70 cm^2'lik iki sütun arasından girilmektedir. Bu sütunlardan bir tanesinin üzerine 2 m. yüksekliğinde 12 satırlık bir şiir, bu kiliseye maddi yardımda bulunan bir aile tarafından Mihail isimli oğullarının anısına yazılmıştır. Kilisenin üç salonu ve batı, kuzey, güney yönlerine açılan üç büyük kapısı vardır. Kilisenin içerisinde liturjik kilise eşyaları bulunmakta olup, bunların yanı sıra Bizans, Rus ve Suriye kökenli ikonalar da vardır. Ayrıca antik bir taştan yapılmış Taufe Curunu (Vaftiz Kuyusu)'dan akan sular kilise altındaki mezarlığa dökülmektedir. Kilisenin kuzeyinde 1911 yılında Patrik IV. Gregorios zamanında yapılmış olan Ruhban okulu günümüzde kilisenin protokol salonu olarak kullanılmaktadır.

❖ Antakya Katolik Kilisesi

1960'larda inşaatına başlanan Katolik Kilisesi arazisinin istimlak edilmesi üzerine mevcut Katolik rahip Antakya'nın eski Musevi mahallesinde bir 150 yıllık eve taşınmış ve kiliseyi burada sürdürmeye karar vermiştir. Bu eski ev ile sonradan satın alınan komşu ev restore edilmiş ve tipik şark stilinde bir manastıra dönüştürülmüştür. Restorasyon işleri 1989-1991 arasında Antakyalı mimar Selahattin Altinöz tarafından gerçekleştirilmiştir. Günümüzde halen kullanılmakta olan kilise, Kurtuluş Caddesi, Kurtuluş sokakta yer almaktadır.

❖ Antakya Protestan Kilisesi

Saray ve Fezvi Çakmak caddelerinin kesiştiği yerde, 1860 yılında Fransızlar tarafından kesme taşlardan inşa edilmiş olan bina, Fransız hakimiyeti döneminde Konsolosluk ve Fransız Bankası olarak kullanılmıştır. 2000 yılında Güney Kore Kwong Lim Metodist Kilisesi tarafından Protestan Kilisesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.

❖ Vakıflıköy Surp Asvavasin Ermeni Kilisesi

Ermenistan sınırları dışında, sadece Ermenilerin yaşadığı tek köy durumundaki Vakıflıköy, Samandağ ilçe sınırları içindedir. Köyün kilisesi halen ibadete açıktır.

Her sene Meryem Ana yortusu olan 15 Ağustos gününde, dünyanın çeşitli yerlerinden Vakıflıköylüler yeniden bir araya gelerek burada geleneklerini sürdürürler.

❖ İskenderun Aziz Nikola Ortodoks Kilisesi

1870 yılında kurulmuş olan kilise Şehit Pamir Caddesindedir. Halen ibadete açık olan kilisede paha biçilmez tablolar ve işlemeler vardır.

❖ İskenderun İtalyan Latin Katolik Kilisesi

1600'lü yılların başında Kapuçin Rahipleri tarafından kurulan kilise Mithat Paşa Caddesi üzerindedir. 1888 yılında büyük bir restorasyon geçiren yapı, toplam 14 sütun üzerine oturmuştur. Haftanın her günü ayin yapılmaktadır.

❖ Arsuz Maryo Hanna Kilisesi

Hristiyanlığın ilk yıllarında birçok rahip ve keşiş Hz. İsa'nın öğretisini yaymak için Arsuz ve çevresine yerleşmişlerdir. Aziz Hanna adına yapılan ve Arsuz'un merkezinde bulunan Maryo Hanna Kilisesi 1514 yılında yeniden inşa edilmiştir. Halen kullanılan kilisede çok sayıda ikona ve 1600'lü yıllardan kalma bez üzerine yapılmış çok değerli iki baskı resim vardır.

❖ İskenderun Marcircos Ortodoks Kilisesi

1585 yılında kurulan kilise Denizciler Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Halen yöre halkı tarafından gerek ibadet, gerekse adakta bulunmak için kullanılmaktadır. Marcircos Ortodoks kilisesinde her sene 5 Mayıs'ta Hıdır İlyas şenlikleri ve 6 Mayıs azizin isim günü kutlamaları yapılmaktadır.

❖ Güzelyayla Meryem Ana Katolik Kilise ve Manastırı

1920 yılında yaptırılan Meryem Ana Kilisesi ve Manastırında sadece yaz aylarında ibadet yapılmaktadır. İskenderun Latin Katolik Kilisesine bağlı olarak faaliyet gösteren bu kilise 15 Ağustos'ta Meryem Ana'nın göğe yükselmesine adanmıştır.

❖ Zeytinli St. İlyas Kilisesi

Giriş kapısı üzerinde yer alan kitabesine göre 1874 yılında yapılmış olan kilise Samandağ ilçesi Zeytinli Köyü sınırları içindedir. Kilisede yer alan ikonalar özellikle dikkat çekicidir. Yaklaşık 1 km ötede, kuruluşu 1600'lü yıllara uzanan ve daha çok cenaze törenlerinde kullanılan ikinci bir kilise de yer alır. Hemen yanında bir mezarlık mevcuttur. Her iki kilise de bugün ziyarete açıktır.

❖ Meryem Ana Havuzu (Gözcüler-İskenderun)

Hacı Ahmetli Köyünü 8 km geçtikten sonra ulaşılan havuzda Meryem Ana'nın banyo yaptığına inanılmaktadır. Hristiyanlar tarafından kutsal bir yer olarak bilinir. Özellikle Ortodokslar Meryem Ana'ya adadıkları perhizin son günü olan 14 Ağustos'u burada büyük şenliklerle kutlamaktadır. Civar ağaçlıklı olup doğal güzelliğe sahiptir.

❖ Marcircos Türk-Hristiyan Ortodoks Kilisesi (Altınözü)

18. yüzyıl başlarında yapılan kilise 1872 yılında meydana gelen depremde büyük hasar görmüştür. 1897 yılında çok iyi bir şekilde restore edilen kilise yöredeki Hristiyanların uğrak yeri olup halen ibadete açıktır.

❖ Maria Ana Rum Ortodoks Kilisesi (Altınözü)

Altınözü'ne 6-7km uzaklıkta Tokaçlı köyünde bulunmaktadır. Halen ibadete açık olan kilisenin yapım tarihi tam olarak bilinmemektedir.

DİĞER KÜLTÜREL VARLIKLAR

❖ Hatay Arkeoloji Müzesi

Paleolitik dönemlerden zamanımıza kadar her devrin kültüründen izler taşıyan Hatay'da bilimsel kazılara ilk kez 1932 yılında başlanmıştır. Çalışmaların henüz ilk yıllarında çeşitli ve kıymeti büyük olan tarihi eserlere rastlanması üzerine, Fransız idaresinde bulunan Hatay'da görevli, Antikiteler Müfettişi M. Prost'un isteği üzerine, sancak dâhilinde bulunan bütün tarihi eserlerin Antakya'da toplanarak bir müze kurulmasına karar verilmiştir. Günün modern müzecilik anlayışına uygun olarak Mişel Booşek tarafından hazırlanan plan, 1934 yılında uygulamaya konmuştur. Binanın en büyük özelliği planının çıkan eserlere göre hazırlanmış olmasıdır. 1939 yılında inşaatı tamamlanan müzede, üç ayrı bilimsel heyetin yaptığı kazılarda bulunan eserler toplanmıştır.

1939 senesinde, Hatay ana vatana katıldığında, müze binası tamamlanmış, kazılarla ve çeşitli şekilde elde edilen eserler de depo edilmiş bulunuyordu. Bu tarihten itibaren eserlerin düzenlenmesi dokuz senede tamamlanmış ve Hatay Arkeoloji Müzesi 23 Temmuz 1948 yılında Hatay'ın kurtuluş bayramında ziyarete açılmıştır. Günün modern müzesi olarak inşa edilmiş olup henüz teşhiri dahi tamamlanmadan, müzenin genişletilmesi düşünülmüştür. Bünyesinde bulundurduğu çeşitli eserlerin yanında, bilhassa zengin mozaik koleksiyonu ile haklı bir şöhrete ulaşmış olup, dünyanın önemli mozaik müzelerinden biri olarak tanınmaktadır.

1969 yılında başlayan ek inşaat 1973 yılı sonunda tamamlanmış olup, yeni baştan yapılan teşhir ve tanzimin tamamlanması ile hizmete girmiştir. Böylece teşhir salonlarının sayısı beşten sekize çıkartılmış ve Hitit ve Asur taş eserleri, küçük eserler ile altın eserler ayrı ayrı sergilenme olanağı bulmuştur.

Son dönemlerde yapılan kazılarla genişleyen koleksiyonun sergilenebilmesi için yetersiz kalan mevcut müze binasının yerine, Maşuklu Beldesinde yeni bir arkeoloji müzesinin yapımı sürmektedir. Devam eden inşaatın 2013 yılında tamamlanarak müzenin yeni binasında hizmete açılması planlanmaktadır.

❖ Antakya Kalesi ve Surları

MÖ 300 yıllarında Büyük İskender'in generallerinden Seleukos I.Nikator tarafından kurulan Antakya'nın kalesi dünyanın önemli yapıları arasında yer alır. Sırasıyla Seleukoslar Romalılar, Bizanslılar, Abbasiler, Haçlılar, Memlükler, Selçuklular ve Osmanlılar tarafından kullanılarak zamanımıza kadar gelebilmiştir. 12 km uzunluğunda olan surların 360 burçtan oluştuğu düşünülmektedir. Kalenin, kuzeyde Halep Kapısı (St. Paul), doğuda Demir Kapı, güneyde Şam Kapısı, batıda Köprü Kapısı ve kuzeybatıda Defne Kapısı olmak üzere 5 kapısı vardır.

Sayısız depremler ve savaşlar sonucunda yapının büyük kısmı harap olmuştur. Bugün ayakta kalan duvarların büyük bir kısmı MS 6.yüzyılda Bizans İmparatoru Justianus tarafından yaptırılmıştır. Geçmişte Asi nehrinin kenarından başlayarak Silpius dağları arasında dolanıp, Küçükdalyan'da tekrar nehre kavuşan surların bugün ancak Silpius dağı (Habib-i Neccar) üzerindeki kısımları bulunmaktadır.

❖ Bakras Kalesi

Kızıldağ eteğinde inşa edilmiş olan ve Belen geçidinden Arabistan'a inen eski yolu kontrol etmesi bakımından önem taşıyan Bakras Kalesi'nin tarihi Helenistik devre kadar uzanmaktadır. Büyük İskender'in MÖ 304'te buradan geçtiği sırada kalenin mevcut olduğu düşünülmektedir. Kale sonraları Romalılar, Bizanslılar ve Haçlılar tarafından kullanılmış, zaman zaman Haçlılarla Eyyubiler arasında el değiştirmiştir. Son olarak Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sırasında 1516 yılında Osmanlıların ellerine geçerek yakın zamanlara kadar kullanılmıştır. Bugün kalenin surları tahribata uğramış olmakla beraber ayakta durmaktadır..

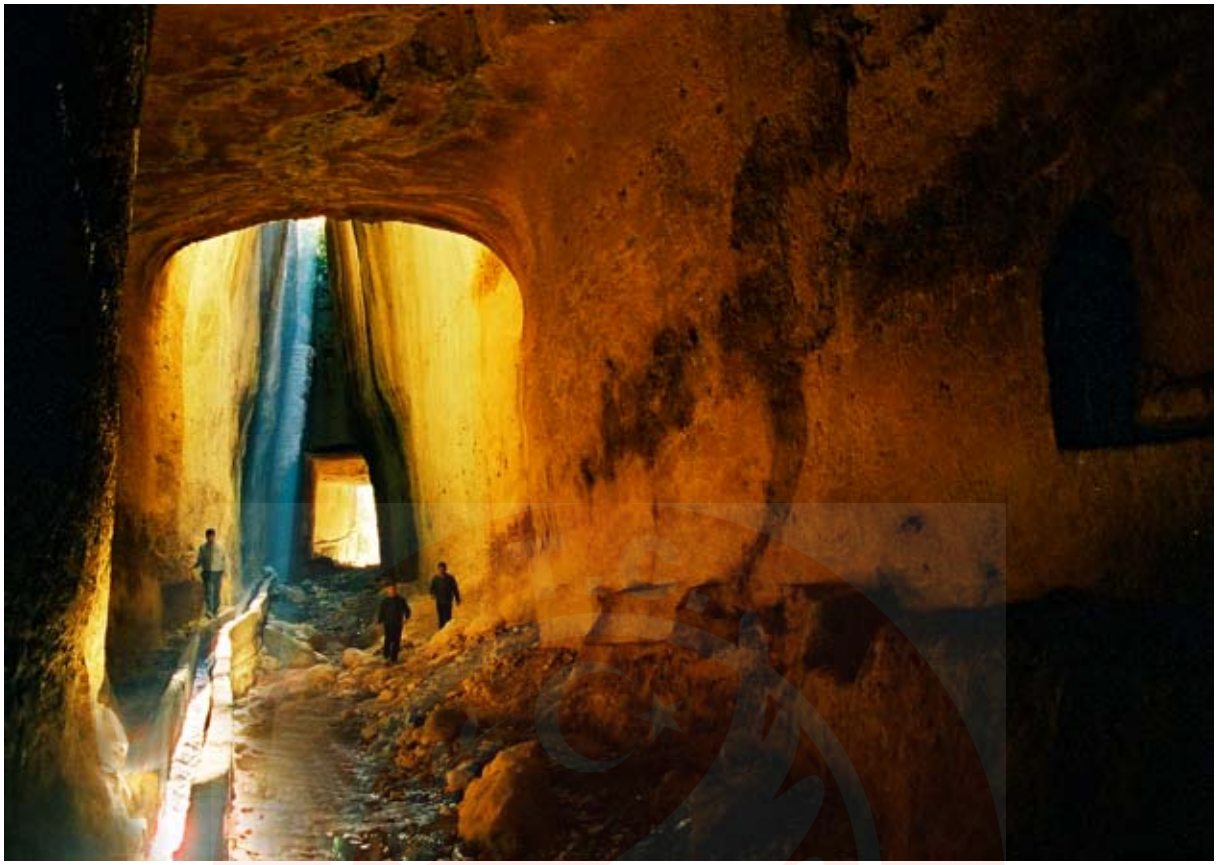
❖ Koz (Kürşat) Kalesi

Altınözü ilçesinde, Kuseyr Çayı'nın doğduğu bir dere başlangıcında, etrafı duvar biçiminde oyulmuş bir tepecik üzerine inşa edilmiştir. Güney tarafta 100 m ara ile iki yarım daire planlı burç bulunmaktadır. Kalenin kapısı kuzey taraftadır. Fakat yıkıldığı için esas durumu hakkında bir bilgimiz yoktur. Üzeri düz bir tarla halinde olan doğu tarafında bugün bazı yerleri sağlam olan ahırlar ve seyirdim yolları bulunmaktadır.

❖ Aççana Höyüğü

Antakya-Reyhanlı kara yolunun 22. kilometresinde bulunan höyük 750x300m genişliğinde bir alana yayılmaktadır. Milattan önce 3500 yıllarından itibaren iskân bulunduğu tespit edilen höyükte Mısırlılar, Mitaniler, Mezopotamya devletleri ve Geç Hititler gibi kavimlerin kullandığı 17 farklı yerleşim katı ortaya çıkarılmıştır. 4. ve 7. tabakalarında büyük saraylar mevcuttur. 7. tabakadaki sarayın Hitit Prensi Yarım-Lim tarafından inşa ettirildiği düşünülmektedir. Kazı çalışmaları halen devam etmektedir.

Buluntuları Hatay Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen Aççana Höyüğü ziyaretçilere açıktır.

❖ Titus Tüneli

Roma su mühendisliğinin en önemli tesislerinden biri Hatay'ın Samandağ ilçesinin Çevlik mevkiinde yer almaktadır. Seleukos I. Nikator (MÖ 301-281) tarafından kurulan Seleucia Pieria antik kentinin aşağı şehir kısmında MS 1. yüzyılda; sel sularını yönlendirmek, limanın dolmasını ve yerleşim yerlerine su baskınını önlemek için Roma İmparatoru Vespasianus (MS 69) döneminde inşaatına başlanan ve oğlu Titus (MS 81) döneminde tamamlanan, 130 metresi kapalı, diğer kısmı açık olmak üzere, 1380m uzunluğunda, ortalama 7m yüksekliğinde, 6m genişliğinde bir tünel yapılmıştır. Tünelde, yapılışı ve tarihi ile ilgili kitabeler de yer almaktadır. Bunlardan en önemlisi, tünelin üst girişinde, deniz tarafına doğru sağ duvar üzerinde bulunmaktadır. Kitabede, Roma imparatorları Vespasianus ile Titus'un adları geçmektedir.

Antakya'nın denize açılan kapısı durumundaki şehir, en parlak devrini Romalılar zamanında, özellikle imparator Traianus ve Valens dönemlerinde önemli bir deniz üssü olarak yaşamıştır.

❖ Beşikli Mağara

Titus Tünelinin deniz tarafındaki girişinden sağa dönerek bahçeler arasında ilerlemeye devam edildiğinde 100 m kadar sonra kaya mezarlarına ulaşılmaktadır. Geniş alana yayılan mezarlık yüksek ve kayalık yamaçlara oyularak yapılmıştır. Mağaraların içindeki mezarlardan en çok ilgi çekeni, çukurun tabanındaki geniş mağaradır. Bu mağara diğerlerinden farklı olarak yüksek ve gösterişli yapılmış olduğundan halk arasında "Beşikli Mağara" olarak adlandırılır.

❖ İssos Harabeleri

Erzin'e 7 km mesafede bulunan İstasyon mevkiindeki İssos Antik Kenti, Helenistik dönemde Epifanya adı ile kurulmuş, MÖ 333'te Makedon Kralı Büyük İskender'in Pers Kralı III. Darius ile savaşına sahne olmuş ve Roma döneminde de varlığını sürdürmüştür. Antik Kentte su kemerleri, hamam, kilise, sarnıç, agora ve tiyatro kalıntıları halen görülebilmektedir.

❖ Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayı

Belen'de Kanuni Sultan Süleyman tarafından 1553 yılında İstanbul-Şam-Bağdat yolu üzerinde inşa ettirilmiş olması, döneminde Belen'in sahip olduğu önemi vurgulamaktadır. Mimar Sinan yapımı olması muhtemeldir. Cami, han, hamam, medrese ve kalesi ile birlikte külliye özelliği taşımaktadır. Günümüzde, kültür merkezi olarak kullanılmaktadır.

❖ Kurşunlu Han

Antakya Uzun Çarşı içinde yer alan Kurşunlu Han 17. yüzyılda Köprülü Mehmet Paşa tarafından inşa ettirilmiştir. Tamamı kemerli olan bütün kapı ve pencereler taş kaplı avluya açılmaktadır. Antakya'nın en eski hanıdır.

❖ Payas Kalesi

Payas Kalesi, Dörtyol ilçesinin Payas beldesinde eski çarşı yanında Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi ile birlikte ayakta durmaktadır. Kalenin etrafı taştan örülmüş bir hendekle çevrilmiştir. Külliyeye bakan doğu tarafında iki tarafı yuvarlak kaleli demir bir kapısı ve köprüsü vardır. Dört köşesinde ve kenarında 8 adet kulesi sağlam olarak ayaktadır.

Payas Kalesi, İstanbul'dan gelip, Tarsus, Adana, Payas, Belen ve Antakya üzerinden Mısır ve Hicaz'a giden Hac Yolu'nun eşkıyalar yüzünden tehlikeye düşmesi üzerine bölgede güvenliği sağlayabilmek için yapılmıştır. Arşivlere göre, mevcut kale tamamıyla Osmanlı yapısıdır; fakat Cenevizliler devrinde de burada küçük bir kale olduğu tahmin edilmektedir.

❖ Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi

Dörtyol ilçesinin Payas beldesinde 1574 yılında Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılan külliyede kervansaray, 45 dükkânı bulunan bir bedesten, hamam, cami ve medrese bulunmaktadır. Külliyede en önemli yapı olan kervansarayın geniş avlusu, kervanların ve yolcuların geceyi geçirdikleri kubbeli odalarla çevrilidir. Avlu ve odalar emniyeti sağlayan, 5-6 metre yüksekliğinde bir gözetleme kulesi olan kalın duvarlarla çevrilmiştir. Caminin avlusunda bulunan anıtsal zeytin ağacı külliyenin simgelerindendir.

YAYLA TURİZMİ

❖ Harbiye (Daphneia)

Hatay'ın çağlayanlar bölgesi olan Harbiye, 8 kilometrelik bir yolla Antakya'ya bağlanır. Platonun güneyinden fışkıran kaynaklar, şelaleler meydana getirdikten sonra Asi nehrine karışmaktadır. Şelaleleri ve temiz havası ile ünlü, yerli ve yabancı turistlerin ziyaret ettiği bir mesire yeridir.

Harbiye'de yapılan arkeolojik araştırmalardan veeldeedilenbuluntulardan, bu bölgenin MÖ 4500–3000 tarihlerinden itibaren yerleşim yeri olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Helenistik ve Roma devirlerinde zengin halk kesimi sayfiye olarak kullanılabilmek amacıyla büyük malikâneler ve villalar yaptırmışlardır. Hatay Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen mozaiklerin önemli bir kısmı Harbiye'de yapılan kazılarda bulunmuştur.

Makedonya kralı büyük İskender'in generallerinden Seleukos I. Nikator Antakya'yı kurarken burayı da imar etmeyi ihmal etmemiştir. Bölgede asıl gelişme Helenistik dönem krallarından Antiokhos Epifanos zamanında olmuştur. Bu devirde Apollon tapınağı inşa edilmiştir. Roma çağında ise ilk önce İmparator Pompeius imara başlamış, daha sonra diğer imparatorlar tarafından hamamlar ve büyük villalar inşa edilmiştir. Antik Çağ'da bütün Yakın Doğu'da Apollon adına düzenlenen yarışlarıyla ün kazanan bu yer, 1268'de Memlukluların eline geçtikten sonra bir daha eski parlak dönemine erişememiştir.

Efsaneye göre, Python ile mücadelesinden galip çıkan Apollo zafer sarhoşluğu içindedir. Gözü, ok ve yayı ile kalplere tutkuyu taşıyan aşk tanrısı Eros'a takılır. Kendisi de çok iyi bir okçu olan Apollo, o kadar küçük birinin oklarının, ne yaparsa yapsın bir işe yaramayacağını söyleyerek Eros'la dalga geçer. Eros bu alaydan alınır ve oklarının neler yapabileceğini Apollo'ya göstererek intikam almak ister; tirkeşinden iki ok çıkarır. Oklardan birinin ucu som altından yapılmıştır; bu okun hedefi olacak kişi engellenemez bir aşk duygusuyla dolup taşacaktır. Diğer okun ucu ise kurşundandır ve saplanacağı kişiyi her türlü aşktan sonsuza dek uzaklaştıracaktır. Eros yayını gerer, nişan alır. Altın uçlu oku Apollo'nun kalbine, kurşun uçlu oku ise Daphne'ye ulaşır.

Sonsuz aşk okuyla vurulan Apollo, Daphne'ye tutulur. Buna karşılık, kurşun okun hedef aldığı Daphne ise, Apollo'dan ve aşkından adeta tiksinti duyar. Apollo yaklaşmaya çalıştıkça Daphne uzaklaşır; aralarında kâh yakın, kâh mesafeli bir kovalamaca başlar. Apollo, ne yaparsa yapsın Daphne'nin aşkını kazanmayı başaramaz.

Apollo, Daphne'nin tüm isteksizliğine rağmen aşkında ısrar eder ve Daphne'yi kollarının arasına alabilmek arzusu ile onu aramayı sürdürür. Apollo'nun haline acıyan Eros, onun Daphne'yi bulmasını sağlar. Tehlikeyi fark eden Daphne kaçmaya yeltenir; hızlı adımlarla ormanda koşmaya başlar. Ancak Apollo'nun adımları daha hızlıdır; giderek Daphne'ye yaklaşır. Sonunda yakalanacağını anlayan genç kız, nehir tanrısı olan babasına seslenerek yardım ister. Kızının aşktan ne denli nefret ettiğini bilen baba, hemen oracıkta Daphne'yi bir ağaca dönüştürür. Daphne'nin ayakları olduğu yerde kök salar; kollarından dallar yeşerir, yapraklar büyür. Apollo yanına ulaşıp onu kollarına aldığında Daphne artık bir ağaçtır. Apollo, bundan sonra bu ağacın kendisi için kutsal ağaç olacağını ilan eder.

Daphne'nin dönüştüğü ağaç, bugüne dek hem Yunancada hem de Türkçede Daphne'nin adıyla anılmaya devam eden defne ağacıdır. Defne yaprakları Apollo'nun tacını ebediyete dek süslemeye devam eder. Bu hüzünlü hikâyenin Antakya yakınlarındaki Daphneia'da (bugünkü Harbiye) yaşandığı ve Harbiye şelalelerinin de Apollo'nun gözyaşları olduğu söylenir.

❖ Teknepınar (Batıayaz) Alanı

Antakya'dan 20 km, Samandağ ilçesinden 17 km stabilize yolla ulaşım mümkündür. Tarih ve doğanın iç içe olduğu bir yayla köyüdür. Kamp ve piknik alanlarındaki buz gibi billur suları, Akdeniz Bölgesi'ne özgü her türlü sebze ve meyvenin yetiştirilmesi ve Orta Doğu ülkelerine yakınlığı nedeniyle, gerek yerli gerekse Orta Doğu ülkelerinden gelen ziyaretçilerin ilgi odağı durumundadır. Günübirlik yeme içme üniteleri ve kamp yerleri bulunmaktadır. Ayrıca, köyde 20. yüzyıl başlarında inşa edilmiş ve artık kullanımda olmayan bir Ermeni kilisesi de mevcuttur.

❖ Nergizlik Mesire Alanı

Belen Güzelyayla'ya 4 km uzaklıkta olup, asfalt yolla İskenderun'a bağlıdır. Elektrik, telefon ve içme suyu şebekesi vardır.

❖ Belen-Güzelyayla (Soğukoluk) Mesire Alanı

Belen-Sarımazı yol ayrımından başlayarak, 8 kilometrelik asfalt bir yol ile yeşilliğin ve ormanın hâkim olduğu virajlı bir güzergâhtan çıkılır. Belen ve İskenderun'dan minibüslerle ulaşım mümkündür. Güzelyayla'da yüzyıllardır yayla geleneği sürmektedir. Altyapı sorunları kısmen çözülmüş olan yaylanın denize yakın olması ilgiyi artırmaktadır. İskenderun Körfezi'nin seyir terası durumunda çam ağaçları ve kır çiçekleri içerisine kurulmuş, eski ve yeni tip yapıları ile gezilmeye ve görülmeye değer, adına türküler ve şiirler yazılan bir yayladır. Kamp kurmaya, pikniğe, orman içinde kısa geziler yapmaya elverişlidir. Yaylada konaklamak için pansiyon tipi evler, günlük yeme-içme üniteleri bulunmaktadır. Kilisesi yaz aylarında ibadete açılmaktadır.

❖ Erzin - Kocadüz - Üçkoz - Bağrıaçık - Karıncalı Mesire Alanı

Erzin ve Osmaniyelilerin yaz aylarında yoğun olarak kullandığı, çam ve köknar ağaçları arasında, doğal dokuya uygun, tümüyle ahşap yayla evlerinin bulunduğu yaylalar topluluğudur. Birbirlerine yakın olan yaylalar, doğa yürüyüşü (trekking) yapmaya elverişlidir. Yaylaların çevreleri baştan başa çam, ardıç, köknar, kekik, papatya ve diğer kır çiçekleri ile kaplıdır. Yayla evleri yöre halkınca kullanılmaktadır.

❖ Atik Yaylası Mesire Alanı

İskenderun, Belen ve Kırıkhan halkının rağbet ettiği ünlü Atik Suyu'nun kaynağının bulunduğu Atik Yaylası, Belen ilçesinin bir mahallesi durumundadır. Çam, çınar ve meyve bahçeleri içerisinde bulunan yaylada kır kahveleri ve bakkallar hizmet vermektedir. Yerleşim alanlarına ve denize yakınlığı nedeniyle daha çok ilgi görmektedir. Yaylada konaklama tesisleri, günübirlik yeme içme üniteleri vardır.

❖ Kırıkhan Delibekirli Köyü ve Çataloluk Yaylası Mesire Alanı

Delibekirli köyü, her türlü meyve ve sebzenin yetiştiği bahçeler ve bağlar arasında kurulmuş şirin bir yayla köyüdür. Çataloluk Yaylası köye 7 km uzaklıktadır. Yüzyıllık çınar ağaçlarının çevrelediği yayladan Kırıkhan ilçesinin içme suyu (Üngüzlü mevkiinden) sağlanmaktadır. Gezilmeye ve görülmeye değer bir yöredir. Delibekirli köyünde günübirlik yeme içme üniteleri, kır lokantaları ve kahveleri hizmet vermektedir.

❖ Alan Yaylası (Kırıkhan) Mesire Alanı

Kırıkhan merkezinden 18 km uzaklıktadır. Havası, suyu ve doğasıyla çok ünlüdür. İskenderun ilçesine de 40 kilometrelik stabilize yolla bağlıdır. Bu yol üzerindeki Haymapınar, Değirmendere, Paşaoluk, Akarca ve Çamlıbel yaylaları İskenderun ve çevre köylerin halkı tarafından kullanılmaktadır. Bahar aylarında bin bir çiçeğin açtığı yaylada kamp kurmak ve piknik yapmak isteyenler tüm ihtiyaçlarını yanlarında götürmelidirler.

❖ Dörtyol (Çökek) Yaylası Mesire Alanı

Tümüyle çam, ardıç ve maki türü ağaçlar ve kır çiçekleri kaplı, orman ile iç içe olan yayla 16 km stabilize yolla ulaşılmaktadır. Yörenin ahşap yayla mimarisine ve yer yer betonarme evlere rastlanan yaylaya, Dörtyol halkı yaz aylarında yoğun ilgi göstermektedir. Kamp kurmak, piknik yapmak ve baş başa gezintiler yapmak isteyenler, çadırlarını, uyku tulumlarını ve yiyeceklerini yanlarında götürmelidirler.

TERMAL TURİZM

❖ Reyhanlı Hamamat Kaplıcaları

Reyhanlı-Antakya karayolu üzerinde Kumlu ilçesinde bulunmaktadır. Yörenin en büyük kaplıcası olup birçok hastalığa iyi geldiği söylenmektedir. Ülkemizde kükürt oranı en yüksek olan kaplıcadır. Halen Green Hamamat Oteli burada hizmet vermektedir.

❖ Erzin Başlamış Kaplıcaları ve Şifalı Suları

Kaplıca ve şifalı maden suyunun çeşitli hastalıklara iyi geldiği söylenmektedir. Erzin İlçesi'ne bağlı Başlamış Köyü'ndeki kayaların çeşitli yerlerinden çıkmaktadır. Erzin içmelerinin suyu hafif tuzlu ve acımsı, karbonatlı, toprak kalevili ve karbondioksitlidir. Erzin Belediyesine ait motel ve pansiyonlar kaplıcalardan faydalanmak isteyenlere hizmet vermektedir.

❖ Kisecik Köyü Şifalı Suyu

Antakya'ya bağlı Kisecik Köyü'ndedir. İçildiği zaman mide mitolitesini arttırır, boşalmasını kolaylaştırır. Çok içildiği zaman idrarı arttırarak idrar yollarının ince kumlarının atılmasını ve iltihapların temizlenmesini kolaylaştırır. Hararet derecesi sıcak sular grubuna girecek derecede olup, nevrit, nevralji ve kronik romatizmal hastalıklara iyi gelmektedir.

❖ Alaattin Köyü Termal Suyu

Antakya'ya bağlı Alaattin Köyü'ndedir. Antakya Ottoman Palace Otelindeki şifalı termal su, otelin temel kazısında bulunmuştur. Termal su 45°C sıcaklıkta ve 1 litre suda 29,317 mg mineral ve 1,5 mg iyodür mineraline sahip Türkiye'deki tek termal sudur. Şifalı suyun solunum yolları rahatsızlıkları, kulak, burun, boğaz, guatr hastalığı, periferik damar hastalığı ve esansiyel hipertansiyon gibi rahatsızlıklara iyi geldiği bilinmektedir.

DENİZ TURİZMİ

❖ Arsuz

İskenderun'un 33 km güneyinde, Arsuz Çayı ağzında, sahil şeridi üzerinde, asfalt bir yolla ilçe merkezine bağlı turistik bir beldedir. Seleukos I. Nikator döneminde burada Rhosopolis kentinin bulunduğu bilinmektedir; dolayısıyla Arsuz civarında hâlâ antik kent kalıntılarına rastlamak mümkündür. Deniz ve kumu ile bölgenin en önemli turistik özellik taşıyan yeridir. Birçok kamu kurumunun dinlenme tesisleri buradadır. Ayrıca birçok otel ve pansiyon da mevcuttur.

❖ Burnaz Plajı

Bölgenin en uzun kumsal sahillerinden biri olan Burnaz Plajı'nda Erzin belediyesi tarafından hizmet sunulmaktadır. Plajdan günübirlik olarak faydalananlara hizmet veren restoran, bakkal, manav vb. mevcuttur.

❖ Çevlik

Samandağ ilçe merkezine 9 km uzaklıkta, Caretta Caretta kaplumbağalarının yumurtlama alanı olmasıyla ünlü, 14 kilometrelik bir kumsaldır. Çevlik mevkiinde, Seleucia antik kentinin kalıntıları, Titus Tüneli ve Beşikli Mağara da bulunmaktadır. Ayrıca Hz. Hızır Makamı da ziyaret edilebilir. Günübirlik ziyaretçiler için çeşitli restoran ve alışveriş imkânları mevcuttur.

❖ Payas Plajı

Dörtyol ilçesi Payas beldesi sınırları içinde bulunan plajda, Payas Belediyesi tarafından restoran, kafeterya vb. hizmetler sunulmaktadır.

❖ Yayladağ sahilleri

Denize dik inen dağlarla şekillenmiş Yayladağ sahilleri büyük ölçüde kayalıklardan oluşmaktadır. Hem Doğu Akdeniz'deki konumu, hem de kıyılarının bu özelliği nedeni ile, Kızıldeniz'e has bazı balık türlerinin dahi gözlemlenebildiği bir sualtı cenneti durumundadır. Halen buraya Çevlik Limanı'ndan günübirlik dalış veya gezi amaçlı tekne turları düzenlenmektedir.

EK 2. YÜRÜTÜLEN KÜLTÜR VE TURİZM SEKTÖRÜ PROJELERİ

1	**UZUN ÇARŞI SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA PROJESİ**
	Ülkenin en uzun kapalı çarşılarından bir tanesi olan Uzun Çarşı, yaklaşık 87,500 m^2 ve ortalama 3500 m sokak uzunluğuna sahiptir. Sağlıklaştırma projesi birkaç etap halinde uygulanmaktadır. Birinci etapta ele alınan Çankaya ve Örnek sokaktaki binaların tamamının restorasyonu ve sokak aydınlatmaları ve zemin kaplaması tamamlanmıştır. İkinci etap olarak Yeni Camii ve Uncular Sokağın ele alınması düşünülmektedir. Uzun Çarşıda bulunan bütün sokakların rölöve projeleri tamamlanmıştır.
2	**KURTULUŞ CADDESİ SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA PROJESİ**
	Hatay Valiliği'nce 2005 yılında hazırlattırılan proje doğrultusunda Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca 2010-2011 yatırım programı kapsamında Adana Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından ihalesi yapılmış ve 2 Ağustos 2010 tarihinde yer teslimi yapılarak yapım işine başlanmıştır. Bu iş kapsamında Saydam Caddesinden, Uzun Çarşı Caddesine kadar olan alanda toplam 74 adet tescilli kültür varlığının cephe sağlıklaştırması yapılacaktır. Şubat 2012 tarihinde işin bitirilmesi planlanmaktadır.
3	**HATAY VALİLİK BİNASI KARŞISI YAPI ADASINDA (ARZUHALCİLER) CEPHE SAĞLIKLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI**
	Cephe sağlıklaştırma işinin ihalesi 2011 Mayıs ayı içerisinde yapılmıştır. İl Özel İdaresi KUDEB biriminin kaynak aktarmasına müteakip Eylül ayı itibariyle uygulamaya geçilmesi planlanmaktadır. İşin 2012 Ocak itibariyle bitirilmesi hedeflenmektedir.
4	**KIRK ASIRLIK TÜRK YURDU SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA PROJESİ**
	Proje, Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Antakya Belediyesi ile ortaklaşa yürütülmektedir. Sokağın rölöve projesi tamamlanmış ve kurul onayından geçmiştir. Restorasyon projesi yapılacak olan ilk kurul toplantısında görüşülecektir.
5	**ŞENKÖY SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI**
	Proje yapım çalışmalarına devam edilmektedir. Sokak sağlıklaştırma çalışmaları kapsamında restorasyon işlerine başlanılacaktır.
6	**HABİB-İ NECCAR CAMİİ MEYDAN DÜZENLEMESİ**
	Meydan düzenlemesi projesi ile birlikte Camii çevresindeki yoğun yapılaşmanın önüne geçilerek düzenlenmesi, böylece kamusal alan olarak halkın kullanımına sunulması düşünülmektedir. Meydanda öngörülen kamulaştırma işlemlerinin tamamlanarak yıkımların gerçekleştirilmesi amacıyla, imar plan tadilatının gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Plan tadilatı yapılarak 5 Ağustos itibari ile askıya çıkmıştır. Plan tadilatının gerçekleşmesine müteakip yapılacak olan ilk kurul toplantısında gerek plan tadilatının gerekse meydan düzenleme projesinin görüşülmesi düşünülmektedir.

7	**ST. PİERRE KİLİSESİ RESTORASYONU VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ PROJESİ**
	15 Ocak 2010 tarihinde ihalesi yapılarak proje yapım işine başlanmıştır. Rölöve ve restorasyon projeleri tamamlanmış ve kurul onayı alınmıştır. Yeniden değerlendirilmesi düşünülen mevcut bekçi kulübesinin ruhsatsız olması dolayısıyla çevre düzenleme projesi kurul onayından geçmemiştir. Çevre düzenleme projesine kurul onayının alınmasına müteakip yapım işi ihalesine çıkılabilecektir.
8	**HIDIRBEY-MUSA AĞACI ÇEVRE DÜZENLEME PROJESİ**
	Hıdırbey-Musa Ağacı Çevre Düzenleme yapım işinin ihalesi Samandağ Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından yapılmış ve 12 Nisan 2011 tarihinde yer teslimi yapılarak işe başlanmıştır. İşin 2012 Mart ayında bitirilmesi planlanmaktadır.
9	**ST. SIMON ÇEVRE DÜZENLEME PROJESİ**
	St. Simon Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması hizmet alımı işinin ihalesi Samandağ Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından yapılmış ve 28 Nisan 2011 tarihinde yer teslimi yapılarak işe başlanmıştır. İşin süresi 240 takvim günü olup, 2012 Ocak ayı itibariyle çevre düzenleme projelerinin tamamlanması planlanmaktadır.
10	**SAMANDAĞ İLÇESİ TİTUS TÜNELİ VE BEŞİKLİ MAĞARA ÇEVRE DÜZENLEMESİ YAPIM İŞİ**
	Çevre düzenlemesi yapım işi 17 Mart 2011 tarihinde geçici kabulü yapılmıştır.
11	**HATAY MOZAİK MÜZESİ PROJESİ YAPIM İŞİ**
	Bünyesinde bulunan mozaik eser zenginliği bakımından dünyanın en büyük mozaik müzesi olacak olan projenin 20 Mayıs'ta yer teslimi yapılarak işe başlanmıştır. İşin süresi 780 takvim günü olup 2013 Temmuz ayı itibariyle yapım işi tamamlanarak müzenin faaliyete geçmesi düşünülmektedir.
12	**KENT MÜZESİ**
	Hatay ilinin kültürel, tarihsel, sosyal, ekonomik zenginliğini ve somut olmayan kültürel mirasının tanıtılması amacıyla eski Antakya Belediye binasının Kent Müzesi olarak işlevlendirilmesi düşünülmektedir. Kent Müzesi olarak kullanılacak olan eski Antakya Belediye binasının rölöve projeleri hazırlanarak kurul onayından geçmiştir. Ayrıca müzenin konsept ve işleyiş şemasının projelendirilmesi tamamlanmıştır. Bu konsept ve işleyiş şemalarına göre Restorasyon projelerinin tamamlanarak binanın teşhir amacına uygun şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Rölöve işleri sona ermiş olup 2012 yılı içerisinde restorasyon işlemlerinin tamamlanarak binanın Kent Müzesi olarak işlevlendirilerek turizme kazandırılması planlanmaktadır.
13	**HATAY DEVLETİ MÜZESİ**
	Müzenin konseptine ilişkin ön çalışmalar yapılmış olup, müze mekanının ahşap mobilya, sergileme üniteleri, balmumu heykeller ve elektronik aksamın tedarik edilmesi çalışmaları devam etmektedir. DOĞAKA mali desteğiyle devam eden projenin, 2012 yılı içerisinde tamamlanarak faaliyete geçmesi planlanmaktadır.

14	**HATAY VALİLİK BİNASI RESTORASYONU**
	Restorasyon işi tamamlanmış olup, tefrişatının tamamlanarak gerekli ekipmanların temin edilmiş ve hizmete açılmıştır.
15	**KADIN AİLE DANIŞMA VE ÜRETİM MERKEZİ**
	25 Mart 2011 tarihinde Merkezin restorasyon ihalesi yapılmıştır. 2012 Şubat ayı itibariyle binanın hizmete girmesi planlanmaktadır.
16	**PAYAS KALESİ RESTORASYONU PROJE YAPIM İŞİ**
	27 Nisan 2010 tarihinde yer teslimi yapılarak işe başlanmıştır. Projeler 21 Nisan 2011 tarihinde yapılan kurul toplantısında görüşülmüş ve onaylanmıştır. Kale Payas Belediyesi'ne 14 Nisan 2011 tarih ve 988 sayılı yazısı ile Restorasyon bedeli karşılığında 49 yıllığına kiraya verilmiştir.
17	**BAYEZIT BESTAMİ TÜRBESİ RESTORASYON PROJESİ**
	29 Nisan 2011 tarihinde yer teslimi yapılarak işe başlanmıştır. İşin süresi 120 takvim günüdür. Rölöve ve Restorasyon projeleri tamamlanarak teslim edilmiş olup, kurul onayı beklenmektedir. Kurul onayının alınmasına müteakip, restorasyon projelerinde öngörülen binaların yapılabilmesi amacıyla kamulaştırma işlemlerine başlanacaktır.
18	**PAYAS SOKULLU MEHMET PAŞA KÜLLİYESİ RESTORASYONU**
	Külliyenin restorasyon yapım işinin ihalesi yapılarak 29 Nisan 2011 tarihinde yer teslimi yapılmış ve işe başlanmıştır. Restorasyon işinin 2012 yılı Mayıs ayı içerisinde bitirilerek yapının hizmete sunulması düşünülmektedir.
19	**MEDENİYETLER KOROSU KÜLTÜR VE SANAT EVİ**
	Diyanet Vakfının mülkiyetinde ki tescilli kültür varlığı İl Özel İdaresi tarafından 20 yıllığına kiralanmıştır. Binanın Restorasyon işlerinin tamamlanmasından sonra Antakya Medeniyetler Korosu'nun kullanımına sunulması düşünülmektedir. 26 Nisan 2011 tarihinde yer teslimi yapılarak proje yapım işine başlanmıştır. İşin süresi 120 takvim günü olup, 10.08.2011 tarihi itibariyle projeler tamamlanarak, Adana Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğüne teslim edilmiştir.
20	**KOZ KALESİ RESTORASYON PROJESİ**
	14 Mart 2011 tarihinde yer teslimi yapılarak işe başlanmıştır. İşin süresi 240 takvim günü olup, Rölöve Projesi Koruma Kuruluna gönderilmiştir.
21	**BAKRAS KALESİ RESTORASYON PROJESİ**
	26 Nisan 2011 tarihinde yer teslimi yapılarak işe başlanmıştır. İşin süresi 240 takvim günü olup, 2012 Ocak ayı itibariyle proje yapım işinin bitirilmesi planlanmaktadır.

22	**ANTAKYA KALESİ VE SURLARININ RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE RESTORASYON PROJELERİNİN HAZIRLANMASI**
	İstanbul surlarından sonra yurdumuzda en uzun surlara sahip olan Antakya kalesinin restorasyon projelerinin hazırlanması için Kültür ve Turizm Bakanlığı yatırım programında 1.200.000 TL. ödenek ayrılmıştır. Proje yapım ihalesi 18 Ağustos 2011 tarihinde gerçekleştirilmiştir. 2012 Mart ayında işin tamamlanması planlanmaktadır.
23	**KURŞUNLU HAN RESTORASYONU**
	Tarihi kent merkezinde ilimizin önemli kültür varlıkları arasında bulunan Kurşunlu Han'ın yeniden işlevlendirilerek turizme kazandırılması planlanmaktadır. 2011 yılı için 1.500.000 TL ödenek ayrılan projenin, bu sene içerisinde kamulaştırma işlemlerinin tamamlanarak proje yapımı ihalesine çıkılması hedeflenmektedir.
24	**TIBBİ VE AROMATİK BİTKİLER MÜZESİ**
	Proje kapsamında başta tıbbi ve aromatik bitkiler olmak üzere bilinen tüm sebze, meyve, fundalık, ağaç ve bitki çeşitlerinin bulunduğu botanik koleksiyonundan oluşan bölümün, Tıbbi ve aromatik bitki tarımsal üretim plantasyonlarının, tohum, fide, fidan üretim merkezinin kurulması düşünülmektedir. İşin %70'i bitmiş olup, Mart 2012 itibariyle işin tamamının sonuçlanması hedeflenmektedir.
25	**SABUN MÜZESİ**
	Özel sektöre ait tescilli kültür varlığı olan sabunhane binasının restore edilerek, sabun müzesi olarak yeniden işlevlendirilmesi düşünülmektedir. Bu sene içerisinde restorasyon projeleri tamamlanacaktır. Restorasyon projelerinin tamamlanmasına müteakip, restorasyon yapım işine başlanacaktır.
26	**MUTFAK MÜZESİ**
	Antakya Ticaret ve Sanayi Odası'nın mülkiyetindeki iki adet eski Antakya Evi'nin restore edilerek Mutfak Müzesi olarak yeniden işlevlendirilmesi düşünülmektedir. Binaların restorasyon projeleri tamamlanmış olup, Mayıs ayında yapılacak olan kurul toplantısında görüşülecektir. Bu sene içerisinde restorasyon işlerine başlanacaktır. Mutfak müzesinin 2012 yılı içerisinde tamamlanarak hizmete girmesi düşünülmektedir.
27	**İSKENDERUN NÜFUS MÜDÜRLÜĞÜ BİNASI RESTORASYONU**
	Tescilli kültür varlığının restorasyonunun yapılarak turizme kazandırılması düşünülmektedir. 2012 Şubat ayı içerisinde restorasyon işlerinin sona ermesi planlanmaktadır.
28	**ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMALARI**
	Dünyanın ilk olimpiyat oyunlarının gerçekleştirdiği, bugün itibariyle Küçükdalyan Beldesi sınırları içersinde bulunan antik döneme ait hipodrom kalıntılarında yüzey araştırmalarına başlanmış olup, elde edilen bulgular ışığında yapının ilimiz turizmine kazandırılması konusunda çalışmalar yapılacaktır.

ARZ GELİŞTİRME EKSENLERİ

ARZ 1. TURİZM VARLIKLARININ GELİŞTİRİLMESİ ve EKONOMİYE KAZANDIRILMASI

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.

Hedef 1. İl coğrafyasında konumlanan doğal turizm varlıkları şehir merkezlerine en yakın olanlarından başlayarak geliştirilip ekonomiye kazandırılacaktır.

1.1.	**Harbiye Şelaleleri dönüşüm programı geliştirilerek, yıl boyu, yerli ve yabancı turistlere hizmet verecek bir yapıya dönüştürülecektir.**
	Sorumlu Kuruluş: Antakya Belediyesi, Harbiye Belediyesi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, Hatay Valiliği, Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ), İl Özel İdaresi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, DSİ, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harbiye Belediyesi, İlgili Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'lar **Tahmini Maliyet:** 1.300.000 TL **Kaynak:** MKÜ, İl Özel İdaresi, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harbiye Belediyesi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Harbiye Şelaleleri ve çevresinin altyapı sorunlarının çözülmesi, mekansal bir çevre yönetim programı çerçevesinde ele alınarak çevre düzenlemesinin yapılması ve tesislerin turizm işletme belgeli hale getirilmesi sağlanacaktır. Çevre düzenlemesi (1.100.000 TL) ve tesislerin turizm işletme belgeli hale getirilerek bir program çerçevesinde rehabilite edilmesi (200.000 TL): Bu çerçevede bölgedeki işletmeler bir platform altında toplanacak, alt ve üstyapıya ilişkin sorunları tespit edilecektir. İşletme personellerine, hijyen, işletmecilik, tesis tasarımı, yabancı dil alanlarında, Belediye tarafından, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve MKÜ'nün de desteği ile eğitim programları geliştirilecektir.
1.2.	**Samandağ Çevlik Sahilinde deniz turizminin gelişmesini temin edecek kruvazör ve yat limanı inşası gerçekleştirilecektir.**
	Sorumlu Kuruluş: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı İskenderun Liman Başkanlığı **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, İl Özel İdaresi, Samandağ Belediyesi **Tahmini Maliyet:** 500.000 TL **Kaynak:** Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Kruvazör ve Yat limanı inşası 500.000 TL karşılığında projelendirilerek yap-işlet-devret modeliyle hayata geçirilecektir.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	1.3.	**İskenderun Kıyı Bandının mekansal planlaması bir çevre koruma programı çerçevesinde tamamlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Akçalı Belediyesi, Gökmeydan Belediyesi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, İl Özel İdaresi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, kıyı bandında yer alan ilgili belediyeler, Türk Mühendis ve Mimarlar Odası Birliği (TMMOB) Hatay Şubesi, İlgili STK'lar **Tahmini Maliyet:** 1.000.000 TL **Kaynak:** Kıyı bandında yer alan ilgili belediyeler **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Başta MKÜ ve TMMOB Hatay Şubesi olmak üzere, STK'larla işbirliği içerisinde İskenderun Kıyı Bandının mekansal planlamasına yönelik bir çevre koruma programı geliştirilecektir. Mevcut tesislerin mavi bayrak almalarını teşvik etmek için çeşitli teşvik unsurları ve mavi bayrak eğitimleri geliştirilecektir.
	1.4.	**Dalış turizminin gelişmesine uygun bölgelerde dalış turizm merkezinin oluşturulması amacıyla gerekli altyapı ve koordinasyon çalışmaları gerçekleştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İlgili Belediyeler, İlgili STK'lar, Turizm İşletmeleri **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Süre:** 2013-2015 **Açıklama:** Uygun sahil bölgelerinde dalış turizm merkezlerinin oluşturulması ve sivil toplum örgütlenmelerinin desteğiyle turizm faaliyetlerinin devreye alınması sağlanacaktır. Dalış turizmine yönelik ilk farkındalık artırma tedbiri olarak Karamağara'da bir dalış festivali düzenlenecektir. İlgili üniversitelerin dalış klüpleri davet edilerek bölgenin dalış turizmi potansiyeli yerel ve ulusal basında tanıtılacaktır.
	1.5.	**2015 yılı itibarıyla 10, 2023 yılı itibarıyla toplam 20 adet tematik müze kurularak hizmete açılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, İlgili Belediyeler, İlgili STK'lar, Turizm İşletmleri **Tahmini Maliyet:** 2.000.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi, İlgili Belediyeler, Özel Sektör Temsilcileri **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Başta, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Müzesi, Sabun Müzesi, Mutfak Müzesi, İlk Kurşun Müzesi (Dörtyol) olmak üzere 20 adet tematik müze yapılacaktır. Antakya Lisesinde bulunan ve Hatay'ın Anavatana Katılma Antlaşmasının imzalandığı Oda müze haline dönüştürülecektir. Müzeler kenti Hatay sloganıyla beraber Hatay Müzeleri haftası ve Müze giriş kartları tanzim edilecektir.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	1.6.	**Erzin içmelerinin çevre düzenlemesi ve altyapı ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik fizibilite projesi hazırlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Erzin Kaymakamlığı **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İlgili Muhtarlıklar **Tahmini Maliyet:** 75.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** İçmeler su kaynağında yıllar içinde kendiliğinden gelişigüzel yapılaşmalar meydana gelmiştir. Bu bölgeyi turizm için ideal bir cazibe merkezi haline getirecek çevre planlamasını ve alt yapı ihtiyaçlarını belirleyecek fizibilite çalışması yapılacak ve projenin Yatırım Programına alınması için girişimlerde bulunulacaktır.
	1.7.	**Hassa ilçesi Ardıçlı Beldesi sınırları içinde bulunan mağara turizm hizmet sunumuna hazır hale getirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, Ardıçlı Belediyesi, İlgili STK'lar **Tahmini Maliyet:** 2.000.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi, Ardıçlı Belediyesi **Süre:** 2013-2015 **Açıklama:** Mağara, içinden yeraltı nehri geçen ve yaklaşık 5 m yükseklik, 3 km uzunluğu ile (teknik keşif yapıldığında daha da uzun olabileceği söylenmekte) Ljubliana Postojna mağarası benzeri özellikler arzetmektedir. Gezinti amaçlı elektrikli tren ile burası dört mevsim her türlü turun bir parçası olabilir. Gezinti yaklaşık 2 saat sürecek mağara içinde müzik dinletisi yapılacaktır. Açılışı Hassa'da gerçekleştirilecek bağbozumu festivali ile yapılacaktır ve özellikle Avrupa basının ilgisinin yöreye çekilebilmesi için açılışa Ljubliana'dan yetkililer de davet edilecektir.
	1.8.	**Meryem Ana Havuzu çevre düzenlemesi yapılarak turizme kazandırılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Orman ve Su İşleri Bakanlığı Antakya Orman İşletme Müdürlüğü, Gözcüler Belediyesi **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Meryem Ana Havuzu çevre düzenlemesi yapılarak turizme kazandırılacaktır. Meryem Ana Havuzunun önemine ve tarihçesine ilişkin bilgiler içeren farklı dillerde hazırlanan broşür ildeki diğer Hristiyanlık dönemine ait varlıkların olduğu yerlerde turistlere dağıtımı yapılacak ve ulaşım ile ilgili bilgiler verilecektir.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	1.9.	**Kırıkhan Antakya yolu üzerinde 4. km de bulunan Okaliptus ormanının ıslahı ile suni havuzlar ve kafesler ile endemik kuş, balık vs. türler sergilenen bir Herbaryum, Hayvanat bahçesi entegre tesislerini barındıran Doğa ve Kültür Parkı inşa edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Orman ve Su İşleri Müdürlüğü Antakya Orman İşletme Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 10.000.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Göçmen kuş örneklerinin, Amanos endemik bitki türlerinin ve büyük bir akvaryumda eski Amik gölü faunasının sergilendiği bir park ve bunun eklentisi bir konaklama tesisini barındıran bir park inşa edilecek ve bu parkın varlığı turistik çekicilik oluşturacaktır.
	Hedef 2. Kültürel turizm varlıkları mekansal yönetim ve işbirliği programları çerçevesinde geliştirilerek ekonomiye kazandırılacaktır.	
	2.1.	**Kurşunlu Han'ın tarihi kapalıçarşı modeline uygun olarak restorasyonu ve düzenlenmesi gerçekleştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Antakya Belediyesi, Vakıflar Bölge Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Antakya Belediyesi Koruma Uygulama Denetleme Bürosu (KUDEB), İlgili STK'lar **Tahmini Maliyet:** 4.000.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Mekânın tarihi dokusuna uygun bir biçimde restore edilmesi ve burada faaliyetlerine devam eden mobilya atölyeleri ve diğer işletmelerin uygun bir yere taşınması (KSS, OSB) ve böylelikle kafe ve restoran gibi mekânın cazibesini artıracak işletme ve girişimlerin kurulması sağlanacaktır. Han künefe, ipekçilik gibi yöreye özgü ürünlerin üretilildiği işletmelerin bulunduğu Hatay Yöresel Ürünler Han'ı haline getirilecektir.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	2.2.	**Saint Pierre Kilisesi ve çevresinin yeniden düzenlenmesi ve restorasyon çalışmaları tamamlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Antakya Belediyesi, İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, Hatay Valiliği, İlgili Belediyeler, İlgili STK'lar **Tahmini Maliyet:** 2.000.000 TL **Kaynak:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, Antakya Belediyesi ve ilgili diğer belediyeler, İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Hristiyanlığın önemli tarihi merkezlerinden birisi olan Kilisenin çevre düzenlemesi, restorasyonu ve turistik hizmetlere uygun hale getirilmesi sağlanacaktır.
	2.3.	**St. Simon Manastırı çevre düzenlemesi ve gerekli cazibe unsurlarının tasarlanarak tamamlanması sağlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 2.600.000 TL **Kaynak:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, İl Özel İdaresi **Süre:** 2013-2015 **Açıklama:** Manastırın genel çevre düzenlemesi yapılacaktır. Bu çerçevede mekânın tarihi önemini yansıtacak St. Simon'un üzerinde yaşadığı sütunu temsilen eskitilmiş ve otantik görünümlü bir sütün ile Şifalı Roma Çeşmesini temsil eden bir su kaynağı inşa edilecektir.
	2.4.	**İsos Harabelerinin düzenlenmesi ve İsos Savaşını canlandıracak bir cazibe merkezinin oluşturulması temin edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi, Erzin Belediyesi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Bilkent Üniversitesi, MKÜ Arkeoloji Bölümü, Adana Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 4.500.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** İsos Su Kemerinin düzenlenmesi için; 1.500.000 TL.; Babil Kapısı Anıtı, İskender ve Darius III'ün temsili heykelleri, amfi tiyatro ve sinevizyon gösterileri için tamamlayıcı yapıların inşası amacıyla; 3.000.000. TL.'ye ihtiyaç duyulmaktadır. Son yıllarda bölgede düzenlenen kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan Tanrıça Artemis Figürü ve benzeri kalıntılar turizme kazandırılacaktır.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	2.5.	**Mimarlar Odası-Sarımiye Camii – Katolik Kilisesi meydan düzenlemesi gerçekleştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: Antakya Belediyesi, Vakıflar Bölge Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, ilgili STK'lar **Tahmini Maliyet:** 300.000 TL **Kaynak:** Antakya Belediyesi, İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Söz konusu turizm varlıkları Hatay turizminin gelişmesi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Hatay'ın tarihi ve medeniyet derinliğine uygun bir biçimde çevre düzenlemeleri ve restorasyon çalışmalarının tamamlanması sağlanacaktır.
	2.6.	**Habib-i Neccar Cami çevresi meydan düzenlemesi tamamlanacak ve Cami ile Saint Pierre Kilisesi arasında kültür yolu inşa edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: Antakya Belediyesi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, Vakıflar Bölge Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İlgili STK'lar, KUDEB **Tahmini Maliyet:** 400.000 TL **Kaynak:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, Antakya Belediyesi, Vakıflar Bölge Müdürlüğü **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Saint Pıerre Kilisesi-Habibi Neccar Camii Arasında kültür yolu inşa edilerek, çevre düzenlemesi tamamlanacaktır.
	2.7.	**Samandağ-Çevlik Kaya Mezarları ve Titüs Tüneli çevre düzenlemesi tamamlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Samandağ Kaymakamlığı, Samandağ Belediyesi **Tahmini Maliyet:** 400.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Yürüyüş parkuru geliştirilecek, ışıklandırma yapılacak, tünel girişinde, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü gişesi tarafından, Hatay ilinin diğer tarihi ve kültürel varlıklarının tanıtıldığı, konaklama tesisleri hakkında bilgilerin bulunduğu bir broşürün hazırlanarak ziyaretçilere tünel giriş ücreti karşılığında verilecektir. Tünelin girişindeki geniş bölmede farklı dillerde hazırlanmış, görsel şovlarla zenginleştirilmiş, tünel ve komutan Titus hakkında bilgiler sunan sine-vizyon gösterisi hazırlanacaktır. Çevlik Sahilinin dünyanın en uzun sahillerinden birisi olduğuna dair ufak bilgi tabelaları hazırlanacak, akabinde ziyaret edilebilecek turizm varlıkları ve ulaşım imkânları hakkında bilgiler sunulacaktır.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	**2.8.**	**Payas Kalesi restorasyon çalışmaları tamamlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi, Payas Belediyesi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Payas Belediyesi **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi, Payas Belediyesi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Osmanlılar zamanında İstanbul'dan gelip, Tarsus, Adana, Payas, Belen ve Antakya üzerinden Mısır ve Hicaz'a giden Hac Yolunda kervanlara saldıran eşkıyalara karşı emniyet sağlayabilmek amacıyla yaptırılan Payas Kalesi; Payas Belediyesi'ne restorasyon bedeli karşılığında 49 yıllığına kiraya verilecektir.
	2.9.	**Bayezid-i Bestami Türbesi'nin restorasyon çalışmaları tamamlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Vakıflar Bölge Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Alabeyli Köyü Muhtarlığı **Tahmini Maliyet:** 1.500.000 TL **Kaynak:** Vakıflar Bölge Müdürlüğü **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Kırıkhan'ın Alaybeyli Köyü'nde, Antakya Haçlı Prensliği'nin önemli kalelerinden biri olan Darb-ı Sâk Kalesi'nin içinde yer alan Bayezid-i Bestami Türbesi için hazırlanan Rölöve ve Restorasyon projeleri tamamlanarak Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun onayına sunulmuştur. Onay sonrası Hatay Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nce restorasyon çalışmalarına başlanacaktır.
	2.10.	**Başta Kapısuyu Köyü olmak üzere ilde bulunan açık hava müzesi olarak hizmet verebilecek yerleri belirlemeye yönelik fizibilite çalışmaları yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi ve İlçe Kaymakamlıkları, İlgili Belediyeler **Tahmini Maliyet:** 75.000 TL **Kaynak:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Tarihin en eski dönemlerinden beri yerleşim yeri vasfını korumuş ve birçok medeniyetin etkisi altında kalmış olan Hatay; tarihi ve kültürel eserleri yönünden çok zengin bir mirasa sahiptir. Bu anlamda açık hava müzesi olma potansiyeli yüksek alanların belirlemek için fizibilite çalışması yapılacaktır.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	**2.11.**	**Koz Kalesi çevre düzenlenmesi ve ulaşım alt yapısının iyileştirilmesi gerçekleştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Adana Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 9.500.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2013-2015 **Açıklama:** Kalenin restorasyonu tamamlanacaktır. Kalenin haçlılar döneminde Tapınak Şövalyelerince inşa edildiğini ve Haçlı Seferlerindeki tarihi önemini ifade eden açıklayıcı tabelalar, broşürler ve tanıtım materyalleri hazırlanacaktır.
	2.12.	**Yöresel mutfak kültürünün ve lezzet ürünlerinin iktisadileştirilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Antakya Ticaret ve Sanayi Odası (ATSO) **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İlgili Belediyeler, İlgili STK'lar **Tahmini Maliyet:** 600.000 TL **Kaynak:** ATSO **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Tarihi bir Antakya konağı Hatay mutfağının örneklerini sunmak üzere ATSO tarafından turizme kazandırılacaktır.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	Hedef 3. Üretilmiş turizm varlıklarının sayısı hızla artırılacak ve bu doğrultuda modernizasyon, ilave yatırım ve yönlendirme ihtiyaçları ivedilikle karşılanacaktır.	
	3.1.	**Büyük İskender Tematik Müze proje ve uygulaması gerçekleştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İskenderun Belediyesi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 1.000.000 TL **Kaynak:** İskenderun Belediyesi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** İskenderun Belediyesi tarafından yurtdışındaki tematik müze örnekleri incelenecek, benzer bir müzenin kurulması için çalışmalar yürütecektir. İskenderundaki eski PTT binasının Büyük İskender Müzesine dönüşümü için bir fizibilite çalışması yapılacaktır.
	3.2.	**Hatay Arkeoloji Müzesi Bina İnşaatı tamamlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi **Tahmini Maliyet:** 36.300.000 TL **Kaynak:** Kültür ve Turizm Bakanlığı **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** İnşa çalışmaları devam eden müze ivedilikle il turizmine kazandırılacaktır.
	3.3.	**Başta Gözene Köyü,Şenköy, Karlısu ve Harbiye Belediyeleri olmak üzere alternatif kahvaltı mekanları belirlenip, özel sektör kuruluşları ile işbirliği içerisinde bu alanlar turizme kazandırılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İlgili İlçe Kaymakamlıkları, Hatay Defterdarlığı, Özel Sektör Temsilcileri, İlgili Belediyeler **Tahmini Maliyet:** 5.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** İl Kültür ve Turim Müdürlüğünce Kaymakamlıklarla işbirliği içerisinde uygun kahvaltılık mekanlar belirlenip kamu ve özel sektör kuruluşlarının gerekli yatırımları yapıp işletmeye geçmesi yönünde girişimlerde bulunulacaktır.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	3.4.	**Antakya ve İskenderun İlçe Merkezlerinde kamuya açık park ve bahçelerin sayı ve nitelik itibarıyla gelişimi sağlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İlgili Belediyeler **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İlgili STK'lar, KUDEB **Tahmini Maliyet:** 1.000.000 TL **Kaynak:** İlgili Belediyeler **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Mekansal yönetim programı çerçevesinde Hatay şehir merkezindeki park ve bahçelerin, yürüyüş güzergahlarının geliştirilmesi için gerekli çalışmalar yütürülecektir.
	3.5.	**Asi Nehri Tematik Parkı ve Minyatür Hatay uygulaması yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Antakya Belediyesi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Vakıflar Bölge Müdürlüğü, İlgili STK'lar, KUDEB **Tahmini Maliyet:** 1.000.000 TL **Kaynak:** Antakya Belediyesi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Asi Nehri boyunca yeşil alan çalışmaları yapılacak, uygun bölümlere Hatay'daki tarihi ve turistik yerlerin minyatürleri yapılacaktır. Ayrıca yerel sanatçılar bu tematik alanlarda konserler verecektir.
	3.6.	**Hatay il merkezinde bölgesel konferans ve toplantılara ev sahipliği yapacak bir kongre ve sergi sarayının inşa edilmesi amacıyla özel sektör kuruluşları ile işbirliği içerisinde çalışmalar yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Özel Sektör Temsilcileri **Tahmini Maliyet:** 10.000.000 TL **Kaynak:** Özel Sektör Temsilcileri **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Hatay ilinin sanayi ve turizm potansiyelini değerlendirmek amacıyla kongre ve sergi sarayının fizibilite çalışmaları gerçekleştirilecek ve projenin Yatırım Programına alınması için girişimlerde bulunulacaktır.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	3.7.	**Ulusal ve uluslararası faaliyetlerde bulunacak Cemil Meriç Edebiyat, Kültür ve Medeniyet Merkezi sivil toplumun aktif katılımına dayanan bir yönetim modeliyle hayata geçirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, Vakıflar Bölge Müdürlüğü, İlgili STK'lar **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** MKÜ **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Hatay'ın önemli değerlerinden Cemil Meriç'in fikirlerinin yaşatılması ve başta Hatay olmak üzere tüm Türkiye'ye tanıtılması amacıyla geniş katılımlı bir STK inisiyatifi geliştirilecektir.
	3.8.	**Katılımcı bir modelle Cemil Meriç Müzesi proje ve uygulaması gerçekleştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: Reyhanlı Belediyesi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, Reyhanlı Kaymakamlığı, İlgili STK'lar, **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** Reyhanlı Belediyesi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Cemil Meriç Vakfının kültürel ve sosyal faaliyetlerini yürütebilceği ve müze olarak da faaliyet göstereceği, tarihi dokuya uygun eski Reyhanlı evi müzeye dönüştürülecektir.
	3.9.	**Ulusal ve uluslararası spor müsabakaları ve futbol karşılaşmalarının yapılmasına uygun yeni bir stadyum inşa edilmesi sağlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Kalkınma Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), İl Özel İdaresi **Tahmini Maliyet:** 30.000.000 TL **Kaynak:** Gençlik ve Spor Bakanlığı **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Hatay ilinin turizm potansiyelini değerlendirmek ve spor turizmini geliştirmek amacıyla yeni bir stadyumun fizibilite çalışmaları gerçekleştirilecek ve projenin Yatırım Programına alınması için girişimlerde bulunulacaktır.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	**3.10.**	**Hatay kapalı yüzme havuzu proje ve uygulaması gerçekleştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Kalkınma Bakanlığı, Türkiye Yüzme Federasyonu, İl Özel İdaresi **Tahmini Maliyet:** 5.000.000 TL **Kaynak:** Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü **Süre:** 2013 **Açıklama:** Bölgeye özellikle kış aylarında gelen yurt içi ve dışı ziyaretçi yoğunluğu dikkate alınarak, kapalı yüzme havuzu projesi hayata geçirilecektir.
	3.11.	**Uluslararası standartlarda bir hayvanat bahçesinin inşa edilmesi amacıyla gerekli araştırma, fizibilite ve uygulama çalışmaları yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Erzin Kaymakamlığı, Erzin Belediyesi **Tahmini Maliyet:** 500.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Doğal yaşam alanları barındıran uygun bir bölgede (Erzin Şahin Tepesi gibi) uluslararası standartlarda bir hayvanat bahçesinin inşa edilmesi amacıyla gerekli araştırma, fizibilite ve uygulama çalışmaları yürütülecektir.
	3.12.	**İskenderun şehir çıkışından başlayan ve Güzelyayla'da sonlanan bir teleferik sisteminin kurulumuna yönelik olarak fizibilite çalışması yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Belen Kaymakamlığı, İskenderun Belediyesi **Tahmini Maliyet:** 75.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012 **Açıklama:** Teleferik sisteminin inşaası için bir fizibilite etüdü yapılacaktır.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	3.13.	**Belen girişindeki semt pazarı olarak kullanılan adanın, el sanatları ve yöresel ürünlerin satışının yapıldığı küçük reyonlar barındıran alışveriş ve rekreasyon amaçlı park yeri olarak düzenlenmesi sağlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Belen Belediyesi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi **Tahmini Maliyet:** 1.500.000 TL **Kaynak:** Belen Belediyesi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Belen'den geçiş yapan araçların park edip alışveriş yapabilecekleri bir yöresel ürünler pazarı; dinlenme ve eğlence mekanlarını da içerecek şekilde hayata geçirilecektir.
	3.14.	**Güzelyayla sakinlerinin kendi evlerini genişletip, restore ederek ev pansiyonculuğu yapmaları ve modern iş yaşamının oluşturduğu kısa süreli (5-15 gün) yayla ürünü pazar segmentini oluşturarak bu tüketim tarzının yaygınlaşması sağlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Belen Kaymakamlığı, Güzelyayla Muhtarlığı **Tahmini Maliyet:** 20.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Güzelyayla evlerinin otantik ve tek tip düzenlenmesi, (beyaz boya) yaylanın görünümünü güzelleştirecek ve orta gelir düzeyinden bir yayla tüketicisi kitlesinin oluşmasını sağlayacaktır. Vatandaşlara pansiyonculuk eğitimleri verilecek ve KOSGEB, TKDK, DOĞAKA gibi fon kaynaları tanıtılacaktır.
	3.15.	**Hatay Arkeoloji Müzesinde Medeniyetler Panoraması Merkezi kurulacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Antakya Belediyesi **Tahmini Maliyet:** 150.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2013-2014 **Açıklama:** Binlerce yıllık tarihi ile birçok medeneyite ev sahipliği yapmıştır, ilin tarihi sürecini anlatan sinevizyon gösterilerinin yapıldığı bir bölüm Hatay Arkeoloji Müzesi içinde yer alacaktır.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	3.16.	**Türkiye'nin en güney noktası olan Yayladağı Topraktutan köyü altyapı ve çevre düzenlemesi yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Yayladağı Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 500.000TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Topraktutan köyünün ulaşım altyapısı ve çevre düzenlemeleri yapılarak, rekreasyon alanı ve turistlere yönelik yöresel ürünler satış merkezi oluşturulacaktır.
	Hedef 4. Şehir yaşamının cazibe unsurlarını artıracak kritik kapasiteler inşa edilecektir.	
	4.1.	**İlçe merkezleri başta olmak üzere, önemli cadde ve bulvarlardan başlayarak ticari binalar, kamu binaları ve özel konutların dış cepheleri, balkonları ve buna benzer müştemilatların güzelleştirilmesi ve çiçeklendirilmesi için gerekli çalışmalar yapılacak ve kampanyalar düzenlenecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İlgili Belediyeler **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İlgili STK'lar, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İlgili Belediyeler **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Özellikle Antakya ve İskenderun gibi büyük yerleşim merkezlerinde önemli cadde ve bulvarlardan başlayarak ticari binalar, kamu binaları ve özel konutların dış cepheleri, balkonları ve buna benzer müştemilatların güzelleştirilmesi ve çiçeklendirilmesi için gerekli çalışmalar yapılacak ve kampanyalar düzenlenecektir.
	4.2.	**Büyük yerleşim merkezlerinde kamusal mekanlarda faaliyet göstermek üzere sokak müzisyenleri ve gösteri toplulukları yetiştirme, destekleme ve akreditasyon programları geliştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: Milli Eğitim Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Antakya Belediyesi, İskenderun Belediyesi, MKÜ, İlgili STK'lar **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İlgili Belediyeler **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Antakya ve İskenderun Belediyeleri ile MKÜ işbirliği içerisinde, MKÜ öğrenci müzik topluluklarından başlayarak bir sertifikasyon uygulaması geliştirilecektir.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	Hedef 5. Turizm varlıklarına yapılacak yatırımların finansmanında özel ve kamu sektörünün işbirliği içerisinde ve yenilikçi model ve yaklaşımlarla çalışması sağlanacaktır.	
	5.1.	**Yerel idare kaynaklarının ortak bir finansman havuzu oluşturacak biçimde kullanılması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Büyük yatırım projelerinde merkezi idare desteğinin sağlanması amacıyla aktif ve koordineli girişimlerde bulunulacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Hatay Valiliği **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İlgili Belediyeler, İlgili STK'lar, Özel Sektör Temsilcileri **Tahmini Maliyet:** 5.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** HİTSEP'in uygulanması için gerekli finansman ihtiyacının belirlenmesi, bu ihtiyacın Merkezi bütçe ödenekleri kapsamında karşılanacak kısmı için gerekli girişimlerin başlatılması ve yürütülmesi, il kaynaklarından bir turizm fonu geliştirilmesi sağlanacaktır.
	5.2.	**Özel sektörün ve sivil toplumun turizm varlıklarının geliştirilmesinde ve finansmanında aktif bir biçimde yer alması temin edilecek, tarihi değeri olan uygun mekanların bu kuruluşlara aslına uygun işletme ve modernizasyonu kaydıyla kiralanması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Adana Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, İlgili Belediyeler, ATSO, Vakıflar Bölge Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Restore Et-İşlet-Devret gibi farklı finansman yöntemleri ile ildeki varlıkların özel sektör eliyle turizm hizmetine kazandırılması için, tarihi ve kültürel değeri olan varlıklar belirlenerek değerlendirilecektir. Bu varlıklar belirlendikten sonra yurt içi ve yurt dışı yatırımcılara bu varlıkları tanıtan dökümanlar ve/veya tanıtım programları hazırlanacaktır.

Temel Amaç: İlin sahip olduğu turizm varlıkları doğal ve kültürel varlıklar öncelikli olmak üzere, turizm endüstrisinin gelişme dinamiklerini besleyen ekonomik birer değer haline getirilecektir.	5.3.	**Uygulanacak her türlü mekansal yönetim ve restorasyon programında Toplu Konut İdaresi (TOKİ) ve İstanbul ve Ankara Büyükşehir Belediyeleri gibi bu sahada tecrübeli kurum ve kuruluşlarla ortak işbirliği modelleri üretilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlgili Belediyeler **Tahmini Maliyet:** 5.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** TOKİ'nin başarılı tematik proje uygulamaları incelenecek, Hatay'ın tarihi dokusuna uygun yaşam ve turizm alanları projeleri geliştirilerek TOKİ ile hasılat paylaşımı gibi modellerle inşa edilecektir.
	5.4.	**Kamu eliyle işletilmekte olan veya atıl durumdaki muhtelif dinlenme tesislerinin kamu-özel işbirliği modelleri ile turizm hizmetine sunulması için girişimler yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: Hatay Valiliği **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Kamu Kurum ve Kuruluşları, Özel Sektör Temsilcileri, Arsuz Belediyesi **Tahmini Maliyet:** 5.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Kamu sektörü tarafından işletilmekte olan muhtelif tesislerde genellikle üretkenlik düşük düzeyde kalmakta ve bu durum turizm talebinin gerilemesine yol açabilmektedir. Bu nedenle uygun şartlar tahakkuk ettiği takdirde kamusal tesislerin özel işletmelere açılması amacıyla aktif girişimler yürütülecektir. Özellikle Arsuz bölgesi söz konusu model için önemli potansiyele sahiptir.

ARZ GELİŞTİRME EKSENLERİ

ARZ 2. SAĞLIK TURİZMİ ve EKO TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ

Temel Amaç: Turizm endüstrisi özellikle sağlık turizmi ve eko-turizm alanlarında güçlü endüstri-yel kümelenmeler oluşturarak mal ve hizmet üretim tabanını genişletecektir.

Hedef 1. Eko-turizm ve yayla turizmi varlıkları geliştirilerek ekonomiye kazandırılacaktır.

1.1.	**Eko-turizm ve yayla turizm varlıkları entegre bir şekilde ele alınacak ve bu doğrultuda bu varlıkları tanımlayan, önceliklendiren ve gerekli ihtiyaçlarını belirleyen bir araştırma çalışması hızla gerçekleştirilecektir.**
	Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, İl Sağlık Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 150.000 TL **Kaynak:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Eko-turizm varlıklarının envanteri çıkarılacak, bu varlıklar turizm sektörü açısından önceliklendirilecek ve altyapı ve üstyapı ihtiyaçları tespit edilecektir.
1.2.	**Öncelikli eko-turizm ve yayla turizm varlıklarından başlayarak gerekli altyapı ve üstyapı ihtiyaçları karşılanarak bu varlıklar katma değer üretim sürecine entegre edilecektir.**
	Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Sağlık Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, İlgili Belediyeler **Tahmini Maliyet:** 1.500.000 TL **Kaynak:** Merkezi Bütçe ödenekleri, İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Bu varlıkların çağdaş turizm hizmet sunumuna uygun hale gelebilmesi için ilave yatırım ihtiyacı tespit edilerek, bu ihtiyaçlar için Kültür ve Turizm Bakanlığı başta olmak üzere, merkezi bütçe ve diğer finansman kaynakları tarafından karşılanması için girişimler başlatılacaktır.

Temel Amaç: Turizm endüstrisi özellikle sağlık turizmi ve eko-turizm alanlarında güçlü endüstriyel kümelenmeler oluşturarak mal ve hizmet üretim tabanını genişletecektir.	**Hedef 2.** Tespit edilecek uygun bir alanda kümelenme stratejileri uygulanarak geriatri yaşam merkezlerinin kurulması ve gelişmesi sağlanacaktır.	
	2.1.	**En az 500 yatak kapasitesine sahip bir Geriatri Merkezinin Hatay'da kurulması amacıyla özel ve kamu sektör kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde tanıtım, yönlendirme ve teşvik çalışmaları gerçekleştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Sağlık Müdürlüğü, Özel İşletmeler **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Bu çerçevede özel sektör kuruluşları Hatay'a davet edilecek ve uygun yatırım alanları hakkında bilgilendirilecektir.
	2.2.	**2015 yılı itibarıyla Geriatri Yaşam Merkezleri yatak kapasitesinin 1000'e yükseltilmesi amacıyla gerekli çalışmalar yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Sağlık Müdürlüğü, Belediyeler, İl Özel İdaresi **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2013 **Açıklama:** Bu çerçevede özel sektör kuruluşları Hatay'a davet edilecek ve uygun yatırım alanları hakkında bilgilendirilecektir.
	2.3.	**Mustafa Kemal Üniversitesi bünyesinde geriatrik hizmetlere yönelik uzman ve teknik kadro yetiştirecek bir akademik bölümün faaliyete geçmesi için araştırma, yönlendirme ve koordinasyon çalışmaları yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** YÖK, Diğer Üniversiteler, Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezi (TSEDM) **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** MKÜ **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** MKÜ sağlık ve turizm birimleri ile işbirliği içerisinde TSEDM tarafından sağlık turizmi için gerekli insangücünün yetiştirilmesi için programlar geliştirilecektir.

Temel Amaç: Turizm endüstrisi özellikle sağlık turizmi ve eko-turizm alanlarında güçlü endüstriyel kümelenmeler oluşturarak mal ve hizmet üretim tabanını genişletecektir.	**Hedef 3. Termal turizm varlıkları gerekli altyapı ve üstyapı yatırımlarının hızla devreye alınması yoluyla geliştirilecektir.**	
	3.1.	**Termal su varlıklarının ekonomiye kazandırılması amacıyla gerekli tespit ve tanımlama, teknik analiz, altyapı, finansman ve know-how ihtiyaçlarını ortaya koyan bir araştırma çalışması yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MTA, İlgili Belediyeler, ATSO **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Termal-turizm varlıklarının envanteri çıkarılacak, bu varlıklar turizm sektörü açısından önceliklendirilecek ve alt yapı ve üstyapı ihtiyaçları tespit edilecektir.
	3.2.	**Termal varlıkların özellikle kurulması öngörülen geriatri endüstrisiyle entegre bir biçimde geliştirilmesi için çalışmalar yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MTA, İlgili Belediyeler, İlgili Ticaret ve Sanayi Odaları, Özel Sektör Temsilcileri **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Termal-turizm varlıklarının envanteri başta özel sektör sağlık ve turizm yatırımcıları olmak üzere ilgili taraflarla paylaşılacak, ortak yatırımlar ve tesisler geliştirilmesi için fizibilite analizleri gerçekleştirilecektir.
	3.3.	**Tespit edilecek gelişime uygun termal varlıklar bir önceliklendirme çerçevesinde altyapı ve üstyapı ihtiyaçlarının karşılanması yoluyla ekonomiye kazandırılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MTA, İlgili Belediyeler, İlgili Ticaret ve Sanayi Odaları, Özel Sektör Temsilcileri **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Termal-turizm varlıklarının envanteri başta özel sektör sağlık ve turizm yatırımcıları olmak üzere ilgili taraflarla paylaşılacak, ortak yatırımlar ve tesisler geliştirilmesi için strateji çalışmaları yapılacaktır.

Temel Amaç: Turizm endüstrisi özellikle sağlık turizmi ve eko-turizm alanlarında güçlü endüstriyel kümelenmeler oluşturarak mal ve hizmet üretim tabanını genişletecektir.	Hedef 4. Sağlık hizmetleri sağlık turizminin gelişmesini destekleyen bir yapıya ve kaliteye kavuşturulacaktır.	
	4.1.	**Sağlık sisteminin altyapı eksiklikleri, insan gücü ve teknik kadro ihtiyacı tespit edilerek eksikliklerin hızla giderilmesine yönelik planlama, yönlendirme ve uygulama faaliyetleri gerçekleştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Sağlık Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Özel Hastaneler **Tahmini Maliyet:** 75.000 TL **Kaynak:** İl Sağlık Müdürlüğü **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** İl Sağlık Müdürlüğü koordinasyonunda bölgede etkin bir sağlık hizmet sunumu için gerekli sağlık fiziki altyapısı, insangücü ihtiyaçları tespit edilecek, elde edilen veriler ışığında TSEDM tarafından hızla sağlık ara elemanı yetiştirilecek ve sağlık makine teçhizatının ortak kullanımına yönelik çalışmalar geliştirilecektir.
	4.2.	**Özel girişimcilerin ve hastane zincirlerinin Hatay ilinde Ortadoğu pazarlarına yönelik yatırım yapmaları için gerekli tanıtım, yönlendirme ve teşvik çalışmaları yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Sağlık Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, İl Milli Eğitim Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** İl Sağlık Müdürlüğü **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Ülkenin önde gelen sağlık sektörü yatırımcılarına yönelik HİTSEP'in ve Hatay'ın sağlık ve turizm potansiyelinin tanıtımına yönelik bir sempozyum tasarlanacaktır. Bilgilendirme faaliyetleri çerçevesinde bölgenin turizm ve sağlık alanındaki rekabet üstünlükleri ve sağlanacak yatırım avantajları yatırımcılarla paylaşılacaktır.

ARZ GELİŞTİRME EKSENLERİ

ARZ 3. TURİZM ALTYAPISININ ve KONAKLAMA KAPASİTESİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Temel Amaç: Turizm altyapısı ve konaklama kapasitesi ziyaret süreci boyunca ziyaretçilere kaliteli bir deneyim yaşatabilecek hale getirilecektir.

Hedef 1. Ulaştırma altyapısı öncelikli olarak geliştirilmesi planlanan turizm varlıklarının konumları ve ziyaret güzergahları dikkate alınarak modernize edilecek, mevcut eksiklikler hızla giderilecektir.

1.1.	**Mevcut karayolu ağının eksiklikleri tespit edilecek ve gerekli yatırım ve modernizasyon faaliyetleri yürütülecektir. Bu kapsamda öncelikle Arsuz-Çevlik duble yol inşaatı tamamlanarak karayolu ile İskenderun Çevlik arasında yerli yabancı turistler için sahil yolu oluşturulacaktır. Bunun yanısıra Samandağ şehir girişini Çevlik ve Titus Tünellerine bağlayacak çevre yolu inşa edilecektir.**
	Sorumlu Kuruluş: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Adana Bölge Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi **Tahmini Maliyet:** 25.000.000 TL **Kaynak:** Merkezi Bütçe **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Mevcut karayolu ağının eksiklikleri tespit edilecek ve bu çerçevede merkezi ve yerel bütçe ödenekleri ile eksikliklerin giderilmesi için gerekli girişimler başlatılacaktır.
1.2.	**Özellikle Antakya ve İskenderun'dan başlayarak şehir merkezlerindeki yol, köprü ve kaldırımların mevcut durumlarının hızla iyileştirilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: İlgili Belediyeler **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, İlgili Belediyeler **Tahmini Maliyet:** 500.000 TL **Kaynak:** Merkezi Bütçe, İlgili Belediye Bütçeleri **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Bu çalışmalar esnasında şehrin tarihi ve turistik varlıklarına ilişkin bilgiler içeren tanıtım levhaları, başta kaldırımlar olmak üzere, uygun yerlere konulacaktır.
1.3.	**Hatay şehir merkezinde Asi Nehrinin ulaştırma ve lojistik sistemlerine entegrasyonu amacıyla somut politika önerileri getirecek bir araştırma ve fizibilite çalışması yapılarak gerekli adımlar atılacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: Antakya Belediyesi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, DOĞAKA **Tahmini Maliyet:** 80.000 TL **Kaynak:** Antakya Belediyesi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Asi nehrinin şehir içi ulaşım ağının bir parçası haline gelmesini sağlayacak bir ulaşım ağı planlamasına yönelik çalışmalar yaptırılacaktır.

Temel Amaç: Turizm altyapısı ve konaklama kapasitesi ziyaret süreci boyunca ziyaretçilere kaliteli bir deneyim yaşatabilecek hale getirilecektir.	1.4.	**Hatay şehir merkezinde toplu taşıma sistemlerinin modernizasyonu ve hafif raylı sistemlerin kullanımına ilişkin bir araştırma ve fizibilite etüdü yapılacaktır ve bu doğrultuda yatırım programıyla ilişkilendirilmesi için gerekli çalışmalar yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: Antakya Belediyesi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** Antakya Belediyesi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Antakya'da geliştirilebilecek bir hafif raylı sistem projesine yönelik fayda maliyet analizleri ve etüd proje çalışmaları yürütülecektir.
	1.5.	**Turizm Sektöründe önemli altyapı unsurları olan otobüs terminalleri, tren istasyonları vb. tesislerin durumları gözden geçirilerek modernizasyon ve komple yenileme yatırım ihtiyaçları hızla devreye alınacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Belediyeler **Tahmini Maliyet:** 150.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Mevcut terminallerin turizm perspektifinden ihtiyaçları belirlenecek ve giderilecektir.
	1.6.	**Yayladağı ilçesi sınırları içinde Keldağ eteklerinde bulunan Karamağara da bir iskele inşaatı yapılarak yakın çevrede dalış turizmi icra edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Yayladağı Kaymakamlığı **Tahmini Maliyet:** 1.500.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Karamağara halen Çevlik limanından kalkan dalış turları için uygun bir dalış mekanı olarak kullanılmaktadır. Ancak iskele inşaatı ile dışarıdan gelen deniz araçlarının barınması, dalış süresinin uzatılması, hava muhalefeti durumunda tur iptallerinin önlenmesi gibi faydalar sağlayacaktır.

Temel Amaç: Turizm altyapısı ve konaklama kapasitesi ziyaret süreci boyunca ziyaretçilere kaliteli bir deneyim yaşatabilecek hale getirilecektir.	**Hedef 2. Turizm varlıklarının konumlandığı ve ziyaret güzergahlarında yer alan her türlü mekanda temizlik, güvenlik, araç parkları, ibadet mekanları, çocuklu annelere yönelik fasiliteler gibi tamamlayıcı hizmet ve kapasitelerin geliştirilmesi sağlanacaktır.**	
	2.1.	**Şehir merkezlerinde ve turizm varlıkları ve çevresinde temizlik hizmetleri altyapısı ve kamuya açık tuvaletlerin eksiklikleri tespit edilerek gerekli yatırımlar yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi, İlgili Belediyeler **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İlgili Belediyeler **Tahmini Maliyet:** 150.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi, İlgili Belediyeler **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Temizlik hizmetleri altyapısına yönelik ihtiyaçlar belirlenecektir. Bu ihtiyaçları karşılayacak yatırımlar özel sektöre yaptırılacaktır. Elde edilen işletme gelirleri ile harcamalar finanse edilecektir.
	2.2.	**Tur araçları ve özel araçlara yönelik park sorunlarının tanımlanıp bir ihtiyaç analizi çerçevesinde giderilmesi sağlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi, İlgili Belediyeler **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 250.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi, İlgili Belediyeler **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Turizm varlıklarının park ihtiyaçları özel sektörün katılımıyla giderilecektir.
	2.3.	**Güvenlik ve gümrük hizmetlerinin özellikle turistik yoğunluğun yaşandığı dönemlerde zaafiyet oluşturmayacak şekilde takviye edilmesi amacıyla gerekli çalışmalar yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İlgili Belediyeler, Gümrük Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Özel İdaresi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı **Tahmini Maliyet:** 300.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Turizm yoğunluğu yaşanan bölgelerdeki güvenlik personeli ihtiyacı belirlenerek hizmet alımı yoluyla, yabancı dil bilgisi olan özel güvenlik görevlileri istihdam edilecektir.

Temel Amaç: Turizm altyapısı ve konaklama kapasitesi ziyaret süreci boyunca ziyaretçilere kaliteli bir deneyim yaşatabilecek hale getirilecektir.	**Hedef 3. Ziyaret güzergahlarındaki kamuya açık mekanlar ile konaklama, alışveriş ve eğlence yerlerinde geniş bant altyapısının ve hizmetlerinin geliştirilmesi sağlanacaktır.**	
	3.1.	**Havalimanı, gümrük kapıları, limanlar, otobüs terminalleri, müze ve kütüphaneler, alışveriş merkezleri gibi ziyaretçilerin yoğun olarak kullandığı güzergahlarda geniş bant hizmetleri yeterli seviyelere getirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Özel Sektör, Belediyeler **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Kamu kurumları ve özel sektör arasındaki geliştirilecek işbirliği protokollerine dayanarak ücretsiz ve/veya düşük ücretli internet wifi sistemleri kurulması için faaliyetler gerçekleştirilecektir.
	3.2.	**Telekom ve geniş bant operatörlerinin turistlere yönelik hesaplı, kolay erişilebilir internet paketleri sunmaları amacıyla yönlendirme ve teşvik çalışmaları yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Özel Sektör, Belediyeler **Tahmini Maliyet:** - **Kaynak:** - **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Kamu kurumları ve özel sektör arasındaki geliştirilecek işbirliği protokollerine dayanarak ücretsiz ve/veya düşük ücretli internet wifi sistemleri kurulması için faaliyetler gerçekleştirilecektir.
	Hedef 4. Konaklama kapasitesi artan ziyaretçi sayısını karşılayacak şekilde hızla geliştirilecek ve hizmet kalitesi artırılacaktır.	
	4.1.	**Belediye belgeli tüm konaklama tesisleri yatak kapasitesinin her yıl en az yüzde 10'u bir modernizasyon programı çerçevesinde rehabilite edilerek koşulları iyileştirelecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İlgili Belediyeler, KOSGEB, Özel Sektör **Tahmini Maliyet:** - **Kaynak:** - **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** İl Müdürlüğü tarafından, belediyeler ve SYO işbirliği içerisinde Belediye belgeli tesis yöneticileri bilgi ve bilinçlendirilecek, Turizm İşletme Belgeli tesis için gerekli eksiklikleri tespit edilerek hızlı ve etkin bir dönüşüm programı uygulanacaktır.

Temel Amaç: Turizm altyapısı ve konaklama kapasitesi ziyaret süreci boyunca ziyaretçilere kaliteli bir deneyim yaşatabilecek hale getirilecektir.	4.2.	**Turizm İşletme Belgeli konaklama tesisleri yatak kapasitesine her yıl en az yüzde 10'luk kapasite ilave edilerek toplam kapasitenin 2015 yılında 4.454'e çıkarılması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, DOĞAKA, İlgili Belediyeler, Özel Sektör **Tahmini Maliyet:** 500.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi, Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Özel Sektör Temsilcileri **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Konaklama tesis kapasitesinin artırılması ve yatırımcıların teşvik ve yönlendirilmeleri için gerekli toplantı, tanıtım ve konferans çalışmaları yapılacaktır.
	4.3.	**Bütün konaklama tesislerinin düzenli olarak müşteri memnuniyet anketleri düzenlemeleri ve bu doğrultuda anketlerden elde edilen bilgilerden yola çıkarak hizmet sunum ve kalitelerini artırmaları için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, TUİK Bölge Müdürlüğü, Belediyeler, Özel Sektör **Tahmini Maliyet:** 150.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi, Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** SYO tarafından, müşteri memnuniyetine ilişkin formlar geliştirilecek ve her yıl en yüksek müşteri memnuniyetine sahip tesis duyurularak ödüllendirilecektir.
	4.4.	**Tarihi özelliği olan ve henüz iktisadi değer kazandırılamamış muhtelif kamu ve özel binaların (kale burçları, metruk evler, eski okul yapıları vs.) butik otel, pansiyon, restaurant vb. formlarda ekonomiye kazandırılması için gerekli faaliyetler yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi, İlgili Belediyeler, İlgili STK'lar **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, İlgili Belediyeler **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Turizm aksları dahilinde değerlendirilecek bölgelerdeki kamu binalarının değerlendirilebilmesi amacıyla çalışmalar yürütülecek bu varlıklar turizm sektörü yatırımcılarına ve işletmeciliğine açılacaktır.

Temel Amaç: Turizm altyapısı ve konaklama kapasitesi ziyaret süreci boyunca ziyaretçilere kaliteli bir deneyim yaşatabilecek hale getirilecektir.	4.5.	**Pansiyonculuğun geliştirilmesi ve teşvik edilmesi amacıyla somut politika ve mekanizmalar tanımlayan bir araştırma çalışması yürütülecek, öneriler uygulamaya konulacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, Belediyeler, TSEDM **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** MKÜ **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Pansiyonculuğun geliştirilmesi için gerekli çalışmaları tespit etmek üzere bir araştırma çalışması yürütülecektir.
	Hedef 5. Turizm altyapısı ve konaklama kapasitesinin nitelik ve nicelik bakımından gelişmesini temin edecek şekilde yörenin finansal kaynakları etkin bir biçimde kullanılacak ve bölgeye doğrudan yatırım çekilecektir.	
	5.1.	**Yerel idare kaynaklarının ortak bir finansman havuzu oluşturacak biçimde kullanılması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** Hatay Valiliği **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, DOĞAKA **Tahmini Maliyet:** 5.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** HİTSEP'in uygulanması için gerekli finansman ihtiyacının belirlenmesi, il kaynaklarından bir turizm fonu geliştirilmesi gibi konularda çalışmalar yapılacaktır.
	5.2.	**Büyük yatırım projelerinde merkezi idare desteğinin sağlanması ve ayrıca bölgeye daha fazla yatırım çekilebilmesi amacıyla aktif ve koordineli girişimlerde bulunulacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Hatay Valiliği, DOĞAKA **Koordinatör Kuruluş:** Hatay Valiliği **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odaları **Tahmini Maliyet:** 5.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Yatırım projelerinin finansmanına Merkezi İdare desteğinin sağlanması amacıyla aktif girişimler yapılacak ve özel sektör kuruluşları bölgeye davet edilecektir.

Temel Amaç: Turizm altyapısı ve konaklama kapasitesi ziyaret süreci boyunca ziyaretçilere kaliteli bir deneyim yaşatabilecek hale getirilecektir.	5.3.	**Küçük ölçekli konaklama işletmeleri ve pansiyonların yerel sandıklar, bankalar ve özel finans kurumlarından yeterli ölçüde ve uygun koşullarda kaynak temin edebilmeleri sürekli olarak gözetilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** Hatay Valiliği **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** KOSGEB, DOĞAKA **Tahmini Maliyet:** 5.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Bankalar ve özel finans kurumlarının turizm işletmelerine uygun şartlarda kredi verebilmesi amacıyla girişimler yürütülecektir.
	5.4.	**Yerel altyapının başlıca sağlayıcısı olan belediyelerin kaynak, insan gücü, organizasyon yetenekleri ve planlama gibi alanlarda kapasitelerini geliştirmek ve altyapı çalışmalarını işbirliği modellerine dayalı olarak yürütmelerini sağlamak üzere politika önerileri geliştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** Hatay Valiliği **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İlgili Belediyeler **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Valiliğin teşvik ve yönlendirmesiyle belediyelerin ortak bir platform oluşturmaları sağlanacak ve düzenli olarak turizm stratejisini destekleyecek çalışmalara katkı vermeleri temin edilecektir.

ARZ GELİŞTİRME EKSENLERİ

ARZ 4. BEŞERİ SERMAYE ve GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİ

Temel Amaç: Beşeri sermaye ve girişim gücü turizm endüstrisinin değer zincirine bütün aşamalarıyla uyum sağlayan ve rekabetçiliği destekleyen bir yapıya ve kaliteye ulaştırılacaktır.

Hedef 1. Eğitim ve öğretim kurumları turizm endüstrisinin hızla gelişmesine uygun sayıda insangücü yetiştireceklerdir.

1.1.	**Turizm Meslek Liseleri, Turizm Yüksek Okulu ve Turizm Meslek Yüksek Okulu kontenjanları ivedilikle en az yüzde 50 artırılacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: İl Milli Eğitim Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, TSEDM **Tahmini Maliyet:** 600.000 TL **Kaynak:** MKÜ, İl Milli Eğitim Müdürlüğü **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Turizm alanında ihtiyaç duyulan ara eleman ihtiyacının karşılanabilmesi için okul kontenjanları ivedilikle artırılacaktır.
1.2.	**Özel Uygulamalı Turizm ve Otelcilik Eğitim Merkezlerinin kurulması ve benzeri özel eğitim kurumlarının bölgede faaliyet göstermesi amacıyla çalışmalar yürütülecektir.**
	Sorumlu Kuruluş: MKÜ, İl Milli Eğitim Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, DOĞAKA, TSEDM **Tahmini Maliyet:** 500.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** İl Özel İdaresi ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü HİTSEP'in büyük turizm yatırımcılarına tanıtımı ile Hatay'da Özel Uygulamalı Turizm ve Otelcilik Eğitim Merkezlerinin kurulması için girişimler yürütecektir. Eğitim binası ve/veya arsa tahsisi gibi teşvik unsurları da dikkate alınacaktır.
1.3.	**Mustafa Kemal Üniversitesi bünyesinde başta gastronomi ve el sanatları tasarım bölümleri olmak üzere yöreye özgü bölümler açılacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** YÖK, ATSO, TSEDM, Özel Sektör **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** MKÜ **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Üniversite bölge bütünleşmesi ve Hatay turizminin başka unsurlarının geliştirilerek yaşatılması amacıyla gastronomi gibi bölümlerin Üniversitenin örgün ve yaygın eğitim programlarına kazandırılması için gerekli girişimler yapılacak ve Ticaret ve Sanayi Odası başta olmak üzere, ilgili aktörlerden bu çerçevede finansal ve lojistik destek sağlanacaktır.

Temel Amaç: Beşeri sermaye ve girişim gücü turizm endüstrisinin değer zincirine bütün aşamalarıyla uyum sağlayan ve rekabetçiliği destekleyen bir yapıya ve kaliteye ulaştırılacaktır.	**Hedef 2. Eğitim ve öğretim kurumları turizm endüstrisinin talep ettiği nitelik ve becerilere sahip insangücü yetiştireceklerdir.**	
	2.1.	**Turizm Meslek Liseleri, Turizm Yüksek Okulu ve Turizm Meslek Yüksek Okulu eğitim programları turizm endüstrisinin ve sektörel sivil toplum örgütlerinin aktif olarak katılacağı komisyonlar marifetiyle yeniden tasarlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Milli Eğitim Müdürlüğü, TSDEM, Özel Sektör **Tahmini Maliyet:** 5.000 TL **Kaynak:** MKÜ, İl Milli Eğitim Müdürlüğü **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Özel Sektör, Üniversite, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Katılımı ile TSEDM koordinasyonunda kurulacak komisyon marifetiyle, turizm eğitim programları endüstrinin ihtiyaçları doğrultusunda güncellenecektir.
	2.2.	**Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu ve Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu programlarında uygulamalı eğitim ve staj faaliyetlerinin ağırlığı artırılacak, süreçteki aksaklıklar tespit edilerek bir ihtiyaç analizi çalışması çerçevesinde hızla giderilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** TSDEM, Özel Sektör **Tahmini Maliyet:** 10.000 TL **Kaynak:** MKÜ **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** TSDEM, ildeki staj imkanlarına ilişkin envanteri hazırlayacak ve öğrencilerin aldıkları eğitimler ile ilgili staj programlarına yönlendirilebilmesi için çalışmaları yürütecektir.
	2.3.	**Turizm endüstrisinde çalışmakta olan mesleki bilgiye sahip kişilerin, Turizm Meslek Liseleri, Turizm Yüksek Okulu ve Turizm Meslek Yüksekokulu öğretim kadrolarındaki ağırlıkları artırılacak, yarı zamanlı öğretim kadrosu modeli geliştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Milli Eğitim Müdürlüğü, ATSO, Özel Sektör **Tahmini Maliyet:** 20.000 TL **Kaynak:** MKÜ, Milli Eğitim Müdürlüğü **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Turizm endüstrisinde çalışmakta olan mesleki bilgiye sahip kişilerin, Turizm Meslek Liseleri, Turizm Yüksek Okulu ve Turizm Meslek Yüksekokulu öğretim kadrolarındaki ağırlıkları artırılacak, yarı zamanlı öğretim kadrosu modeli geliştirilecektir.

Temel Amaç: Beşeri sermaye ve girişim gücü turizm endüstrisinin değer zincirine bütün aşamalarıyla uyum sağlayan ve rekabetçiliği destekleyen bir yapıya ve kaliteye ulaştırılacaktır.	**Hedef 3. Yaygın eğitim faaliyetlerinin kapsam ve niteliği turizm endüstrisinin aktif katılımcılığına dayanan yeni örgütsel modeller ve sertifikasyon programlarıyla geliştirilecektir.**	
	3.1.	**Üniversite bünyesinde turizm endüstrisi ve sivil toplum örgütlerinin aktif katılımcı olarak yer aldığı bir yönetim modeliyle faaliyet gösterecek Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezi, yıllık en az 250 adetlik sertifikasyon kapasitesine sahip olacak şekilde kurulacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** DOĞAKA, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** MKÜ **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Üniversite bünyesinde turizm endüstrisi ve sivil toplum örgütlerinin aktif katılımcı olarak yer aldığı bir yönetim modeliyle faaliyet gösterecek Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezi, yıllık en az 250 adetlik sertifikasyon kapasitesine sahip olacak, sertifika programları komisyon marifetiyle belirlenecektir.
	3.2.	**Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezinin ulusal veya uluslararası düzeyde tespit edilecek başarılı bir modelle eşleştirme protokolü temelinde ortak çalışmalar yapması sağlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: TSDEM **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 20.000 TL **Kaynak:** MKÜ **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Ankara Ünv., ODTÜ, Akdeniz Üniversitesi gibi turizm alanında başarılı Sürekli Eğitim Merkezleri ile bir işbirliği protokolü hazırlanarak bilgi ve tecrübe aktarımı sağlanacaktır.
	3.3.	**Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezinin eğitim ve sertifikasyon programları turizm endüstrisinin ve sivil toplum örgütlerinin dahil edildiği komisyonlarca tasarlanacak ve düzenli olarak gözden geçirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: TSDEM **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, STK'lar, Turizm Sektörü Temsilcileri **Tahmini Maliyet:** 5.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Eğitim ve sertifikasyon programlarının endüstriyel talebe uyumlu olarak gelişimi sağlanmalıdır.

Temel Amaç: Beşeri sermaye ve girişim gücü turizm endüstrisinin değer zincirine bütün aşamalarıyla uyum sağlayan ve rekabetçiliği destekleyen bir yapıya ve kaliteye ulaştırılacaktır.	3.4.	**Halk eğitim merkezlerinde turizm sektörü çalışanlarına yönelik dil kursları (Arapça ve İngilizce) açılması sağlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Milli Eğitim Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ **Tahmini Maliyet:** 6.000 TL **Kaynak:** İl Milli Eğitim Müdürlüğü **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Halk Eğitim Merkezi tarafından turizm sektöründe çalışan ve/veya çalışacak olanlara yönelik dil kursları hazırlanacaktır.
	Hedef 4. Bireysel girişimcilere yönelik eğitim, yaparak öğrenme ve sertifikasyon programları geliştirilecektir.	
	4.1.	**Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezi bünyesinde turizm sektöründeki girişimcilerin ihtiyaç duydukları tematik alanlarda (kafe işletmeciliği, lokantacılık, internet çözüm ve uygulamaları vb.) uygulamalı girişimci yetiştirme programı yıllık en az 100 sertifikasyon kapasitesine ulaşacak şekilde hayata geçirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: TSEDM **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, DOĞAKA, KOSGEB **Tahmini Maliyet:** 150.000 TL **Kaynak:** MKÜ **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezi bünyesinde, KOSGEB desteklerinden de yararlanılarak turizm sektöründeki girişimcilerin ihtiyaç duydukları tematik alanlarda (kafe işletmeciliği, lokantacılık, internet çözüm ve uygulamaları vb.) uygulamalı girişimci yetiştirme programı yıllık en az 100 sertifikasyon kapasitesine sahip bir şekilde hayata geçirilecektir.
	4.2.	**Ulusal ve uluslararası turizm sektöründeki başarılı girişimcilik örneklerinin tanıtıldığı bir iyi örnekler çalışması yapılarak yayımlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** DOĞAKA, KOSGEB, TSEDM **Tahmini Maliyet:** 40.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Ulusal ve uluslararası turizm sektöründeki başarılı girişimcilik örneklerinin tanıtıldığı bir iyi örnekler çalışması yayımlanacaktır.

Temel Amaç: Beşeri sermaye ve girişim gücü turizm endüstrisinin değer zincirine bütün aşamalarıyla uyum sağlayan ve rekabetçiliği destekleyen bir yapıya ve kaliteye ulaştırılacaktır.

Hedef 5. Bireysel girişimcilere turizm sektöründeki faaliyetleri boyunca ihtiyaç duyacakları danışmanlık, iş geliştirme ve finansman hizmetleri etkin bir biçimde sağlanacaktır.

5.1.	**Turizm girişimcilerine yönelik danışmanlık hizmetlerinin Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezi bünyesinde örgütlenmesi sağlanacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: TSEDM **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, DOĞAKA, KOSGEB **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** MKÜ **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** TSEDM turizm endüstrisinin gelişmesinde merkezi rol üstlenebilecek bir merkez haline getirilecektir. Danışmanlık hizmetlerinin sunumu endüstrinin gelişimi açısından hayati derecede önemli bir husustur.
5.2.	**KOSGEB'in Hatay turizm sektörüne yönelik danışmanlık ve iş geliştirme programları geliştirmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: KOSGEB **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, DOĞAKA **Tahmini Maliyet:** - **Kaynak:** - **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** KOSGEB'in turizm çalışmalarına destek vermesi stratejiye güç katacaktır.
5.3.	**Girişimcilerin uygun koşullarda finansman kaynaklarına erişimi turizm sektörünün önceliği içerisinde sürekli bir biçimde gözetilecektir.**
	Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** DOĞAKA, KOSGEB, TKDK **Tahmini Maliyet:** - **Kaynak:** - **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Bu bağlamda gerekli bilgilendirme, yönlendirme ve teşvik unsurlarının devreye sokulması gerekmektedir. Söz konusu faaliyet bu amaca yönelik olarak tasarlanmıştır.

ARZ GELİŞTİRME EKSENLERİ

ARZ 5. KOBİ'LERİN REKABET GÜCÜNÜ ARTIRMAK

Temel Amaç: Turizm KOBİ'lerinin küresel ve ulusal pazara erişim ve rekabet güçleri arturılacaktır.

Hedef 1. Turizm sektöründeki küçük ve orta büyüklükte işletmelerin rekabet gücü geliştirilecektir.

1.1.	**Turizm alanında dünyada başarılı olmuş işletmelerin tecrübeleri küçük ve orta büyüklükte işletmelere aktarılması için bilgilendirme yayınları hazırlatılacak ve bunlar mevcut turizm işletmeleri ile turizm alanındaki potansiyel girişimcilere aktarılacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: ATSO **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, İl Özel İdaresi, DOĞAKA, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** ATSO **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Turizm işletmelerinin küresel pazarı daha iyi tanımaları amacıyla sektörün küresel yapısını ortaya koyan ve başarılı örnekleri tanıtan bir çalışma yapılacaktır. Turizm sektörünün farklı bölümlerinde faaliyet gösteren ve başarı çizgisini yakalayan işletmelerinin kuruluş ve başarı hikayelerini anlatan kitapçıklar hazırlatılacaktır. Bu kitapçıklar bölgedeki turizm işletmecilerine ışık tutacaktır.
1.2.	**Turzim sektöründeki işletmelerin, bölgesel, ulusal ve küresel turizm işletmeleri ile ortaklıklar kurmaları için destek sağlanacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, DOĞAKA, KOSGEB, Akdeniz İşletmeler Ağı **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** KOBİ'lerin yerel, bölgesel, ulusal ve küresel iş ortaklıkları kurabilmesi, rekabet güçlerini artırabilmeleri için küresel değer zincirlerine eklenmeleri amacıyla tanıtım, konferans ve seminer çalışmaları yürütülecektir.
1.3.	**Özellikle tur operatörü işletmelerin sayı ve nitelik itibarıyla geliştirilmesi amacıyla sektörün sıkıntılarını ortaya koyan ve çözümler öneren bir analiz çalışması yapılacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** KOSGEB, DOĞAKA, Özel Sektör **Tahmini Maliyet:** 30.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Bilgi ve tecrübelerini paylaşmaları, sorunlarının çözümü için ortak öneriler geliştirmeleri amacıyla tur operatörlerinin ortak bir platform geliştirmeleri sağlanacaktır.

Temel Amaç: Turizm KOBİ'lerinin küresel ve ulusal pazara erişim ve rekabet güçleri artırılacaktır.	**1.4.**	**İlde faaliyet gösteren tur operatörlerinin yurt içi ve dışındaki operatörlerle yeni ortaklıklar oluşturmaları amacıyla farkındalık, yönlendirme ve destekleme çalışmaları yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, KOSGEB, DOĞAKA **Tahmini Maliyet:** 150.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Tur operatörlerine Ortadoğu'nun turizm potansiyeline ilişkin bilgi ve yatırım alanları hakkında danışmanlık hizmetleri verilecektir. Yurt içi ve dışındaki belli başlı operatörler Hatay'a davet edilecek, hem Hatay turu ile ildeki potansiyeli yerinde görmeleri sağlanacak hem de Hatay tur operatörleri ile sektör çalıştayı düzenlenerek yeni ortaklıklar tesis edilecektir.
	1.5.	**Kurulması öngörülen Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezinin turizm KOBİ'lerine yönelik olarak düzenli bir biçimde ulusal ve uluslararası düzeyde konuşmacılar getirmesi, seminer ve konferanslar düzenlemesi, ve danışmanlar havuzu oluşturması sağlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, DOĞAKA, KOSGEB, TSEDM **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Bölgenin turizm alanında ulusal ve küresel bir değer haline gelebilmesi ancak bölge turizm KOBİ'lerinin ulusal ve küresel KOBİ'lerle, gelişmelerle, stratejilerle ilgili farkındalık seviyelerinin artılması ile mümkünüdür. Bu doğrultuda gerekli danışmanlık hizmetlerinin temini sağlanacaktır.
	Hedef 2. Turizm KOBİ'lerinin işbirliğine dayalı yeni örgütsel formlarla biraraya gelerek ağyapı formasyonları geliştirmeleri sağlanacaktır.	
	2.1.	**Oteller, tur operatörleri, lokantalar ve kafe işletmecileri gibi sektör paydaşlarının kamu kurum ve kuruluşları ile düzenli olarak biraraya gelmesini sağlayacak bir platform kurulacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, DOĞAKA **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Bu tür platformlar sürekli hale getirilebildikleri takdirde kamu ve özel sektör kuruluşlarının düzenli bir biçimde eşgüdümünü sağlayabilecektir.

Temel Amaç: Turizm KOBİ'lerinin küresel ve ulusal pazara erişim ve rekabet güçleri artırılacaktır.	2.2.	**Kurulması öngörülen Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezince yılda bir kez Turizm Endüstrisi ve Turizm Politikaları Konferansı düzenlenecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, İl Özel İdaresi, TSEDM **Tahmini Maliyet:** 300.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Bu tür organizasyonlar Hatay'ın turizm endüstrisinde başarılı bir çıkış yapabilmesi için gerekli entelektüel zemini ve ticari temeli destekleyecektir.
	Hedef 3. Turizm KOBİ'lerinin kümelenme stratejilerini daha iyi anlaması ve uygulaması sağlanacaktır.	
	3.1.	**Kümelenme kavramı ve KOBİ'lere uygulanma imkan ve fırsatlarını tanıtan raporlar ve çalışmalar hazırlanacak ve yayımlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: TSEDM **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, İl Özel İdaresi, DOĞAKA, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İlgili ticaret ve sanayi odaları. **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Kümelenme yaklaşımının turizm endüstrisine uygulanması görece olarak yeni bir konudur. Bu imkanın akıllıca değerlendirilmesi turizm endüstrisinin hızlı gelişimini destekleyici bir unsurdur.
	3.2.	**Özellikle tur acentelerinin fiziki olarak birbirine yakın cadde ve sokaklarda konumlanmaları teşvik edilecek ve bu vaziyet gözetilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İlgili Belediyeler **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 5.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Kümelenme etkisi doğurabilmek için turizm işletmelerinin mekansal yakınlığı önemli bir husustur.

Temel Amaç: Turizm KOBİ'lerinin küresel ve ulusal pazara erişim ve rekabet güçleri artırılacaktır.	**Hedef 4. KOBİ'lerin geniş bant altyapısına erişimleri ve teknolojik adaptasyon kapasiteleri işbirliğine dayalı modeller ve kamusal destekleme mekanizmalarıyla geliştirilecektir.**	
	4.1.	**Kurulması öngörülen Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezi bünyesinde KOBİ'lere yönelik web siteleri geliştirme programı yürütülecek ve teknik bilgi, tasarım ve danışmanlık ihtiyacı karşılanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, KOSGEB, TSEDM **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Özellikle turizm portalı bünyesinde işletmelerin modern bilgi iletişim teknolojilerinden azami derecede yararlanmaları öngörülmektedir.
	4.2.	**Turizm işletmelerinin faaliyet alanlarına bağlı olarak ortak çevrimiçi rezervasyon sistem ve uygulamaları geliştirmeleri teşvik edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: TSEDM **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ, İl Özel İdaresi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, KOSGEB **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** İnternet teknolojilerinin ileri düzey ticari uygulamalarının işletmeler arasında yaygınlaşması sağlanacaktır.

TALEP GELİŞTİRME EKSENLERİ

TALEP 1. BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNE UYUM KAPASİTELERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Temel Amaç: Turizm hizmet sunumunda ve küresel talebe erişimde geniş bant teknolojilerinden güç alan bir kalite düzeyine ulaşılacaktır.

Hedef 1. Turizm endüstrisinin özellikle genişbant teknolojilerinin etkin kullanımına dayanan, küresel talebe anında erişim sağlayan, güvenilir turizm ürün ve hizmet bilgileri sunan bir altyapı ve kapasiteye ulaşması sağlanacaktır.

1.1.	**Turizm sektörünün mal ve hizmet üreten ve bu hizmeti talep eden değişik turizm gruplarının etkin bir şekilde ilk basamak olarak kullanacakları bir İl Turizm Portalı oluşturulacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi **Tahmini Maliyet:** 300.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Turizm ile ilgili eğitimler, istihdam imkanları , ildeki turistik tesislerin ve işletmelerin tanıtımı, İldeki konaklama tesisleri hakkında bilgi ve online rezervasyon imkanı, Turizm alanında eleman arayan işletmeler hakkında bilgiler, Turizm çalışanları için bir kariyer ve iş arama motoru gibi işlevleri haiz bir portal kurulacaktır. İşletmelere Portala kayıt, Web sitesi kurulumu (hosting, tasarım, domain), Web danışmanlığı (adsense reklamları, bannerler, güvenlik, online ticaret ve ödeme sistemleri) hizmetleri sağlanacaktır.

Hedef 2. Turistik hizmet sürecinin bütün aşamalarında ziyaretçilerin turizm ürün ve hizmetleri hakkında güncel ve güvenilir bilgiye ulaşmaları sağlanacaktır.

2.1.	**Turistlerin Hatay'a yoğunlukla giriş yaptığı terminal ve noktalarda, turizm varlıkları, tur paketleri, önemli konaklama işletmeleri hakkında bilgi alabileceği, ulaşım haritası bastırabileceği, elektronik seyahat rehberi olarak adlandırılabilecek bir entegre hizmete erişim imkanı tanıyan turizm teknoloji üniteleri (TTÜ) kurulacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, Özel Sektör **Tahmini Maliyet:** 250.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Şehre giriş yapan yabancıların Hatay'daki turizm ve kültür varlıları hakkında bilgi alabileceği, bulunduğu noktadan o varlığa gidebilmek için bir yol haritası bastırabileceği, elektronik seyahat rehberi olarak adlandırılabilecek bir hizmete erişim sağlayacaktır. TTÜ'ler bir anlamda Turizm Ofislerine yardımcı ve tamamlayıcı hizmetler sunacaktır. Yine bu bilgisayarlarda sanal Hatay turu yapabilmesine imkan tanıyacak eklentiler yüklü olacaktır. Önemli bir ilave de, orada hemen (online-çevrimiçi) satın alabileceği, online iki-üç günlük paket turlar yine bu teknoloji masalarında bulunabilecektir.

Temel Amaç: Turizm hizmet sunumunda ve küresel talebe erişimde geniş bant teknolojilerinden güç alan bir kalite düzeyine ulaşılacaktır.	2.2.	**Başta Antakya Merkez olmak üzere; İskenderun ve Samandağ, Yayladağı ilçeleri ile Hatay Havaalanında Turizm Danışma Büroları kurulacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Turistlerin Hatay'daki turizm ve kültür varlıları, oteller ve ulaşım seçenekleri hakkında bilgi alabilecekleri, harita, broşür, cd, kitapçık gibi materyallere erişebilecekleri, yabancı dil bilen personelin de yer aldığı ofisler kurulacaktır.
	2.3.	**Ziyaretçilerin Hatay'daki tecrübelerini, şikayet, öneri ve dileklerini Hatay İl Turizm Portalı yoluyla yetkililere iletebilmeleri temin edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İlgili tüm kurum, kuruluş ve işletmeler **Tahmini Maliyet:** 10.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Ziyaretçilerin Hatay'daki tecrübelerini, şikayet, öneri ve dileklerini Hatay İl Turizm Portalı yoluyla yetkililere iletebilmeleri temin edecek bilgi işlem altyapısı kurulacaktır.
	Hedef 3. Turizm işletmelerinin web tasarım ve uygulamalarını geliştirmeleri amacıyla yeterli finansman ve know how kaynaklarına erişmeleri temin edilecektir.	
	3.1.	**Turizm işletmelerinin web tasarım ve uygulamaları hakkında en iyi örnekleri paylaşabilmeleri ve ortak çalışmalar düzenlemeleri teşvik ve himaye edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, TSDEM **Tahmini Maliyet:** 40.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Bu konuya yönelik olarak gerekli toplantılar, seminerler ve organizasyonlar gerçekleştirilecektir. Otellerin yurtiçi ve dışından önemli turizm acentalarının rezervasyon sitelerine kayıt yaptırmaları, farklı dillerde içerikli web siteleri hazırlayabilmeleri için gerekli eğitimler sağlanacaktır.

Temel Amaç: Turizm hizmet sunumunda ve küresel talebe erişimde geniş bant teknolojilerinden güç alan bir kalite düzeyine ulaşılacaktır.	3.2.	**Her türlü genişbant içeriği ve teknolojisinin geliştirilmesine yönelik danışmanlık, programlama ve teknik destek hizmetleri sağlayan bir birim Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezi bünyesinde hayata geçirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, TSDEM **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Söz konusu birim nitelikli birkaç danışmanın uzun süreli olarak hizmet sözleşmeleriyle istihdam edilmesiyle teşekkül ettirilebilir.

TALEP GELİŞTİRME EKSENLERİ

TALEP 2. FARKLI TÜKETİM GRUPLARINA YÖNELİK DESTİNASYONLARIN TASARLANMASI

Temel Amaç: Turizm ekosistemi hedef turistik grupların talep ve ihtiyaçlarıyla uyum içerisinde, turizm mal ve hizmet çeşitliliğini sağlayarak büyüyecektir.

Hedef 1. İç turizme yönelik yeni ziyaret noktaları belirlenecek ve mevcut tur paketleri bu çerçevede geliştirilecektir.

1.1.	**Yurtiçi turlara yeni turizm ürün ve hizmetlerinden oluşan güzergahların dahil edilmesi için gerekli farkındalık, yönlendirme ve teşvik çalışmaları gerçekleştirilecektir.**
	Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Özel Seyahat Acenteleri **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Bölgenin turizm potansiyelinin vatandaşlar tarafından farkedilmesinde rehberler ve acentalar önemli ve kritik bir rol oynamaktadır. Bu çerçevede, öncelikle yurt içi turist rehberlerine ve tur acentalarına yönelik bir haftalık tanıtım programı hazırlanacaktır. Rehberler ve acentalar, ekte yer alan Yurt içi turizm güzergahlarında gezdirilerek sadece Hatay'ın turizm varlıklarının tanıtımı değil aynı zamanda, turizm sektörü gözüyle mevcut varlıklara ilişkin eskiklikler ve önerilerde alınabilecektir. Yurt içi turizm güzergahları ve haritaları ekte sunulmaktadır.
1.2.	**İç turizmin teşvik edilmesi ve geliştirilmesine yönelik olarak yurt içi ilave destinasyonların yanında ayrıca Suriye/Lübnan/Ürdün gibi alternatif yurtdışı güzergahların da tur paketlerine dahil edilmesi amacıyla çalışmalar yapılacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Özel Seyahat Acenteleri **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Ekte sunulmaktadır.
1.3.	**Çevlik-Lübnan-Kıbrıs feribot seferleri düzenlenmesi için çalışmalar yapılacaktır.**
	Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Özel Seyahat Acenteleri **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Hatay ve civar bölgeden Ortadoğu ve Kıbrıs'a doğru turistik ziyaretlerdeki artış potansiyelini daha iyi değerlendirebilmek amacıyla Çevlik-Lübnan-Kıbrıs feribot seferleri düzenelencek ve seferler yukarıda belirtilen yurt içi ve dışı turlara eklenecektir.

Temel Amaç: Turizm ekosistemi hedef turistik grupların talep ve ihtiyaçlarıyla uyum içerisinde, turizm mal ve hizmet çeşitliliğini sağlayarak büyüyecektir.	1.4.	**Orta ve düşük gelir gruplarına yönelik indirimli turizm ürün ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve çok seviyeli fiyatlandırma ve pazarlama taktiklerinin kullanılması amacıyla tur operatörleri ve konaklama işletmeleriyle işbirliği içerisinde gerekli faaliyetler yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İlgili STK'lar, Özel Seyahat Acenteleri **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Turizmde sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde orta ve düşük gelirli vatandaşlara,Gazilere, emeklilere ve özürlü vatandaşlara yönelik indirimli turizm ürün ve hizmetlerinin verilmesi destekelenecek, bu tip uygulamalar teşvik edilecektir.
	1.5.	**İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü ve köylerdeki hanehalkları ile yakın işbirliği içerisinde Şenköy Beldesi, Güzel Yayla ve Hıdırbey Köyü civarlarında, uygun alanlarda organik tarım köy ve pazarları kurulacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 750.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Çiftçilere, organik tarım uygulamaları konusunda eğitimler ve fidan destekleri verilecek. Ürünlerini satabilecekleri organik ve otantik dokuya sahip Pazar yerleri geliştirilecektir.
	1.6.	**Belirlenen köy ve çiftlik evlerinin tarihi dokuya uygun olarak restore edilmesi ve ziyarete açılması sağlanacak, Tarihi Hıdırbey Köy Evi inşa edilecek ve turizme kazandırılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Hıdırbey Köyü Muhtarlığı **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Çınar ve kır kahvesinin olduğu meydanda geleneksel dokuda, taştan yapılmış, portakal bahçesi içerisinde bir köy evi yapılacak ve ziyaretçilere Hatay mutfağından yemekler sunulacaktır.

Temel Amaç: Turizm ekosistemi hedef turistik grupların talep ve ihtiyaçlarıyla uyum içerisinde, turizm mal ve hizmet çeşitliliğini sağlayarak büyüyecektir.	**Hedef 2. Başta Suriye olmak üzere Ortadoğudan bölgeye giriş yapan ziyaretçilerin Hatay'da daha uzun konaklamasına yönelik uygulamalar geliştirilecektir.**	
	2.1.	**Ortadoğu kaynaklı ziyaretçilerin turizm tercihlerini tanımlayan, irdeleyen ve turizm işletmelerinin bilgisine sunan bir analiz çalışması yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** TÜİK Hatay Bölge Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012 **Açıklama:** Hatay'ı ziyaret eden ve etmeyi planlayan turistlere yönelik, turizm tercihlerini, gelir ve harcama desenlerini analiz edebilmek amacıyla saha anketlerini içeren çalışmalar yürütülecektir.
	2.2.	**Özellikle dağ, yayla ve termal turizm alanlarının Ortadoğu turistlerine açılması için çalışmalar yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İlgili Belediyeler, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Turizm İşletmeleri **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Bölgenin eko-turizm ve sağlık turizmi varlıkları hazırlanacak Arapça ve İngilizce broşürlerle yabancı ziyaretçilerle paylaşılacaktır.
	2.3.	**Ortadoğu ve Körfez ülkeleri yüksek gelir grubuna yönelik geriatrik hizmetlerin sunulması amacıyla uygun fiyat ve kalitede hizmet paketlerinin oluşturulması temin edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İlgili Belediyeler, İl Sağlık Müdürlüğü, Turizm İşletmeleri **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Bu faaliyet ekseninde gerekli bilgilendirme ve yönlendirme toplantı ve seminerlerinin yürütülmesi öngörülmektedir.

Temel Amaç: Turizm ekosistemi hedef turistik grupların talep ve ihtiyaçlarıyla uyum içerisinde, turizm mal ve hizmet çeşitliliğini sağlayarak büyüyecektir.	**2.4.**	**Beyrut, Şam, Halep v.b. nüfus yoğunluğuna sahip büyük kentsel merkezlerden başlayarak özellikle haftasonu ziyaretlere yönelik program ve turların geliştirilmesi temin edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İlgili Belediyeler, Turizm İşletmeleri **Tahmini Maliyet:** 300.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Başta Suriye olmak üzere, Ortadoğu ülkelerinin önemli şehirlerinde ve bölgedeki televizyon kanallarında Hatay turizm varlıklarının tanıtımına yönelik reklamlar ve fragmanlar yayımlanacaktır.
	2.5.	**Farklı finansman yöntemleri kullanılarak devre mülk modelleri geliştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İlgili Belediyeler, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mimarlar Odası Hatay Şubesi, Özel Sektör Temsilcileri **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Özellikle Ortadoğu merkezli turistlerin Hatay'ı bir konaklama merkezi ve nihai destinasyon olarak tercih etmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Bu çerçevede, özel firmaların da katılımı ile, Yap-İşlet-Devret (YİD), Yap-İşlet (Yİ), Yap-Kirala-İşlet-Devret (YKİD), Kamu Özel Sektör Ortaklığı gibi alternatif finansman modellerinden uygun olanların seçimi ile, devremülk uygulamalarının yaygınlaştırılması önemli bir adım olacaktır. Böylelikle ziyaretçiler uzun süreli konaklamayı tercih edecek, işletmelerin faaliyete geçmesi ile birlikte ekonomik hareketlilik önemli ivme kazanacaktır.
	2.6.	**Ortadoğu ülkeleri ve bölge şehirlerinin katılımı ile Bölgesel Lezzet Festivali, Medeniyetler Buluşması, Sinema ve Müzik Festivalleri gibi uluslararası etkinlikler düzenlenecek ve geleneksel hale getirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve ilgili belediyeler **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Hatay Valiliği, Antakya Belediyesi, Antakya Ticaret ve Sanayi Odası, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 400.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi, Ticaret ve Sanayi Odası, İlgili Belediyeler ve STK'lar **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Hatay mutfağı başta Ortadoğu'ya yönelik olmak üzere, Turizm stratejisinin ana eksenlerinden birisidir. Mutfağın daha tanınır hale getirilebilmesi için, Lübnan, Suriye, Mısır ve Irak gibi ülkelerin ve Gaziantep, Adana, Mersin ve K.Maraş gibi komşu illerin katılımıyla Ortadoğu mutfak ve lezzet festivali düzenlenecektir. Festivalin ilk ayağının Hatay'da geliştirilmesi tanıtım açısından da önemli olacaktır.

Temel Amaç: Turizm ekosistemi hedef turistik grupların talep ve ihtiyaçlarıyla uyum içerisinde, turizm mal ve hizmet çeşitliliğini sağlayarak büyüyecektir.	2.7.	**Hatay turizm acentalarının Ortadoğu ülkelerinde şubeleşmesi amacıyla gerekli yönlendirme, koordinasyon ve teşvik faaliyetleri yürütülecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Turizm Acenteleri **Tahmini Maliyet:** - **Kaynak:** - **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Başta Suriye olmak üzere, Ortadoğu ülkelerinin önemli şehirlerinde Hatay turizmine yönelik seyahat acentaları açılacaktır.
	Hedef 3. Batı ülkelerinden inanç ve kültür turizmi için gelen turistlere yönelik özelleştirilmiş uygulamalar geliştirilecektir.	
	3.1.	**Hatay tur paketlerinin Kapadokya, Urfa, Adıyaman, Mardin ve İstanbul gibi yurtiçi ziyaret güzergah ve programlarına eklemlenmesi amacıyla gerekli yönlendirme, koordinasyon ve teşvik çalışmaları yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Özel Seyahat Acenteleri **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** İstanbul, Kapadokya ve Efes turları satan yurt içi ve dışı tur acentelerine yönelik 100 acentenin katılımıyla iki günlük bir Hatay tanıtım organizasyonu yapılacaktır. Bu organizasyonda Hatay ilinin sahip olduğu turizm varlıkları tanıtılacaktır.
	3.2.	**Nüfusu hızla yaşlanan Avrupa ülkelerine yönelik geriatrik hizmetlerin sunulması amacıyla uygun fiyat ve kalitede hizmet paketlerinin oluşturulması temin edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Özel İşletmeler, İl Sağlık Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 25.000 TL **Kaynak:** ATSO, İTSO **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Kurulması ve geliştirilmesi düşünülen sağlık turizm endüstrisinde yer alacak işletmelerin özellikle hizmet ihracatına yönlendirilmesi sağlanacaktır.

Temel Amaç: Turizm ekosistemi hedef turistik grupların talep ve ihtiyaçlarıyla uyum içerisinde, turizm mal ve hizmet çeşitliliğini sağlayarak büyüyecektir.	3.3.	**Hristiyanlığın önemli tarihi merkezlerinde (Saint Pierre Kilisesi vb.) Hristiyan dünyasının katılımıyla tamamen dini maksatlara yönelik olarak anma toplantıları ve ayinler düzenlenebilmesi amacıyla gerekli girişimler yürütülecek ve koordinasyon çalışmaları yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı **Tahmini Maliyet:** 250.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Hristiyanlığın önemli merkezlerinden birisi olan Hatay'ın bu dinin önemli günlerine ev sahipliği yapması için gerekli çalışmalar Dış İşleri Bakanlığı ile koordinasyon içerisinde yürütülecektir.
	3.4.	**Turistik trafiği yüksek öncelikli turizm varlıklarından başlayarak çeşitli dillerde elektronik kılavuzluk hizmetleri sağlayan ekipmanların temin edilmesi ve ziyaretçilere sunulması için gerekli çalışmalar hızla gerçekleştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Özel İdaresi, İlgili Belediyeler **Tahmini Maliyet:** 250.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Öncelikli turizm varlıklarından başlayarak çeşitli dillerde elektronik kılavuzluk hizmetleri sağlayan ekipmanlar temin edilecektir.
	3.5.	**AB Eğitim ve Gençlik Projeleri hazırlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, İlgili STK'lar, Ulusal Ajans **Tahmini Maliyet:** 300.000 TL **Kaynak:** MKÜ **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** MKÜ öğrenci toplulukları tarafından, ilde yer alan gençlik STK'ları ile işbirliği halinde, AB gençlik projeleri gerçekleştirilecektir.

Temel Amaç: Turizm ekosistemi hedef turistik grupların talep ve ihtiyaçlarıyla uyum içerisinde, turizm mal ve hizmet çeşitliliğini sağlayarak büyüyecektir.	**3.6.**	**Uluslararası gençlik kampları düzenlenecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** MKÜ., İlgili STK'lar, Ulusal Ajans **Tahmini Maliyet:** 400.000 TL **Kaynak:** Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğünün koordinasyonunda gençlik STK'ları ve M.K.Üniversitesi ile işbirliği halinde uluslar arası bir gençlik kampı düzenlenecektir. MKÜ öğrenci toplulukları tarafından, ilde yer alan gençlik STK'ları ile işbirliği halinde, bu organizasyonlar planlanacak ve yürütülecektir.
	Hedef 4. Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik Hatay'ı cazip bir tatil alternatifi olarak ön plana çıkaran özelleştirilmiş uygulamalar geliştirilecektir.	
	4.1.	**Türk vatandaşlarının Hatay'ı yoğunlukla ziyaret ettikleri dönemlerde söz konusu vatandaşlarımıza yönelik festival, konser, dayanışma ve buluşma geceleri gibi etkinliklerin düzenlenmesi ve geleneksel hale getirilmesi temin edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, Hatay Valiliği, İlgili Belediyeler, ATSO **Tahmini Maliyet:** 400.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Yurt dışında yaşamakta olan Hataylıların yurt ziyaretleri sırasında gerçekleştirdikleri harcamalar turizm endüstrisi açısından hedeflenmesi gereken bir kaynaktır. Bu itibarla gerek vatandaşlarımızın uygun hizmetlerden yararlanmaları gerekse endüstrinin desteklenmesi doğrultusunda söz konusu hedef gruba yönelik hizmet endüstrileri geliştirilmelidir.

Temel Amaç: Turizm ekosistemi hedef turistik grupların talep ve ihtiyaçlarıyla uyum içerisinde, turizm mal ve hizmet çeşitliliğini sağlayarak büyüyecektir.	4.2.	**Yurtdışından Hatay'ı ziyaret edecek Türk vatandaşlarının yararlanabileceği indirimli turistik mal ve hizmetlerin sunulması amacıyla özel sektörle işbirliği içerisinde çalışmalar yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, Hatay Valiliği, İlgili Belediyeler, ATSO **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Yurt dışında yaşayan Hataylı vatandaşların bir Hatay turizm elçisi olduğu gerçeğinden hareketle, bu vatandaşlarımıza Hatay'ın turizm değerlerini tanıtan broşürler ve tanıtım kitapçıkları verilecek ayrıca, turistik ürünlerin indirimli bir şekilde sunulması sağlanacaktır.
	Hedef 5. Tüm turist gruplarına yönelik yenilikçi pazarlama ve tanıtım uygulamaları geliştirilecektir.	
	5.1.	**Batıayaz Kapısuyu, Vakıflı, Hıdır Bey, Erikli Kuyu Köylerini içine alan güzergah Defne Yolu ismiyle anılacak ve güzergah boyunca turizm aktiviteleri düzenlenecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: Antakya Orman İşletme Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Orman İşletme Müdürlüğü, Hatay Valiliği, Belediyeler, STK, Köy Muhtarlıkları **Tahmini Maliyet:** 250.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2014 **Açıklama:** Turizm hareketliliğine uygun bir hafta Defne Haftası olarak belirlenecek, bu çerçevede, Defne Festivali yapılacak, Defne Yolu boyunca orienteering ve bisiklet yarışları bu hafta boyunca düzenlenecektir.
	5.2.	**Yurt içi İnanç turizmine yönelik olarak bölgeyi öne çıkaracak destinasyonlar geliştirilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Özel Tur Acentaları **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012 **Açıklama:** Başta Bayezit-i Bestami Türbesi, Sarıseki Beldesinde bulunan Yunus Sütunu ve Habib-i Neccar camii olmak üzere bölgedeki İslam eserleri ile başlayan, ve komşu illerdeki Eshab-ı Kehf, Balıklıgöl gibi diğer varlıkları da içeren 2 gece 3 günlük bir tur destinasyonu belirlenecektir. Bu destinasyonun değerlendirmesi için acentalar davet edilerek ilk tur acenta temsilcilerine yapılacaktır.

Temel Amaç: Turizm ekosistemi hedef turistik grupların talep ve ihtiyaçlarıyla uyum içerisinde, turizm mal ve hizmet çeşitliliğini sağlayarak büyüyecektir.	5.3.	**Medeniyetler Korosu Kültür ve Sanat Evi tamamlanarak hizmete açılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Marka Kent Derneği **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012 **Açıklama:** Medeniyetler Korosu'nun çalışmalarını yürütebileceği, ziyaretçilerin canlı performanslarını ve eski konserlerini de izleyebilecekleri, yeni Koro üyelerinin de yetiştirileceği Kültür ve Sanat Evi faaliyete geçirilecektir.
	5.4.	**Alternatif turizm güzergahları belirlenecek, ve Hatay Alternatif Turizm Haritası hazırlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İlgili Belediyeler, MKÜ, İlgili STK'lar **Tahmini Maliyet:** 500.000 TL **Kaynak:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Özel İdaresi **Süre:** 2013 **Açıklama:** Trekking, Botanik, Orienteering, Paintball, Jeep Safari, Motokros, Binicilik, Avcılık, Kampçılık, Karavan, Tırmanma,Yamaç Paraşütü için uygun güzergahlar belirlenecek, bütün bu güergahların yer aldığı tanıtım broşürleri hazırlanacaktır. Ayrıca her turizm türü için, o turizm alanında ünlü isimlerle 5'er dakikalık filmler çekilerek Hatay Alternatif Turizm CD'si hazırlanacaktır.

TALEP GELİŞTİRME EKSENLERİ

TALEP 3. TANITIM, PAZARLAMA ve İMAJ STRATEJİLERİ

Temel Amaç: Toplumsal kesimler stratejik süreçlere dahil edilecek ve turizm endüstrisinin müşteri tabanı ve güvenilirliği istikrarlı biçimde artırılacaktır.	**Hedef 1. Hatay ilinde turizmin önemine ilişkin farkındalık geliştirilecektir.**	
	1.1.	**HİTSEP Uluslararası bir Konferans eşliğinde tanıtılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Hatay Valiliği **Tahmini Maliyet:** 500.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012 **Açıklama:** Hazırlanan Hatay ili Turizm Stratejisi ve Eylem Planının hayata geçirilmesi yönündeki ilk tedbir tanıtım stratejisinin en önemli ayağını oluşturacaktır. Eylem Planı uluslararası bir konferansla tanıtılacaktır.
	1.2.	**Süreli yayınlarda ve medya organlarında başta Hatay Valisi olmak üzere, ildeki turizm aktörleri tarafından Hatay turizmine ve Turizm Stratejisi ve Eylem Planına ilişkin mülakatlar verilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: Hatay Valiliği **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, DOĞAKA **Tahmini Maliyet:** - **Kaynak:** - **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Yerel ve ulusal yayın organlarının yeterli derecede bilgilendirilmesi ve turizm sektörüne yönelik olarak hazırlanan vizyon ve stratejinin daha geniş toplumsal kesimlerle paylaşılması hedeflenmektedir.
	1.3.	**Turizm endüstrisinin potansiyel getirisine ilişkin broşür ve tanıtım materyalleri hazırlanarak yerel idarelere, halka ve esnafa dağıtılacak; medya imkanları sonuna kadar kullanılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Hatay Valiliği, DOĞAKA, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 150.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Tanıtım amacıyla hazırlanacak broşürlerin İngilizce, Fransızca, Arapça ve Türkçe olarak düzenlenmesi öngörülmektedir.

Temel Amaç: Toplumsal kesimler stratejik süreçlere dahil edilecek ve turizm endüstrisinin müşteri tabanı ve güvenilirliği istikrarlı biçimde artırılacaktır.	1.4.	**Organizasyon çerçevesinde, Hataylı ünlü kişilerden seçilen Tanıtım elçileri (Hatay gönüllüleri) belirlenecek ve kendilerine tanıtım elçisi sertifikaları verilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Hatay Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Hatay turizm endüstrisini desteklemek amacıyla Hatay şehrinin yerel ve uluslararası basın yayın organlarında tanıtılması en önemli adımlardan birisidir. Bu doğrultuda Hataylı ünlü isimlerin stratejik çalışmalara entegre edilmesi öngörülmektedir.
	1.5.	**"Medeniyetler Şehri Hatay" isimli uluslararası sempozyum düzenlenecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Hatay Valiliği, MKÜ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 150.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012 **Açıklama:** Hatay ili kurulduğu günden bu yana Mısır, Hitit, Asur, Babil, Pers, Makedon, Roma, Osmanlı, Türkiye Cumhuriyeti gibi birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Konunun ulusal ve uluslararası uzmanların katılımlarıyla ele alınacağı ve Hatay Medeniyetleri Tarihi raporunun ortaya çıkarılacağı ve kuruluş tarihinin belirleneceği bir sempozyum yapılacaktır.
	1.6.	**Hatay'ın "Medeniyetler Şehri Hatay" sempozyumuyla birlikte ortaya çıkacak yaşı bir festivalle kutlanarak farkındalık yaratılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Hatay Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İlgili STK'lar, Özel Sektör Temsilcileri **Tahmini Maliyet:** 400.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012 **Açıklama:** Kamu Sektörü, Özel Sektör ve STK'ların katılımıyla Hatay ilinin kuruluş yılı etkinlikleri fotoğraf sergisi, konser, kortej yürüyüşü, temsili olimpiyat oyunlarıyla ve benzeri etkinliklerle kutlanacaktır.

Temel Amaç: Toplumsal kesimler stratejik süreçlere dahil edilecek ve turizm endüstrisinin müşteri tabanı ve güvenilirliği istikrarlı biçimde artırılacaktır.	**Hedef 2. Kredibiliteyi ve müşteri tabanı ve sadakatini artırmak amacıyla kamu özel işbirliğine dayalı modellerle teknolojik, sanatsal ve medyatik araçları etkin bir biçimde kullanan pazarlama ve tanıtım faaliyetleri geliştirilecektir.**	
	2.1.	**Turizm varlıklarına ilişkin belgeseller, tanıtım filmleri, medyatik gezi rehberleri ve reklam filmlerinin TRT işbirliğiyle hazırlanması sağlanacak ve bu programların düzenli bir biçimde özel kanallar, yabancı televizyonlar ve TRT Arapça kanalında yayınlanması temin edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** TRT, Özel Yayın Kuruluşları, Film Yapım Şirketleri **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Hatay ilinin sahip olduğu kültür ve inanç varlıklarının, termal kaynakların, eko turizm değerlerinin anlatıldığı 15'er dakikalık profesyonel belgeseller hazırlanacaktır.
	2.2.	**Türk film endüstrisinin Hatay yöresine ait tarihi ve kültürel değerleri, olayları ve gelişmeleri konu alan dizi ve sinema filmleri üretmesi amacıyla çalışmalar yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** TRT, Özel Yayın Kuruluşları, Film Yapım Şirketleri **Tahmini Maliyet:** 100.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Dizi ve film şirketleri için özel tanıtım toplantıları düzenlenecektir.
	2.3.	**Tur operatörleri, oteller, restoran işletmecileri, dernek ve vakıflar gibi sektörün değer zincirini meydana getiren kurum ve kuruluşların ortak pazarlama stratejileri ve taktikleri geliştirmeleri amacıyla düzenli olarak biraraya gelmeleri ve ortak çalışmalar yapmaları himaye ve teşvik edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Hatay Valiliği, ATSO, İlgili STK'lar **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Sektörün değer zincirini meydana getiren kurum ve kuruluşların ortak pazarlama stratejileri ve taktikleri geliştirmeleri amacıyla düzenli olarak biraraya gelmeleri ve ortak çalışmalar yapmaları sağlanacaktır.

Temel Amaç: Toplumsal kesimler stratejik süreçlere dahil edilecek ve turizm endüstrisinin müşteri tabanı ve güvenilirliği istikrarlı biçimde artırılacaktır.	2.4.	**Hatay'ın turizm değerlerinin aktif pazarlama stratejilerinin örgütlenmesinde, reklamlarının hazırlanmasında ve hedef gruplara yönelik olarak devreye sokulmasında özellikle Türk Havayolları ve Anadolu Jet'in kapasite, ticari kanalları ve kurumsal ağyapısından etkin bir biçimde yararlanılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** THY, Özel Havayolu Şirketleri **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** THY ve Anadolu Jet uçuş dergilerinde Hatayın mutfağını ve turizm varlıklarını tanıtan yazıların hazırlanması için girişimler başlatılacaktır. Hazırlanmış olan Hatay filmlerinin THY'nin Ortadoğu uçuşlarında ve Anadolu Jet'in iç hat uçuşlarında gösterilebilmesi için girişimler yürütülecektir. THY ve Anadolu Jet in yeni dönem tanıtım filmlerinin Hatay'da çekilebilmesi için girişimler yürütülecektir.
	2.5.	**Yurtiçinde İstanbul, Ankara ve İzmir'de düzenlenen Hatay Günleri organizasyonu Avrupa ve Ortadoğu ülkelerinde de yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör Temsilcileri **Tahmini Maliyet:** 450.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2013-2015 **Açıklama:** Avrupa'da Türklerin yoğun olduğu bölgelerde ve Ortadoğu ülkelerinin başkentlerinde Sivil Toplum Kuruluşları ve özel sektör temsilcileriyle işbirliği içinde Hatay günleri etkinliği düzenlenecektir.

Temel Amaç: Toplumsal kesimler stratejik süreçlere dahil edilecek ve turizm endüstrisinin müşteri tabanı ve güvenilirliği istikrarlı biçimde artırılacaktır.	**Hedef 3. Turizm endüstrisinin bütün segmentlerinde e-pazarlama, e-ticaret gibi genişbant teknolojisi platform ve uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.**	
	3.1.	**Bu strateji ile kurulması öngörülen Turizm Sürekli Eğitim ve Danışmanlık Merkezince turizm işletmelerinin e-pazarlama, e-ticaret ve benzeri teknoloji platform ve uygulamaları konusunda eğitilmeleri, ortak geliştirme ve tasarım çalışmaları yapılması sağlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: MKÜ **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** DOĞAKA, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, TSEDM **Tahmini Maliyet:** 200.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Turizm işletmelerinin ortak çalışma platformları geliştirmelerinde bilgi iletişim teknolojisi altyapısına yönelik faaliyetler önemli bir zemin sağlamaktadır.
	3.2.	**Tur operatörleri ve başlıca konaklama tesislerinin bilgi iletişim teknolojisi altyapı ve uygulamaları hızla gözden geçirilecek ve kendi aralarında ortak çalışmalar yapmaları teşvik ve himaye edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: TSEDM **Koordinatör Kuruluş:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Başlıca konaklama tesisleri ve tur operatörlerinin öncelikli öneme sahip oldukları görülmektedir. Bu firmaların ivedilikle gerekli BİT donanımına kavuşturulmaları gerekmektedir.
	Hedef 4. Reklam ve tanıtım stratejilerinin uygulanmasında işbirliğine dayalı ortak finansman modelleri geliştirilerek devreye sokulacaktır.	
	4.1.	**Turizm varlıklarının tanıtımında merkezi bütçe kaynaklarından azami ölçüde yararlanılması amacıyla gerekli tespit, koordinasyon ve yönlendirme çalışmaları yapılacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Hatay Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** Hatay Valiliği **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** Kalkınma Bakanlığı, DOĞAKA **Tahmini Maliyet:** 20.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Özellikle büyük ölçekli projeler için Kamu Yatırım Programı kaynaklarının ve/veya Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinin kullanımı için girişimler yürütülecektir.

Temel Amaç: Toplumsal kesimler stratejik süreçlere dahil edilecek ve turizm endüstrisinin müşteri tabanı ve güvenilirliği istikrarlı biçimde artırılacaktır.	4.2.	**Turizm işletmeleri, kamu kurumları ve sektör kuruluşlarının ortak tanıtım ve reklam faaliyetlerinin örgütlenmesi ve finansmanı için sektör temsilcilerince idare edilecek ve Hatay Valiliğince denetlenecek Hatay Tanıtma Fonunu oluşturmaları temin edilecektir.**
		Sorumlu Kuruluş: İl Özel İdaresi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü **Koordinatör Kuruluş:** Hatay Valiliği **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** ATSO **Tahmini Maliyet:** 500.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2015 **Açıklama:** Söz konusu tanıtma fonuna İl Özel İdaresince gerekli çekirdek sermayenin konulması için çalışmalar yapılacaktır.
	4.3.	**Turizm işletmelerinin yıllık gayri safi turizm gelirlerinin en az yüzde 0,5'ini Hatay Tanıtma Fonuna aktarmaları sağlanacaktır.**
		Sorumlu Kuruluş: Hatay Valiliği **Koordinatör Kuruluş:** Hatay Valiliği **İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar:** ATSO, İlgili STK'lar, Turizm Sektörü Temsilcileri **Tahmini Maliyet:** 50.000 TL **Kaynak:** İl Özel İdaresi **Süre:** 2012-2013 **Açıklama:** Turizm işletmelerinin turizm endüstrisinin kurulması ve geliştirilmesi konusunda kamu sektörünün öncü rolüne destek sağlaması bir zorunluluktur.

EK 1 TEMATİK MÜZE ÖRNEKLERİ

Tematik Müze Örnekleri	
1	Büyük İskender Müzesi
2	Cemil Meriç Müzesi
3	Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Müzesi
4	Sabun Müzesi
5	Mutfak Müzesi
6	İlk Kurşun Müzesi (Dörtyol)
7	İlk Olimpiyat Müzesi (Hipodrom)
8	Eski Antakya Evi ve Müzesi
9	İskenderun DemirÇelik Müzesi
10	El Sanatları Müzesi
11	Sualtı Deniz Müzesi
12	Hatay Devleti Müzesi
13	Erzin Ağaç Müzesi
14	İskenderun Güvercin Müzesi
15	Cam Evi

DESTİNASYONLAR

Hatay Tur Güzergâhı		
I. GÜN	II. GÜN	III. GÜN
St. Pierre Kilisesi	St. Simon Manastırı	Koz Kalesi
Habib-i Neccar Camii	Titus Tüneli, Beşikli Mağara ve Hızır Makamı	Ulu Cami
Hatay Arkeoloji Müzesi	Vakıflı Köyü, Hıdırbey Köyü ve Musa Ağacı	Uzun Çarşı - Hatay ürünleri alışverişi
Eski Antakya evleri	Batıayaz	Barlaam Manastırı
Ortodoks, Protestan ve Katolik kiliseleri	Harbiye	Türkiye'nin en güney noktası olan Yayladağı Topraktutan Köyü
Musevi Havrası		Şenköy

IV.GÜN	V. GÜN	VI.GÜN
Bakras Kalesi	Gölbaşı ve dağ ceylanları	İskenderun
Aççana Höyüğü	Beyazit Bestami Makamı	Payas Kalesi
Hamamat Kaplıcaları	Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayı	Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi
	Güzelyayla	Issos Antik Kenti
	Arsuz	Erzin Kaplıcaları

Yurt İçi Tur Güzergâhı		
I. GÜN - Hatay	**II. GÜN - Hatay**	**III. GÜN - Osmaniye & Kahramanmaraş**
St. Pierre Kilisesi	Hıdırbey Köyü ve Musa Ağacı	Karatepe Açıkhava Müzesi
Habib-i Neccar Camii	Vakıflı Köyü	Kastabala Ören Yeri
Hatay Arkeoloji Müzesi	Titus Tüneli ve Beşikli Mağara	Ehsab-ı Kehf
Harbiye	Hızır Makamı	Kahramanmaraş merkez
Ortodoks, Protestan ve Katolik kiliseleri	Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi	
Musevi Havrası	Payas Kalesi	
Uzun Çarşı - Hatay ürünleri alışverişi	Issos Antik Kenti	

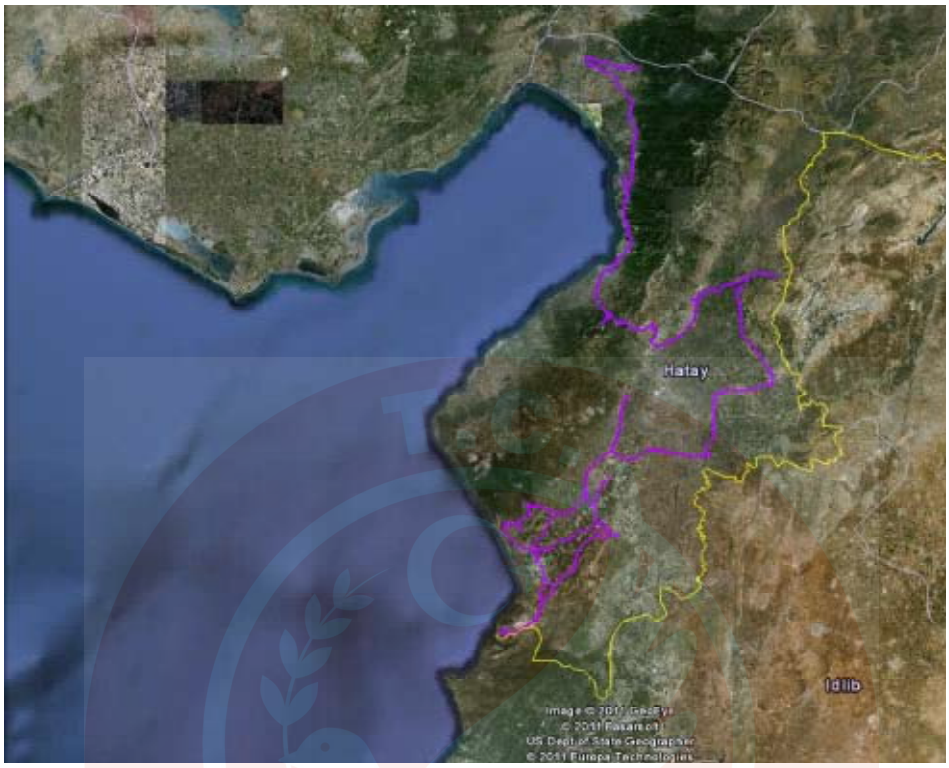
IV. GÜN - Gaziantep	**V. GÜN - Gaziantep & Şanlıurfa**	**VI. GÜN - Şanlıurfa**
Gaziantep merkez	Zeugma	Göbeklitepe
Dülük Antik Kenti	Birecik & Halfeti	Harran
Yavuzeli	Şanlıurfa merkez	Bozova
Rumkale		Şanlıurfa merkez

Yurt Dışı Tur Güzergâhı		
I. GÜN - Hatay	**II. GÜN - Hatay**	**III. GÜN - Suriye, Halep**
St. Pierre Kilisesi	Hıdırbey Köyü ve Musa Ağacı	Zekeriya Camii, Babül Farac Meydanı
Arkeoloji Müzesi	Vakıflı Köyü	Halep Kalesi
Cami, havra ve kiliseler	Samandağ	Halep Müzesi
Harbiye	Hamamat Kaplıcaları	El-Jidaeydiyyeh, Aziziye ve Tilal çarşıları

IV. GÜN - Suriye, Hama, Humus, Palmira	**V. GÜN - Şam**	**VII. GÜN - Şam**
Hama tarihi su değirmenleri	Şam Kalesi	Hamidiye Çarşısı
Humus Halit Ibn El-Velidin Camii	Azem Sarayı	Eski Şam - Amara
Zafer Kemeri	Emevi Camii	Haret el-Yahud
Baal Samin Tapınağı	Süleymaniye Külliyesi	Selahaddin Eyyübi türbesi

TUR GÜZERGAHLARI

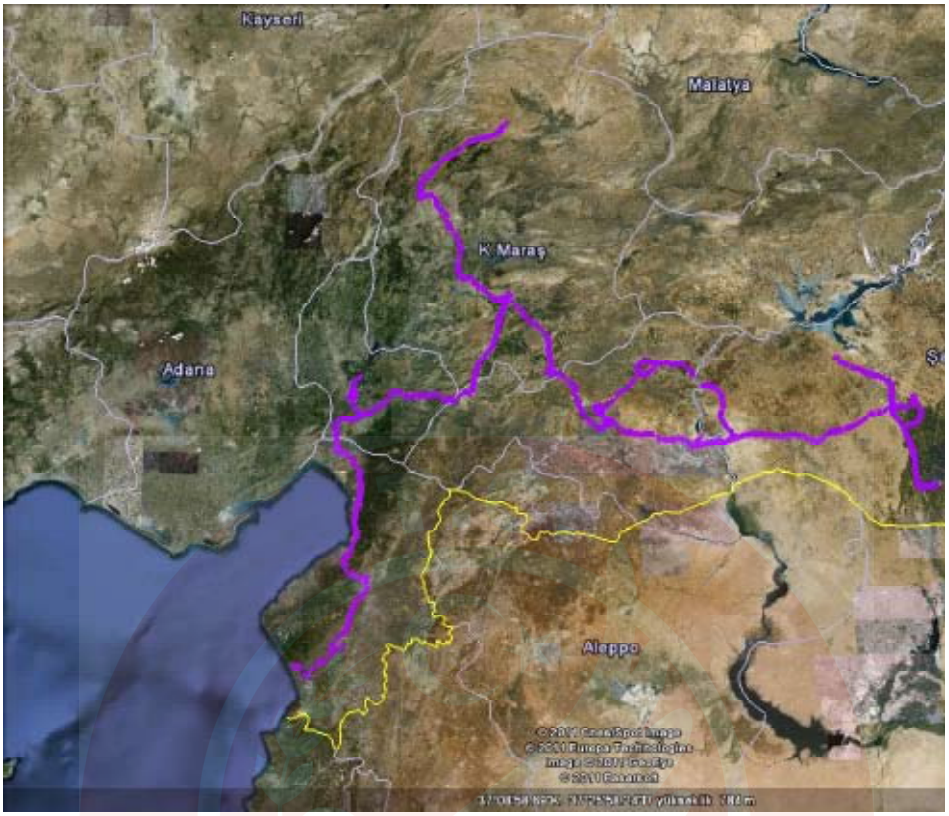
HATAY TUR GÜZERGAHI

YURT DIŞI TUR GÜZERGAHI

YURT İÇİ TUR GÜZERGAHI

KATILIM SAĞLANABİLECEK TURİZM FUARLARI

No	Yurtiçi Turizm Fuarları
1	EMITT
2	Travel Turkey İzmir
3	YÖREX
4	Hatay Günleri Organizasyonu
5	İzmir Enternasyonal Fuarı

	Yurtdışı Turizm Fuarları
A.	Avrupa
1	ITB Berlin
2	Fitur Madrid
3	WTM London
4	BIT Milan
5	MITT Moscow
6	Utreht Turizm Fuarı

B.	Ortadoğu
1	Arabian Travel Market (Dubai)
2	GIBTM Abu Dhabi
3	AWTTE (Arab World Travel and Tourism Exibition) Lübnan

C.	Uzakdoğu
1	Japonya JATA Turizm Fuarı
2	Kore KOTFA Turizm Fuarı

ANTAKYA
ŞEHİR HARİTASI
City Map
HATAY HAVAALANI
HATAY AIRPORT
(İskenderun Road 25 Km)
ŞEHİT MEZARLIĞI
ATATÜRK STADYUMU
TOURISM INFORMATION
PARK
ANADOLU TİCARET LİSESİ
ANADOLU LİSESİ
ANTAKYA LİSESİ
KÜLTÜR TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ
ADLİYE
CUMHURİYET MEYDANI
ARKEOLOJİ MÜZESİ
ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ
İLKÖĞRETİM OKULU
OTOGAR
ASİ NEHRİ
Şht. Mehmet Duran Cd
Şht.Er Bekir Albaş Cd
Ayşe Fitnat Hanım Cd
Fevzi Paşa Cd
Gençlik Cd
19 Mayıs Cd
Yzb. Asım Cd
Atatürk Cd
119. Cd
Cumhuriyet Cd
Tabakhane Sk
Nehir Cd
Hürriyet Cd
Şht. Osman Durmaz Cd
Hacılar Sk
Cemali Cd
Namık Kemal Atahan Cd
Rüstem Tümer Paşa Cd
Mahmut Yanaray Cd
Fahri Korutürk Cd
Yavuz Sultan Selim Cd
Türkmenbaşı Cd
Kanatlı Cd
İzzet Güçlü Cd
İstiklal Cd
Otogar Cd
Abdurrahman Melek Cd
1. Sanayi Cd
2. Sanayi Cd
4. Sanayi Cd
5. Sanayi Cd
9. Sanayi C
10. Sanayi C
Süreyya Haletoğlu Cd
Güngör Cd
Bahar Cd
Kurtuluş Cd
Çetin Emeç Cd
M. Kemal Şeyhoğlu Cd
İzmir Cd
Şht.Py.Üst.M.Ali Demirbiken Cd
Süleymanşah Cd
Makbule Ökçen Cd
Adnan Menderes Cd
Şht Murat Nuraydın Cd
Sakarya Cd
16. Cd
Kemal Paşa Cd
Kırk Asırlık Türk Yurdu Cd
Meydan Cd
Meydan Sk
Uzun Çarşı Cd
Kavaklıdar Sk
İnne İşlik Cd
Şökmen Cd
Kuveyri Cd
Fatih Cd
Karaoğlanoğlu Cd
Mimar Sinan Sk
Semih Aztra
Hakkı Dede Beyoğlu Sk
Kuruteci Abbuş Sk
Tabakhane Sk
2. Tabakhane Sk
Yurtman Sk
Rüzgar Sk
Melem Sk
Nano Sk
Dumlupınar Sk
Ontaşonia Sk
Kantarma Sk
Bostan Sk.
Gül Sk
Karanfil Sk
Sel Sk
Işık Sk
Ayten Sk
Murat Sk
Çamlı Sk
Çınar Sk
Çaşır Sk
Hasan Sk
Dere Sk
Kesen Sk
Park Sk
Çeşmeli Sk
Otmak Sk
Bahçeli Sk
Temel Sk
Şem Sk
Çınarlı Sk
Umit Sk
Alan Sk
Rüzgar Sk
Funda Sk
Sümbek Sk
Ay Sk
Halk Sk
Badıyolu Sk
Uluş Sk
Doğu Sk
Çamlı Sk
Seyh Ali Sk
Nuri Sk
Turan Sk
Gökçen Sk
Erzurum Sk
Kuşlu Sk
Yavuz Sk
Hürriyet Cd
Cumhuriyet Meydanı
Kırk Asırlık Türk Yurdu Cd
Kemal Paşa Cd
Meydan Sk
Meydan Cd
Uzun Çarşı Cd
Kavaklıdar Sk
İnne İşlik Cd
Şökmen Cd
Kuveyri Cd
Otogar Cd
Abdurrahman Melek Cd
İstiklal Cd
İzzet Güçlü Cd
Kanatlı Cd
Atatürk Cd
Fatih Cd
Karaoğlanoğlu Cd
Mimar Sinan Sk
Semih Aztra
Hakkı Dede Beyoğlu Sk
Kuruteci Abbuş Sk
Tabakhane Sk
2. Tabakhane Sk
Yurtman Sk
Rüzgar Sk
Melem Sk
Nano Sk
Dumlupınar Sk
Ontaşonia Sk
Kantarma Sk
Bostan Sk.
Gül Sk
Karanfil Sk
Sel Sk
Işık Sk
Ayten Sk
Murat Sk
Çamlı Sk
Çınar Sk
Çaşır Sk
Hasan Sk
Dere Sk
Kesen Sk
Park Sk
Çeşmeli Sk
Otmak Sk
Bahçeli Sk
Temel Sk
Şem Sk
Çınarlı Sk
Umit Sk
Alan Sk
Rüzgar Sk
Funda Sk
Sümbek Sk
Ay Sk
Halk Sk
Badıyolu Sk
Uluş Sk
Doğu Sk
Çamlı Sk
Seyh Ali Sk
Nuri Sk
Turan Sk
Gökçen Sk
Erzurum Sk
Kuşlu Sk
Yavuz Sk

HABİB-İ NECCAR MOSQUE
Habib-i Neccar Camii
SARIMİYE MOSQUE
Sarımiye Camii
ULU MOSQUE
Ulu Camii
OLD ANTAKYA HOUSES
Eski Antakya Evleri
ST. PIERE CHURCH
Aziz Piere Kilisesi
UZUN BAZAAR
Uzun Çarşı
Harbiye (Defne)
Arsuz
SAMANDAĞ SAHİLİ
Samandag Beach
Arkeoloji Müzesi / Archeological Museum
Oceanus ve Tethys Mosaic
ANTAKYA
1 VALİLİK / GOVERNMENT
2 BELEDİYE / MUNICIPALITY
3 KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ / CULTURE AND TOURISM DIR.
4 TURİST DANIŞMA / TOURIST INFORMATION
5 POLİS / POLICE
6 DEVLET HASTANESİ / STATE HOSPITAL
7 ARKEOLOJİ MÜZESİ / ARCHEOLOGICAL MUSEUM
8 HABİB-İ NECCAR CAMİİ / HABİB-İ NECCAR MOSQUE
9 ŞEYH ALİ CAMİİ / ŞEYH ALİ MOSQUE
10 ST. PİERRE KİLİSESİ / ST PIERRE CHURCH
11 KATOLİK KİLİSESİ / CATHOLIC CHURCH
12 ORTODOKS KİLİSESİ / ORTHODOX CHURCH
13 HAVRA / SYNAGOGUE
14 ANTAKYA EVLERİ / ANTAKYA HOUSES
15 OTOGAR / BUS STATION
16 POSTANE / POST OFFICE
17 ATATÜRK STADYUMU / ATATÜRK STADIUM
18 PARKLAR / GARDEN PARK
19 ÜNİVERSİTE / UNIVERSITY
DOĞUM HASTANESİ
ESKİ DEVLET HASTANESİ
HEMŞİRE OKULU
BELEDİYE PARKI
ŞEVKİ PARKI
Harbiye Cd
Atatürk Cd
İnönü Cd
Saydam Cd
Vilayet Cd
Atilla Cd
Kurtuluş Cd
Anafartalar Cd
Oğuzlar Cd
Örgü Cd
Uğur Mumcu Cd
Fevzi Çakmak Cd
Mete Cd
İzmir Cd
M. Kemal Seyhoğlu Cd
Kıbrıs Şehitleri Cd
Turunçlu Cd
Dursun
TÜM ZAMANLARIN GÖZDESİ FAVORITE OF ALL AGES
Hatay
T.C. HATAY VALİLİĞİ
www.hatay.gov.tr

